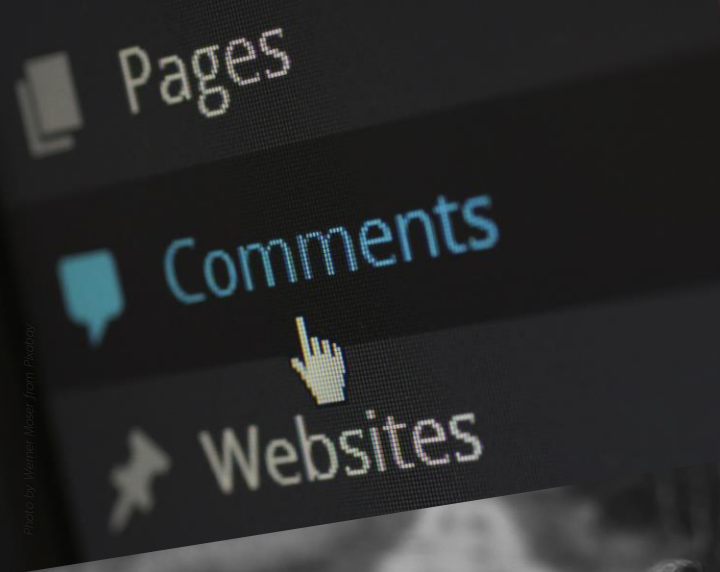
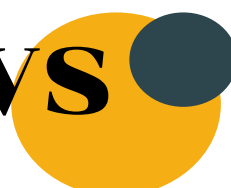

Anti-

Bullying Laws

มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคล
จากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม

กองกฎหมายต่างประเทศ/ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คำนำ

การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น (bullying) ถือเป็นปัญหาทางสังคมที่มีความสำคัญในระดับสากล โดยปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบทั้งต่อตัวผู้ถูกกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้ง ตลอดจนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากปัญหาการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์หรือทางสังคม และการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์ นั้น มีประเด็นข้อพิจารณาที่น่าสนใจว่า ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ และประเทศไทย มีการดำเนินนโยบายหรือมาตรการทางกฎหมายเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้งหรือปกป้องคุ้มครองบุคคลที่ถูกกลั่นแกล้งในสังคมนี้อย่างไร รายงานการศึกษานี้จึงมีความมุ่งหมายในการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นความหมาย องค์ประกอบของการกระทำ และประเภทของการกลั่นแกล้งในรูปแบบต่าง ๆ โดยศึกษาข้อมูลทั้งในส่วนของแต่ละประเทศและประเทศไทย เพื่อนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองและป้องกันมิให้เกิดการกลั่นแกล้งกันในสังคม ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐ องค์กรภาคเอกชน และประชาชนที่สนใจ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นให้ทุกภาคส่วนได้ตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการกลั่นแกล้งกันในสังคม รวมตลอดทั้งการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดียิ่งขึ้น

ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย

กองกฎหมายต่างประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

สารบัญ

	หน้า
๑. บทนำ	๑
๑.๑ ความหมายของคำว่า “บูลลี่”	๑
๑.๒ องค์ประกอบทั่วไปของการกลั่นแกล้ง	๔
๑.๓ ประเภทของการกลั่นแกล้ง	๔
๑.๔ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้ง	๖
๑.๕ การปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งภายใต้หลักการระหว่างประเทศ	๙
๒. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งของต่างประเทศ	๑๑
๒.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา	๑๑
๒.๒ สหภาพยุโรป	๒๘
๒.๓ ประเทศสวีเดน	๓๔
๒.๔ ประเทศญี่ปุ่น	๔๓
๒.๕ สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)	๕๘
๒.๖ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์	๗๓
๓. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งของประเทศไทย	๘๔
๓.๑ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ	๘๔
๓.๒ มาตรการทางอาญา	๘๖
(๑) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา	๘๖
(๒) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์	๘๙
๓.๓ มาตรการทางแพ่ง	๙๐
๓.๔ มาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	๙๕
๔. บทสรุป	๑๐๓

มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคม (Anti-Bullying Laws)

๑. บทนำ

ในสังคมทุกวันนี้ การบูลลี่ (bully) หรือการกลั่นแกล้งของบุคคลในสังคมสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ ทั้งในโรงเรียน สถานที่ทำงาน สังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่งในบ้าน และสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยมูลเหตุของการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย ทั้งความขัดแย้งระหว่างบุคคล ความแตกต่างทางเชื้อชาติ การนับถือศาสนา สีผิว ความแตกต่างทางเพศ สถานะทางสังคม รวมทั้งสภาวะทางจิตใจของบุคคล เช่น การเคยถูกการกลั่นแกล้งมาก่อน การเผชิญกับประสบการณ์ร้าย ๆ ในวัยเด็ก และการอิจฉาริษยา เป็นต้น จากปัจจัยต่าง ๆ ข้างต้น ล้วนเป็นมูลเหตุให้เกิดการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลได้ทั้งสิ้น และเมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นแล้ว ผลจากการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรง ทั้งต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งและผู้กลั่นแกล้ง และอาจเกิดเป็นผลกระทบทั้งในระยะสั้นหรือระยะยาว ตลอดจนการส่งผลให้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคมโดยรวม

๑.๑ ความหมายของคำว่า “บูลลี่”

ปัจจุบันทุกคนคงได้ยินและคุ้นเคยกับคำว่า “บูลลี่” และเข้าใจความหมายของคำดังกล่าวว่า บูลลี่ หมายถึง การกลั่นแกล้งกันในรูปแบบหนึ่ง แต่ทราบหรือไม่ว่า จากข้อมูลที่ปรากฏจากการค้นคว้าบทความต่าง ๆ และจากข้อมูลในพจนานุกรมภาษาอังกฤษ พบว่า คำว่า “บูลลี่” ที่ใช้กันเมื่อปี ค.ศ. ๑๕๐๐ หรือหลายร้อยกว่าปีมานี้มีความหมายตรงข้ามกับคำว่า “กลั่นแกล้ง” โดยสิ้นเชิง โดยคำว่า “บูลลี่” มีรากศัพท์มาจากภาษาดัตช์ (Dutch) คำว่า “boele” ซึ่งมีความหมายเชิงบวกหมายถึงความถึง ที่รัก (sweetheart) คนรัก (lover) หรือความสนิทสนม (familiarity) และความเป็นมิตร (friendly admiration) แต่ในศตวรรษต่อมา ความหมายของคำดังกล่าวก็เริ่มใช้แตกต่างไป โดยในปี ค.ศ. ๑๖๐๐ มีการใช้คำดังกล่าวในความหมายว่า ความกล้าหาญ (blustering ‘gallant’) ระราน (hector) หรืออันธพาล (swash-buckler) ซึ่งใกล้เคียงกับความหมายที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน^๑ ต่อมาในช่วงกลางปี ค.ศ. ๑๘๐๐ ได้มีการเผยแพร่วรรณกรรมอังกฤษยอดนิยมเรื่องหนึ่งคือ *Tom Brown’s Schooldays* ซึ่งมีการขนานนามเด็กที่มีการฉกฉวยและล้อเลียนเพื่อนร่วมโรงเรียนว่าเป็นคนบูลลี่หรือคนพาล ทำให้คำว่าบูลลี่ไม่ได้ใช้สำหรับการเรียก “ที่รัก” หรือ “คนรัก” อีกต่อไป^๒ และจนกระทั่งในศตวรรษที่ ๒๐ มีนักวิชาการชาวสวีเดนคนหนึ่ง (Dan Olweus) ได้เขียนหนังสือเรื่องความรุนแรงในโรงเรียน โดยระบุความหมายของบูลลี่ว่าเป็นการกระทำพฤติกรรมที่โหดร้ายในโรงเรียน โดยลักษณะของการกระทำประกอบด้วย ๓ เงื่อนไข ได้แก่ (๑) การกระทำซ้ำ ๆ (๒) การทำร้ายด้วยวาจาหรือทางร่างกาย และ (๓) การกระทำโดยบุคคลหนึ่งที่มีพลังกำลังเหนือกว่า

^๑ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.good.is/articles/the-history-of-the-word-bully> (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^๒ข้อมูลจากเว็บไซต์ <http://www.promoteprevent.org/blog/old-school-sweetheart-modern-day-menace-history-word-bully> (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

อีกคนหนึ่ง ซึ่งแนวคิดของ Dan Olweus เป็นเสมือนแนวคิดเริ่มต้นของการกำหนดลักษณะการกระทำบูลลี่ในเวลาต่อมา^๓

ความหมายของคำว่า “บูลลี่” ยังไม่ค่อยปรากฏมากนักในบริบทของกฎหมาย การทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่าบูลลี่ในเบื้องต้น จึงเป็นการอ้างอิงความหมายตามที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาอังกฤษของหลายสถาบัน และการอ้างอิงตามแนวความเห็นทางวิชาการต่าง ๆ เช่น

Cambridge Dictionary: การกระทำบูลลี่หมายความว่า การทำให้คนใดคนหนึ่งเจ็บหรือเกรงกลัว โดยกระทำบ่อยครั้งในช่วงเวลาหนึ่ง และเป็นการบังคับให้ใครคนนั้นกระทำในสิ่งที่เขาไม่อยากจะกระทำ

Collins Dictionary: การกระทำบูลลี่หมายความว่า ๑) การคุกคามหรือใช้ความรุนแรงซ้ำ ๆ เพื่อทำร้ายหรือข่มขู่/คุกคาม บุคคลอื่น ๒) การทำให้บุคคลใดทำสิ่งใดโดยการใช้อำนาจบังคับหรือการสั่งซ้ำ ๆ หรือ ๓) การทำร้าย ข่มขู่/คุกคาม หรือกดขี่ข่มเหงบุคคลอื่น

Oxford Dictionary: การกระทำบูลลี่หมายความว่า การทำร้าย ข่มขู่/คุกคาม หรือบีบบังคับบุคคลซึ่งอ่อนแอกว่า

สำหรับบทความหรือแนวความเห็นทางวิชาการทั้งของต่างประเทศและของไทย ได้มีการกำหนดนิยามความหมายของคำว่าบูลลี่ไว้ด้วยเช่นกัน เช่น

Baltic Journal of Law & Politics^๔: ระบุว่า ความหมายและลักษณะของการกระทำบูลลี่ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในทางภาษาศาสตร์ หมายความว่า การกระทำพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา (intentional aggressive behavior) การห้อมล้อม (mobbing) การข่มขู่ (harassment) การรังควาน (pestering) การปฏิบัติโดยเพิกเฉย (silent treatment) การเพิกเฉย (ignoring) และการกระทำอื่น ๆ โดยมีมุ่งประสงค์จะให้เกิดความเจ็บปวด (pain) หรือความอึดอัด (discomfort) โดยนักอักษรศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์ (Scientific literature) ได้ระบุแนวคิดเกี่ยวกับการกระทำบูลลี่ว่าเป็นการลดทอนความเป็นมนุษย์โดยตรงหรือโดยอ้อมด้วยพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและพฤติกรรมรุนแรง โดยมีการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการซ้ำ ๆ แก่บุคคลอื่นซึ่งไม่สามารถปกป้องตนเองได้

International Journal of Cyber Criminology^๕: ระบุว่า การบูลลี่มี ๒ ลักษณะ ได้แก่ การบูลลี่โดยเปิดเผย (Overt bullying) และการบูลลี่โดยแอบแฝง (Covert bullying) โดยการบูลลี่โดยเปิดเผยจะเกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย เช่น การตี การเตะ การผลัก การล่วงเกินทางเพศ (sexual touching) ส่วนการบูลลี่โดยแอบแฝง เช่น การสะกดรอย การแอบจ้อง การขูขบิบนินทา การคุกคามด้วยวาจา และการข่มขู่/คุกคาม เป็นต้น

^๓ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.researchgate.net/publication/320765428_The_Definition_of_Bullying_in_Compulsory_Education_From_a_General_to_a_Legal_Perspective (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^๔Baltic Journal of Law & Politics, A Journal of Vytautas Magnus University, Vol. 10, No. 1 (2017) (ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.researchgate.net/publication/320765428_The_Definition_of_Bullying_in_Compulsory_Education_From_a_General_to_a_Legal_Perspective (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^๕International Journal of Cyber Criminology, Vol.1, Issue 1, Cyber Bullying: Clarifying Legal Boundaries for School Supervision in Cyberspace (ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.cybercrimejournal.com/Shahen&Hoffijcc.htm>) (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

จุลสาร “มุมมองสิทธิ”^๖: การบูลลี่ คือ การกระราน การกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง หรือการรังแกผู้อื่นให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ มักเป็นการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคม รวมถึงการทำร้ายร่างกาย และการประจาน

Amnesty International Thailand^๗: บูลลี่ เป็นการใช้คำพูดหรือการแสดงท่าทาง ที่รุนแรงด้วยความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ เพื่อให้ส่งผลกระทบให้เกิดความเจ็บปวดทั้งทางกายและจิตใจ แก่บุคคลอื่นให้รู้สึกด้อยคุณค่า

ซึ่งจากความหมายและลักษณะของการกระทำบูลลี่ดังกล่าวข้างต้น จึงอาจสรุปได้ว่า “**บูลลี่ (bullying)**” **หมายความว่า การกลั่นแกล้ง**^๘ ซึ่งหมายถึง การกระราน การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง หรือการรังแกผู้อื่นให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายหรือทางจิตใจ พฤติกรรมเหล่านี้ หากเกิดขึ้นในชีวิตจริงโดยส่วนใหญ่มักเป็นการล้อเลียนรูปร่างหน้าตา สถานะทางสังคม รวมถึง การทำร้ายร่างกาย ขณะที่การกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของการประจาน ในสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งหลายครั้งได้สร้างผลกระทบทางความรู้สึกอย่างรุนแรงจนอาจเกิดเป็นบาดแผล ทางจิตใจที่ฝังลึกหรืออาจลุกลามจนกระทั่งเกิดการทำร้ายร่างกายก็ได้^๙ นอกจากนี้ จากการศึกษา ในทางวิชาการ พบว่า การกลั่นแกล้งดังกล่าวมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดระหว่างบุคคลซึ่งอาจเกิดได้ หลากหลายรูปแบบ วิธีการ หรือความสัมพันธ์ การกลั่นแกล้งไม่ใช่แค่เป็นปัญหาระหว่างผู้กลั่นแกล้ง กับผู้ถูกกลั่นแกล้ง หากแต่ได้รับการยอมรับว่าเป็นปรากฏการณ์กลุ่ม (group phenomenon) ที่เกิดขึ้นในบริบททางสังคม โดยองค์ประกอบของการกลั่นแกล้งจะประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบ ที่สำคัญ ได้แก่ (๑) การมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา (๒) เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน และ (๓) มีแนวโน้มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ^{๑๐}

^๖สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, จุลสารมุมมองสิทธิ, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๘, “การบูลลี่ (Bullying) ไม่ใช่แค่การกลั่นแกล้งแต่เป็นความรุนแรงในสังคม”, สิงหาคม ๒๕๖๓, หน้า ๓.

^๗“การละเมิดสิทธิเพียงแต่เพราะ “ความเคยชิน””, Amnesty International Thailand, ๓ มีนาคม ๒๕๖๓

^๘พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้กำหนดความหมายคำว่า “**กลั่นแกล้ง**” (เป็นคำกริยา) หมายถึง หาคำไม่ดีใส่ให้, หาอุบายให้ร้ายโดยวิธีต่าง ๆ, แกล้งใส่ความ และกำหนดความหมาย คำว่า “**กระราน**” (เป็นคำกริยา) หมายถึง ประพฤติเป็นพาลเกร, ทำให้เดือดร้อน เช่น เขาเที่ยวกระรานชาวบ้าน, มักใช้เข้าคู่กับคำ เกะกะ เป็นเกะกะกระราน

แม้ว่าในปัจจุบันราชบัณฑิตยสถานจะยังมิได้กำหนดความหมายคำว่า “bully” หรือ “bullying” ไว้เป็นการเฉพาะ แต่อย่างไรก็ดี คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๒ ได้กำหนดความหมายคำว่า “**cyber bully**” คือ การกระรานทางไซเบอร์ หมายถึง การกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าว่า การข่มเหง หรือการรังแกผู้อื่นทางสื่อสังคมต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์

^๙สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, จุลสารมุมมองสิทธิ, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๘, “การบูลลี่ (Bullying) ไม่ใช่แค่การกลั่นแกล้งแต่เป็นความรุนแรงในสังคม”, สิงหาคม ๒๕๖๓, หน้า ๓.

^{๑๐}ภัสชา อารังอาจริยกุล, “ความรับผิดชอบละเมิดและการเยียวยาความเสียหายกรณีการกลั่นแกล้งรังแกในเด็ก”, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๖๑), หน้า ๑๙.

๑.๒ องค์ประกอบทั่วไปของการกลั่นแกล้ง

จากการศึกษาวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์บุคคล (Behavioral Science Research) พบว่า การกลั่นแกล้งในบุคคลนั้นจะมีองค์ประกอบทั่วไป ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบที่สำคัญ^{๑๑} ได้แก่

(๑) การมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา

การมีพฤติกรรมก้าวร้าว (Aggressive Behavior) โดยเจตนา ในที่นี้มักเกิดขึ้นในฝ่ายของผู้กลั่นแกล้ง โดยมีลักษณะเป็นการกระทำเชิงลบ (Negative Action) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมต่อต้านสังคม ทั้งนี้ พฤติกรรมก้าวร้าว หมายถึง การกระทำเชิงก้าวร้าวที่มีเจตนาจะทำร้ายบุคคลอื่น ซึ่งอาจจะแสดงออกอย่างชัดเจนเปิดเผยและเผชิญหน้าโดยตรงกับสิ่งรอบข้าง เช่น การใช้กำลัง การกระเปิดอารมณ์ การทำลายทรัพย์สิน การชูปะทะทำร้ายผู้อื่น หรือเป็นพฤติกรรมก้าวร้าวแอบแฝงที่ปกปิดซ่อนเร้น พฤติกรรมก้าวร้าวหรือการกระทำเชิงลบต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับการทำให้เกิดความเสียหายโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งผู้กลั่นแกล้งโดยส่วนใหญ่หรือทั้งหมดรับรู้ว่าการกระทำของตนสร้างความเจ็บปวดหรือมีลักษณะไม่เป็นมิตรต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง

(๒) เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน

การมีพฤติกรรมก้าวร้าวที่จะเป็นการกลั่นแกล้งหรือรังแกบุคคลอื่นได้จะต้องเป็นพฤติกรรมที่กระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน โดยผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกนั้นจะป้องกันตัวเองได้ยาก และค่อนข้างอ่อนแอเมื่อเทียบกับผู้กลั่นแกล้ง ความไม่เท่าเทียมของอำนาจอาจเกิดขึ้นได้หลายทาง เช่น การมีสภาพร่างกายที่อ่อนแอกว่า การมีจำนวนผู้กลั่นแกล้งที่มากกว่าผู้ถูกกลั่นแกล้ง

(๓) มีแนวโน้มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ

จากการศึกษาวิจัย พบว่า การกลั่นแกล้งหรือรังแกบุคคลโดยส่วนใหญ่จะมีลักษณะหรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ กล่าวคือ ผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกจะต้องประสบกับเหตุการณ์ล่อลวงละเมิดจากผู้กลั่นแกล้งซึ่งอาจเป็นบุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งตลอดช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือต้องเผชิญกับพฤติกรรมก้าวร้าวครั้งหนึ่งจากบุคคลหรือกลุ่มคน โดยมีแนวโน้มที่จะเกิดเหตุการณ์ดังกล่าวตามมามากขึ้นอีก

๑.๓ ประเภทของการกลั่นแกล้ง

การกลั่นแกล้งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการกลั่นแกล้งโดยทางตรงคือ พฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งเกิดขึ้นในขณะที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกอยู่ในที่นั้นด้วย โดยจะมุ่งประสงค์ต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือถูกรังแกอย่างเปิดเผย เช่น การผลัก การพูดจาหยาบคายหรือว่ากล่าวอย่างไม่สุภาพ เป็นต้น ในขณะที่การกลั่นแกล้งโดยอ้อม คือ พฤติกรรมก้าวร้าวซึ่งมิได้เกิดโดยตรงต่อเป้าหมาย เช่น การปล่อยข่าวลือ การนินทา หรือการยุยงให้เป้าหมายถูกกีดกันจากสังคม เป็นต้น ทั้งนี้ สามารถจำแนกประเภทของการกลั่นแกล้งโดยพิจารณาจากลักษณะของพฤติกรรมที่ผู้กลั่นแกล้งกระทำต่อเหยื่อเป้าหมาย โดยเหยื่ออาจต้องประสบกับการกลั่นแกล้งมากกว่าหนึ่งประเภทในช่วงระยะเวลาที่มีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้น ซึ่งประเภทของการกลั่นแกล้งในที่นี้ ได้แก่ การกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

^{๑๑} รัชชา อารังอาจริยกุล, เฟิ่งอ้าง, หน้า ๑๙ - ๒๐.

โดยการกลั่นแกล้งในสามประเภทแรกนั้นเป็นการกลั่นแกล้งที่เรียกว่า “การกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม” (Traditional Bullying)^{๑๒}

(๑) การกลั่นแกล้งทางกายภาพ

การกลั่นแกล้งทางกายภาพ (Physical Bullying) หมายถึง กรณีที่ผู้กลั่นแกล้งได้ใช้กำลังทางกายภาพกระทำต่อเหยื่อซึ่งเป็นเป้าหมาย เช่น ตี เตะ ต่อย ผลัก ชัดชา กักขัง หน่วงเหนี่ยว หรือเป็นการทำร้ายร่างกายอีกฝ่ายให้เกิดการบาดเจ็บ มีบาดแผล ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากภายนอก บางกรณีอาจส่งผลกระทบต่อจิตใจด้วย^{๑๓} นอกจากนี้ ยังหมายรวมถึงการทำให้ทรัพย์สินของเหยื่อเกิดความเสียหาย การกลั่นแกล้งทางกายภาพมักไม่ใช่รูปแบบการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในครั้งแรกที่เหยื่อจะเผชิญ แต่มักเริ่มจากการกลั่นแกล้งในรูปแบบอื่นมาก่อน แล้วจึงพัฒนาเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพในเวลาต่อมา ซึ่งเป็นการกระทำโดยใช้ร่างกายหรือกำลังทางกายภาพของผู้กลั่นแกล้งกระทำต่อเหยื่อหรือทรัพย์สินของเหยื่อ หรือกล่าวได้ว่าใช้ร่างกายเป็นอาวุธในการกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ การกลั่นแกล้งทางกายภาพยังรวมถึงการข่มขืน การลวนลาม การอนาจาร หรือการแต่ต้องร่างกายของอีกฝ่ายอย่างไม่เหมาะสม

(๒) การกลั่นแกล้งทางวาจา

การกลั่นแกล้งทางวาจา (Verbal Bullying) หมายถึง กรณีที่ผู้กลั่นแกล้งใช้การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการพูด เช่น การพูดส่อเสียด ล้อเลียน ใส่ร้าย ดุถูก ดุหมิ่น หรือการประจานด้วยคำพูดเพื่อให้บุคคลอื่นได้ยิน ทำให้เกิดความอับอาย วิตกกังวล หรือเกิดความเครียด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อถึงขั้นเป็นโรคซึมเศร้าหรือหวาดกลัวสังคม รวมทั้งอาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดบาดแผลทางจิตใจที่เจ็บปวดไม่น้อยแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการแสดงความเห็นทางเพศอย่างไม่เหมาะสมอีกด้วย

(๓) การกลั่นแกล้งทางสังคม

การกลั่นแกล้งทางสังคม (Social Bullying) หมายถึง กรณีที่ผู้กลั่นแกล้งได้สร้างกระแสในสังคมให้ซ้ำเติมผู้ถูกกลั่นแกล้งหรือเหยื่อ เสมือนหนึ่งเป็นการยืมมือคนรอบข้างให้ร่วมกันทำร้ายบุคคลเพียงคนเดียว เช่น การสร้างข่าวลือ จนผู้พบเห็นหลงเชื่อและพร้อมจะกระพือข่าวให้ไปในวงกว้างขึ้นจนผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความเสื่อมเสียชื่อเสียง การกลั่นแกล้งทางสังคมนี้อาจเรียกอีกอย่างได้ว่า การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ (Relational Bullying) กล่าวคือ ผู้กลั่นแกล้งมีความตั้งใจให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือความสัมพันธ์ของเป้าหมายทั้งในทางความสัมพันธ์โดยตรง เช่น พยายามกีดกันเป้าหมายออกจากเพื่อนหรือไม่สนใจเป้าหมาย หรือในทางความสัมพันธ์โดยอ้อม เช่น การปล่อยข่าวอันเป็นเท็จเพื่อให้เกิดความเสียหาย ทั้งนี้ การกลั่นแกล้งประเภทนี้โดยส่วนใหญ่ มักจะเกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนโดยเป็นการกีดกันไม่ให้รวมกลุ่ม หรือทำให้รู้สึกไม่เป็นที่ต้องการ หรือทำให้เป้าหมายไวใจแล้วหักหลัง รวมถึงการยุยงให้สังคมหรือคนอื่นไม่สนใจ ตาหนี หรือข่มขู่เหยื่อโดยใช้กระแสทางสังคม^{๑๔}

(๔) การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์

การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ (Cyber Bullying) หรือการกลั่นแกล้งทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronically Bullying) นั้น ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (Centers for

^{๑๒} รัชชา อารังอารียกุล, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๐, หน้า ๒๓ - ๒๖.

^{๑๓} สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๒, หน้า ๓.

^{๑๔} รัชชา อารังอารียกุล, อ่างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๐, หน้า ๒๕.

Disease Control and Prevention) แห่งกระทรวงสาธารณสุขและบริการประชาชน (Department of Health & Human services) ของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้นิยามของ “การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์” หมายถึง พฤติกรรมกลั่นแกล้งรังแกโดยใช้เทคโนโลยีการสื่อสารโดยรวมถึง โทรศัพท์มือถือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email) ห้องสนทนา (Chat rooms) การส่งข้อความทันที (Instant messaging) และการเผยแพร่ทางสื่อสังคมออนไลน์รูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ การใช้เทคโนโลยีในการกลั่นแกล้งสามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือตามแอปพลิเคชันของเทคโนโลยีที่ถูกพัฒนาขึ้น^{๑๕} การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์อาจกระทำได้โดยการใช้อินเตอร์เน็ต โทรศัพท์มือถือ หรือทั้งสองอย่างรวมกัน โดยมีวิธีการกลั่นแกล้งที่แตกต่างกัน เช่น การกลั่นแกล้งทางโทรศัพท์ การส่งข้อความ การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การเผยแพร่รูปภาพหรือคลิปวิดีโอที่น่าอับอาย เป็นต้น หรืออาจเป็นการด่าทอ การคุกคาม การขู่ทำร้าย การเผยแพร่สิ่งที่ยาบคาย เป็นเท็จ ทำให้เกิดความเสียหาย ทำลายชื่อเสียง หรือทำให้อับอายในสังคมเพื่อน การปลอมตัวตนของเหยื่อแล้วใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจผิด ทำลายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน หรือทำลายความสัมพันธ์ทางสังคม การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลหรือรูปส่วนตัวของเหยื่อให้บุคคลอื่น โดยเฉพาะเมื่อสิ่งนั้นจะทำให้เหยื่อได้รับความอับอาย รวมทั้งการหลอกให้เหยื่อบอกข้อมูลส่วนตัว ซึ่งเชื่อว่าจะเป็นความลับแต่กลับนำไปเผยแพร่^{๑๖}

๑.๔ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้ง

(๑) ผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง (เหยื่อ)

การกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกไม่ว่าจะเป็นประเภทหรือรูปแบบใดก็ตาม ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งได้ในหลายประการ ทั้งผลกระทบภายนอก เช่น ร่างกาย หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือผลกระทบภายใน เช่น สภาพชีวิต หรือสภาพจิตใจ เป็นต้น ซึ่งจากผล การศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ พบว่า การกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลนั้นก่อให้เกิด ผลกระทบต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง (เหยื่อ) ดังนี้^{๑๗}

(๑.๑) ผลกระทบต่อชีวิต

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้นอาจก่อให้เกิด ผลกระทบที่มีความร้ายแรงมากที่สุดต่อบุคคลที่เป็นผู้ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงขั้นนำไปสู่ การฆ่าตัวตาย (suicide) ทั้งนี้ การกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกมักจะนำไปสู่ความรู้สึกที่เศร้าหมอง หดหู่ ความรู้สึกที่ว่าไม่มีใครสามารถช่วยตนเองในปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และเมื่อการกลั่นแกล้งหรือการ ข่มเหงรังแกได้ถูกกระทำบ่อยครั้งขึ้นและก่อตัวสะสมไปเรื่อย ๆ ซึ่งอาจยาวนานเป็นเดือนหรือเป็นปี

^{๑๕}R. Matthew Gladden et al., **Bullying Surveillance Among Youths: Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements, Version 1.0**, (Atlanta, GA: National Center for Injury Prevention and Control, Centers for Disease Control and Prevention and U.S. Department of Education, 2014), p. 25. (ข้อมูลจาก <https://www.cdc.gov/violence prevention/pdf/bullying-definitions-final-a.pdf>) (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๖๓)

^{๑๖}วิชชา อารังอารียกุล, อ่างแล้วเจ็จอรที่ ๑๐, หน้า ๒๖.

^{๑๗}พิชานี ชื่นปรีชา, “มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันความรุนแรงภายในสถานศึกษา”, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๘), หน้า ๕๗ - ๕๘.

ผู้ถูกกลั่นแกล้งอาจตัดสินใจเพื่อให้หลุดพ้นจากความรู้สึกเจ็บปวดดังกล่าวโดยใช้วิธีการที่มีผลกระทบ ต่อชีวิต คือ การฆ่าตัวตาย

(๑.๒) ผลกระทบต่อร่างกาย

พฤติกรรมกรรมการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกบุคคลอื่นในหลายกรณี ผู้กระทำการกลั่นแกล้ง ข่มเหง หรือรังแก มักมีเจตนาทำร้ายร่างกายผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดยผลของการกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางกายภาพ ซึ่งการบาดเจ็บสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งชาย และหญิง ทั้งนี้ ผู้กลั่นแกล้ง ข่มเหง หรือรังแก โดยส่วนใหญ่จะก่อเหตุในลักษณะที่ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ได้รับความอับอายและเป็นการเยาะเย้ยถากถาง ซึ่งมีลักษณะของการกระทำ เช่น การขว้างปาสิ่งของใส่ การแกล้งให้ลื่นล้ม ข่มขู่ ชกต่อย โดยผลของการกระทำนอกจากจะเกิดผลกระทบต่อร่างกายแล้วยังก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจได้อีกด้วย ในบางกรณีการกลั่นแกล้ง ข่มเหง หรือรังแกนั้นอาจมีผลทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งมีภาวะซึมเศร้า และมีความวิตกกังวลซึ่งอาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการนอนหลับ การรับประทานอาหาร และการสูญเสียความสนใจในกิจกรรมที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งเคยสนใจ^{๑๘} โดยภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลนี้อาจส่งผลกระทบในระยะยาว ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดปัญหาด้านสุขภาพร่างกายตามมาได้ นอกจากนี้ กรณีการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์บางกรณีอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านร่างกายต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการทำร้ายตัวเอง (self-harming) ได้อีกด้วย เนื่องจากการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ในบางกรณีเป็นการกระทำที่มุ่งหมายต่อสภาพจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งซ้ำ ๆ ต่อเนื่องและเป็นระยะเวลายาวนาน^{๑๙}

(๑.๓) ผลกระทบต่อจิตใจ

ปัญหาทางด้านจิตใจถือเป็นปัญหาสำคัญที่มักเกิดขึ้นภายหลังเมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งทำให้เกิดผลกระทบที่มีลักษณะเป็นอาการภายในจิตใจ เช่น การเกิดภาวะซึมเศร้า (depression) ทำให้มีอาการหดหู่ สะเทือนใจ สิ้นหวัง ท้อแท้ หรือหมดกำลังใจ การขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (loss of confidence) ทำให้ไม่มีความมั่นใจในตัวเองหรือรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าลดลง การเกิดความหวาดกลัว (fear) โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบันจะทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความหวาดกลัวและรู้สึกว่าตนเองไม่ปลอดภัยมากกว่าการกลั่นแกล้งทางกายภาพ เนื่องจากผู้กลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกมักปกปิดตัวตนที่แท้จริงและไม่ทราบบุคคลใดเป็นผู้กลั่นแกล้งหรือการแยกตัวออกจากสังคมหรือมีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่น (isolation and relationship problems) โดยส่วนใหญ่การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์มักมีผลต่อการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและการเข้าสังคม เนื่องจากความหวาดกลัวที่จะถูกกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้นทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความรู้สึกหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจผู้อื่น ดังนั้น ผู้ถูกกลั่นแกล้งมักแยกตัวออกมาจากสังคม

^{๑๘}ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/ข่าวสาร/บทความทั่วไป/การกลั่นแกล้ง-bullying-วัยรุ่น> หน้า ๖. (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๔)

^{๑๙}ดวงเด่น นาคสีหราช, “ทัศนคติและปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมการกลั่นแกล้งรังแกทางอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : ศึกษากรณีนิสิตในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม”, วารสาร CMU Journal of Law and Social Sciences คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ปีที่ ๑๒ ฉบับที่ ๑ (๒๐๑๙) มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๒, หน้า ๑๔๓. (ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/CMUJLSS/article/view/137363> (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๔)

มีความรู้สึกเหงา โดดเดี่ยว รู้สึกว่าไม่ได้รับความเหลียวแล หรือรู้สึกว่าหมดคุณค่าในตัวเองจนกระทั่งถูกตัดออกจากกลุ่ม^{๒๐}

(๑.๔) ผลกระทบด้านอื่น ๆ

การถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแก นอกจากจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมาได้ อีกหลายประการ ดังนี้

๑) **ผลกระทบด้านการศึกษา** การตกเป็นเหยื่อของการถูกกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้น โดยส่วนใหญ่แล้วมักส่งผลกระทบต่อผลการเรียนของผู้ถูกกลั่นแกล้งให้ตกต่ำลง ซึ่งเป็นผลกระทบเชิงลบในทางจิตวิทยา ในทางทฤษฎีการมีส่วนร่วมทางวิชาการจำเป็นต้องมีภาวะทางอารมณ์ที่ดีและมีความรู้สึกที่ปลอดภัย ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เข้ารับการศึกษามีผลการเรียนที่ดี แต่หากผู้ถูกกลั่นแกล้งถูกกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการซ้ำ ๆ เป็นระยะเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นภายในสถานศึกษานั้นหรือภายนอกสถานศึกษาย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทำให้ผลการเรียนของผู้นั้นตกต่ำลงตามมาด้วยเช่นกัน^{๒๑}

๒) **ผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน** ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานลดลง การศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ถูกกลั่นแกล้งในที่ทำงาน นอกจากจะได้รับผลกระทบต่อจิตใจแล้วยังส่งผลกระทบทางกายภาพ ทั้งการนอนไม่หลับ วิดกกังวลเกินกว่าเหตุ โกรธง่าย หรือมีสมาธิสั้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบถึงขั้นต้องลาออกจากสถานที่ทำงานเดิมและทำให้ประสิทธิภาพหรือคุณภาพของงานลดลงอีกด้วย^{๒๒}

๓) **ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ส่วนตัว** ส่วนใหญ่ผลกระทบในเรื่องนี้มักเกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์หรือการระรานทางไซเบอร์ โดยผู้กลั่นแกล้งข่มเหงหรือรังแกในลักษณะดังกล่าวมักมีเจตนากระทำต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งเพื่อให้เกิดความอับอายต่อสาธารณชน (Public Humiliation) กล่าวคือ เมื่อมีการโพสต์ภาพหรือข้อความใด ๆ ซึ่งผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่ประสงค์จะให้เผยแพร่ต่อสาธารณะ แต่เมื่อมีการเผยแพร่ออกไปแล้วนั้น บุคคลอื่น ๆ ก็จะสามารถเข้ามาแสดงความเห็นหรือแชร์ข้อมูลนั้นต่อไปได้ ซึ่งหากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในช่วงเวลานั้นก็อาจทำให้บุคคลอื่นพยายามสืบหาหรือค้นข้อมูลทางสื่อสังคมออนไลน์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ถูกกลั่นแกล้งและเมื่อพบข้อมูลดังกล่าวก็จะนำมาโพสต์และแสดงความเห็นต่อ ๆ กันไป ซึ่งหากเป็นเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนก็อาจทำให้เกิดการตามไปด่าทอหรือดักลอบทำร้ายกับผู้ถูกกลั่นแกล้งจนอาจทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเช่นนั้นไม่สามารถใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเป็นปกติสุขได้^{๒๓}

(๒) ผลกระทบต่อผู้กลั่นแกล้ง

แม้ว่าการกลั่นแกล้งหรือการข่มเหงรังแกจะก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นส่วนใหญ่ แต่ในทางปฏิบัติผู้กลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกก็อาจได้รับผลกระทบจาก

^{๒๐}ดวงเด่น นาคสีหราช, เพิ่งอ้าง, หน้า ๑๔๓.

^{๒๑}ภัสชา อารังอาจริยกุล, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๐, หน้า ๒๗.

^{๒๒}เจษฎา นกน้อย, การกลั่นแกล้งในที่ทำงาน : ผลกระทบและวิธีการรับมือ (Workplace Bullying : Impacts and Coping Methods, หน้า ๒๖๖ - ๒๖๗. (ข้อมูลจาก <https://so01.tcithaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/issue/view/15898/17%282%29>) (สืบค้นข้อมูลวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๔)

^{๒๓}ธณัฏฐมนต์ จันอรัญ, “การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของผู้ถูกข่มเหงรังแกบนไซเบอร์”, (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๖๐), หน้า ๖๙.

การกระทำนั้นได้เช่นเดียวกัน ทั้งผลกระทบภายนอก เช่น ร่างกาย หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือผลกระทบภายใน เช่น สภาพชีวิต หรือสภาพจิตใจ เป็นต้น จากการศึกษาข้อมูลพบว่า กลุ่มผู้กลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกผู้อื่นนั้นจะมีปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยมีอาการวิตกกังวล มีภาวะซึมเศร้า หรือมีปัญหาสุขภาพจิต โดยการที่เป็ผู้กลั่นแกล้งผู้อื่นในช่วงวัยเด็กและวัยรุ่น จะส่งผลให้มีพฤติกรรมเกรี้ยว พฤติกรรมรุนแรง และพฤติกรรมต่อต้านสังคมในวัยผู้ใหญ่^{๒๔} นอกจากนี้ ภายหลังเมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเกิดขึ้น ผู้กลั่นแกล้งอาจมีพฤติกรรมที่ขัดแย้งในตัวเอง เกิดขึ้นได้ โดยด้านหนึ่งอาจเกิดความรู้สึกผิดกับสิ่งที่เคยกระทำกับบุคคลอื่น หรืออยากลงโทษตนเอง แต่อีกด้านหนึ่งอาจเกิดการเสพติดความรุนแรงจนกลายเป็นอาชญากรในอนาคต ทั้งนี้ ผลกระทบระหว่างผู้ถูกกลั่นแกล้งกับผู้กลั่นแกล้งจะมากขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกลั่นแกล้ง ทักษะในการรับมือกับการแก้ไขปัญหากลั่นแกล้ง รวมทั้งการสนับสนุน กำลังใจ และความช่วยเหลือจากผู้รอบข้างด้วย

๑.๕ การปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งภายใต้หลักการระหว่างประเทศ

โดยที่มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ มีความเท่าเทียม และความเสมอภาคกัน ซึ่งถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองภายใต้หลักการของความตกลงระหว่างประเทศ การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งกลั่นแกล้งบุคคลอื่นจึงเป็นละเมิดเกียรติ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกกลั่นแกล้ง อันขัดต่อหลักการภายใต้ความตกลงระหว่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนหลายฉบับ เช่น

(๑) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration Human Rights: UDHR) โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration Human Rights: UDHR) กำหนดให้รัฐสมาชิกต้องส่งเสริมการเคารพและการยึดถือสิทธิมนุษยชนและอิสรภาพขั้นพื้นฐาน โดยสากลด้วยการสอนและการศึกษา และให้มีการยอมรับและยึดถือโดยสากลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยมาตรการแห่งชาติและระหว่างประเทศอันก้าวหน้าตามลำดับ โดย UDHR ได้ระบุสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานไว้หลายประการ ซึ่งหลักการที่เกี่ยวข้องกับปกป้องคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเท่าเทียม ของผู้ถูกกลั่นแกล้งในสังคม เช่น (๑) มนุษย์ทุกคนมีอิสระและเสมอภาคกันในศักดิ์ศรีและสิทธิ โดยทุกคนควรปฏิบัติต่อกันด้วยความเท่าเทียม (๒) ทุกคนมีสิทธิและอิสรภาพ โดยต้องไม่ได้รับการเลือกปฏิบัติไม่ว่าด้วยเหตุใด (๓) ทุกคนมีสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งบุคคล (๔) บุคคลจะถูกกลั่นแกล้งเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ และ (๕) ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความเห็นและการแสดงออก

(๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: CEDAW) โดยอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women: CEDAW) เป็นอนุสัญญาที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๒

^{๒๔} สุภาวดี เจริญวานิช, “การรังแกกันผ่านพื้นที่ไซเบอร์ : ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น (Cyber Bullying Impacts and Preventions in Adolescents)”, วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ปีที่ ๒๕ ฉบับที่ ๔ กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๐, หน้า ๖๔๒.

โดยปัจจุบันมีรัฐภาคีหรือประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญา CEDAW รวมจำนวน ๑๘๙ รัฐภาคี^{๒๕} อนุสัญญา CEDAW กำหนดให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และมาตรการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีไม่ว่าจะเป็นการแบ่งแยก การกีดกัน หรือการจำกัดสิทธิหรือการมีส่วนร่วมใด ๆ ของสตรีเพราะเหตุแห่งเพศ ซึ่งมีผลหรือ ความมุ่งประสงค์ที่จะทำลายหรือทำให้เสื่อมเสียการยอมรับหรือการใช้สิทธิต่าง ๆ รวมทั้งรัฐภาคี หรือประเทศสมาชิกต้องให้หลักประกันว่าสตรีจะต้องได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสต่าง ๆ จากรัฐ บนพื้นฐานของความเสมอภาคภายใต้หลักการสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะการจัดอคติและประเพณี ปฏิบัติที่อยู่บนพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับความต่ำต้อยหรือความสูงส่งของอีกเพศหนึ่ง หรือที่อยู่บน พื้นฐานของบทบาทแบบดั้งเดิมสำหรับบุรุษและสตรี ทั้งนี้ โดยอนุสัญญา CEDAW ได้กำหนดหลักการ อันเป็นการเรียกร้องให้รัฐภาคีใช้มาตรการที่เหมาะสมหรือออกกฎหมายเพื่อประกันพัฒนาการ ความก้าวหน้าอย่างเต็มที่ของสตรี เพื่อประกันให้สตรีได้ใช้และได้รับสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพ ขั้นพื้นฐานโดยเสมอภาคกับบุรุษด้วย^{๒๖}

(๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC)

โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child: CRC) เป็นอนุสัญญา ที่จัดทำขึ้นโดยสหประชาชาติและได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาแห่งสหประชาชาติเมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๒ โดยปัจจุบันมีรัฐภาคีหรือประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ รวม ๑๙๖ รัฐภาคี^{๒๗} อนุสัญญาฯ กำหนดหลักการพื้นฐานที่สำคัญ ๔ ประการ ได้แก่ การห้ามเลือกปฏิบัติต่อเด็ก^{๒๘} และการให้ความสำคัญแก่เด็กทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก การกระทำ หรือการดำเนินการต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นอันดับแรก เด็กทุกคนมีสิทธิในการ มีชีวิต การอยู่รอด และการพัฒนาทางด้านจิตใจ อารมณ์ และสังคม และสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และการให้ความสำคัญกับความคิดของเด็กเหล่านั้น ทั้งนี้ โดยรัฐภาคีมีหน้าที่ต้องกำหนดแนวนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ เพื่อดูแลและคุ้มครองเด็กที่เหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการแห่งอนุสัญญาฯ

(๔) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

(International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) โดย ICCPR กำหนดพันธกรณี ของรัฐด้านสิทธิมนุษยชนตามกฎบัตรของสหประชาชาติ รวมทั้งหน้าที่ของบุคคลในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันเป็นการยืนยันในหลักการยอมรับในศักดิ์ศรีและสิทธิที่เท่าเทียมกัน ของมนุษย์ทุกคน โดยกำหนดให้บุคคลทุกคนมีหน้าที่ต่อบุคคลอื่นและยอมรับสิทธิของบุคคลอื่น รวมทั้งรัฐภาคีจะต้องเคารพและประกันสิทธิของบุคคล รวมถึงการห้ามการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลไม่ว่า จะด้วยเหตุผลทางเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความคิดเห็นทางการเมือง สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม ถิ่นกำเนิด หรือสภาพอื่นใด โดยบุคคลที่ถูกละเมิดจะต้องได้รับการเยียวยา และทุกคนต้องได้รับ สิทธิพลเมืองและการเมืองอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เช่น สิทธิในการ มีชีวิตอยู่ เสรีภาพจากการถูกทรมาน สิทธิในเสรีภาพและความปลอดภัยของร่างกาย การห้ามบุคคล มิให้ตกอยู่ในภาวะเยี่ยงทาส การห้ามแทรกแซงความเป็นส่วนตัว หรือการติดต่อสื่อสาร และการถูก

^{๒๕} ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติอนุสัญญา CEDAW เมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๒๘

^{๒๖} ข้อมูลจากเว็บไซต์ http://www.dcy.go.th/woman_man/data/4_2_2.pdf (สืบค้นข้อมูล เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^{๒๗} ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๕

^{๒๘} ข้อ ๑ ของอนุสัญญาฯ กำหนดให้ เด็กหมายถึง มนุษย์ทุกคนที่อายุต่ำกว่าสิบแปดปี เว้นแต่ จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น

ลบหลู่เกียรติและชื่อเสียงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การคุ้มครองเสรีภาพทางความคิด เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก เป็นต้น โดยรัฐภาคีต้องรับรองว่าบุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและมีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้ ภายใต้หลักการและพันธกรณีระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ได้กำหนดให้รัฐภาคีหรือประเทศสมาชิกทุกประเทศต้องตระหนักถึงสิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของมนุษย์ทุกคน โดยรัฐมีหน้าที่ในการกำหนดแนวนโยบาย มาตรการทางกฎหมาย หรือมาตรการอื่นใดของประเทศให้สอดคล้องและเป็นไปตามแนวทางภายใต้หลักการและพันธกรณีระหว่างประเทศด้วย

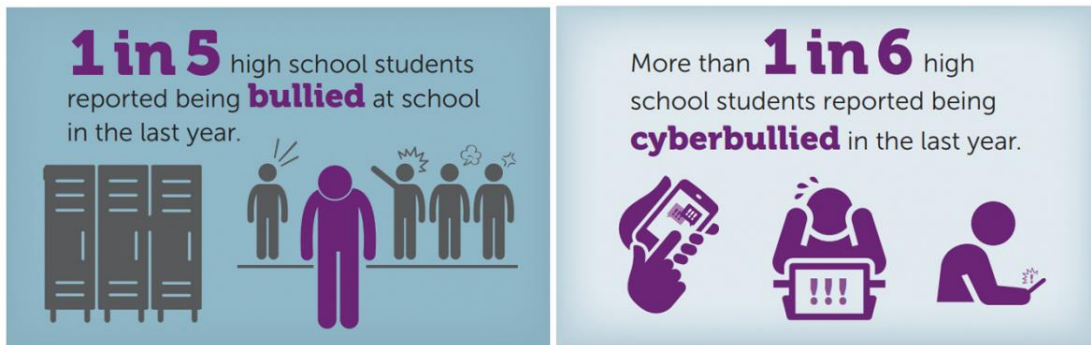
๒. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งของต่างประเทศ

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งกันในสังคมของต่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ๖ กรณีศึกษา ได้แก่ **สหรัฐอเมริกา** ซึ่งเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายทั้งในระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) และมลรัฐ (State Law) และเป็นตัวอย่างของประเทศในทวีปอเมริกาเหนือที่มีปัญหาการกลั่นแกล้งจำนวนมาก **สหภาพยุโรป** โดยจะนำเสนอข้อมูลการดำเนินการในระดับสหภาพยุโรป พร้อมกับกรณีศึกษาแนวทางของ **สวีเดน** ซึ่งเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปและประเทศที่ได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผู้นำด้านการศึกษาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งของยุโรป สำหรับกรณีของทวีปเอเชียได้ศึกษาแนวทางของ **ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และฟิลิปปินส์** ซึ่งเป็นตัวอย่างประเทศที่มีปัญหาการกลั่นแกล้งที่รุนแรงและมีการตรากฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying Law) อย่างชัดเจน

๒.๑ ประเทศสหรัฐอเมริกา

(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในประเทศสหรัฐอเมริกา

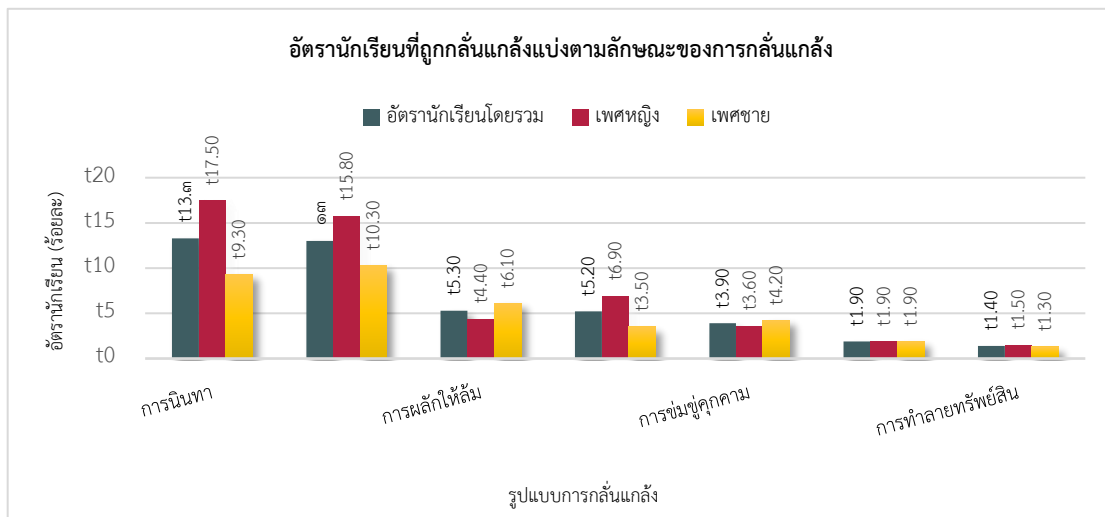
“Bullying” (การกลั่นแกล้ง) เป็นประเด็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกามาหลายปีที่ผ่านมา โดย ๑ ใน ๕ ของนักเรียนมัธยมรายงานว่าตนเคยถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน และมากกว่า ๑ ใน ๖ ของนักเรียนมัธยมรายงานว่าถูกกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจากรายงานพบว่าการกลั่นแกล้งพบมากที่สุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ ๒๘) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ ๑๖) โรงเรียนแบบผสม (combined school) (ร้อยละ ๑๒) และระดับประถมศึกษา (ร้อยละ ๙) นอกจากนี้ ในรายงานยังพบว่าการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์พบมากที่สุดในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ ๓๓) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ ๓๐) โรงเรียนแบบผสม (ร้อยละ ๒๐) และระดับประถมศึกษา (ร้อยละ ๕) เช่นเดียวกัน

ที่มา: <https://www.cdc.gov>

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๗ ศูนย์สถิติการศึกษาแห่งชาติ (National Center for Education Statistics) ได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาของนักเรียนอายุระหว่าง ๑๒ ถึง ๑๘ ปี หรือระดับการศึกษาตั้งแต่เกรด ๖ ถึง ๑๒ พบว่า ร้อยละ ๒๐.๒ รายงานว่าเคยถูกกลั่นแกล้งในสถานศึกษา โดยปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกลั่นแกล้งสูงสุด ได้แก่ ลักษณะภายนอกของนักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะรูปร่างหน้าตา เชื้อชาติ ขาดพันธุ์ เพศ ความพิการ ศาสนา และรสนิยมทางเพศ (ภาพที่ ๑) ส่วนรูปแบบของการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับกลุ่มสำรวจมากที่สุด ได้แก่ การนินทาและการล้อเลียน (ร้อยละ ๑๓) โดยเกิดกับนักเรียนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ ๑๗ ต่อร้อยละ ๙ และร้อยละ ๑๕.๘ ต่อร้อยละ ๑๐ ตามลำดับ) ในขณะที่การกลั่นแกล้งที่เกิดกับนักเรียนเพศชายมากกว่าเพศหญิงเป็นการกลั่นแกล้งโดยกระทำต่อเนื้อตัวร่างกาย เช่น การผลักให้ล้ม การทำให้สะดุดล้ม (ร้อยละ ๖ ต่อร้อยละ ๔) ในส่วนของการกลั่นแกล้งรูปแบบอื่น ๆ เช่น การกีดกันจากกิจกรรม การบีบบังคับ และการทำลายทรัพย์สิน ซึ่งทั้งเพศหญิงและเพศชายมีอัตราการถูกกลั่นแกล้งในระดับที่ใกล้เคียงกัน (ภาพที่ ๒)^{๒๙}

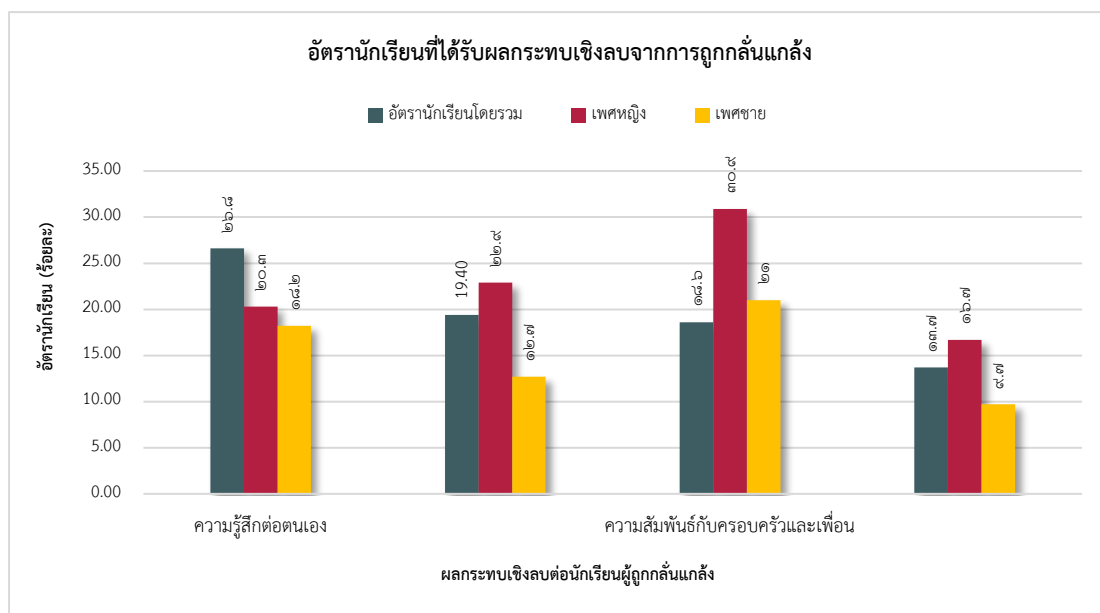
ภาพที่ ๑ สถิตินักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ที่มา: National Center for Education Statistics (2019)

^{๒๙} National Center of Education Statistics. (2019). Student Reports of Bullying: Results From the 2017 School Crimes Supplement to the National Crime Victimization Survey. Retrieved December 21, 2020, from National Center for Education Statistic: <http://nces.ed.gov/pubs2019/2019054.pdf>

ภาพที่ ๒ สถิตินักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งแบ่งตามลักษณะของการกลั่นแกล้ง

ที่มา: National Center for Education Statistics (2019)

สำหรับการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผลการสำรวจในปี ค.ศ. ๒๐๑๙ โดยศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค พบว่า มีนักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ประมาณ ร้อยละ ๑๕.๗ ของกลุ่มสำรวจ^{๓๐} ขณะเดียวกันผลการสำรวจโดยศูนย์วิจัยการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (Cyberbullying Research Center) พบว่า ร้อยละ ๒๔.๙ ของกลุ่มสำรวจ ซึ่งอายุระหว่าง ๑๒ ปี ถึง ๑๗ ปี ถูกกลั่นแกล้งในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นที่หยาบคายหรือทำร้ายจิตใจผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทั้งเพศหญิงและเพศชายที่ถูกกลั่นแกล้งในรูปแบบดังกล่าวมีอัตราที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ ๒๔.๙ และร้อยละ ๒๔.๗ ตามลำดับ) ในขณะที่การเผยแพร่ข่าวลือทางออนไลน์เป็นรูปแบบการกลั่นแกล้งที่มักเกิดขึ้นรองลงมา (ร้อยละ ๒๒.๒) แต่การกลั่นแกล้งโดยลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นกับเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ ๒๔.๘ ต่อ ร้อยละ ๑๙.๔)^{๓๑}

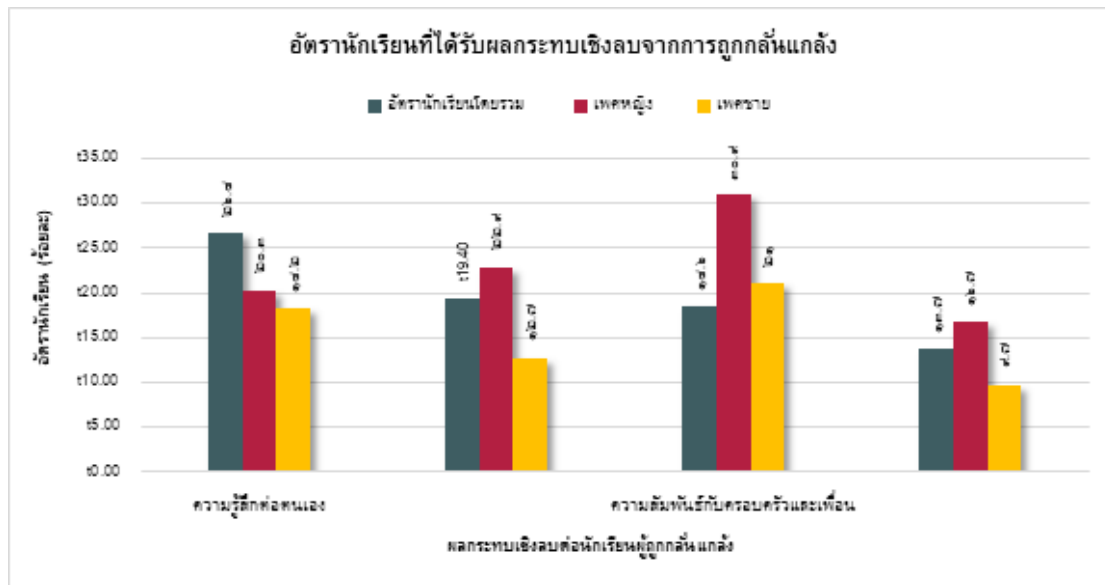
โดยที่ “การกลั่นแกล้ง” ทำให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกาย ความเศร้าโศกเสียใจทางอารมณ์ การทำร้ายตนเองหรือแม้กระทั่งการฆ่าตัวตาย ซึ่งผลสำรวจเกี่ยวกับผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้ง พบว่า การกลั่นแกล้งก่อให้เกิดผลกระทบต่อความรู้สึกของนักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในโรงเรียน ความสัมพันธ์กับครอบครัวและเพื่อน และผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนผู้ถูกกลั่นแกล้ง ตามลำดับ ดังภาพที่ ๓^{๓๒}

^{๓๐}What Is Cyberbullying. (July 21, 2020). Retrieved January 19, 2021, from StopBullying: <https://www.stopbullying.gov/cyberbullying/what-is-it>

^{๓๑}Patchin, Justin W; Hinduja, Sameer;. (April, 2019). 2019 Cyberbullying Data. Retrieved January 19, 2021, from Cyberbullying Research Center: <https://cyberbullying.org/2019-cyberbullying-data>

^{๓๒}National Center for Education Statistics., Op.cit.

ภาพที่ ๓ สถิตินักเรียนที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจากการถูกลั่นแกล้ง

ที่มา: National Center for Education Statistics (2019)

นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งยังเป็นการเพิ่มความเสี่ยงของโรคซึมเศร้า ความวิตกกังวล ปัญหาในการนอนหลับ และทำให้เด็กไม่ประสบความสำเร็จในการเรียน ดังนั้น ทั้งเด็กที่เป็นผู้กลั่นแกล้งและเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งต่างมีความเสี่ยงสูงมากที่จะประสบปัญหาสุขภาพจิตและพฤติกรรม ทำให้ภาครัฐมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ทั้งโดยการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางเพื่อป้องกันความรุนแรงในเด็กก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น และโดยการออกกฎหมายเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้งในมลรัฐต่าง ๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกา

(๒) ขอบเขตของ “การกลั่นแกล้ง”

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรค (The Centers for Disease Control and Prevention: CDC) และกระทรวงศึกษาธิการ (United States Department of Education) ได้กำหนดคำนิยามกลาง (The uniform definition) สำหรับคำว่า “bullying^{๓๓}”

^{๓๓}Definition of Bullying Among Youths

“Bullying is any **unwanted aggressive behavior(s)** by another youth or group of youths who are not siblings or current dating partners that involves an **observed or perceived power imbalance and is repeated multiple times or is highly likely to be repeated**. Bullying may inflict harm or distress on the targeted youth including physical, psychological, social or educational harm.” Bullying Surveillance Among Youths: Uniform Definitions for Public Health and Recommended Data Elements, version 1.0, 2014, p. 7. Retrieved January 11, 2021, from <https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/Bullying-Definitions-FINAL-a.pdf>

(การกลั่นแกล้ง) ขึ้นเป็นครั้งแรก โดยการกลั่นแกล้งถือเป็นรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงต่อเยาวชน (youth violence) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลักของการกระทำ ๓ ประการ^{๓๔} ได้แก่

(๒.๑) มีพฤติกรรมที่มีความรุนแรงซึ่งไม่เป็นที่ต้องการ (unwanted aggressive behavior)

(๒.๒) มีการรับรู้ได้ถึงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกันของผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้ง (observed or perceived power imbalance)

(๒.๓) มีการกระทำซ้ำหรือมีแนวโน้มที่จะกระทำพฤติกรรมที่เป็นการกลั่นแกล้งซ้ำ ๆ (repetition or high likelihood of repetition of bullying behaviors)

โดยที่ “การกลั่นแกล้ง” อาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเศร้าโศกเสียใจต่อเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และการศึกษา โดยรูปแบบทั่วไปของการกลั่นแกล้ง ได้แก่ ทางร่างกาย ทางคำพูด ทางความสัมพันธ์/สังคม (เช่น การปล่อยข่าวลือ หรือการตัดออกจากกลุ่ม) และการทำลายทรัพย์สินของผู้ถูกกลั่นแกล้ง เป็นต้น นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งอาจเกิดขึ้นผ่านระบบเทคโนโลยี ที่เรียกว่า การกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic bullying/cyberbullying) ได้อีกด้วย ซึ่งการกำหนดคำนิยามดังกล่าวจึงทำให้เราสามารถพิจารณาได้ว่าการกระทำใดเป็น “การกลั่นแกล้ง” การกระทำใดเป็นรูปแบบอื่นของพฤติกรรมที่มีความรุนแรง เช่น เป็นการใช้กำลังทางกายเพียงครั้งเดียว (one-time physical fights) หรือการโต้เถียงทางออนไลน์ หรือการกระทำใดที่เข้าข่ายเป็นความผิดทางอาญา เช่น การคุกคาม (harassment) การคุกคามในกิจกรรมรับน้อง (hazing) หรือการทำร้าย (assault) เป็นต้น

(๓) มาตรการในการต่อต้านและการคุ้มครองบุคคลจากการถูกกลั่นแกล้ง

เนื่องจากขณะนี้ยังไม่มีกฎหมายในระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) ที่ใช้บังคับกับปัญหา “การกลั่นแกล้ง” โดยเฉพาะ ทำให้ในแต่ละมลรัฐ (๕๐ มลรัฐ) เขตปกครอง DC (The District of Columbia) และเขตปกครองของสหรัฐอเมริกา (U.S. territories) จึงมีการจัดการกับปัญหา “การกลั่นแกล้ง” ที่แตกต่างกัน บางมลรัฐมีการออกกฎหมาย กำหนดนโยบาย และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งโดยเฉพาะ ในขณะที่บางมลรัฐพัฒนานโยบายต้นแบบ (model policies) เพื่อให้โรงเรียนและหน่วยงานด้านการศึกษาของเขตการปกครอง (districts) ใช้ในการกำหนดกฎหมาย นโยบาย และกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับในท้องถิ่นต่อไป นอกจากนี้ ยังมีเพียงบางมลรัฐเท่านั้น เช่น มลรัฐแมรี่แลนด์ (Maryland) และมลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ที่กำหนดให้การกลั่นแกล้งเป็นความผิดอาญา (Criminal offense) ซึ่งใช้บังคับกับผู้เยาว์ด้วย

(๓.๑) มาตรการในระดับสหพันธรัฐ (Federal Law)

แม้สหรัฐอเมริกาจะไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายในระดับสหพันธรัฐเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเป็นการเฉพาะ แต่เนื่องจากในบางกรณีการกลั่นแกล้งจะมีลักษณะบางอย่างที่ทับซ้อนกับการคุกคามที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติ (discriminatory harassment) จึงมีการใช้หลักทั่วไปว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) ซึ่งเป็นหลักการที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

^{๓๔}Definition of Bullying. Retrieved January 11, 2021 from <https://www.stopbullying.gov/resources/facts#:~:text=There%20is%20no%20federal%20anti-bullying%20law.%20Although%20all,is%20also%20harassment%2C%20it%20does%20break%20federal%20law.>

ที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมือง (Federal civil rights laws) โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักมี ๒ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ (U.S. Department of Education’s Office for Civil Rights: OCR) และกระทรวงยุติธรรม (U.S. Department of Justice’s Civil Rights Division) ดังนั้น หากเกิดการกระทำที่มีลักษณะดังต่อไปนี้ขึ้น (ไม่ว่าจะเรียกการกระทำดังกล่าวว่า การกลั่นแกล้งหรือการระราน) โรงเรียนต่าง ๆ จะอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายที่เกี่ยวกับสิทธิพลเมืองที่จะต้องรายงานถึงการกระทำซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑) มีความร้ายแรง มีความผิดปกติ (pervasive) หรือมีความต่อเนื่องของการกระทำ

๒) ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตร (hostile environment) ขึ้นในโรงเรียน ซึ่งมีความรุนแรงในระดับที่กระทบหรือจำกัดความสามารถของนักเรียนในการมีส่วนร่วมหรือการได้รับประโยชน์จากบริการ กิจกรรม หรือโอกาสใด ๆ จากทางโรงเรียน

๓) การกระทำอยู่บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว ชาติพันธุ์ เพศ ความพิการ หรือศาสนา

โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมือง (Federal civil rights laws) ที่นำมาใช้จัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้งหรือการระราน มีจำนวน ๕ ฉบับ ได้แก่

(๓.๑.๑) Title IV และ Title VI ของ The Civil Rights Act of 1964
(กฎหมายว่าด้วยสิทธิพลเมือง)

กฎหมายว่าด้วยสิทธิพลเมืองถือเป็นกฎหมายที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิของพลเมืองซึ่งได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๔ (The 14th Amendment) มีสาระสำคัญเป็นการห้ามการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ชาติพันธุ์ (national origin) และเพศ มีจำนวนทั้งหมด ๑๑^{๓๕} หัวข้อ โดยในแต่ละหัวข้อจะมีการระบุถึงการกระทำที่ต้องห้ามตามกฎหมายนี้ การบังคับใช้กฎหมาย ข้อกำหนดสำหรับองค์กรที่อยู่ภายใต้บังคับของแต่ละหัวข้อ และค่าเสียหายสำหรับการละเมิดทบทวนโดยหัวข้อที่เกี่ยวกับ “การกลั่นแกล้ง” ได้แก่หัวข้อที่ ๔ และหัวข้อที่ ๖ ดังนี้^{๓๖}

^{๓๕}Title I: Discriminatory Voting Tactics

Title II: Discrimination Against Patrons of Commercial Businesses

Title III: Desegregation of Public Libraries, Parks, and Other Facilities

Title IV: Desegregation of Public Schools and Colleges

Title V: The U.S. Commission on Civil Rights

Title VI: Discrimination in Federally Funded Programs

Title VII: Discrimination in Employment

Title VIII: Voting Statistics

Title IX: Appellate Review and Attorney General Intervention

Title X: Community Relations Service

Title XI: Preemption and Other Matters

^{๓๖}The Civil Rights Act of 1964: Eleven Titles at a Glance, Congressional Research Service (December 14, 2020). Retrieved January 17, 2021. from <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11705>

✦ Title IV: Desegregation of Public Schools and Colleges

(หัวข้อที่ ๔: การจัดการแบ่งแยกในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยของรัฐ) ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดเกี่ยวกับการแบ่งแยกและการเลือกปฏิบัติในระบบโรงเรียนและมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยการกำหนดมาตรการของรัฐที่จะรับประกันให้มีการคุ้มครองที่เท่าเทียมกัน (equal protection) ซึ่งเป็นหลักการที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๑๔ และกำหนดให้อัยการสูงสุดมีอำนาจดำเนินการเพื่อจัดการแบ่งแยกที่มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (materially further) นอกจากนี้ หัวข้อที่ ๔ ยังกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคเพื่อจัดการแบ่งแยกในโรงเรียนของรัฐอีกด้วย

✦ Title VI: Discrimination in Federally Funded Programs

(หัวข้อที่ ๖: การเลือกปฏิบัติในโครงการที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง) ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐ โดยมาตรา ๖๐๑^{๓๗} กำหนดให้ผู้ที่ได้รับเงินจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดซึ่ง “ห้ามมิให้บุคคลใดถูกตัดออกจากการมีส่วนร่วม ถูกปฏิเสธผลประโยชน์ หรือถูกเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว หรือชาติพันธุ์ ภายใต้โครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง” และมาตรา ๖๐๒ กำหนดให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางต้องดำเนินการให้มาตรา ๖๐๑ เกิดผลใช้บังคับ (effectuate) ดังนั้น หากเกิดการกระทำซึ่งเป็นการละเมิดข้อกำหนดในหัวข้อที่ ๖ นี้ หน่วยงานของรัฐซึ่งให้เงินสนับสนุนอาจสอบสวนการละเมิดและยกเลิกหรือระงับการให้เงินสนับสนุนนั้นได้ อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกา (The Supreme Court) ได้วางแนวทางในคดี *Alexander v. Sandoval*, 532 U.S. 275 (2001) ว่า บุคคลไม่สามารถฟ้องผู้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางว่าจงใจเลือกปฏิบัติซึ่งเป็นการละเมิดมาตรา ๖๐๑ ได้ ดังนั้น กรณีจึงเป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเท่านั้นที่สามารถบังคับใช้กฎหมายในหัวข้อที่ ๖ ซึ่งห้ามมิให้มีการเลือกปฏิบัติที่ให้ผลที่แตกต่างกันได้

(๓.๑.๒) Title IX of the Educational Amendment of 1972

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดห้ามการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศ (Sex) ในโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการศึกษาที่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลาง โดยกำหนดวัตถุประสงค์หลักของหัวข้อที่ ๙ คือ การหลีกเลี่ยงการนำเงินของรัฐบาลกลางไปสนับสนุนการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของเพศในโครงการที่เกี่ยวกับการศึกษา ซึ่งใช้บังคับกับสถาบันการศึกษาทั่วไป เช่น วิทยาลัย มหาวิทยาลัย โรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนมัธยมศึกษา หัวข้อที่ ๙ ยังใช้บังคับกับโครงการการศึกษาและฝึกอบรมที่ดำเนินการโดยผู้ที่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลกลางอีกด้วย^{๓๘} เพื่อให้ความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพต่อบุคคลจากการเลือกปฏิบัติดังกล่าว โดยแผนกสิทธิพลเมืองของกระทรวงยุติธรรม (Civil Rights Division: CRD) และสำนักงานสิทธิพลเมืองกระทรวงศึกษาธิการ (Office of Civil Rights: OCR) เป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ตรวจตราการปฏิบัติตามและการบังคับใช้หัวข้อที่ ๙ และเนื่องจากหน้าที่ของหน่วยงาน

^{๓๗}Section 601 of Title VI of the Civil Rights Act of 1964 (42 U.S.C. 2000d)

“No person in the United States shall, on the ground of race, color, or national origin, be excluded from participation in, be denied the benefit of, or be subjected to discrimination under any program or activity receiving Federal financial assistance.”

^{๓๘}Overview of Title IX of the Education Amendments of 1972. Retrieved January 18, 2021 from <https://www.justice.gov/crt/fcs/TitleIX-SexDiscrimination>

ทั้งสองมีความซ้ำซ้อนกันในบางส่วน ปัจจุบันหน่วยงานทั้งสองหน่วยจึงปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันภายใต้ข้อตกลงในบันทึกความเข้าใจระหว่างกัน (Memorandum of understanding)^{๓๙}

(๓.๑.๓) Section 504^{๔๐} of the Rehabilitation Act of 1973

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการคุ้มครองบุคคลจากการเลือกปฏิบัติบนพื้นฐานของความบกพร่องทางร่างกายหรือทางจิตใจ (physical or mental disability) เนื่องจากพฤติกรรมที่เป็น “การกลั่นแกล้ง” อาจกลายเป็น “การคุกคามผู้ที่มีความบกพร่อง” (Disability harassment) ซึ่งต้องห้ามโดย Section 504 of the Rehabilitation Act of 1973 และ Title II of the American with Disabilities Act โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ให้คำนิยามของ “การคุกคามผู้ที่มีความบกพร่อง^{๔๑}” หมายถึง “พฤติกรรมที่ทำให้นักเรียนคนหนึ่งกลัวบนพื้นฐานของความบกพร่อง^{๔๒} ซึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตร โดยการแทรกแซงหรือปฏิเสธนักเรียนคนดังกล่าวจากการมีส่วนร่วม การได้รับประโยชน์ บริการ หรือโอกาสจากโครงการของสถาบันการศึกษานั้น” ทั้งนี้ เมื่อโรงเรียนได้ทราบว่ามี “การคุกคามผู้ที่มีความบกพร่อง” โรงเรียนจะต้องทำการสอบสวนเหตุการณ์ดังกล่าวโดยเร็วและจัดการอย่างเหมาะสม^{๔๓} อย่างไรก็ตาม เด็กที่มีความบกพร่องมักจะได้รับการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Programs: IEPs) หรืออยู่ภายใต้แผนงานของมาตรา ๕๐๔ (Section 504 plans) ซึ่งล้วนแต่เป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางที่เฉพาะเจาะจงสำหรับป้องกันและตอบสนองต่อการกลั่นแกล้ง เด็กกลุ่มนี้ และแผนงานเหล่านี้ยังสามารถจัดบริการเพิ่มเติมที่จำเป็นสำหรับเด็กกลุ่มนี้ได้อีกด้วย โดยตัวอย่างของการเลือกปฏิบัติซึ่งต้องห้ามตามกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ การเข้าถึงโครงการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกัน การปฏิเสธการได้รับการศึกษาภาคีรัฐที่เหมาะสม

^{๓๙}Title IX: Who Determines the Legal Meaning of “Sex”? Congressional Research Service (December 12, 2018). Retrieved January 17, 2021 from <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/LSB/LSB10229>

^{๔๐}Section 504 of the Rehabilitation Act of 1973 (29 U.S.C. 794)

“No otherwise Qualified individual with a disability in the United States, as defined in section 705 (20) of this title, shall, solely by reason of her or his disability, be excluded from the participation in, be denied the benefit of, or be subjected to discrimination under any program or activity Federal financial assistance[.]”

^{๔๑}“Disability harassment” is “intimidate or abusive behavior toward a student based on disability that creates a hostile environment by interfering with or denying a student’s participation in or receipt of benefits, services, or opportunities in the institution’s program” (U.S. Department of Education, 2020)

^{๔๒}กรณีเด็กที่มีความบกพร่อง (Children with disabilities) ได้แก่ ความบกพร่องทางร่างกาย ระดับการพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ และด้านประสาทสัมผัส ซึ่งจะทำให้เด็กเหล่านี้มีความเสี่ยงสูงที่จะถูกกลั่นแกล้ง เนื่องจากมีความเปราะบางของร่างกาย ทักษะในการเข้าสังคม หรือบุคคลอื่นอาจไม่มีความอดทนอดกลั้นต่อเด็กเหล่านี้ (intolerant environments)

^{๔๓}Bullying and Children and Youth with Disabilities and Special Health Needs. Retrieved January 18, 2021 from <https://www.stopbullying.gov/sites/default/files/2017-09/bullyingtipsheet.pdf#:~:text=Bullying%2C%20Disability%20Harassment%2C%20and%20the%20Law%20Bullying%20behavior,of%20Education%2C%20disability%20harassment%20is%20%E2%80%9Cintimidation%20or%20abusive>

โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย (สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา) และการปฏิเสธที่จะปฏิบัติ หรือการปฏิบัติอย่างไม่เหมาะสมเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นไป^{๔๔}

(๓.๑.๔) Title II และ Title III of the American with Disabilities Act of 1990 (พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองอเมริกันชนผู้มีความบกพร่อง)

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิพลเมือง (civil rights protection) แก่บุคคลผู้มีความบกพร่อง (individuals with disabilities) ในลักษณะเดียวกับที่ให้ความคุ้มครองแก่บุคคลบนพื้นฐานของเชื้อชาติ เพศ ชาติพันธุ์ และศาสนา กล่าวคือ กฎหมายฉบับนี้ห้ามการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลผู้มีความบกพร่องในหลาย ๆ บริบท ทั้งการจ้างงาน การขนส่ง สิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะ การสื่อสาร และการเข้าถึงโครงการและบริการของรัฐบาลมลรัฐ หรือรัฐบาลท้องถิ่น กฎหมายนี้จึงถือเป็นการให้ความคุ้มครองสิทธิพลเมือง ในส่วนที่ยังไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ. ๑๙๖๔ (The Civil Rights Act of 1964)

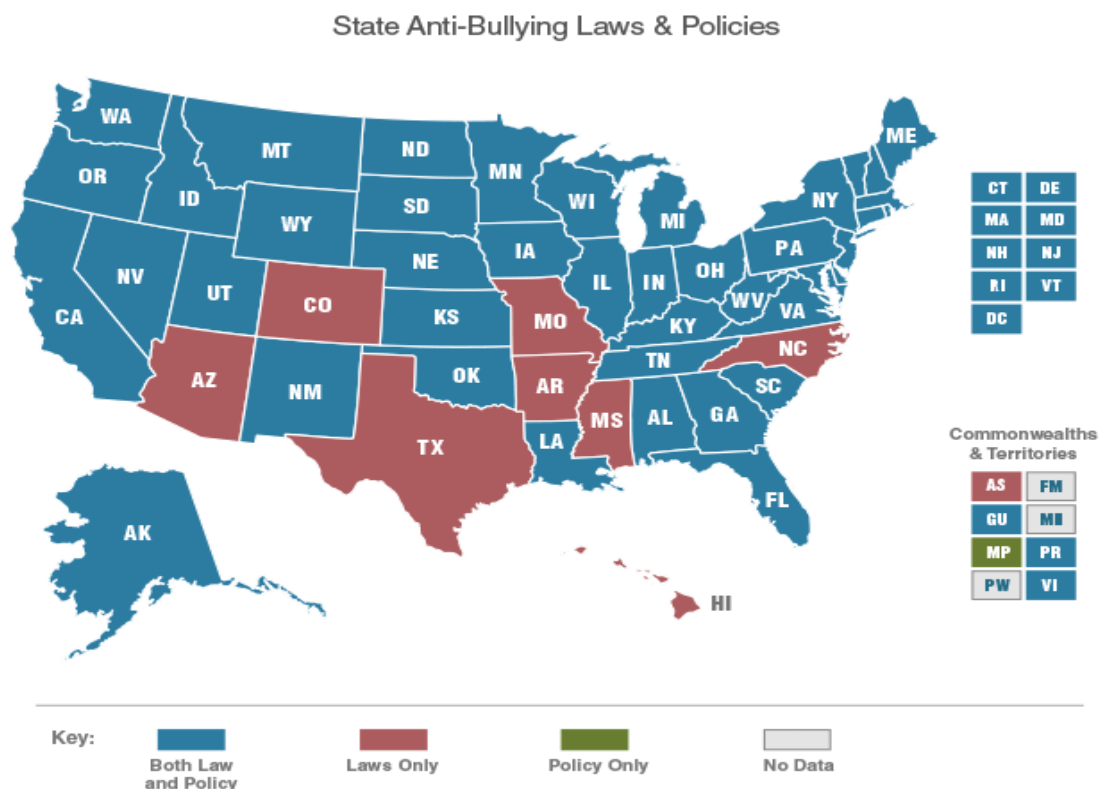
(๓.๒) มาตรการในระดับมลรัฐ (State Laws)

ในเดือนธันวาคม ปี ค.ศ. ๒๐๑๐ กระทรวงศึกษาธิการ (U.S. Department of Education) ได้พัฒนากรอบแนวคิดขององค์ประกอบร่วมกัน (common components) ที่พบในกฎหมาย นโยบาย และกฎเกณฑ์ของรัฐต่าง ๆ เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง พบว่ามีทั้งหมดจำนวน ๑๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) ข้อกำหนดห้ามการกลั่นแกล้ง (Prohibiting Statement) ๒) คำนิยาม (Definition) ๓) ขอบเขตการใช้บังคับ (Scope) ๔) กลุ่มที่ได้รับการคุ้มครอง (Protected Groups) ๕) ข้อกำหนดด้านนโยบายของแต่ละเขตการปกครอง (District Policy Requirement) ๖) การรายงาน และการสืบสวนการกลั่นแกล้ง (Reporting and Investigations) ๗) ผลที่ตามมา (Consequences) ๘) การสื่อสารนโยบาย (Communication of Policy) ๙) มาตรการคุ้มครองและสนับสนุน (Safeguards and Supports) ๑๐) การทบทวนนโยบายส่วนท้องถิ่น (Review and Update of Local Policies) ๑๑) การให้การศึกษาเชิงป้องกัน (Prevention Education) ๑๒) การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ (Staff Training) และ ๑๓) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง (Parent Engagement)

ทั้งนี้ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจุบันมีเพียง ๑๐ มลรัฐ^{๔๕} และเขตปกครอง D.C (District of Columbia) เท่านั้น ที่มีกฎหมายและระเบียบที่ครอบคลุมองค์ประกอบครบทั้ง ๑๓ องค์ประกอบ ตามแนวทางของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมาตรการที่ระบุไว้มุ่งเน้นจัดการกับ*ปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในกลุ่มนักเรียนนักศึกษา* ครอบคลุมทั้งการกระทำในเชิงกายภาพและการกระทำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ขณะที่บางรัฐมีการแยกการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (cyberbullying) การคุกคาม (harassment) การคุกคามในกิจกรรมรบกวน (hazing) และการสะกดรอยตาม (stalking) เป็นความผิดอาญาที่ไม่ได้อยู่ในหมวดการศึกษา

^{๔๔}Disability Discrimination: Overview of the Laws. Retrieved January 18, 2021 from <https://www2.ed.gov/policy/rights/guid/ocr/disabilityoverview.html>

^{๔๕}ได้แก่ มลรัฐ Arkansas, California, Connecticut, Delaware, Maryland, Massachusetts, Minnesota, New Jersey, Oregon และ Rhode Island

ที่มา: www.stopbullying.gov

โดยการพิจารณารายละเอียดของกฎหมายในระดับมลรัฐ ขอยกตัวอย่างกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งของมลรัฐแมริแลนด์ (Maryland) และมลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts) ซึ่งมีทั้งกฎหมายที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งโดยเฉพาะและการกำหนดให้การกระทำซึ่งมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการกลั่นแกล้งเป็นความผิดอาญา เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบลักษณะของกฎหมายดังกล่าว ดังนี้

(๓.๒.๑) มลรัฐแมริแลนด์ (Maryland)

๑) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง

รัฐแมริแลนด์มีกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านหรือการห้ามการกลั่นแกล้งหลายฉบับ เช่น ๑) Maryland Education Code § 7-424: Reporting incidents of harassment or intimidation against students ๒) Maryland Education Code § 7-424.1: Model policy prohibiting bullying, harassment and intimidation ซึ่งจะมีการทบทวนนโยบายดังกล่าวทุก ๕ ปี และ ๓) Maryland Education Code § 7-424.3: Bullying, harassment, and intimidation policy โดยกฎหมายห้ามการกลั่นแกล้งของมลรัฐแมริแลนด์ได้มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า “การกลั่นแกล้ง การคุกคาม และการเหยียดหยาม”^{๔๖} ว่าหมายถึง การกระทำโดยจงใจ

^{๔๖}Maryland Education Code Ann. § 7-424 (2018)

"Bullying, harassment, or intimidation" means intentional conduct, including verbal, physical, or written conduct, or an intentional electronic communication, that:

(มีต่อหน้าถัดไป)

ไม่ว่าจะเป็นการใช้วาจา การกระทำทางกาย หรือการเขียนข้อความ รวมทั้งการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยมีเจตนาที่จะ (ก.) ก่อให้เกิดบรรยากาศทางการศึกษาที่ไม่เป็นมิตร โดยการแทรกแซงอย่างมีนัยสำคัญต่อผลประโยชน์ โอกาส หรือการเรียนรู้ของนักเรียนคนนั้น หรือต่อร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนคนนั้น โดยจะต้อง (๑) มีแรงจูงใจจากลักษณะของบุคคล ได้แก่ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สถานะการสมรส เพศ ความหลากหลายทางเพศ ลักษณะทางเพศ ศาสนา บรรพบุรุษ สภาพร่างกาย สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม สถานะของครอบครัว ความสามารถหรือความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือ (๒) มีการขู่เข็ญ หรือเป็นการเหยียดหยามอย่างรุนแรง และ (ข.) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ณ สถานที่จัดกิจกรรมของโรงเรียน หรือบนรถโรงเรียน หรือบริเวณการบริหารงานของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ โรงเรียนในรัฐแมริแลนด์ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลกลางจะอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง (federal laws) ที่กำหนดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่แตกต่างไปจากกฎหมายของรัฐแมริแลนด์อีกจำนวนหนึ่งด้วย^{๔๗}

๒) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

* ความผิดฐานการคุกคามในกิจกรรมรับน้อง (Hazing)

กฎหมายอาญาของรัฐแมริแลนด์ได้มีการกำหนดความหมายของ “การคุกคามในกิจกรรมรับน้อง”^{๔๘} ว่าหมายถึง การกระทำหรือการก่อให้เกิดสถานการณ์โดยประมาทเลินเล่อหรือจงใจ อันทำให้นักเรียนคนหนึ่งมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายแก่กาย เนื่องจากการรับนักเรียนเข้าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนักเรียนของโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย โดยผู้ที่กระทำความผิดตามมาตรานี้จะมีความผิดโทษ ซึ่งจะได้รับโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ความยินยอมโดยจงใจหรือโดยปริยายของผู้ถูกกระทำไม่สามารถใช้กล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดตามมาตรานี้ได้^{๔๙}

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๔๖)

(i) Creates a hostile educational environment by substantially interfering with a student's educational benefits, opportunities, or performance, or with a student's physical or psychological well-being and is:

1. Motivated by an actual or a perceived personal characteristic including race, national origin, marital status, sex, sexual orientation, gender identity, religion, ancestry, physical attribute, socioeconomic status, familial status, or physical or mental ability or disability; or

2. Threatening or seriously intimidating; and

(ii) 1. Occurs on school property, at a school activity or event, or on a school bus; or

2. Substantially disrupts the orderly operation of a school.

^{๔๗} Maryland Anti-Bullying Laws & Policies. Retrieved January 19, 2021 from <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/maryland>

^{๔๘} Maryland Code, Criminal Law § 268H(a) Haze defined. -- In this section "haze" means doing any act or causing any situation which recklessly or intentionally subjects a student to the risk of serious bodily injury for the purpose of initiation into a student organization of a school, college, or university.

^{๔๙} Maryland Code, Criminal Law § 3-607 (2010)

(a) Prohibited. A person may not recklessly or intentionally do an act or create a situation that subjects a student to the risk of serious bodily injury for the purpose of an initiation into a student organization of a school, college, or university.

(มีต่อหน้าถัดไป)

✦ ความผิดฐานการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือบริการคอมพิวเตอร์โดยมิชอบ (Misuse of electronic communication or interactive computer service)

โดยในกรณีของการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (cyberbullying) แม้จะเกิดขึ้นภายนอกโรงเรียน กฎหมายของรัฐแมรีแลนด์ก็ครอบคลุมถึง โดยมีข้อกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย Misuse of Interactive Computer Service (Grace's Law) ซึ่งเป็นกฎหมายที่ตั้งชื่อตาม Grace McComas นักเรียนมัธยมปลายซึ่งฆ่าตัวตายในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ หลังจากถูกกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยเพื่อนบ้าน กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ มีสาระสำคัญในการห้ามบุคคลใช้ “บริการคอมพิวเตอร์” เป็นส่วนหนึ่งในการกระทำที่ต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจทางอารมณ์อย่างรุนแรง “โดยเจตนา” ต่อผู้เยาว์หรือสถานที่ซึ่งผู้เยาว์มีเหตุที่จะกลัวว่าจะมีอันตรายต่อชีวิตหรือถูกทำร้ายร่างกายสาหัส ความผิดตามกฎหมายนี้เป็นความผิดหลายโทษซึ่งมีโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี และ/หรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ^{๕๐} และต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ ได้มีการตรากฎหมายที่จะเป็นบรรทัดฐาน (precedent-setting legislation) ในการป้องกันการคุกคามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือ Grace's Law 2.0^{๕๑} ซึ่งเป็นการแก้ไขการกระทำที่ต้องห้ามเกี่ยวกับการคุกคามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic harassment) ต่อผู้เยาว์ตามกฎหมายฉบับเดิม (Grace's Law) มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๔๙)

(b) Penalty. A person who violates this section is guilty of a misdemeanor and on conviction is subject to imprisonment not exceeding 6 months or a fine not exceeding \$500 or both.

(c) Prohibited defense. The implied or express consent of a student to hazing is not a defense under this section.

^{๕๐}Maryland Code, Criminal Law § 3-805 (2015)

etc.

etc.

(b) Prohibited. –

(1) A person may not maliciously engage in a course of conduct, through the use of electronic communication, that alarms or seriously annoys another:

(i) with the intent to harass, alarm, or annoy the other;

(ii) after receiving a reasonable warning or request to stop by or on behalf of the other; and

(iii) without a legal purpose.

(2) A person may not use an interactive computer service to maliciously engage in a course of conduct that inflicts serious emotional distress on a minor or places a minor in reasonable fear of death or serious bodily injury with the intent:

(i) to kill, injure, harass, or cause serious emotional distress to the minor; or

(ii) to place the minor in reasonable fear of death or serious bodily injury.

etc.

etc.

^{๕๑}Bullying Laws in Maryland. Retrieved January 19, 2021 from <https://cyberbullying.org/bullyinglaws/maryland#:~:text=Criminal%20Law%20%E2%80%93%20Electronic%20Harassment%20and%20Bullying%20%28Grace%E2%80%99s,distress%20to%20a%20minor%20and%20the%20person>

๑ ตุลาคม ค.ศ. ๒๐๑๙ โดยห้ามบุคคลมีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำที่ต่อเนื่อง อันก่อให้เกิดผลเป็นการเหยียดหยามหรือคุกคามผู้เยาว์ และก่อให้เกิดการบาดเจ็บทางร่างกายหรือก่อให้เกิดความเศร้าโศกเสียใจทางอารมณ์อย่างรุนแรงต่อผู้เยาว์และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์นั้นโดยเจตนาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้บุคคลละเมิดบทบัญญัติของกฎหมายนี้โดยเจตนาที่จะชักจูงให้ผู้เยาว์ฆ่าตัวตาย ผู้ที่ละเมิดกฎหมายนี้อาจได้รับโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ^{๕๒} ทั้งนี้ โดยกฎหมายฉบับใหม่นี้ทำให้การคุกคามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อผู้เยาว์เป็นความผิดอาญาร้ายแรง (serious criminal offense) ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายฉบับเดิมที่จะถือว่าผู้กระทำได้กระทำความผิดอาญาต่อเมื่อเหยื่อ (intended victim) คือผู้ที่ได้รับการคุกคามผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์โดยตรง แต่ภายใต้กฎหมายฉบับใหม่ การส่งข้อความคุกคามไปยังใครก็ตามก็ถือว่าครบองค์ประกอบที่จะเป็นความผิดแล้ว แม้ผู้ที่เป็นเป้าหมายของการโจมตีจะไม่ได้รับข้อความนั้นก็ตาม^{๕๓}

(๓.๒.๒) มลรัฐแมสซาชูเซตส์ (Massachusetts)

๑) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง

กฎหมายของมลรัฐแมสซาชูเซตส์ในการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (The Massachusetts Anti-Bullying Law) เป็นกฎหมายใหม่ที่ตราขึ้นเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ค.ศ. ๒๐๑๐ เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียนและการจัดการเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ประกอบด้วยส่วนสำคัญ ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ใช้บังคับกับนักเรียนและโรงเรียนทั้งหมดในมลรัฐ และส่วนที่ใช้กับนักเรียนซึ่งได้รับการศึกษาแบบพิเศษ ดังนี้

✦ *Massachusetts General Laws Chapter §71, Section 370*: ได้กำหนดคำนิยามของ “การกลั่นแกล้ง” ไว้ค่อนข้างกว้าง โดยรวมถึง “การกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์” ด้วย โดยกฎหมายได้กำหนดให้โรงเรียนต้องดำเนินการหลายอย่างเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้ง ซึ่งมีผู้กล่าวว่า กฎหมายนี้เป็นหนึ่งในกฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้งที่เข้มแข็งที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื้อหาส่วนใหญ่ของกฎหมายนี้จะใช้บังคับกับโรงเรียนทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนรัฐ โรงเรียนในกำกับของรัฐ^{๕๔} (charter school^{๕๕}) และโรงเรียนเอกชน โดยกำหนด

^{๕๒}Grace’s Law 2.0: Maryland’s Anti-Bullying Law. Retrieved January 19, 2021 from <http://elms.hcpss.org/sites/default/files/library/Graces%20Law%20flyer.pdf>

^{๕๓}Maryland’s latest law on cyberbullying could be a national model. Retrieved January 19, 2021 from <https://wtop.com/maryland/2019/04/marylands-latest-law-on-cyberbullying-could-be-a-national-model/>

^{๕๔}โรงเรียนในกำกับของรัฐ คือ โรงเรียนที่ดำเนินการในลักษณะโรงเรียนทางเลือก (school of choice) ที่ได้รับการยกเว้นจากกฎเกณฑ์ของรัฐหรือท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน จึงมีความยืดหยุ่นกว่าโรงเรียนของรัฐทั่วไป อย่างไรก็ตาม โรงเรียนในกำกับของรัฐยังคงต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทั่วไปของโรงเรียนรัฐ เช่น ไม่สามารถเรียกเก็บค่าเทอมได้ (เนื่องจากได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ) และไม่อาจเป็นสมาชิกของสถาบันทางศาสนาได้

(What is a Charter School? Retrieved January 21, 2021 from <https://charterschoolcenter.ed.gov/what-charter-school/>)

^{๕๕}Charter School (noun) - (in North America) a publicly funded independent school established by teachers, parents, or community groups under the terms of charter with a local or national authority. (Oxford Dictionaries)

ให้ทุกเขตการปกครอง (district) ในมลรัฐจะต้องมีแผนการป้องกันและแทรกแซงการกลั่นแกล้ง (a bullying prevention and intervention plan) อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติบางส่วนของกฎหมายนี้ก็ยากที่จะบังคับใช้ เนื่องจากการมีบทนิยามที่กว้างและไม่ได้ให้สิทธิแก่บุคคลในการดำเนินการเอง^{๕๖} (no private right of action)

✦ *Massachusetts General Laws Chapter 571, Section 3*: เป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางความสามารถ (student with disabilities) ซึ่งเปราะบางต่อการถูกกลั่นแกล้งหรือการล้อเลียน (teasing) มากกว่า

กฎหมายต่อต้านการกลั่นแกล้งของรัฐแมสซาชูเซตส์ มีการกำหนดคำนิยามของ “การกลั่นแกล้ง และการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์”^{๕๗} โดยคำว่า “การกลั่นแกล้ง” หมายถึง การกระทำซ้ำ ๆ โดยนักเรียนหนึ่งคนหรือมากกว่า โดยวิธีการเขียน วาดภาพ หรือการแสดงออกผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยการกระทำทางกายภาพหรือการแสดงท่าทาง

^{๕๖}Children’s Issues Series: Anti-Bullying Laws. Retrieved January 21, 2021 from <https://www.masslegalservices.org/content/children%E2%80%99s-issues-series-anti-bullying-laws>

^{๕๗}Massachusetts General Laws Chapter 71, Section 37O (2014)

“Bullying”, means the repeated use by one or more students of a written, verbal or electronic expression or a physical act or gesture or any combination thereof, directed at a target that:

- (a) causes physical or emotional harm to the target or damage to the target's property;
- (b) places the target in reasonable fear of harm to himself or herself or damage to his or her property;
- (c) creates a hostile environment at school for the target;
- (d) infringes on the rights of the target at school; or
- (e) materially and substantially disrupts the education process or the orderly operation of a school.

Bullying shall include cyberbullying.

“Cyberbullying” means bullying through the use of technology or any electronic communication, which shall include, but not be limited to, any transfer of signs, signals, writing, images, sounds, data or intelligence of any nature transmitted in whole or in part by a wire, radio, electromagnetic, photo electronic or photo optical system, including, but not limited to, electronic mail, internet communications, instant messages or facsimile communications. Cyberbullying shall also include:

- (a) the creation of a web page or blog in which the creator assumes the identity of another person; or
- (b) the knowing impersonation of another person as the author of posted content or messages, if the creation or impersonation creates any of the conditions in bullying (a) through (e).

“Cyberbullying” shall also include the distribution by electronic means of a communication to more than one person or the posting of material on an electronic medium that may be accessed by one or more persons, if the distribution or posting creates any of the conditions in bullying (a) through (e).

ต่อผู้ถูกระทำโดยตรงซึ่งเป็นสาเหตุให้ (๑) เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกระทำ หรือต่อทรัพย์สินของผู้ถูกระทำ (๒) ทำให้ผู้ถูกระทำรู้สึกกลัว (reasonable fear) ว่าจะมีอันตราย ต่อตนเองหรือทรัพย์สินของตน (๓) ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ไม่เป็นมิตรที่โรงเรียนสำหรับผู้ถูกระทำ (๔) เป็นการละเมิดสิทธิต่าง ๆ ของผู้ถูกระทำที่โรงเรียน และ (๕) แทรกแซงกระบวนการศึกษา หรือการดำเนินการของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วน “การกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์” หมายถึง การกลั่นแกล้งโดยใช้เทคโนโลยีหรือการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึง (๑) การสร้างเว็บเพจ (web page) หรือ บล็อก (blog) ซึ่งผู้สร้างใช้ลักษณะเฉพาะตัว (identity) ของบุคคลอื่น (๒) การปลอมเป็นบุคคลอื่นในการเผยแพร่เนื้อหาหรือข้อความ หากการสร้างหรือการปลอม เป็นบุคคลอื่นกระทำการอันเข้าเงื่อนไขของการกลั่นแกล้งตามที่กำหนด โดย “การกลั่นแกล้งผ่านสื่อ อิเล็กทรอนิกส์” ยังรวมถึงการเผยแพร่การสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปยังบุคคลมากกว่าหนึ่งคน หรือการนำเข้า (posting) เนื้อหาผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่อาจเข้าถึงได้โดยบุคคลมากกว่าหนึ่งคน หากการเผยแพร่หรือการนำเข้าเนื้อหาดังกล่าวเข้าเงื่อนไขของการกลั่นแกล้งที่กำหนด นอกจากนี้ วิทยาลัยในรัฐแมสซาชูเซตส์ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลกลางจะอยู่ภายใต้กฎหมายของรัฐบาลกลาง (federal laws) ที่กำหนดเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลที่แตกต่างไปจากกฎหมาย ของรัฐแมสซาชูเซตส์อีกจำนวนหนึ่งด้วย^{๕๘}

๒) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

✦ ความผิดฐานการสะกดรอยตาม (Stalking)

“การสะกดรอยตาม” เป็นความผิดอาญาภายใต้ประมวล กฎหมายอาญา โดยกฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดความหมายของ “การสะกดรอยตาม”^{๕๙} ว่าหมายถึง (๑) การกระทำโดยจงใจและมีเจตนาร้ายในการติดตามพฤติกรรมของบุคคลเป็น ระยะเวลาหนึ่ง (มีการทำซ้ำ) ซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเดือดร้อนรำคาญเป็นอย่างมาก และทำให้บุคคลต้องทุกข์ทรมานกับความเศร้าโศกทางอารมณ์ และ (๒) การข่มขู่ด้วยเจตนาที่จะทำให้ บุคคลกลัวว่าจะได้รับอันตรายถึงชีวิตหรือมีการทำร้ายร่างกาย บุคคลผู้กระทำจะมีความผิดอาญา ฐานสะกดรอยตาม ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐ หรือได้รับโทษในสถานกักกันสูงสุดไม่เกิน ๒ ปีครึ่ง หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๕๘}Massachusetts Anti-Bullying Laws & Policies. Retrieved January 20, 2021 from <https://www.stopbullying.gov/resources/laws/massachusetts>

^{๕๙}Massachusetts General Laws Chapter §265, Section 43:

(a) Whoever (1) willfully and maliciously engages in a knowing pattern of conduct or series of acts over a period of time directed at a specific person which seriously alarms or annoys that person and would cause a reasonable person to suffer substantial emotional distress, and (2) makes a threat with the intent to place the person in imminent fear of death or bodily injury, shall be guilty of the crime of stalking and shall be punished by imprisonment in the state prison for not more than 5 years or by a fine of not more than \$1,000, or imprisonment in the house of correction for not more than 2 1/2 years or by both such fine and imprisonment.

etc.

etc.

✦ ความผิดฐานการคุกคามทางอาญา (Criminal harassment)

กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้กำหนดความหมายของ “การคุกคาม^{๖๐}” ว่าหมายถึง การกระทำโดยเจตนาและมีเจตนาร้ายในการติดตามพฤติกรรมของบุคคลเป็นระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับความกลัวเป็นอย่างมากและทำให้บุคคลต้องทุกข์ทรมานกับความเศร้าโศกทางอารมณ์อย่างมาก บุคคลผู้กระทำจะมีความผิดอาญาฐานคุกคามและอาจได้รับโทษในสถานกักกันสูงสุดไม่เกิน ๒ ปีครึ่ง หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐหรือทั้งจำทั้งปรับ โดยกฎหมายให้สิทธิบุคคลที่ถูกกระทำสามารถขอคำสั่งศาลเพื่อป้องกันการคุกคามได้^{๖๑} (Harassment Prevention Orders: 258E Order) หากมีการกระทำต่อไปนี้ ๓ อย่างหรือมากกว่า (๑) มีการกระทำโดยเจตนาและมีเจตนาร้าย กล่าวคือ เป็นการกระทำโดยเจตนาด้วยความโหดร้าย มีเจตนาร้าย หรือเพื่อการแก้แค้น (๒) มีเป้าหมายเฉพาะเจาะจงต่อบุคคลที่ถูกกระทำ (๓) เจตนาให้เกิดความกลัว การดูถูกเหยียดหยาม การละเมิด (abuse) หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน ทั้งนี้ “การละเมิด” หมายถึง การก่อให้เกิดหรือพยายามให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย หรือก่อให้เกิดความกลัวว่ากำลังจะเกิดอันตรายแก่ร่างกายอย่างร้ายแรงในระยะเวลาอันใกล้ และ (๔) ทำให้ผู้ถูกกระทำกลัว ถูกดูถูกเหยียดหยาม ละเมิด หรือเกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินจริง

✦ การโทรศัพท์หรือการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ที่ก่อความรำคาญ (Annoying telephone calls or electronic communication)

กฎหมายของรัฐแมสซาชูเซตส์ได้มีการกำหนดความหมายของ “การโทรศัพท์หรือการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ก่อความรำคาญ ^{๖๒}” ว่าหมายถึง การโทรศัพท์หรือการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปยังบุคคลหนึ่ง หรือการทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับโทรศัพท์หรือการสื่อสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นการกระทำที่ต่อเนื่องโดยมีวัตถุประสงค์ในการคุกคาม ก่อความรำคาญ หรือการคุกคามทางเพศต่อบุคคลดังกล่าวหรือครอบครัวของบุคคลดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกันในภายหลังหรือไม่ หรือไม่ว่าใครจะเป็นผู้โทรศัพท์หรือสื่อสารผ่านสื่อ

^{๖๐}Massachusetts General Laws Chapter §265, Section 43A:

(a) Whoever willfully and maliciously engages in a knowing pattern of conduct or series of acts over a period of time directed at a specific person, which seriously alarms that person and would cause a reasonable person to suffer substantial emotional distress, shall be guilty of the crime of criminal harassment and shall be punished by imprisonment in a house of correction for not more than 2 1/2 years or by a fine of not more than \$1,000, or by both such fine and imprisonment.

etc.

etc.

^{๖๑}Find out what qualifies as harassment. Retrieved January 21, 2021 from <https://www.mass.gov/service-details/find-out-what-qualifies-as-harassment>

^{๖๒}Massachusetts General Laws Chapter §265, Section 14A:

Whoever telephones another person or contacts another person by electronic communication, or causes a person to be telephoned or contacted by electronic communication, repeatedly, for the sole purpose of harassing, annoying or molesting the person or the person's family, whether or not conversation ensues, or whoever telephones or contacts a person repeatedly by electronic communication and uses indecent or obscene language to the person, shall be punished by a fine of not more than \$500 or by imprisonment for not more than 3 months, or by both such a fine and imprisonment.

อิเล็กทรอนิกส์โดยใช้ถ้อยคำหยาบคายหรือลามกอนาจาร บุคคลผู้กระทำจะได้รับโทษปรับไม่เกิน ๕๐๐ ดอลลาร์สหรัฐหรือโทษจำคุกไม่เกิน ๓ เดือน หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นความผิดลหุโทษ (misdemeanor) โดยในทางปฏิบัติ บุคคลจะกระทำผิดฐานข้อหาโทรศัพท์รบกวนหรือลามกอนาจาร เมื่อกระทำความผิด ๓ องค์ประกอบ^{๖๓} ได้แก่ (๑) บุคคลกระทำการโทรศัพท์หรือทำให้มีการโทรศัพท์ซ้ำ ๆ (อย่างน้อย ๓ ครั้ง) ต่อเหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อ (๒) คำพูดของผู้กระทำหยาบคายหรือลามกอนาจาร และ (๓) วัตถุประสงค์ของผู้กระทำคือการคุกคามหรือการคุกคามทางเพศต่อเหยื่อหรือครอบครัวของเหยื่อ

✦ การคุกคามในกิจกรรมรับน้อง (Hazing)

กฎหมายได้กำหนดนิยาม “การคุกคามในกิจกรรมรับน้อง^{๖๔}” ว่าหมายถึง การกระทำหรือวิธีการในพิธีการรับนักเรียนเข้าในองค์กรนักเรียน (ไม่ว่าจะจัดในสถานที่สาธารณะหรือสถานที่ของเอกชน) ซึ่งจงใจหรือประมาทเลินเล่อในการก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจของนักเรียนคนใดคนหนึ่งหรือบุคคลอื่น บุคคลผู้กระทำจะถูกปรับไม่เกิน ๓,๐๐๐ ดอลลาร์สหรัฐหรือได้รับโทษในสถานกักกันไม่เกิน ๑ ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ทั้งนี้ ผู้กระทำไม่สามารถกล่าวอ้างความยินยอมของผู้ถูกกระทำเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบตามมาตรานี้ได้ นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดโทษสำหรับผู้ที่มีบุคคลตกเป็นเหยื่อของการคุกคามในกิจกรรมรับน้อง แต่ไม่ได้รายงานการกระทำดังกล่าวด้วย^{๖๕} นอกจากนี้ยังกำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องเผยแพร่บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุกคามในกิจกรรมรับน้องให้กลุ่มนักเรียนหรือองค์กรนักเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบัน รวมถึงกลุ่มที่ไม่ได้รับการรับรองให้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันทราบด้วย^{๖๖}

^{๖๓} Annoying or Obscene Telephone Calls. Retrieved January 21, 2021 from <https://www.marshfieldpolice.org/resources/pages/annoying-or-obscene-telephone-calls#:~:text=In%20Massachusetts%2C%20MA%20General%20Law%20c.%20269%20s.,or%20molest%20the%20victim%20or%20the%20victim%27s%20family.>

^{๖๔} Massachusetts General Laws Chapter §265, Section 17:

Whoever is a principal organizer or participant in the crime of hazing, as defined herein, shall be punished by a fine of not more than three thousand dollars or by imprisonment in a house of correction for not more than one year, or both such fine and imprisonment.

The term "hazing" as used in this section and in sections eighteen and nineteen, shall mean any conduct or method of initiation into any student organization, whether on public or private property, which willfully or recklessly endangers the physical or mental health of any student or other person. Such conduct shall include whipping, beating, branding, forced calisthenics, exposure to the weather, forced consumption of any food, liquor, beverage, drug or other substance, or any other brutal treatment or forced physical activity which is likely to adversely affect the physical health or safety of any such student or other person, or which subjects such student or other person to extreme mental stress, including extended deprivation of sleep or rest or extended isolation.

Notwithstanding any other provisions of this section to the contrary, consent shall not be available as a defense to any prosecution under this action.

^{๖๕} Massachusetts General Laws Chapter §269, Section 18: Failure to report hazing

^{๖๖} Massachusetts General Laws Chapter §269, Section 19: Copy of Secs 17 to 19; issuance to students and student groups, teams and organizations; report

(๔) บทสรุป

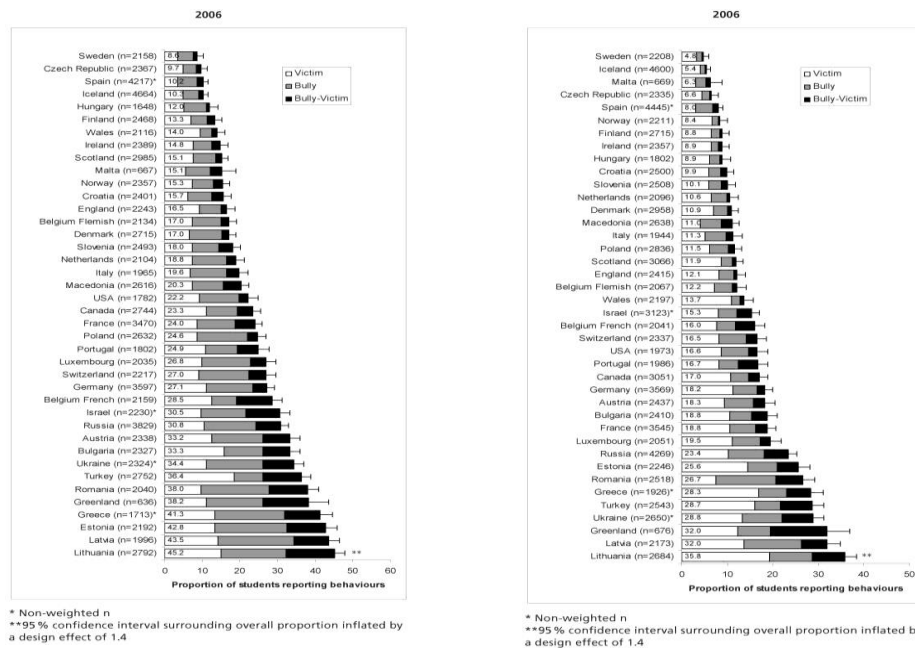
จากการศึกษาข้อมูลกฎหมาย นโยบาย และกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการจัดการปัญหา “การกลั่นแกล้ง” (bullying) และ “การกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์” (cyberbullying) ของสหรัฐอเมริกาแล้ว พบว่า สหรัฐอเมริกามีความตระหนักในปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนของประเทศอย่างมาก และแม้จะยังไม่มีกฎหมายในระดับสหพันธรัฐ (Federal Law) เพื่อจัดการกับปัญหานี้โดยเฉพาะ แต่สหรัฐอเมริกาก็ได้ให้ความคุ้มครองผ่านกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมือง (Federal civil rights laws) โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชบัญญัติสิทธิพลเมือง ค.ศ. ๑๙๖๔ (The Civil Rights Act of 1964) ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการห้ามการเลือกปฏิบัติ (Non-Discrimination) บนพื้นฐานของเชื้อชาติ สีผิว ศาสนา ชชาติพันธุ์ และเพศ อันเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับสหพันธรัฐสำหรับการให้ความคุ้มครองในระดับมลรัฐนั้น แม้จะมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีลักษณะพื้นฐานของการคุ้มครองที่ใกล้เคียงกัน ในส่วนของบางมลรัฐ เช่น มลรัฐแมริแลนด์ และมลรัฐแมสซาชูเซตส์ ที่กำหนดให้การกลั่นแกล้งเป็นความผิดอาญา (Criminal offense) ซึ่งใช้บังคับกับผู้เยาว์ด้วยนั้น แม้อาจมองว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงต่อเยาวชนแต่ก็สามารถพิจารณาได้ถึง ความจำเป็น เนื่องจากผลของการกลั่นแกล้งที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดอาญานั้น มักเป็นเรื่องร้ายแรงที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจของผู้ถูกรกระทำอย่างมาก ตลอดจนอาจเป็นการชักจูงให้มีการฆ่าตัวตายได้ด้วยนั่นเอง

๒.๒ สหภาพยุโรป

(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในสหภาพยุโรป

ปัญหาการกลั่นแกล้งเป็นประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้นในประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปเช่นเดียวกับประเทศในภูมิภาคอื่น ดังที่จะเห็นได้จากผลการศึกษาในทางสังคมศาสตร์หลายฉบับที่ได้สำรวจและนำเสนอสถิติของการกลั่นแกล้งในบริบทต่าง ๆ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นสถานการณ์ของการกลั่นแกล้งในกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปได้ ดังเช่นในปี ค.ศ. ๒๐๐๖ มีการสำรวจกรณีการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับเด็กชายและเด็กหญิงอายุระหว่าง ๑๑ ปี ถึง ๑๕ ปี ที่เป็นนักเรียนใน ๔๐ ประเทศ ซึ่งมีผลการสำรวจโดยสรุปว่า เด็กชายนั้นถูกกลั่นแกล้งมากกว่าเด็กหญิง โดยกรณีของเด็กชายมีอัตราการเกิดการกลั่นแกล้งประมาณร้อยละ ๘.๖ ถึงร้อยละ ๔๕.๒ ซึ่งเด็กชายในประเทศสวีเดนมีอัตราการเกิดการกลั่นแกล้งน้อยที่สุด และเด็กชายในประเทศลิทัวเนียมีอัตราการเกิดการกลั่นแกล้งสูงที่สุด สำหรับเด็กหญิงมีอัตราการกลั่นแกล้งประมาณร้อยละ ๔.๘ ถึงร้อยละ ๓๕.๘ ซึ่งประเทศสวีเดนยังคงเป็นประเทศที่มีอัตราการเกิดการกลั่นแกล้งต่ำสุด และประเทศลิทัวเนียก็มีอัตราการกลั่นแกล้งสูงที่สุดเช่นเดียวกับกรณีของเด็กชาย และมีการสรุปผลด้วยว่าอัตราการตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งจะลดลงตามอายุที่มากขึ้น^{๖๗}

^{๖๗}Wendy Craig et al (2009) Cross-National Profile of Bullying and Victimization among Adolescents in 40 Countries ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2747624/>

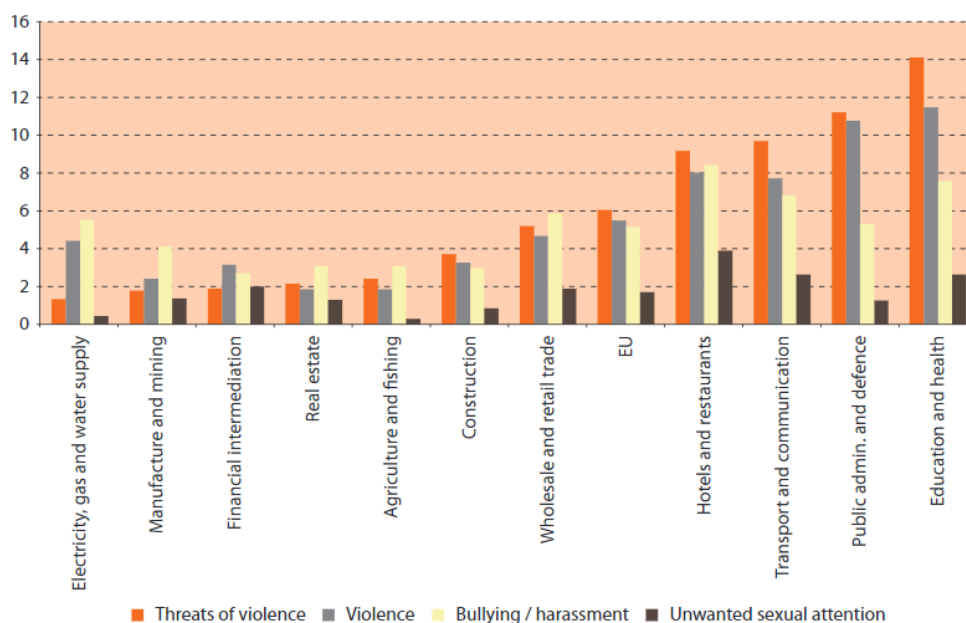
ที่มา: Cross-National Profile of Bullying and Victimization among Adolescents in 40 Countries

สำหรับการกลั่นแกล้งที่เกิดในสถานที่ทำงานนั้น มีผลการสำรวจว่าในภาพรวมตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๙๕ ถึง ค.ศ. ๒๐๐๕ มีจำนวนของการกลั่นแกล้งเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงปีดังกล่าว โดยมีกรณีการกลั่นแกล้งหรือคุกคาม (harassment) หรือถูกทั้งกลั่นแกล้งและคุกคามถึงร้อยละ ๕ ของกลุ่มตัวอย่าง ในประเด็นสถานะของผู้กระทำผิดมีสถิติแตกต่างกันตามแต่ละประเทศ เช่นในประเทศนอร์เวย์ จำนวนผู้กลั่นแกล้งที่เป็นผู้ร่วมงานมีสัดส่วนที่เท่ากับผู้ที่เป็หัวหน้างาน ในขณะที่ประเทศสวีเดนและฟินแลนด์จำนวนของผู้กลั่นแกล้งที่เป็นผู้ร่วมงานมีสัดส่วนที่มากกว่าผู้ที่เป็หัวหน้างาน^{๒๘} ในส่วนของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyber-bullying) มีตัวอย่างการสำรวจในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ ซึ่งสำรวจเด็กในช่วงอายุ ๙ ปี ถึง ๑๖ ปี พบว่ามีเด็กประมาณร้อยละ ๖ ถูกกลั่นแกล้ง และตั้งแต่ในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ถึง ปี ค.ศ. ๒๐๑๔ เด็กอายุในช่วง ๑๑ ปี ถึง ๑๖ ปี มีจำนวนเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งเพิ่มจากร้อยละ ๗ เป็นร้อยละ ๑๒^{๒๙}

^{๒๘}European Agency for Safety and Health at work (2010) Workplace Violence and Harassment: a European Picture, pp. 23. สืบค้นได้ที่ <https://osha.europa.eu/en/publications/workplace-violence-and-harassment-european-picture>

^{๒๙}European Parliament (2016) Cyberbullying among Young People สืบค้นได้ที่ [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU\(2016\)571367_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2016/571367/IPOL_STU(2016)571367_EN.pdf)

จำนวนรายงานการเกิดความรุนแรง (violence) และการคุกคาม (harassment) แบ่งตามอาชีพในกลุ่มประเทศ EU

ที่มา: Workplace Violence and Harassment: a European Picture

(๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง

กฎหมายของสหภาพยุโรปทั้งในระดับ EU Treaty, Charter, Regulation และ Directive ไม่ได้มีกฎหมายเฉพาะหรือมีบทบัญญัติที่ใช้คำว่า “bullying” โดยตรง และไม่ได้ใช้คำอื่นที่แปลความหมายเดียวกัน แต่โดยที่การกลั่นแกล้งทั้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา สถานที่ทำงาน และในไซเบอร์ (cyber) นั้น เป็นการกระทำที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจด้วยวิธีการต่าง ๆ ในเรื่องรูปลักษณ์ สถานะทางสังคม ความแตกต่างทางเชื้อชาติหรือความเชื่อ อันเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาคมยุโรป สิทธิเด็ก ที่สหภาพยุโรปได้รับรองไว้ภายใต้กฎหมายดังต่อไปนี้

(๒.๑) Charter of fundamental Rights of the European Union (2012/C 326/02)^{๗๐} เป็นกฎหมายที่ว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาคมในสหภาพยุโรป ประกอบด้วยสาระสำคัญ ๗ ประการ ได้แก่ **หนึ่ง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (human dignity)** ที่จะต้องได้รับการเคารพและปกป้อง และห้ามไม่ให้ใครล่วงละเมิด ซึ่งครอบคลุมทั้งในทางร่างกายและจิตใจ (physical and mental integrity) โดยจะต้องไม่กระทำการอันเป็นการทารุณกรรม ไร้มนุษยธรรม หรือปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เสื่อมค่า (degrading treatment) หรือทำการลงโทษ **สอง เสรีภาพ** เป็นการรับรองความเป็นอิสระและความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งรับรองทั้งในชีวิตส่วนตัว ชีวิตครอบครัว สิทธิในการพักอาศัยการติดต่อสื่อสาร ข้อมูลส่วนตัว ความคิด ความเชื่อ ศาสนา การศึกษา การประกอบธุรกิจ ในทรัพย์สิน สิทธิในการได้สถานที่พำนัก **สาม ความเท่าเทียมกัน** โดยกฎหมายรับรองให้ทุกคนมีความเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งต้องห้าม ทั้งในด้านเพศ

^{๗๐}Charter of fundamental Rights of the European Union (2012/C 326/02) ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

เชื้อชาติ สีผิว ชาติพันธุ์ สังคม เผ่าพันธุ์ ภาษา ศาสนา ความเชื่อ การเมือง ความคิดเห็นของกลุ่มสมาชิก ทรัพย์สิน การเกิด ข้อบกพร่อง อายุ หรือความสอดคล้องทางเพศ **สี่ การอยู่ร่วมกัน** ซึ่งรับรองสิทธิของพนักงาน ข้อห้ามการใช้แรงงานเด็ก สิทธิในครอบครัวและการทำงาน หลักประกันทางสังคม การอนามัย การให้บริการทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การคุ้มครองผู้บริโภค **ห้า สิทธิของพลเมือง** ซึ่งรับรองสิทธิในการเมือง การได้รับการปกครองหรือบริการที่ดีจากรัฐ การเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ภายในประเทศสมาชิก **หก ความยุติธรรม** โดยรับรองสิทธิในการได้รับการเยียวยาและการปฏิบัติที่เป็นธรรม การปฏิบัติต่อบุคคลจากการดำเนินคดี การดำเนินคดีและการลงโทษภายใต้กฎหมายและเจ็ด การตีความและการใช้กฎบัตร

(๒.๒) Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms^{๗๑} หรือที่เรียกชื่อว่า The European Convention on Human Rights เป็นกฎหมายที่วาดด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป ซึ่งได้บัญญัติสิทธิดังกล่าวและบทบัญญัติที่เกี่ยวกับศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Human Right) โดยในส่วนของบริษัทที่เกี่ยวกับข้องกับการกลั่นแกล้งนั้น มีบทบัญญัติในลักษณะเดียวกับ Charter of fundamental Rights ได้แก่ การห้ามทรมาน (Torture) (มาตรา ๓) ซึ่งได้บัญญัติรวมถึงการปฏิบัติให้ผู้อื่นให้เสื่อมค่า (degrading treatment) ซึ่งในทางวิชาการได้มีคำอธิบายของ degrading treatment และการลงโทษภายใต้มาตราดังกล่าวว่า เป็นการทำให้ศักดิ์ศรี ความเคารพจากผู้อื่นต้องเสียหายไป ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกอับอาย กลัว เจ็บปวด มีปมด้อย^{๗๒} การเคารพต่อสิทธิในชีวิตส่วนตัวและชีวิตครอบครัว (มาตรา ๘) เสรีภาพทางความคิด ความเชื่อ และศาสนา (มาตรา ๙) การห้ามการเลือกปฏิบัติ (มาตรา ๑๔)

(๒.๓) The European Social Charter (1961)^{๗๓} โดยกฎบัตรฉบับนี้เป็นการประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของของประชาคมยุโรปที่จะไม่ถูกเลือกปฏิบัติในบริบทด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ สิทธิในการทำงาน การรวมกลุ่มเป็นองค์กร การต่อรอง การประกันสังคม การได้รับความช่วยเหลือทางสังคมและสุขภาพ สิทธิของครอบครัวที่จะได้รับการปกป้องในด้านสังคม ด้านกฎหมาย และด้านเศรษฐกิจ รวมถึงสิทธิที่จะได้รับการปกป้องและช่วยเหลือสำหรับคนทำงานต่างด้าว และครอบครัวของผู้นั้น โดยประเทศสมาชิกมีความผูกพันที่จะต้องปฏิบัติตามที่กฎบัตรบัญญัติไว้ ผ่านทางนโยบายสังคมที่ประเทศสมาชิกต้องดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสม

ทั้งนี้ แม้ว่ากฎหมายสูงสุดของ EU จะไม่ได้กล่าวถึงการกลั่นแกล้งไว้อย่างเฉพาะเจาะจงก็ตาม แต่ในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ขององค์กรใน EU ก็ได้มีการสะท้อนถึงการคำนึงถึงปัญหาการกลั่นแกล้งที่อาจเกิดขึ้นในบริบทต่าง ๆ ผ่านเครื่องมือของ EU อย่างหลากหลาย เช่น

^{๗๑}Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf

^{๗๒}Yutaka Arai-Yokoi, Grading Scale of Degradation: Identifying the Threshold of Degrading Treatment or Punishment under Article 3 ECHR, Netherland Quarterly of Human Rights, Vol. 21/3, 2003 pp. 390. ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://doi.org/10.1177/016934410302100303>

^{๗๓}Council of Europe, Detail of Treaty NO. 035 European Social Charter, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/035>

๑) *Regulation (EU) 1381/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013*^{๗๔} เป็นกฎหมายลำดับรองที่ได้สร้างโครงการทางการเงินเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับสิทธิ ความเท่าเทียมกัน และการเป็นพลเมือง โดยในคำปรารภของ Regulation ฉบับนี้ได้ระบุว่าจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกันและต่อต้านการใช้ความรุนแรงทุกรูปแบบ การสร้างความเกลียดชัง การแยกฝ่าย การตราบาป การกลั่นแกล้ง การคุกคาม การไม่ยอมรับความแตกต่างในการดำเนินงานทั้งของภาครัฐ ตำรวจ กระบวนการยุติธรรม โรงเรียน หรือสถานที่ทำงาน เป็นต้น^{๗๕} อย่างไรก็ตามในบทบัญญัติของ Regulation ก็ไม่ปรากฏการใช้คำว่า bullying แต่อย่างใด ปรากฏเฉพาะหลักของการเลือกปฏิบัติ การเหยียดด้านต่าง ๆ การไม่ยอมรับความแตกต่าง ความรุนแรง ความเป็นส่วนตัว^{๗๖}

๒) *Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin*^{๗๗} เป็นกฎหมายลำดับรองที่กำหนดโดยคณะมนตรี EU ที่วางกรอบการดำเนินงานในการต่อต้านการเลือกปฏิบัติในประเด็นเกี่ยวกับเชื้อชาติและชาติกำเนิดเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน ซึ่งประเทศสมาชิกจะต้องวางมาตรการหรือบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อปกป้องหลักการแห่งความเท่าเทียมกัน โดยใช้กับกระบวนการยุติธรรม การปกครอง การรวมกลุ่มหรือองค์กร และการเลือกปฏิบัตินั้นมีความหมายรวมถึงการคุกคาม (harassment) ด้วย ซึ่งการคุกคามนั้นได้รับการกำหนดลักษณะของการกระทำว่าเป็นการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับเชื้อชาติและชาติกำเนิดของบุคคล และทำให้เกิดการข่มขู่ เป็นปฏิปักษ์ เสื่อมเสีย เหยียดหยาม หรือสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี ซึ่งจากขอบเขตของคำว่า “harassment” ข้างต้น จึงทำให้มีขอบเขตที่ครอบคลุมถึงการกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งไปด้วย

“3. Harassment shall be deemed to be discrimination within the meaning of paragraph 1, when an unwanted conduct related to racial or ethnic origin takes place with the purpose or effect of violating the dignity of a person and of creating an intimidating, hostile, degrading, humiliating or offensive environment. In this context, the concept of harassment may be defined in accordance with

^{๗๔} Regulation (EU) 1381/2013 of the European Parliament and of the Council, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1381>

^{๗๕} คำปรารภข้อ (๖) ของ Regulation (EU) 1381/2013, , ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1381>

^{๗๖} Article 4 ของ Regulation (EU) 1381/2013, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1381>

^{๗๗} Council Directive 2000/43/EC of 29 June 2000 implementing the principle of equal treatment between persons irrespective of racial or ethnic origin, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32000L0043>

the national laws and practice of the Member States.”

๓) Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce early school leaving (2011/C 191/01)^{๗๘} คำแนะนำของคณะมนตรียุโรปฉบับนี้ได้วางแนวทางที่เกี่ยวกับการลดปัจจัยที่จะทำให้เด็กออกจากการศึกษาก่อนเวลาอันควร ซึ่งได้สะท้อนถึงปัญหาของการกลั่นแกล้งในสถานศึกษาที่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนต้องออกจากวัยเรียนก่อนเวลาอันควร โดยปรากฏอยู่ในกรอบการดำเนินงาน (framework) ที่กำหนดให้สถานศึกษามีนโยบายสำหรับ **การแทรกแซง** (Intervention policies) โดยแนะนำให้โรงเรียนควรมีนโยบายที่จะสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนที่ดี เพิ่มคุณภาพการเรียนและครูสอน และต้องดำเนินการรับมือกับความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม และการต่อต้านการใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้ง

“2.2 INTERVENTION POLICIES ...

At the level of the school or training institution strategies against early school leaving are embedded in an overall school development policy. They aim at creating a positive learning environment, reinforcing pedagogical quality and innovation, enhancing teaching staff competences to deal with social and cultural diversity, and developing anti-violence and anti-bullying approaches.”

คำแนะนำฉบับนี้ได้มีข้อเสนอแนะให้สร้างการรับรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนาระบบการเตือนเมื่อนักเรียนอาจรับความเสี่ยงก่อนที่จะเกิดปัญหา การสร้างเครือข่ายร่วมกันของผู้ปกครอง องค์กรปกครองท้องถิ่น ตัวแทนกลุ่มคนด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเสี่ยง การเพิ่มบทบาทแก่ครูในการทำงานช่วยเหลือนักเรียนที่ตกอยู่ในความเสี่ยง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม คำแนะนำฉบับนี้ไม่ได้ให้ความหมายของการใช้ความรุนแรงและการกลั่นแกล้งไว้แต่อย่างใด

สำหรับการกระทำความผิดผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือผ่านระบบไซเบอร์นั้น มีกฎหมายของสหภาพยุโรปที่เรียกว่า **Convention on Cybercrime**^{๗๙} และพิธีสารที่เกี่ยวข้อง โดยกฎหมายฉบับนี้กำหนดหน้าที่ของประเทศสมาชิกที่จะต้องออกกฎหมายภายในและมาตรการเกี่ยวกับการกระทำความผิดผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งประกอบด้วย การลักลอบเข้าถึง การสกัดกั้น การแทรกแซง การใช้อุปกรณ์เพื่อกระทำความผิด การปลอมข้อมูล การฉ้อฉล การกระทำเกี่ยวกับการอนาจารเด็ก การละเมิดลิขสิทธิ์ การสนับสนุนการกระทำความผิด โดยแต่ละประเทศสมาชิก

^{๗๘}Council Recommendation of 28 June 2011 on policies to reduce early school leaving (2011/C 191/01) ข้อมูลจากเว็บไซต์ [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011H0701\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32011H0701(01))

^{๗๙}ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680081561>

ต้องออกกฎหมายภายในเพื่อกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญา (criminal offence) และออกมาตรการเพื่อป้องกันและลงโทษการกระทำที่เป็นความผิดดังกล่าว สำหรับการกลั่นแกล้งผ่านระบบคอมพิวเตอร์หรือไซเบอร์นี้จะมีความผิดหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กับกฎหมายภายในของแต่ละประเทศสมาชิกและลักษณะของการกลั่นแกล้งนั้นว่าอยู่ในขอบเขตของการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับระบบคอมพิวเตอร์หรือไม่

(๓) บทสรุป

สิทธิขั้นพื้นฐานด้านสังคมของสหภาพยุโรปได้รับการกำหนดไว้ภายใต้ Charter of fundamental Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms และ The European Social Charter ซึ่งถือเป็นธรรมนูญด้านสังคมที่ประเทศสมาชิก องค์การใด ๆ ในสหภาพยุโรป รวมถึงประชาคมในสหภาพยุโรปจะล่วงละเมิดไม่ได้ ซึ่งสหภาพยุโรปได้อาศัยกลไกต่าง ๆ ทั้ง EU Regulation, EU Directive, Protocol หรือคำแนะนำต่าง ๆ เพื่อผลักดันการคุ้มครองสิทธิดังกล่าวให้สัมฤทธิ์ผล แม้เครื่องมือข้างต้นจะไม่ได้มีบทบัญญัติถึงการกระทำ “bullying” ไว้อย่างเจาะจง แต่ก็ได้แสดงถึงการรับรู้ถึงปัญหาของการกลั่นแกล้งและมองว่าการกลั่นแกล้งนั้นเป็นหนึ่งในกระทำที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่สหภาพยุโรปมุ่งประสงค์ให้การปกป้องด้วย

๒.๓ ประเทศสวีเดน

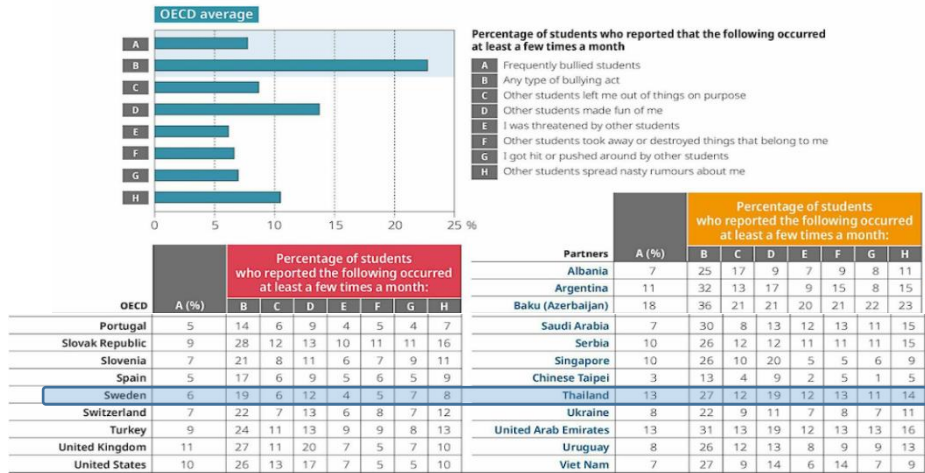
(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในประเทศสวีเดน

การกล่าวถึงคำว่า “กลั่นแกล้ง” หรือ “bullying” ในสวีเดนนั้น จะพบได้จากการใช้คำว่า “mobbing” และ “victimization”^{๘๐} โดยสวีเดนได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นประเทศผู้นำในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง อันเนื่องมาจากการเผยแพร่งานศึกษาวิจัยตั้งแต่ในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๗๐ - ๑๙๙๐^{๘๑} ซึ่งได้เริ่มศึกษาวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเด็กในโรงเรียนและการศึกษาการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน และมีการดำเนินการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการทำงานอย่างต่อเนื่องโดยสำนักงานสถิติของสวีเดนตามแนวทางของสำนักงานสภาพแวดล้อมการทำงานแห่งสวีเดน (the Swedish Work Environment Authority) ซึ่งการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานเป็นประเด็นหนึ่งที่มีการเก็บข้อมูลตามกฎหมายว่าด้วย Victimization at Work (1993:17)^{๘๒}

^{๘๐} Maria Isabel S. Guerrero (2004), The Development of Moral Harassment (or Mobbing) Law in Sweden and France as a Step Toward EU Legislation, Boston Collage International and Comparative Law Review, Vol. 27 (pp. 477), ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://lawdigitalcommons.bc.edu/iclr/vol27/iss2/10/>

^{๘๑} Margaretha Strandmark, Workplace Bullying and Harassment in Sweden: Mobilizing against Bullying, (pp. 26), ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12_sweden.pdf

^{๘๒} Margaretha Strandmark, Workplace Bullying and Harassment in Sweden: Mobilizing against Bullying, (pp. 24), ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12_sweden.pdf

ที่มา: OECD

สำหรับตัวอย่างสถิติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งนั้น OECD ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเด็กในสถานศึกษาของสวีเดน ในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ ว่าในสวีเดนมีอัตราการเกิดการกลั่นแกล้งเด็กประมาณร้อยละ ๖ ของกลุ่มสำรวจ ซึ่งมีรูปแบบของการถูกกลั่นแกล้งที่บ่อยที่สุดได้แก่ การถูกกลั่นแกล้งทุกรูปแบบประมาณร้อยละ ๑๔ ของเหตุทั้งหมด รองลงมาได้แก่ การถูกล้อเลียนให้เกิดการขบขันประมาณร้อยละ ๑๒ การถูกนินทาหรือปล่อยข่าวประมาณร้อยละ ๘ การถูกทุบตีหรือผลักประมาณร้อยละ ๗ การถูกทิ้งให้อยู่คนเดียวประมาณร้อยละ ๖ การถูกแย่งชิงหรือทำลายสิ่งของประมาณร้อยละ ๕ และถูกข่มขู่ร้อยละ ๔^{๘๓}

ในส่วนของสถิติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานนั้น ในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ สำนักงานสถิติของสวีเดนได้มีการสำรวจข้อมูลกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ ๑๖ ปี ถึง ๖๔ ปี ที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ ในประเด็นการกลั่นแกล้ง (bullying) และการคุกคาม (harassment) จากผู้จัดการและผู้ร่วมงาน โดยปรากฏผลสำรวจว่าในกลุ่มวิชาชีพนั้น อาชีพผู้ผดุงครรภ์ (midwife) เป็นวิชาชีพที่ถูกกลั่นแกล้งบ่อยที่สุดประมาณร้อยละ ๑๓ รองลงมาได้แก่วิชาชีพวิศวกรประมาณร้อยละ ๑๐ วิชาชีพผู้สอนในโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัยประมาณร้อยละ ๙ วิชาชีพวิเคราะห์ข้อมูลประมาณร้อยละ ๕ ในกลุ่มอาชีพงานบริการ/การบริการสังคม/การปฏิบัติงานนั้น อาชีพพยาบาลและผู้ช่วยพยาบาลเป็นอาชีพที่ถูกกลั่นแกล้งสูงที่สุดถึงร้อยละ ๑๒ สำหรับในกลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องมีการฝึกพิเศษนั้น ผู้ทำความสะอาดในโรงแรมและสำนักงานเป็นอาชีพที่ถูกกลั่นแกล้งประมาณร้อยละ ๑๗^{๘๔} สำหรับสถิติในภาพรวมราย ๒ ปี ของกรณีที่เกิดการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ มีการรายงานกรณีเกิดขึ้นในอัตราร้อยละ ๐.๔ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ เกิดในอัตราร้อยละ ๐.๖

^{๘๓} OECD, PISA 2018 Results (Volume III): What School life Means for Students' lives. ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cd5_2_fb7_2-en/index.html?itemId=content/component/cd52fb72-en

^{๘๔} Margaretha Strandmark, Workplace Bullying and Harassment in Sweden: Mobilizing against Bullying, (pp. 24), ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12_sweden.pdf

และในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ เกิดในอัตราร้อยละ ๐.๗^{๘๕} จากตัวเลขดังกล่าว แม้จะมีอัตราการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานที่ต่ำมาก แต่ในขณะเดียวกันอัตราการเกิดของการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานกลับมีจำนวนสูงขึ้นตลอดมา

2002	2003	2004	2005	2006	2008	2010	2012	2014	2016
0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.4%	0.3%	0.6%	0.7%

ที่มา: Workplace Mobbing/Bullying Analytical Report: Sweden

สำหรับกรณีการกลั่นแกล้งด้วยการ cyberbullying มีการศึกษาข้อมูลหลายฉบับ เช่น ในปี ค.ศ. ๒๐๐๘ มีการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักเรียนในช่วงอายุ ๑๕ ปี ถึง ๑๘ ปี ในโรงเรียนของกรุงสต็อกโฮล์ม และนักเรียนอายุ ๑๘ ปีที่ศึกษาในโรงเรียนในบริเวณรอบกรุงสต็อกโฮล์ม ผลการสำรวจพบว่า มีนักเรียนอัตราร้อยละ ๕ ถูกกลั่นแกล้งผ่านทาง cyberbullying และมีนักเรียนร้อยละ ๔ เป็นผู้กระทำการกลั่นแกล้ง และมีนักเรียนร้อยละ ๒ เป็นทั้งผู้ถูกกลั่นแกล้งและเป็นผู้กลั่นแกล้ง^{๘๖} ในปี ค.ศ. ๒๐๑๔ มีการสำรวจข้อมูลการกลั่นแกล้งโดยเปรียบเทียบระหว่างการกลั่นแกล้งต่อหน้า และการกลั่นแกล้งผ่านทาง cyberbullying ในโรงเรียนในเขตเทศบาลทางตอนเหนือของสวีเดน ซึ่งเป็นนักเรียนระดับ ๖ ถึง ๙ ที่มีช่วงอายุ ๑๒ ปี ถึง ๑๖ ปี พบว่า มีผู้ถูกกลั่นแกล้งต่อหน้าอย่างเดียวยุทธ ๑๕.๑ มีผู้ถูกกลั่นแกล้งทาง cyberbullying ทางเดียวประมาณร้อยละ ๑๗.๒ และมีผู้ถูกกลั่นแกล้งทาง cyberbullying และต่อหน้าประมาณร้อยละ ๑๙.๖^{๘๗} สำหรับการกลั่นแกล้งทาง cyberbullying ของผู้ที่อยู่ในวัยทำงานนั้น มีตัวอย่างการสำรวจข้อมูลของกลุ่มคนทั้งชายและหญิง ในค่าอายุเฉลี่ย ๔๙ ปี ที่ส่วนใหญ่ใช้อุปกรณ์ดิจิทัลในการทำงาน ในประเด็นว่าตนถูกกลั่นแกล้งทาง cyberbullying หรือไม่ ปรากฏผลว่า ผู้รับการสำรวจร้อยละ ๙.๗ ถูกกลั่นแกล้งทาง cyberbullying ซึ่งแยกออกเป็นชายร้อยละ ๕๖.๙ และหญิงร้อยละ ๔๓.๑^{๘๘}

^{๘๕}Patrik Edgren (2019), Workplace Mobbing/Bullying Analytical Report: Sweden, (pp. 6), ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.dustojnepracoviste.cz/storage/app/media/Analytical%20report%20in%20Sweden.pdf>

^{๘๖}Sara Brodin Laftman, Bitte Modin, Viveca Ostberg (2013) Cyberbullying and subjective health: A large-scale study of students in Stockholm, Sweden, Children and Youth Service Review, Vol. 35, Issue 1, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2012.10.020>

^{๘๗}Evelina Landstedt and Susanne Persson (2014) Bullying, cyberbullying, and mental health in young people, Scandinavian Journal of Public Health, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1403494814525004>

^{๘๘}R. Forssell (2016) Exploring cyberbullying and face-to-face bullying in working life – Prevalence, targets and expressions, Computer in Human Behavior, Vol. 58, ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563216300036>

(๒) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง

(๒.๑) The Swedish Penal Code (ประมวลกฎหมายอาญา)^{๘๙}

ประมวลกฎหมายอาญาของสวีเดนมีบทบัญญัติพิเศษที่เกี่ยวกับการกระทำในลักษณะของการกลั่นแกล้ง (bullying) ไว้เป็นมาตราเฉพาะ ได้แก่

✦ *มาตรา ๔ a ของหมวด ๔^{๙๐}*: บัญญัติให้การกระทำผิดตามหมวด ๓ หมวด ๔ หมวด ๖ หมวด ๑๒ หรือ the Non-Contact Orders Act (1988:688) ต่อบุคคลซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งการกระทำนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการกระทำซ้ำ ๆ ที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีของบุคคล และทำให้การนับถือตัวเอง (self esteem) ต้องเสียไปอย่างร้ายแรง การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานละเมิดต่อศักดิ์ศรี ต้องรับโทษอย่างน้อย ๙ เดือน และไม่เกิน ๖ ปี และมาตรานี้ยังได้รับรองศักดิ์ศรีของหญิง โดยหากเป็นการกระทำของชายต่อหญิงซึ่งแต่งงานด้วยกันหรืออยู่ร่วมกัน ชายนั้นมีความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นหญิง ซึ่งมีโทษเช่นเดียวกับโทษข้างต้น

✦ *มาตรา ๔ b ของหมวด ๔^{๙๑}*: บัญญัติให้ผู้คุกคาม (harassment) ต่อผู้อื่นด้วยการกระทำความผิดฐานทำร้าย การบังคับ การข่มขู่ การละเมิดความเป็นส่วนตัว

^{๘๙}The Swedish Penal Code ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.government.se/4a8349/contentassets/7a2dcae0787e465e9a2431554b5eab03/the-swedish-criminal-code.pdf>

^{๙๐}Section 4a

A person who commits criminal acts under Chapter 3, 4, 6 or 12 or under Section 24 of the Non-Contact Orders Act (1988:688) against a person with whom they are or have previously been in a close relationship is, if each of the acts was part of a repeated violation of the person's integrity and the acts were liable to severely damage the person's self-esteem, guilty of gross violation of integrity and is sentenced to imprisonment for at least nine months and at most six years.

If acts referred to in the first paragraph were committed by a man against a woman to whom he is or has been married, or with whom he is or has been cohabiting under circumstances 29similar to marriage, he is instead guilty of gross violation of a woman's integrity and is sentenced to the same penalty. Act 2013:367

^{๙๑}Section 4b

A person who harasses another person by means of criminal acts that constitute:

1. assault under Chapter 3, Section 5 or attempting to commit such an offence that is not minor;
2. unlawful coercion under Chapter 4, Section 4, first paragraph;
3. making an unlawful threat under Chapter 4, Section 5, first paragraph;
4. violation of the privacy of the home or unlawful intrusion under Chapter 4, Section 6;
5. intrusive photography under Chapter 4, Section 6a;
6. unlawful identity use under Chapter 4, Section 6b;
7. unlawful breach of privacy under Chapter 4, Section 6c;
8. molestation under Chapter 4, Section 7;
9. sexual molestation under Chapter 6, Section 10;
10. damage to property under Chapter 12, Section 1 or attempting to commit such an offence;

(มีต่อหน้าถัดไป)

การล้วงล้ำภาพถ่าย การระบุตัวตน การลวนลาม การลวนลามทางเพศ การทำลายทรัพย์สิน การละเมิดคำสั่งที่ไม่ใช่สัญญา (non-contact order) ซึ่งแต่ละการกระทำเป็นการกระทำซ้ำ ๆ ต่อศักดิ์ศรีของบุคคล การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานคุกคาม (unlawful harassment) ต้องรับโทษไม่เกิน ๔ ปี ทั้งนี้ โดย ๒ มาตราดังกล่าวมีองค์ประกอบพิเศษที่แตกต่างจากการกระทำ ความผิดอื่น โดยกำหนดถึงลักษณะการกระทำที่มีการกระทำซ้ำ ๆ เป็นองค์ประกอบของความผิดไว้ด้วย และเมื่อเทียบกับอัตราโทษในการทำความผิดในลักษณะเดียวกัน ความผิดตามมาตรา ๔ a ของหมวด ๔ และมาตรา ๔ b ของหมวด ๔ มีอัตราโทษที่รุนแรงกว่า ดังเช่น ความผิดฐานทำร้ายจะมีโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี ในขณะที่ความผิดตามมาตรา ๔ b มีโทษจำคุกไม่เกิน ๔ ปี

(๒.๒) The Discrimination Act (2008: 567) (กฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ)^{๑๒}

โดยที่การกลั่นแกล้งสามารถแสดงออกจากการกระทำในหลายรูปแบบ ในหลายบริบท ทั้งที่อาจมีการใช้ถ้อยคำถูกเชื้อชาติ สีผิว ลักษณะทางกายภาพ เพศ สถานะทางสังคม ดังนั้น การกระทำดังกล่าวจึงเข้าลักษณะที่เป็นการกระทำอยู่ในขอบเขตตาม the Discrimination Act โดยกฎหมายมีมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

✦ ขอบเขตของการเลือกปฏิบัติ กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดความหมายของคำว่า “discrimination” โดยประกอบด้วย การกระทำ ๖ ประการ ได้แก่ การเลือกปฏิบัติโดยตรง (Direct discrimination) การเลือกปฏิบัติโดยอ้อม (Indirect discrimination) การจัดให้มีบริการที่ไม่ทั่วถึง (Inadequate accessibility) การข่มขู่คุกคาม (Harassment) การคุกคามทางเพศ (Sexual harassment) และการให้คำแนะนำที่เลือกปฏิบัติ (Instructions to discriminate) และเมื่อพิจารณาลักษณะทั่วไปของการกลั่นแกล้งแล้ว เห็นว่าอยู่ในขอบเขตของคำว่า “harassment” ที่กำหนดความหมายว่า เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อศักดิ์ศรีของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติในด้านเพศ การแสดงออกหรือเพศสภาพ ชาติพันธุ์ ศาสนา ความเชื่อ ความบกพร่องทางกาย รสนิยมทางเพศ หรืออายุ

✦ บทบัญญัติการห้ามเลือกปฏิบัติ กฎหมายได้แยกบทบัญญัติการห้ามเลือกปฏิบัติตามบริบทของความสัมพันธ์ตามกิจกรรมต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น ๙ หัวข้อ ได้แก่ (๑) การทำงาน (๒) การศึกษา (๓) การจ้างงานภาคเอกชน (๔) การริเริ่มธุรกิจ/วิชาชีพ (๕) การเป็นสมาชิกองค์กร (๖) การค้า/การบริการ/ที่พักอาศัย (๗) การบริการสาธารณสุข/การบริการทางสังคม (๘) การประกันทางสังคม และ (๙) การทหารและการบริการพลเรือน ซึ่งได้บัญญัติหน้าที่ในลักษณะเดียวกันว่า นายจ้าง ผู้จัดการศึกษา หน่วยงาน ฯลฯ จะต้องไม่กระทำการอันเป็นการเลือกปฏิบัติต่อลูกจ้าง เด็กหรือนักเรียน หรือบุคคลตามหัวข้อนั้น ๆ และโดยที่การกลั่นแกล้งอยู่ในบริบทของความหมายของคำว่า harassment ซึ่งเป็นการเลือกปฏิบัติอย่างหนึ่ง บุคคลที่เป็นผู้รับผิดชอบ

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๙๑)

11. minor damage under Chapter 12, Section 2; or

12. breach of a non-contact order with electronic monitoring or breach of a non-contact order under Section 24 of the Non-Contact Orders Act (1988:688),

is, if each of the acts was part of a repeated violation of the person's integrity, guilty of unlawful harassment and is sentenced to imprisonment for at most four years. Act2018:409.

^{๑๒}The Discrimination Act (2008: 567) ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://government.se/4a788f/contentassets/6732121a2cb54ee3b21da9c628b6bdc7/oversattning-diskrimineringslagen_eng.pdf

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จึงถูกกำหนดไม่ให้มีการกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งต่อบุคคลในความสัมพันธ์ของตนด้วย

✦ *หน้าที่ในการตรวจสอบการคุกคามและวางมาตรการป้องกัน* กฎหมายได้กำหนดหน้าที่พิเศษสำหรับบุคคล ๓ ประเภท ไว้เป็นการเฉพาะ ได้แก่ นายจ้าง ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานด้านการทหารและการบริการพลเรือน เมื่อเกิดการคุกคามหรือการคุกคามทางเพศ บุคคลเหล่านั้นจะต้องทำการสอบสวนเหตุการณ์เมื่อมีการกล่าวหาว่ามีการคุกคามเกิดขึ้นและมีหน้าที่ในการกำหนดมาตรการอย่างเหมาะสมในการป้องกันการเกิดการคุกคามในอนาคตด้วย โดยหากบุคคลข้างต้นไม่ดำเนินการตามหน้าที่ดังกล่าวแล้วเกิดการกระทำความผิดจากการละเว้นการทำหน้าที่ดังกล่าว กฎหมายบัญญัติให้บุคคลเหล่านั้นจะต้องชดใช้ความเสียหายจากการเกิดการคุกคามและการคุกคามทางเพศนั้น และนำค่าเสียหายนั้นจ่ายให้แก่ผู้ถูกคุกคาม

✦ *มาตรการกำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย* กฎหมายสร้างกลไกการตรวจสอบโดยผู้ตรวจการ ที่เรียกว่า “the Equality Ombudsman” และคณะกรรมการต่อต้านการเลือกปฏิบัติ (the Board against Discrimination) โดยกำหนดให้ผู้ตรวจการสามารถตรวจสอบบุคคลที่ฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด โดยมีอำนาจให้ผู้ฝ่าฝืนต้องจัดเตรียมข้อมูล ยินยอมให้ผู้ตรวจการเข้าตรวจสอบ และให้ถ้อยคำ และหากพบว่าไม่ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ไว้จริง ผู้ตรวจการจะเสนอเรื่องให้คณะกรรมการต่อต้านการเลือกปฏิบัติมีคำสั่งให้ผู้นั้นต้องจ่ายค่าปรับ

(๒.๓) Skollag (2010: 800)^{๙๓} (กฎหมายว่าด้วยระบบการศึกษา)

กฎหมายฉบับนี้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับระบบการศึกษาของสวีเดน ซึ่งส่วนหนึ่งของกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการหลายประการที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติความหมายหรือพฤติกรรมที่ชัดเจนตรงกับการกลั่นแกล้งอย่างเฉพาะเจาะจง โดยมีมาตรการที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

✦ *การดำเนินการเพื่อให้เกิดความปลอดภัยและเรียบร้อย* โดยหมวด ๕ มาตรา ๖ ของกฎหมายฉบับนี้ (Chapter 5 Security and study peace) ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูต้องดำเนินการตามมาตรการเฉพาะหน้าและมาตรการชั่วคราว (immediate and temporary measures) ที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเด็กจะได้รับความปลอดภัยและเรียบร้อยทั้งทางจิตใจหรือจัดการกับพฤติกรรมการก่อกวนของนักเรียน ซึ่งได้ยกตัวอย่างมาตรการที่อาจนำมาใช้ เช่น การให้ออกจากห้องเรียน การกักพื้นที่ชั่วคราว การย้ายให้ไปเรียนที่โรงเรียนอื่น เป็นการชั่วคราว การพักการเรียน การทิ้งสิ่งของที่เป็นสาเหตุ และหากนักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎหรือระเบียบหรือมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมซ้ำ ๆ หรือกระทำความผิดร้ายแรง ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องทำการสอบสวนถึงการกระทำดังกล่าว และปรึกษากับผู้ปกครองของนักเรียนด้วย รวมทั้งต้องมีมาตรการที่จะทำให้นักเรียนนั้นปรับปรุงพฤติกรรมของตนเอง

✦ *มาตรการในการจัดการกับการปฏิบัติที่เลวร้าย (abusive treatment)* ในหมวด ๖ (Chapter 6 Measures against abusive treatment) ได้ระบุวัตถุประสงค์ของกฎหมายไว้ในมาตรา ๑ เพื่อให้ตระหนักว่า กฎหมายมุ่งประสงค์จะต่อต้านการปฏิบัติที่เลวร้ายต่อเด็กและนักเรียน ซึ่ง “การปฏิบัติที่เลวร้าย” ตามหมวดนี้ ไม่รวมถึงการกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติตาม

^{๙๓}Skollag (2010: 800) ข้อมูลจากเว็บไซต์ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800

Discrimination Act (2008: 567) (กฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ) โดยกำหนดให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ ดังนี้

- การจัดทำแผนรายปีและวางมาตรการป้องกันการปฏิบัติที่เลวร้ายต่อเด็กและนักเรียน โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา (Principal) รับผิดชอบในการดำเนินการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด โดยจะต้องดำเนินงานตามกรอบการดำเนินงาน และจัดทำแผนรายปี ซึ่งต้องมีการวางมาตรการเพื่อป้องกันการปฏิบัติที่เลวร้าย

- หน้าที่ที่จะไม่ปฏิบัติอย่างเลวร้ายต่อเด็กและนักเรียน โดยกำหนดให้ทั้งผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้ปฏิบัติงานจะต้องไม่ปฏิบัติอย่างเลวร้ายต่อเด็กและนักเรียน

- หน้าที่ในการรายงาน สอบสวน และดำเนินการต่อการปฏิบัติที่เลวร้าย โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู หรือเจ้าหน้าที่ใด ๆ ที่ดูแลเด็กหรือนักเรียน ต้องตระหนักว่าเด็กและนักเรียนอาจถูกปฏิบัติอย่างเลวร้ายจากการทำกิจกรรมใด ๆ ก็ได้ โดยต้องรายงานถึงการปฏิบัตินั้นต่อผู้อำนวยการสถานศึกษา และผู้อำนวยการสถานศึกษามีหน้าที่อย่างเร่งด่วนที่จะต้องสอบสวนถึงเหตุการณ์ที่มีการกระทำความผิดนั้น และถ้ามีความจำเป็นที่ต้องป้องกันการเกิดเหตุการณ์ในอนาคตก็มีความจำเป็นที่จะทำได้ และหากบุคคลเหล่านั้นไม่ดำเนินการตามหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด และเด็กหรือนักเรียนได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติที่เลวร้าย ผู้อำนวยการสถานศึกษาจะต้องจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้แก่เด็กหรือนักเรียนนั้นด้วย

- หน้าที่ในการพิสูจน์ถึงการปฏิบัติที่เลวร้ายในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานปฏิบัติอย่างเลวร้ายต่อเด็กหรือนักเรียนหรือทำการตอบโต้เด็กหรือนักเรียนที่กล่าวหาผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติงานว่าฝ่าฝืนต่อกฎหมาย โดยกฎหมายได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้มีหน้าที่พิสูจน์ความจริงว่าไม่ได้ปฏิบัติหรือไม่ได้ทำการตอบโต้เช่นนั้น

(๒.๔) Work Environmental Act (1977: 1160)^{๔๔} (กฎหมายว่าด้วยสภาพแวดล้อมการทำงาน)

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการดำเนินการกับการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน โดยมีการกำหนดขอบเขตและวัตถุประสงค์ของกฎหมายไว้ว่า กฎหมายมุ่งประสงค์ให้มีการป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วย (illness) อุบัติเหตุ และเหตุใด ๆ เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ทั้งนี้ กฎหมายไม่ได้กำหนดความหมายของคำว่า “illness” ว่ามีความหมายเช่นใด แต่เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดลักษณะของสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงานนั้น กฎหมายไม่ได้คำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับร่างกายของผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ได้คำนึงถึงจิตใจ (mental) ของผู้ปฏิบัติงานด้วย ดังจะเห็นได้จากมาตรา ๑ ของหมวด ๒ ที่กำหนดให้สภาพการทำงานต้องได้รับการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความแตกต่างทางความสามารถทางกายและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน เทคโนโลยี โครงสร้างการทำงาน และหน้าที่การทำงานจะต้องได้รับการกำหนดในลักษณะที่จะไม่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเครียดทั้งทางร่างกายและจิตใจที่จะนำไปสู่การเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ ดังนั้น การกลั่นแกล้งจากการทำงานจึงสามารถเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยและเป็นหน้าที่ของผู้ดูแลสถานที่ทำงานจะต้องให้ความสำคัญ

^{๔๔}Work Environmental Act (1977:1160) ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.government.se/4ac754/contentassets/86e9091526644e90b78d2ff937318530/sfs-19771160-work-environment-act>

อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้เป็นการวางกลไกสำหรับการทำงานเป็น การทั่วไปโดยไม่ได้เจาะจงไปถึงลักษณะของการกลั่นแกล้งไว้เป็นการเฉพาะ แต่ได้ให้อำนาจหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องในการออกข้อกำหนดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้ โดยคณะกรรมการว่าด้วย ความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน (the Swedish National Board of Occupational Safety and Health) จึงได้ออกข้อกำหนดและมาตรการต่อต้านการเป็นเหยื่อในสถานที่ทำงานที่เรียกว่า Victimization at Work (1993:17) ดังที่จะกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

(๒.๕) Victimization at Work (1993: 17)^{๔๕}

กฎหมายนี้มีชื่อเต็มว่า Ordinance of the Swedish National Board of Occupational Safety and Health containing Provisions on measures against Victimization at Work ออกโดยคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยและสุขภาพในการทำงาน (the Swedish National Board of Occupational Safety and Health) ซึ่งในข้อ ๑ ของกฎหมายนี้ ได้กำหนดถึงวัตถุประสงค์ที่จะใช้กับทุกกิจกรรมที่พนักงานอาจถูกกระทำให้กลายเป็นเหยื่อ และในมาตราเดียวกันนั้นเอง ได้กำหนดความหมายของคำว่า “Victimization” ว่า การทำให้เป็นเหยื่อ เป็นการกระทำที่น่าตำหนิซึ่งเกิดขึ้นซ้ำ ๆ หรือเป็นการกระทำที่ไม่ชัดเจน แต่ก่อให้เกิดผลในเชิงลบ โดยทำต่อพนักงานแต่ละคนในทางที่ไม่เหมาะสมและสามารถส่งผลให้พนักงานนั้นถูกขับออกจากสังคม ของสถานที่ทำงานนั้น

โครงสร้างกฎหมายนี้มีข้อกำหนดเพียง ๖ ข้อ ประกอบด้วย ข้อ ๑ กำหนด วัตถุประสงค์และขอบเขตของการกลั่นแกล้ง ข้อ ๒ กำหนดหน้าที่ของนายจ้างที่จะต้องวางแผน และจัดการงานเพื่อป้องกันการทำให้เป็นเหยื่อเท่าที่จะเป็นไปได้ ข้อ ๓ กำหนดหน้าที่ของนายจ้าง ที่จะต้องสร้างความชัดเจนในที่ทำงานว่าการทำให้เป็นเหยื่อเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในการทำงาน ข้อ ๔ กำหนดให้มีการตรวจหาอย่างเป็นประจำในการบ่งชี้และแก้ไขสภาพการทำงานที่ไม่พึงประสงค์ หรือปัญหาจากการทำงาน หรือข้อบกพร่องในการร่วมกันทำงานบนหลักการของการทำให้เป็นเหยื่อ ข้อ ๕ ในกรณีที่พบการทำให้เป็นเหยื่อจะต้องนำมาตราการจัดการมาใช้โดยไม่ชักช้าและติดตาม การกระทำนั้น และต้องมีการสอบสวนเพื่อหาสาเหตุข้อบกพร่องของการร่วมมือในการทำงาน และข้อ ๖ กำหนดให้พนักงานต้องได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนอย่างทันท่วงที นอกจากนี้ กฎหมายนี้ยังมีเอกสารแนบท้ายเป็นคำแนะนำของคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยและสุขภาพ ในการทำงาน (General Recommendations of the Swedish National Board of Occupational Safety and Health on the implementation of the Provisions on measures against Victimization at Work) เพื่อวางมาตรการสำหรับการปฏิบัติที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

✦ *การกำหนดขอบเขตของการกระทำ “Victimization”* ซึ่งได้ระบุว่า การกระทำได้กล่าวอาจเกิดขึ้นได้ทั้งโดยพนักงานหรือนายจ้างเองหรือผู้แทนของนายจ้าง โดยได้ใช้ การยกตัวอย่างของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น เช่น การกลั่นแกล้ง (bullying) ความรุนแรงทางจิตใจ การปฏิเสธให้เข้าร่วมสังคม การคุกคามซึ่งรวมถึงการคุกคามทางเพศ การใส่ร้ายพนักงานหรือครอบครัว ของพนักงาน การจงใจไม่ให้ข้อมูลการทำงานหรือให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง การขัดขวางการทำงาน การถูกเหยียดหยาม การคว่ำบาตรหรือร่วมกันไม่สนใจพนักงาน การทำให้เกิดการหวาดกลัว ในรูปแบบต่าง ๆ การดูถูกหรือตบตบหรือมีทัศนคติที่เกินกว่าความเป็นจริงไปในทางลบ

^{๔๕}Victimization at Work (1993:17) ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/foreskrifter/engelska/victimization-at-work-provisions-1993-17.pdf>

การควบคุมการทำงานโดยไม่มีความรู้หรือมีเจตนาร้าย การลงโทษที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งคำแนะนำนี้ทำให้เห็นได้ว่าหน่วยงานของสวีเดน ได้จัดให้การกลั่นแกล้ง (bullying) เป็นเพียงหนึ่งของการกระทำที่ทำให้บุคคลกลายเป็นเหยื่อ

✦ *มาตรการป้องกันการทำให้เป็นเหยื่อในสถานที่ทำงาน* โดยแนะนำให้ดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ประกอบด้วย การวางนโยบายและสร้างความรับรู้ให้พนักงานทราบอย่างชัดเจนถึงความมุ่งมั่น ความตั้งใจ และทัศนคติ ออกแบบวิธีการทำงานเพื่อสร้างหลักประกันในการสร้างสภาพการทำงานทั้งทางจิตใจและทางสังคม ซึ่งรวมถึงวิธีการตอบสนองต่อบุคลากรเหตุการณ์ในการทำงาน และการจัดการองค์กร การดำเนินการป้องกันการตอบโต้ที่ทำให้เกิดผลในทางลบ การมอบหมายหน้าที่ให้ผู้จัดการทำการฝึกอบรมและให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

✦ *มาตรการพิเศษและวิธีดำเนินการ* คำแนะนำฉบับนี้ได้ให้แนวทางในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในลักษณะของการอธิบายวิธีการปฏิบัติ เช่น การแจ้งถึงการกระทำต่อนายจ้างในทันที วิธีการตอบสนองเมื่อเกิดเหตุการณ์ การวางแผนเป้าหมาย ทัศนคติ และวิธีการแก้ไข ปัญหา การสร้างความรับรู้ทัศนคติแก่พนักงาน การสร้างวิธีการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่พนักงานที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำ

(๓) บทสรุป

จากข้อมูลด้านกฎหมายของประเทศสวีเดน แสดงให้เห็นว่า สวีเดนมีกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (bullying) ผ่านกลไกของกฎหมายหลายฉบับ ทั้งการกำหนดให้การกลั่นแกล้งเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายที่ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติซึ่งได้บัญญัติข้อห้ามครอบคลุมถึงการกลั่นแกล้งในกิจกรรมต่าง ๆ ภายใต้อำนาจคำว่า harassment และ discrimination นอกจากนี้ ยังมีกลไกทางกฎหมายที่คุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ เด็ก นักเรียน และพนักงานจากการกลั่นแกล้งผ่านกฎหมายว่าด้วยระบบการศึกษาและกฎหมายว่าด้วยสภาพแวดล้อมการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายฉบับหลังนี้มีกฎหมายอนุบัญญัติที่เรียกว่า Victimization at Work และคำแนะนำสำหรับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายอนุบัญญัติ ที่ได้กำหนดขอบเขตและยกตัวอย่างของการกระทำที่ทำให้พนักงานตกอยู่ในสถานะของการเป็นเหยื่อในสถานที่ทำงาน ทำให้เห็นถึงบริบทของการกลั่นแกล้งว่าเป็นสาเหตุหนึ่งของการทำให้เกิดสภาพการทำงานที่ไม่ดี

สำหรับมาตรการทางกฎหมายเพื่อกำหนดวิธีการป้องกันและจัดการปัญหาของสวีเดนนั้น กฎหมายได้วางเพียงแค่กรอบที่ผู้บริหารองค์กรจะต้องดำเนินการ ผ่านการกำหนดนโยบายและแผน และการแสดงจุดยืนขององค์กรในการต่อต้านการกระทำในเชิงลบต่อพนักงาน และยับยั้งการกระทำนั้นด้วยมาตรการที่ให้ผู้บริหารองค์กรเป็นผู้วางมาตรการแทนการกำหนดวิธีการจัดการไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายนั่นเอง

๒.๔ ประเทศญี่ปุ่น

(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในประเทศญี่ปุ่น

การกลั่นแกล้ง (Bullying) เป็นปัญหาสำคัญสำหรับสังคมญี่ปุ่น โดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในโรงเรียน สถานที่ทำงาน หรือทางสังคมออนไลน์ ซึ่งมีลักษณะการกระทำและข้อมูลทางสถิติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(๑.๑) สถิติการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในโรงเรียน ข้อมูลจากกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology) ของญี่ปุ่น รายงานว่า ในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ การกลั่นแกล้งของเด็กมีจำนวน ๓๐,๙๑๘ กรณี ซึ่งเกิดขึ้นในโรงเรียนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย^{๙๖} และในปี ค.ศ. ๒๐๑๙ พบว่าการกลั่นแกล้งในโรงเรียนเกิดขึ้นสูงถึง ๖๑๒,๔๙๖ กรณี^{๙๗} โดยพฤติกรรมที่พบมากที่สุด ตามลำดับ มีดังนี้

ลำดับ	พฤติกรรม	ร้อยละ
	ข่มขู่คุกคาม (Threats) ดูหมิ่น (Insults) เรียกชื่อ	๖๑.๙
	ผลัก ตี เตะ เบา ๆ	๒๑.๔
	ทำให้อยู่ลำพังโดยการแยกออกจากเพื่อน	๑๓.๗
	บังคับให้ทำสิ่งที่น่าอับอายหรือที่เป็นอันตราย	๘.๒
	ผลัก ตี เตะ อย่างรุนแรง	๕.๔
	ชวน ขโมย ทำลาย หรือทิ้งทรัพย์สิน	๕.๕
	กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (Cyberbullying)	๒.๙
	ขู่กรรโชก	๑
	อื่น ๆ	๔.๓

ข้อมูลจาก: <https://www.statista.com/statistics/1074134/japan-common-bully-behavior-school-students/>

ซึ่งการกลั่นแกล้งของเด็กญี่ปุ่น ไม่เพียงแต่กระทำการในลักษณะการกล่าวถึงความบกพร่องทางกายภาพ หรือรูปลักษณ์ของบุคคล แต่มีลักษณะของการว่ากล่าวเด็กที่มีความสามารถ เป็นที่น่าสนใจ หรือเด็กที่ประสบความสำเร็จอีกด้วย^{๙๘}

^{๙๖}Educational Reform for the 21st Century. (2001). Retrieved January 2, 2021 from https://www.mext.go.jp/b_menu/hakusho/html/hpac200101/hpac200101_2_023.html

^{๙๗}Record 612,000 bullying cases logged over last school year in Japan. (2020). Retrieved January 1, 2021 from <https://www.japantimes.co.jp/news/2020/10/22/national/social-issues/record-612000-bullying-cases-recognized-schools-japan/>

^{๙๘}Most common forms of bullying behavior among students in Japan in 2019. (November 9, 2020). Retrieved January 2, 2021 from <https://www.statista.com/statistics/1074134/japan-common-bully-behavior-school-students/>

出る釘は打たれる

“The nail that sticks out gets hammered down”

สุภาษิตของญี่ปุ่นที่เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

(๑.๒) สถิติการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในสถานที่ทำงาน โดยการกลั่นแกล้ง ในสถานที่ทำงานของประเทศญี่ปุ่น นิยมเรียกโดยทั่วไปว่า “Power Harassment” โดยกระทรวง สาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health, Labour and Welfare) ของญี่ปุ่นได้นิยาม คำจำกัดความของ “Power Harassment” ไว้ในเอกสาร The Model Rules of Employment สรุปได้ว่า เป็นการกระทำของบุคคลที่นอกเหนือขอบเขตการปฏิบัติงาน โดยอาศัยอำนาจของตน เช่น ตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ในการกระทำการและเป็นเหตุให้เพื่อนร่วมงาน ผู้ถูกระทำได้รับความเสียหายทางกายหรือจิตใจ หรือเป็นการทำลายสภาพแวดล้อมที่ดีในการทำงาน^{๙๙}

นอกจากนั้น คำว่า “Power Harassment” ได้ถูกใช้เพื่ออธิบายถึง การกลั่นแกล้ง (Bullying) หรือ การคุกคาม (Harassment) ที่กระทำโดยผู้บังคับบัญชา (Superior) ต่อผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา (Subordinate) หรือในบางกรณีอาจรวมถึงการกระทำของผู้ใต้บังคับบัญชา ที่กระทำต่อผู้บังคับบัญชา อย่างไรก็ดี นิยามของคำว่า Superior ในความหมายของ “Power Harassment” ไม่จำกัดเฉพาะตำแหน่งงาน (job position) แต่หมายความรวมถึงการมีความสามารถ มากกว่าในที่ทำงาน (Superiority in the workplace) เช่น ทักษะความเชี่ยวชาญของบุคคล หรือ ความสัมพันธ์ที่ดีกว่าระหว่างบุคคล^{๑๐๐} ซึ่งต่อมา คณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นโดยกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ ของญี่ปุ่น ได้ระบุถึงการกระทำที่อยู่ในข่าย “Power Harassment” ได้แก่ การทำร้ายร่างกาย การทำร้ายจิตใจโดยการดูหมิ่นหรือการใส่ร้าย การทำให้บุคคลอยู่เพียงลำพัง หรือขัดขวางการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การบังคับให้พนักงานปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็นสำหรับการ ดำเนินธุรกิจ งานที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างแน่แท้ หรืองานที่ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติ มากเกินความจำเป็น การมอบหมายให้พนักงานปฏิบัติงานที่ต่ำกว่าความสามารถหรือประสบการณ์ ของพนักงาน และการไม่มอบหมายงานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจให้แก่พนักงาน และการสอบถามข้อมูล ส่วนบุคคลของพนักงานมากเกินความจำเป็น ทั้งนี้ โดยการพิจารณาขอบเขตของการกระทำที่อยู่ใน ข่าย “Power Harassment” จำเป็นต้องพิจารณาจากวัฒนธรรมการทำงาน ประเภทของธุรกิจ

^{๙๙}The concept of workplace power harassment

“Any act by a person using his/her authority in the workplace, such as job position or human relationship with a co-worker, beyond the appropriate scope of business conduct, which causes such co-worker mental distress or physical pain or degradation of the working environment.” Ministry of Health, Labour and Welfare, “The Model Rules of Employment”. (March, 2013), p. 13. Retrieved January 2, 2021 from <https://www.mhlw.go.jp/file/06-Seisakujouhou-11200000-Roudoukijunkyouku/0000102523.pdf>

^{๑๐๐}เพ็งอ้าง, หน้า ๑๓.

และสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณี อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการกระทำที่กำหนดโดยคณะทำงานดังกล่าวเป็นเพียงข้อเสนอเชิงนโยบาย ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย^{๑๐๑}

ข้อมูลจากสถาบันนโยบายและการฝึกอบรมแรงงานของญี่ปุ่น หรือ The Japan Institute for Labour Policy and Training (JILPT) ^{๑๐๒} ระบุว่าในปี ค.ศ ๒๐๐๒ สำนักงานแรงงานจังหวัดของญี่ปุ่น (Prefectural Labour Bureaux) ได้รับคำร้องขอรับคำปรึกษากรณีถูกกลั่นแกล้งและถูกคุกคาม จำนวน ๖,๖๒๗ กรณี และในปี ค.ศ ๒๐๑๒ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน ๕๑,๖๗๐ กรณี^{๑๐๓}

ในปี ค.ศ ๒๐๑๒ ผลการสำรวจของกระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health, Labour and Welfare) พบว่า เพศชายถูกกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานมากกว่าเพศหญิง และผลการสำรวจของ JILPT ในปี ค.ศ ๒๐๑๑ พบว่าการกลั่นแกล้งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในกลุ่มผู้มีอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี และ ๔๐ - ๔๙ ปี และพบการกลั่นแกล้งจำนวนน้อยในกลุ่มผู้มีอายุ ๕๐ - ๕๙ ปี ๖๐ ปีขึ้นไป และกลุ่มผู้มีอายุ ๒๐ - ๒๙ ปี นอกจากนี้ ผลการสำรวจระบุว่ายังตำแหน่งงานอยู่ในระดับต่ำ การถูกกลั่นแกล้งมีปริมาณสูง^{๑๐๔}

^{๑๐๑}The Japan Institute for Labour Policy and Training, “Workplace Bullying and Harassment”. No. 12 (2013), p. 113. Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

^{๑๐๒}Japan Institute for Labor Policy and Training หรือ JILPT เป็นองค์กรของรัฐ จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการมีส่วนร่วมวางแผนนโยบายด้านแรงงานและดำเนินการไปสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมการดำรงชีวิตของคนงานและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการดำเนินโครงการวิจัยที่ครอบคลุมประเด็นนโยบายแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ และใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยในการจัดการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ

What is the Japan Institute for Labour Policy and Training. (2003). Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/organization/index.html>

^{๑๐๓} The Japan Institute for Labour Policy and Training, “Workplace Bullying and Harassment”. No. 12 (2013), p. 113. Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

^{๑๐๔}The Japan Institute for Labour Policy and Training, “Workplace Bullying and Harassment”. No. 12 (2013), p. 113. Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

Table 1: Number of bullying conciliation cases in labour bureaux (by age group)

	Number of workplace bullying cases	Percentage	Percentage if exclude unknown
10-19 age groups	1	0.4	0.7
20-29	16	5.7	11.2
30-39	41	14.4	28.7
40-49	47	16.5	32.9
50-59	19	6.7	13.3
60 & older	19	6.7	13.3
Unknown	141	49.6	
Total	284	100	100

Sources: JILPT survey which analysed the contents of 284 bullying conciliation cases dealt with by six Labour Bureaux in FY2011.

ที่มา: <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

เมื่อพิจารณาโดยจำแนกจากขนาดขององค์กร ข้อมูลระบุว่า องค์กรที่มีพนักงานระหว่าง ๑๐๐ ถึง ๒๔๙ คน มีจำนวนพนักงานที่ถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๔ และองค์กรที่มีพนักงาน ๕๕ คน หรือน้อยกว่า มีจำนวนพนักงานที่ถูกกลั่นแกล้งน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๒.๕ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมาก

นอกจากนี้ ผลการสำรวจของ The Japan Institute for Labour Policy and Training ในปี ค.ศ ๒๐๑๑ ได้สำรวจโดยจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่าอุตสาหกรรม การแพทย์และสวัสดิการ มีจำนวนพนักงานถูกกลั่นแกล้งมากที่สุด รองลงมาคืออุตสาหกรรม การผลิต และอุตสาหกรรมค้าปลีกและค้าส่ง ตามลำดับ และข้อมูลจากสำนักงานแรงงานญี่ปุ่นได้แสดงตัวอย่างของพฤติกรรมกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานไว้ ดังนี้^{๑๐๕}

(ก) การกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางกาย เช่น การตีด้วย กระดาษแข็ง (Cardboard) การดึงเนคไท ตี เตะ และขว้างสิ่งของใส่ลูกน้อง การให้พนักงานทำงานในห้องที่มีอุณหภูมิศูนย์องศาเซลเซียส

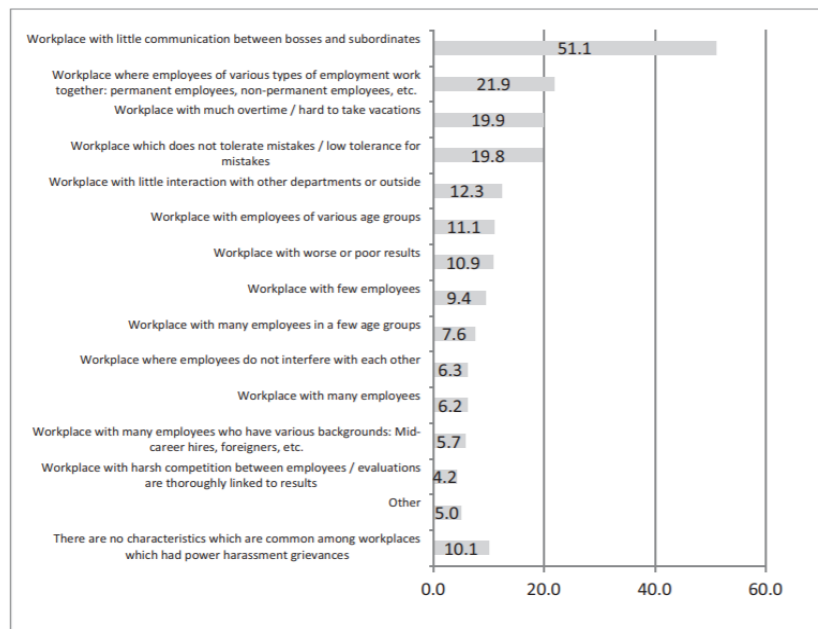
(ข) การกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางใจ โดยการใช้คำพูดทางวาจาที่ไม่เหมาะสม สร้างความเสื่อมเสีย และละเมิดความเป็นส่วนตัว เช่น การกล่าวคำพูด เช่น โง่เขลา ไร้ค่า ไม่สมควรได้รับการปฏิบัติเช่นมนุษย์ต่อหน้าลูกค้า การกล่าวคำพูดของหัวหน้างาน เช่น “คุณควรตอบรับว่า ‘Yes’ เสมอ เพราะถึงอย่างไรคุณก็ดูไม่ฉลาด” การถูกตะโกนใส่และถูกเรียกว่า “ยาย” การถูกกล่าวหาว่าขโมยสิ่งของในตู้เย็นหรือในห้องล็อกเกอร์ การที่หัวหน้าจัดการประชุม โดยให้พนักงานกล่าวหาพนักงานผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ได้เข้าร่วมประชุมเพียงคนเดียว การถูกกีดกันออกจากงานและแจ้งให้ลาออกทุกวัน รวมถึงกรณีที่เพื่อนร่วมงานสัมผัสมือ/ผมและกล่าวถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม

(ค) การกระทำที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางสังคม เช่น การถูกปฏิเสธ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพนักงาน ไม่ถูกเชิญเข้าร่วมกิจกรรมงานเลี้ยงประจำปี ไม่ได้รับการมอบหมายงาน หรือถูกทิ้งให้อยู่เพียงลำพัง

^{๑๐๕}The Japan Institute for Labour Policy and Training, “Workplace Bullying and Harassment”. No. 12 (2013), p. 113. Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

จากการกระทำดังกล่าว ผลการสำรวจ ในปี ค.ศ ๒๐๐๙ ระบุว่า ผู้ถูกกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานจะมีการเครียดสูงขึ้นจากปกติ ๔ ถึง ๕ เท่า และเริ่มมีอาการของภาวะ Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD) หรือ ภาวะป่วยทางจิตใจเมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างร้ายแรง^{๑๐๖} ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานและคุณภาพการดำเนินชีวิต เมื่อเทียบกับผู้ที่ไม่ได้ถูกกลั่นแกล้ง^{๑๐๗} นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ ได้สำรวจลักษณะของสถานที่ทำงานที่เกิดการกลั่นแกล้ง ผลปรากฏว่า สถานที่ทำงานที่มีการสื่อสารระหว่างเจ้านายและลูกน้องในระดับต่ำ มีปริมาณการกลั่นแกล้งสูงเป็นลำดับแรก (คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๑) รองลงมาคือ สถานที่ทำงานที่มีพนักงานหลายประเภททำงานร่วมกัน เช่น ลูกจ้างประจำ ลูกจ้างไม่ประจำ ฯลฯ (คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๙) สถานที่ทำงานที่มีการทำงานล่วงเวลามากเกินไปหรือลาหยุดพักผ่อนได้ลำบาก (คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๙) และสถานที่ทำงานที่มีวัฒนธรรมไม่ยอมรับความผิดพลาดในการทำงาน (คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๘) ตามลำดับ

Fig. 1: Characteristics which are common among workplaces which had grievances on bullying

(Responses: Employers which had grievances on power harassment in past three years. n=1571, %)

Sources: MHLW Survey (employer survey) (December 2012).

ที่มา: <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

^{๑๐๖} “PTSD ภาวะป่วยทางจิตจากเหตุการณ์รุนแรง,” คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, (๒๕๖๔) ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/home/article/ptsd-%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A7%E0%B8%B0%E0%B8%9B%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%95%E0%B8%B8/> (สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๔)

^{๑๐๗} The Japan Institute for Labour Policy and Training, “Workplace Bullying and Harassment”. No. 12 (2013), p. 113. Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานของประเทศญี่ปุ่น มีข้อสังเกตจากหลายปัจจัย ได้แก่ กระแสการแข่งขันในที่ทำงานที่สูงขึ้นซึ่งเป็นผลมาจากการแข่งขันทางเศรษฐกิจ จำนวนสถานที่ทำงานมีไม่เพียงพอต่อประชากร พนักงานได้รับปริมาณงานมากเกินไป ความก้าวหน้าของอุปกรณ์ประมวลผลข้อมูลทำให้พนักงานสามารถทำงานได้โดยปัจเจกบุคคลมากกว่าการทำงานเป็นทีม พนักงานหลายประเภทต้องปฏิบัติงานด้วยข้อกำหนดหรือเงื่อนไขแบบเดียวกัน เกิดการแข่งขันระหว่างพนักงานมากขึ้น ซึ่งสาเหตุเหล่านี้เป็นสิ่งที่ลดทอนความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคลในสถานที่ทำงาน และผลการสำรวจในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ ระบุสาเหตุที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานมากที่สุด ๕ ลำดับแรก คือ (๑) การทำงานหนักเกินไปและความเครียดที่เกิดจากการปรับลดพนักงานหรือมีพนักงานน้อยเกินไป (๒) การขาดการสื่อสารในที่ทำงาน (๓) ความกดดันจากนายจ้างหรือระบบการวัดผลการปฏิบัติงาน (performance-based system) (๔) ผู้บริหารทำงานมากเกินไปที่จะดูแลลูกน้องได้ (๕) ความหลากหลายของงาน และมีข้อสังเกตที่น่าสนใจว่า ปัญหาการกลั่นแกล้งของสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบันสะท้อนถึงวัฒนธรรมการเคารพระบอบอาวุโสในที่ทำงานที่น้อยลง เกิดค่านิยมการทำงานที่หลากหลายมากขึ้น และคนรุ่นใหม่มีความสามารถในการเผชิญกับความเครียดได้น้อยลง

นอกจากลักษณะการกลั่นแกล้งดังกล่าวข้างต้น ญี่ปุ่นยังเผชิญกับการกลั่นแกล้งในลักษณะที่เรียกโดยทั่วไปว่า “Maternity Harassment” หรือ การคุกคามหญิงตั้งครรภ์ หญิงลางานเพื่อคลอดบุตร รวมถึงหญิงและชายที่ลางานเพื่อเลี้ยงดูบุตร โดยมักถูกกระทำในลักษณะ เช่น การถูกเพื่อนร่วมงานตำหนิซ้ำ ๆ ว่าการตั้งครรภ์คือการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงาน หรือการถูกกล่าวหาว่าไม่ยุติธรรมที่หญิงตั้งครรภ์ไม่ต้องยืนปฏิบัติงาน^{๑๐๘}

Table 2: Background and causes of harassment

“What do you think could be backgrounds and causes of harassment?” ● Overwork and stress caused by staff cuts or too few staff ● Lack of workplace communication ● Results improvement pressure from employers or performance-based system ● Managers are too busy for their work to care about their subordinates ● Diverse types of employment ● Relationship similar to apprenticeship system unique to industry ● Business structure changes (resulting in personnel transfers) and changes of workplace environment ● Low wage structure of industry ● Weaker human relations and lack of trusting relations between bosses and subordinates, or between colleagues ● Personalities and lack of awareness of harassment on the side of bullies ● Lack of training for managers ● Weak awareness of human rights and respect for individual ● Disappearance of people in the workplace who helped to solve problems ● Less communication ability ● Weakening management abilities of managers ● Sense of right because pay money (when harassers are customers)
--

Sources: JILPT “Interview Survey on Employers and Trade Unions’ Measures Against Workplace Bullying, Harassment, and Power Harassment” (2011).

ที่มา: <https://www.jil.go.jp/english/reports/documents/jilpt-reports/no.12.pdf>

^{๑๐๘}Ministry of Health, Labour and Welfare, “Outline of the Equal Employment Opportunity Act”. (March, 2019). Retrieved December 26, 2020 from https://www.mhlw.go.jp/bunya/koyoukintou/pamphlet/dl/01_en.pdf

(๒) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งของญี่ปุ่น

จากสถานการณ์การกลั่นแกล้ง (Bullying) ในประเทศญี่ปุ่นที่มีแนวโน้มทางสถิติเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับก่อนหน้านี้ญี่ปุ่นไม่มีการจัดทำกฎหมายเฉพาะในการกำกับดูแลเรื่องดังกล่าว^{๑๐๙} ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณามาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งและควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการออกกฎหมายเฉพาะ และแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง ซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหน้าที่ของบุคคลและหน่วยงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งในสังคมของประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย ดังนี้

(๒.๑) The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013)^{๑๑๐} (กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้ง)

✦ ขอบเขตของกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ กันยายน ค.ศ. ๒๐๑๓ ได้กำหนดนิยามให้ “การกลั่นแกล้ง (Bullying)” หมายถึง การกระทำของเด็กคนหนึ่งต่อเด็กอีกคนหนึ่งที่อยู่โรงเรียนเดียวกัน หรือที่มีความสัมพันธ์ส่วนบุคคล (personal relationship) กับเด็กผู้ถูกรกระทำ และเด็กผู้ถูกรกระทำได้รับความเสียหายทางกายหรือจิตใจอันเป็นผลมาจากการกระทำความผิดดังกล่าว และให้รวมถึงการกระทำทางอินเทอร์เน็ตด้วย^{๑๑๑}

“เด็ก (Child/Children)” หมายถึง เด็กหนึ่งคนหรือเด็กหลายคน หรือ นักเรียนหนึ่งคนหรือนักเรียนหลายคนในโรงเรียน^{๑๑๒}

“โรงเรียน (School)”^{๑๑๓} หมายถึง โรงเรียนระดับประถมศึกษา (elementary school) มัธยมศึกษาตอนต้น (lower secondary school) (การศึกษาภาคบังคับ

^{๑๐๙}OBATA Fumiko, “The Law to Prevent Power Harassment in Japan,” Japan Institute for Labor Policy and Training, Japan Labor Issues, vol.5, no.28, (January, 2021). Retrieved January 2, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/jli/documents/2021/028-04.pdf>

^{๑๑๐}Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013). (September 28, 2013). Retrieved December 23, 2020 <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/elsec/title02/detail02/1373868.html>

^{๑๑๑}Article 2 (1)

The term "bullying" as used in this Act means acts exerting a psychological or physical influence on a child, etc. that are committed by another child, etc. who attends the same school or otherwise has a certain personal relationship with the victimized child, etc. (including acts committed via the internet) and due to which the victimized child, etc. suffers mental or physical pain.

^{๑๑๒}Article 2 (3)

The term "child/children, etc." as used in this Act means a child/children or student/students enrolled in a school.

^{๑๑๓}Article 2 (2)

The term "school" as used in this Act means an elementary school, lower secondary school, compulsory education school, upper secondary school, secondary education school and school for special needs education (excluding kindergarten courses) prescribed in Article 1 of the School Education Act (Act No. 26 of 1947).

ของญี่ปุ่น)^{๑๑๔} มัธยมศึกษาตอนปลาย (upper secondary school) โรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (school for special needs education) ไม่รวมหลักสูตรอนุบาล (kindergarten courses)

จากบทนิยามข้างต้นมีผลให้ขอบเขตการดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้ใช้บังคับเฉพาะกับการกระทำที่กระทำโดยเด็กนักเรียนระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเด็กนักเรียนของโรงเรียนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และต้องเป็นการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อเด็กนักเรียนด้วยกัน ทั้งการที่ส่งผลกระทบทางกาย เช่น การใช้กำลังทำร้ายร่างกาย ผลกระทบทางจิตใจ เช่น การถูกบังคับให้ถอดกางเกงและกางเกงชั้นในต่อหน้านักเรียนคนอื่น การถูกนำภาพอนาจารที่ปรากฏใบหน้าของนักเรียนไปเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต และรวมถึงการได้รับความเสียหายต่อทรัพย์สิน เช่น การถูกบังคับให้ส่งมอบเงินจำนวน ๑๐,๐๐๐ เยน ถูกนำโทรศัพท์มือถือจุ่มลงน้ำหรือถูกทำให้แตก^{๑๑๕}

✦ หน่วยงานที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย

กฎหมายได้กำหนดสิทธิและหน้าที่ของบุคคลและหน่วยงาน ๕ กลุ่ม ประกอบด้วย รัฐบาลกลาง (national government) รัฐบาลท้องถิ่น (local governments) โรงเรียน (schools) ผู้ปกครอง (guardians) และเด็ก (child/children) โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

(ก) รัฐบาลกลาง (National Government)

รัฐบาลกลาง โดยกระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม การกีฬา วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี มีหน้าที่จัดทำนโยบายพื้นฐานในการป้องกันการกลั่นแกล้ง (National Basic Policies for Preventing Bullying) ร่วมกับหัวหน้าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบรับรายงานและระบบการให้คำปรึกษาที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง เสริมสร้างการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานของเอกชน โรงเรียน ครอบครัว ชุมชนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบที่จำเป็นสำหรับการช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้ง ส่งเสริมการฝึกอบรมครูและเจ้าหน้าที่ ปรับปรุงระบบการแนะแนวแก่นักเรียนโดยอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ทางวิชาชีพด้านจิตวิทยาและสวัสดิการที่สามารถให้คำปรึกษาด้านการศึกษาและการป้องกันการกลั่นแกล้ง

(ข) รัฐบาลท้องถิ่น (local governments)

รัฐบาลท้องถิ่นมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลกลางในการดำเนินมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้ง สำรวจและศึกษาวิธีการป้องกันและตรวจจับการกลั่นแกล้งในระยะเริ่มต้น กำหนดนโยบายที่จะใช้ส่งเสริมมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งในท้องที่เขตอำนาจ

^{๑๑๔} **School System** - Compulsory education schools were newly established in April 2016. These have institutions comprising grades 1 through 9 that provide consistent basic education at the elementary and lower secondary levels.

Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, “Principles Guide Japan’s Educational System”. (2019). Retrieved January 2, 2021 from <https://www.mext.go.jp/en/policy/education/overview/index.htm>

^{๑๑๕} Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology, “Guidelines for Investigations on Serious Situations of Bullying”. (March, 2017). Retrieved January 1, 2021 from https://www.mext.go.jp/en/policy/education/elsec/title02/detail02/_icsFiles/afieldfile/2020/06/05/20200605-mxt_kouhou02-02.pdf

ของตนโดยพิจารณาจากพฤติการณ์ของแต่ละท้องที่ และอาจจัดตั้งคณะประสานงานเพื่อดำเนินมาตรการที่เกี่ยวข้อง (Liaison Council on Measures against Bullying) พัฒนาระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียน เผยแพร่ข้อมูลและดำเนินกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้แก่ประชาชนในเรื่องที่จำเป็นเกี่ยวกับความเสียหายทางกายหรือใจจากการถูกลั่นแกล้ง ความสำคัญของการป้องกันการกลั่นแกล้ง และระบบการให้คำปรึกษา

(ค) โรงเรียน (Schools)

โรงเรียนมีหน้าที่ในการกำหนดและดำเนินนโยบายภายในโรงเรียนเกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ดำเนินการที่จำเป็นเพื่อตรวจสอบการกลั่นแกล้งในโรงเรียนตั้งแต่ระยะเริ่มต้น สํารวจพฤติกรรมเด็กในโรงเรียนเป็นประจำ พัฒนาระบบการให้คำปรึกษา (consulting system) ที่เด็ก ผู้ปกครอง ครู และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนสามารถปรึกษาหารือเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งร่วมได้ โดยร่วมกับส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และให้โรงเรียนมีหน้าที่รายงานต่อหน่วยงานที่กำหนดกรณีที่พบการกลั่นแกล้ง

(ง) ผู้ปกครอง (Guardians)

ผู้ปกครองมีหน้าที่ในการรับผิดชอบเด็กในปกครองในเรื่องของการศึกษา ชี้แนะและพัฒนาจิตสำนึกพื้นฐาน ให้คำแนะนำที่จำเป็นเพื่อให้เด็กไม่มีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ป้องกันและคุ้มครองเด็กจากการถูกลั่นแกล้งด้วยวิธีที่เหมาะสม พร้อมทั้งให้ความร่วมมือกับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และโรงเรียนในการดำเนินการป้องกันการกลั่นแกล้ง

(จ) เด็ก (Child/Children)

มาตรา ๔ แห่งกฎหมายส่งเสริมมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้ง กำหนดให้เด็กห้ามกระทำการกลั่นแกล้ง

✦ มาตรการทางกฎหมาย

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดกลไกการดำเนินงาน และหน้าที่ของหน่วยงานและบุคคลตั้งแต่ระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง โดยอาศัยระบบการรายงาน การให้ความร่วมมือ ซึ่งรายละเอียดของกฎหมายไม่มีการกำหนดลักษณะของการกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งไว้เป็นการเฉพาะ และไม่ปรากฏบทบัญญัติว่าด้วยบทลงโทษของเด็กผู้กระทำการกลั่นแกล้ง แต่ได้ให้อำนาจครูในการดำเนินการลงโทษทางวินัยต่อเด็กได้ตามความเหมาะสม และกรณีที่โรงเรียนพบว่ามีการกลั่นแกล้งใดมีความเสี่ยงต่อชีวิตหรือทรัพย์สิน ซึ่งลักษณะของการกระทำมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางอาญาให้โรงเรียนดำเนินการร่วมกับสถานีตำรวจในท้องที่อย่างเหมาะสมและทันท่วงที ซึ่งเป็นการยับยั้งเหตุการณ์เฉพาะหน้าที่จะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อชีวิตและทรัพย์สินของเด็ก โดยกระทรวงศึกษาธิการฯ ของญี่ปุ่นได้เผยแพร่แนวปฏิบัติพื้นฐานสำหรับโรงเรียนในการดำเนินการสอบสวนกรณีการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรง (serious situations) โดยมีหลักการให้โรงเรียนตระหนักว่าการสอบสวนกรณีการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรงไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเอาผิดกับคู่กรณีทางแพ่งหรือทางอาญาแต่มีเป้าหมายเพื่อให้คู่กรณีแสดงข้อเท็จจริงของการกลั่นแกล้งเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งซ้ำในลักษณะเดียวกัน

สำหรับกลไกและมาตรการดำเนินการตามกฎหมาย The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013) นั้น ได้กำหนดให้รัฐบาลกลาง โดยกระทรวงศึกษาธิการฯ มีหน้าที่จัดทำนโยบายพื้นฐานที่จะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันการกลั่นแกล้งสำหรับรัฐบาลท้องถิ่น โรงเรียน ครู นักเรียนและผู้ปกครอง และกำหนดสิทธิ

และหน้าที่ของหน่วยงานและบุคคลดังกล่าว โดยมีผลให้กลุ่มบุคคลและหน่วยงานดังกล่าวมีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายฉบับนี้ หากละเว้นการปฏิบัติ จะสามารถถูกฟ้องร้องดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งได้ โดยกฎหมายได้กำหนดให้โรงเรียนต้องรายงานกรณีที่เกิดการกลั่นแกล้ง โดยให้ดำเนินการ ดังนี้

- โรงเรียนของรัฐ รายงานต่อหัวหน้ารัฐบาลท้องถิ่น ผ่านคณะกรรมการการศึกษาของรัฐบาลท้องถิ่นนั้น

- โรงเรียนของเอกชน ซึ่งได้แก่โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน (Private Schools Act) รายงานต่อผู้ว่าราชการจังหวัดในท้องที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่

- โรงเรียนที่จัดตั้งโดยบริษัท ซึ่งได้แก่โรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นตามมาตรา ๑๒ (๒) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยเขตพิเศษเพื่อการปฏิรูปโครงสร้าง ค.ศ. ๒๐๐๒ (Act on Special Districts for Structural Reform (Act No. 189 of 2002)) รายงานต่อหัวหน้ารัฐบาลท้องถิ่นผ่านผู้อำนวยการหรือเจ้าหน้าที่บริหาร ผู้เป็นตัวแทนของบริษัทที่จัดตั้งโรงเรียน

- โรงเรียนที่จัดตั้งโดยมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ซึ่งได้แก่มหาวิทยาลัยแห่งชาติที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒ (๑) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (National University Corporation Act (Act No. 112 of 2003)) รายงานต่อกระทรวงศึกษาธิการฯ ผ่านประธานของมหาวิทยาลัยแห่งชาติ

นอกจากหน้าที่ในการรายงานดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการฯ ได้เผยแพร่แนวปฏิบัติพื้นฐานสำหรับโรงเรียนในการดำเนินการสอบสวนกรณีการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรง (serious situations) โดยกำหนดให้โรงเรียนดำเนินการ ดังนี้

- ปฏิบัติต่อเด็กและผู้ปกครองที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งด้วยความเข้าใจ

- ชี้แจงและอธิบายผลการสอบสวนอย่างเหมาะสม

- ควรตระหนักว่าการสอบสวนกรณีการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรง ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อเอาผิดกับคู่กรณีทางแพ่งหรือทางอาญา แต่มีเป้าหมายเพื่อให้คู่กรณีแสดงข้อเท็จจริงของการกลั่นแกล้งเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งซ้ำในลักษณะเดียวกัน

- ควรยอมรับในขั้นต้นว่าข้อเท็จจริงของกรณีจะไม่สามารถรับรู้ได้ หากไม่ได้รับการสอบสวนโดยละเอียด และโรงเรียนไม่ควรระบุผลการสอบสวนโดยใช้ถ้อยคำเช่นว่า “ไม่มีการกลั่นแกล้ง” (bullying did not exist) หรือ “โรงเรียนไม่มีส่วนรับผิดชอบ” (the school is not responsible) รวมถึงควรละเว้นการแสดงถ้อยคำที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและผู้ปกครอง เช่น การแจ้งว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมีสาเหตุมาจากเด็กและครอบครัวของผู้ถูกรกระทำ

- กรณีของการฆ่าตัวตาย แม้คาดการณ์ได้ว่าเด็กอาจได้รับความกังวลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนอกโรงเรียน แต่โรงเรียนควรตระหนักว่าจะสามารถพบข้อเท็จจริงที่เป็นมูลเหตุก่อนการฆ่าตัวตายและช่วยเหลือเด็กได้ทันท่วงที โรงเรียนจึงจำเป็นต้องรับผิดชอบในการตรวจสอบข้อเท็จจริงและดำเนินมาตรการป้องกันการเกิดซ้ำอย่างเหมาะสม กรณีที่การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นแล้ว โรงเรียนควรพักการสอบสวนเพื่อให้ฝ่ายผู้เสียชีวิตได้ฟื้นฟูสภาพจิตใจ ทั้งนี้ ให้อยู่ภายในระยะเวลาการสอบสวนที่เหมาะสม

- ห้ามเผยแพร่ผลการสอบสวนหากเด็กและผู้ปกครองของเด็กที่ตกเป็นเหยื่อได้ร้องขอ และให้ปฏิบัติตามแนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
- เมื่อพบกรณีการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรง หรือกรณีเป็นที่สงสัยให้โรงเรียนรายงานสถานการณ์ดังกล่าวไปยังบุคคลตามที่กฎหมายกำหนดตามที่ได้กล่าวถึงในตอนต้น หากโรงเรียนไม่รายงานตามข้อกำหนดดังกล่าวถือเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย และเป็นการขัดขวางการดำเนินการของรัฐ

สืบเนื่องจากขอบเขตของคำว่า “การกลั่นแกล้ง” ที่กฎหมายไม่ได้กำหนดนิยามลักษณะของการกลั่นแกล้งไว้เป็นการเฉพาะ การกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นจึงมีได้หลายลักษณะ ตั้งแต่การกระทำในระดับเล็กน้อย เช่น การหยอกล้อ ไปจนถึงการกลั่นแกล้งที่ร้ายแรงซึ่งอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่การฆ่าตัวตาย โดยนักวิชาการให้ความเห็นว่ากรณีที่กฎหมายไม่มีการกำหนด “ขอบเขตของการกระทำการกลั่นแกล้ง” ไว้อย่างชัดเจน จึงอาจตีความได้ว่าหน่วยงานและบุคคลที่มีหน้าที่ดำเนินการตามกฎหมายฉบับนี้จะต้องป้องกันการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในทุกกรณี^{๑๑๖}

สำหรับความรับผิดในการกลั่นแกล้งนั้น ได้มีกรณีตัวอย่างข้อมูลจากสำนักข่าว NHK รายงานว่า เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ค.ศ ๒๐๑๙ ศาลเมือง Otsu ได้วินิจฉัยว่าการกลั่นแกล้งเป็นเหตุแห่งการฆ่าตัวตายของเด็กหนึ่งราย ซึ่งข้อเท็จจริงปรากฏว่า เด็กได้ถูกทำร้ายร่างกาย ถูกบังคับให้กินแมลงที่ตายแล้ว และถูกเพื่อนร่วมชั้นจัดงานศพจำลอง ซึ่งผู้ปกครองของเด็กได้ฟ้องร้องดำเนินคดีแก่เพื่อนร่วมชั้นเรียน ผู้ปกครอง และเมือง Otsu และศาลมีคำพิพากษาให้เพื่อนร่วมชั้นสองในสามคนจ่ายค่าสินไหมทดแทน และเพื่อนร่วมชั้นที่มีความเกี่ยวข้องเพียงเล็กน้อยไม่ต้องรับผิด^{๑๑๗} จากข้อดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า เมื่อกฎหมายไม่กำหนดความรับผิดของผู้กลั่นแกล้งที่เป็นเด็กเป็นการเฉพาะ ขอบเขตของการพิจารณาตีกลั่นแกล้งในเด็กจึงต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ และลักษณะของการกระทำเป็นรายกรณี ซึ่งอาจออกมาในรูปแบบของการเรียกร้องค่าเสียหายจากฐานความรับผิดเพื่อละเมิด (torts)^{๑๑๘} หรือผู้กลั่นแกล้งอาจได้รับโทษทางอาญาหากมีพฤติกรรม

^{๑๑๖}Shinkichi Sugimori, “Anatomy of Child Bullying in Japan 6: Bullying Prevention (3): How to Interpret the Anti-Bullying Act”. (November 13, 2015). Retrieved January 2, 2021 from https://www.childresearch.net/papers/school/2015_01.html

^{๑๑๗}Court says bullying led to schoolboy's suicide. (February. 20, 2019). Retrieved January 2, 2021 from <https://www3.nhk.or.jp/nhkworld/en/news/backstories/379/>

^{๑๑๘}Civil Code, Act No. 89 of April 27, 1896: Chapter V Torts (Damages in Torts) – Article 709 A person who has intentionally or negligently infringed any right of others, or legally protected interest of others, shall be liable to compensate any damages resulting in consequence.

etc.

etc.

(Translation date: April 1, 2009). Retrieved January 1, 2021 from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?printID=&id=2057&re=02&vm=02>

ที่เข้าข่ายทำร้ายร่างกาย (assault) หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (Defamation)^{๑๑๙} ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของญี่ปุ่นได้กำหนดให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า ๑๓ ปีไม่ต้องรับโทษทางอาญา^{๑๒๐}

(๒.๒) กฎหมายคุ้มครองแรงงาน

ในปัจจุบันญี่ปุ่นยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเรื่องการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน แต่เป็นการคุ้มครองโดยอาศัยกฎหมายหลายฉบับในการดำเนินงาน ได้แก่ กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมนโยบายด้านแรงงาน (Act on Comprehensive Promotion of Labour Policies) กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติระหว่างหญิงชาย (Act on Securing, Etc. of Equal Opportunity and Treatment between Men and Women in Employment) และกฎหมายการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของเพศหญิงในที่ทำงาน (Act on Promotion of Women's Participation and Advancement in the Workplace) ซึ่งเป็นกลุ่มกฎหมายคุ้มครองแรงงานที่มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหน้าที่ให้นายจ้างหรือบริษัทต้องจัดทำนโยบายในการปฏิบัติต่อลูกจ้างที่เป็นเพศหญิงอย่างเหมาะสมและเท่าเทียม รวมถึงให้จัดทำมาตรการในการป้องกันการคุกคามประเภทต่าง ๆ ในสถานที่ทำงาน ซึ่งรวมถึงการคุกคามในลักษณะ “power harassment” และห้ามนายจ้าง เลิกจ้าง ด้วยเหตุที่ลูกจ้างได้ร้องเรียนกรณีถูกคุกคามในสถานที่ทำงาน ตลอดจนห้ามนายจ้างกระทำการใด ๆ ที่เป็นการเลือกปฏิบัติที่มีผลให้เพศหญิงเกิดความเสียเปรียบ ซึ่งสามารถสรุปหลักการของกฎหมายแต่ละฉบับได้ดังนี้

(๒.๒.๑) กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมนโยบายแรงงาน (Act on Comprehensive Promotion of Labour Policies)

ในปี ค.ศ ๒๐๑๙ ญี่ปุ่นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย The Act on Comprehensive Promotion of Labour Policies หรือกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมนโยบายแรงงาน ซึ่งได้เพิ่มเติมข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับ “power harassment” โดยการกำหนดให้นายจ้างต้องจัดทำมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน การห้ามนายจ้างเลิกจ้างหรือกระทำการใด ๆ ที่เป็นผลเสียต่อลูกจ้าง โดยมีสาเหตุมาจากการที่ลูกจ้างร้องเรียนกรณีถูกกลั่นแกล้ง การกำหนดให้รัฐบาลกลางมีหน้าที่ในการดำเนินมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน แบ่งปันข้อมูลและสร้างความตระหนักรู้แก่สาธารณชนเกี่ยวกับการป้องกันการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน และกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่สนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐ สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้งแก่พนักงาน และให้พนักงานมีหน้าที่สนับสนุนมาตรการที่นายจ้างได้จัดทำขึ้น^{๑๒๑}

^{๑๑๙}OBATA Fumiko, “The Law to Prevent Power Harassment in Japan,” Japan Institute for Labor Policy and Training, Japan Labor Issues, vol.5, no.28, (January, 2021). Retrieved January 2, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/jli/documents/2021/028-04.pdf>

^{๑๒๐}The Penal Code of Japan Act No. 45 of April 24, 1907

Article 41 An act of a person less than 14 years of age is not punishable. (Translation date: April 1, 2009). Retrieved January 1, 2021 from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=1960&re=02&vm=04>

^{๑๒๑}TAKIHARA Hiromitsu, “Legal Liability Regarding “Power Harassment” and the Scope of That Liability”. Japan Labor Issues, vol.4, no.21. (February 2020). Retrieved January 1, 2021 from <https://www.jil.go.jp/english/jli/documents/2020/021-02.pdf>

(๒.๒.๒) กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมโอกาสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในการจ้างงาน (Act on Securing, Etc. of Equal Opportunity and Treatment between Men and Women in Employment)

กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมโอกาสและการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันระหว่างชายและหญิงในการจ้างงาน มีสาระสำคัญเป็นการห้ามการเลือกปฏิบัติทางเพศที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การจัดทำข้อกำหนดในการสรรหา เลื่อนระดับ มอบหมาย เปลี่ยนประเภทงาน หรือการเลิกจ้าง โดยกำหนดเงื่อนไขทางเพศ เช่น ใช้เกณฑ์ความสูง น้ำหนัก หรือความแข็งแรงของร่างกาย โดยไม่มีเหตุอันควร รวมถึงห้ามเลือกปฏิบัติต่อหญิงที่แต่งงาน ตั้งครรภ์ ลาคลอด หรือลาเลี้ยงดูบุตร เช่น การกำหนดให้การตั้งครรภ์เป็นเงื่อนไขในการเลิกจ้าง โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้บริษัทมีหน้าที่ในการจัดทำมาตรการป้องกันการเลือกปฏิบัติในสถานที่ทำงาน ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๓^{๑๒๒}

(๒.๒.๓) กฎหมายส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของเพศหญิงในสถานที่ทำงาน (Act on Promotion of Women's Participation and Advancement in the Workplace)

กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของเพศหญิงในสถานที่ทำงาน มีผลใช้บังคับเมื่อเดือนเมษายน ค.ศ. ๒๐๑๖ มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้บริษัทที่มีการจ้างบุคลากรอย่างน้อย ๓๐๑ คน มีหน้าที่ในการจัดทำข้อมูลและแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความก้าวหน้าของเพศหญิงในสถานที่ทำงาน และแจ้งต่อสำนักงานแรงงานจังหวัด ซึ่งจะทำให้ทั้งบริษัทนั้นและสาธารณชนรับทราบถึงแผนการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์และระบุสถานการณ์ นอกจากการรายงานดังกล่าว กฎหมายฉบับนี้ได้สร้างกลไกการออกเครื่องหมายรับรองที่เรียกว่า “Eruboshi” ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ระดับ โดยบริษัทนั้น ๆ สามารถนำเครื่องหมายรับรองที่ได้รับไปใช้ในผลิตภัณฑ์ การโฆษณา นามบัตร และการรับสมัครงาน เพื่อสร้างความสนใจแก่บริษัทได้^{๑๒๓}

ที่มา: Understanding and Utilizing Labour Laws

ภายใต้กลไกและมาตรการดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับแรงงานข้างต้น ทำให้เห็นถึงกลไกและมาตรการดำเนินการด้านการคุ้มครองแรงงาน ซึ่งในปี ค.ศ. ๒๐๑๑ กระทรวงสาธารณสุข แรงงาน และสวัสดิการ (Ministry of Health, Labour and Welfare) ได้จัดตั้ง

^{๑๒๒}Ministry of Health, Labour and Welfare, “Understanding and Utilizing Labour Laws”. (Revised in June 2017). Retrieved January 3, 2021 from <https://www.mhlw.go.jp/file/06-Seisakujouhou-12600000-Seisakutoukatsukan/0000200271.pdf>

^{๑๒๓}เพ็ญอ้าง, หน้า ๓๗

คณะทำงานเพื่อดำเนินการหรือเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน โดยมีนายจ้าง ลูกจ้าง ผู้เชี่ยวชาญ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นสมาชิกคณะทำงาน ต่อมาในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ คณะทำงานได้เผยแพร่รายงานข้อเสนอแนะระบุว่านายจ้างควรจัดทำนโยบายและข้อห้ามที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคุกคามในสถานที่ทำงาน (Workplace Power Harassment) และให้ภาคีรัฐของญี่ปุ่นจัดให้มีโต๊ะให้คำปรึกษาด้านแรงงานที่สำนักงานแรงงานจังหวัด (General Labour Counseling Desks) และสำนักงานตรวจสอบมาตรฐานแรงงาน (Labour Standards Inspection Offices) ที่ได้จัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงาน (Labor Standards Act) ซึ่งจะใช้เป็นกลไกสำหรับการให้คำปรึกษาด้านแรงงาน และดำเนินคดีเมื่อพบว่ามีคามผิดตามกฎหมายแรงงาน

สำหรับการดำเนินการของภาคเอกชนหรือนายจ้าง ผลการสำรวจของ The Japan Institute for Labour Policy and Training พบว่ามาตรการที่ภาคเอกชนหรือที่บริษัทต่าง ๆ ใช้ในการดำเนินการป้องกันการคุกคาม (Harassment) สามลำดับแรก มีดังนี้

- สายด่วนร้องทุกข์ (helpline) ประกอบด้วย สายด่วนภายในสำนักงาน สายด่วนจากภายนอกสำนักงาน หรือทั้งสองอย่าง โดยทั่วไปนายจ้างและสหภาพแรงงานจะจัดตั้งและดำเนินการแยกกัน แต่มีบางกรณีที่ดำเนินการร่วมกัน

- การจัดทำแบบสอบถาม เป็นมาตรการเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง พร้อมทั้งเผยแพร่ผลการสำรวจย้อนกลับไปยังพนักงานที่ตอบแบบสอบถาม

- การสร้างความตระหนักรู้ โดยการฝึกอบรม หรือจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการล่วงละเมิด เช่น การชี้แจงนโยบายต่อต้านการคุกคาม ยกกรณีตัวอย่าง และการแนะนำบริการสายด่วน

อนึ่ง มาตรการที่ไม่พบการดำเนินการในหลายบริษัท คือ การส่งเสริมการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างในการทำงาน และการหารือและแบ่งปันข้อมูลการล่วงละเมิดระหว่างแรงงานและฝ่ายบริหาร ซึ่งมาตรการทั้งสองข้อนี้จะเป็นการแก้ไขสาเหตุสำคัญของการกลั่นแกล้งในที่ทำงาน^{๑๒๔}

อย่างไรก็ตาม มีบทวิจารณ์กฎหมายจาก The Japan Institute for Labour Policy and Training ระบุว่าขณะนี้ญี่ปุ่นไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดกำหนดนิยามของคำว่า “power harassment” หรือลักษณะของการกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานไว้เป็นการเฉพาะ แต่ที่ผ่านมา ผู้ถูกกลั่นแกล้งสามารถเรียกร้องค่าเสียหายได้โดยพิจารณาจากสภาพการณ์เป็นรายกรณี โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำของผู้กลั่นแกล้ง เช่น การได้รับโทษทางอาญาหากมีพฤติกรรมเข้าข่ายการทำร้ายร่างกาย (Assault) หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท (Defamation)^{๑๒๕} หรือได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากความรับผิดทางละเมิด (Torts) รวมถึงความผิดตามกฎหมายแรงงาน โดยได้ยกตัวอย่างคำพิพากษาของศาลสูงญี่ปุ่น ดังนี้

- ผู้บริหารระดับสูงของบริษัทจำหน่ายอุปกรณ์ทางการแพทย์แห่งหนึ่ง เพิ่งเข้ารับตำแหน่งหลังจากที่ผู้บริหารคนก่อนหน้าได้ปฏิบัติงานมาเป็นเวลาหลายสิบปี ภายหลังการรับตำแหน่งได้กล่าวกับพนักงานหญิง อายุ ๕๐ ปี ซึ่งเป็นพนักงานในสังกัดด้วยถ้อยคำ เช่น “คุณทำตามคำสั่งของอดีตผู้บริหาร ไม่ทำตามฉัน” “คุณจะไม่ยอมไหม ถ้าเขาบอกให้คุณทำ” “ดูเหมือนว่าบริษัทอยู่ภายใต้การควบคุมของพวกอันธพาล (Gangsters)” “คงไม่ได้ หากจะตำหนิ

^{๑๒๔} อังแล้วเชิงอรรถที่ ๑๐๙, หน้า ๒๔.

^{๑๒๕} อังแล้วเชิงอรรถที่ ๑๐๙, หน้า ๒๕.

คนที่ไม่ได้อยู่ตรงนี้” “นั่นคือสิ่งที่เด็ก ๆ ทำ” และ “เงินเดือนของคุณสูงเกินไป พนักงานในวัยห้าสิบไม่เป็นประโยชน์กับบริษัท” และผู้บริหารผู้ว่ากล่าวได้ลงโทษทางวินัยและลดโบนัสของพนักงานรายดังกล่าวโดยไม่มีเหตุอันควร ส่งผลให้พนักงานรายดังกล่าวซึ่งปฏิบัติงานมาเป็นเวลานานและวางแผนจะปฏิบัติงานจนถึงเวลาเกษียณ ตัดสินใจลาออก กรณีนี้ศาลวินิจฉัยว่าการกระทำของผู้บริหารเป็นการบังคับให้พนักงานตัดสินใจลาออก ซึ่งเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

- พนักงานรายที่สอง เป็นพนักงานเต็มเวลา เพศหญิง อายุ ๔๘ ปี ปฏิบัติงานที่บริษัทเดียวกัน โดยได้ใช้พื้นที่สำนักงานร่วมกับพนักงานรายแรก จึงได้พบเห็นพฤติกรรมและรับฟังคำตำหนิของผู้บริหารที่ว่ากล่าวพนักงานรายแรกมาโดยตลอด และทราบถึงการลงโทษทางวินัยและการลดโบนัสโดยไม่มีเหตุอันควรแก่พนักงานรายแรก และถูกผู้บริหารกล่าวในทำนองเดียวกันว่า “พวกเธอไม่จำเป็นสำหรับบริษัท” พนักงานรายที่สองนี้พึงสันนิษฐานได้ว่า จะได้รับการปฏิบัติจากผู้บริหารในลักษณะเดียวกันกับพนักงานรายแรก จึงตัดสินใจลาออกแม้จะวางแผนปฏิบัติงานที่บริษัทจนถึงเวลาเกษียณ กรณีนี้ ศาลวินิจฉัยว่า การกระทำของผู้บริหารแม้จะกระทำโดยตรงต่อพนักงานรายแรก แต่เป็นการบังคับโดยอ้อมให้พนักงานรายที่สองตัดสินใจลาออก ซึ่งเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ทั้งนี้ โดยการกระทำของผู้บริหารเป็นการกระทำที่ทำให้พนักงานทั้งสองรายได้รับความเสียหายทางจิตใจ จึงถือได้ว่าผู้บริหารกระทำละเมิด (tort)^{๑๒๖} และบริษัทต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๓๕๐^{๑๒๗} ของกฎหมายว่าด้วยบริษัท โดยพิพากษาให้ทั้งสองชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่พนักงานทั้งสองราย และการออกจากงานของพนักงานทั้งสองมีสาเหตุมาจากการกระทำของผู้บริหารถือได้ว่าเป็นการลาออกโดยไม่สมัครใจ (resignation at the convenience of the employer) พนักงานทั้งสองจึงมีสิทธิเรียกร้องค่าชดเชยที่พึงได้^{๑๒๘}

(๓) บทสรุป

การกลั่นแกล้งในสังคมของประเทศญี่ปุ่นเป็นพฤติกรรมที่พบได้ทั้งในกลุ่มเด็กและผู้ใหญ่ โดยในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายส่งเสริมมาตรการป้องกันการกลั่นแกล้ง (Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying (Act No. 71 of 2013)) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบังคับให้เกิดกลไกการป้องกัน ตรวจสอบ และรายงานพฤติกรรมการกลั่นแกล้งของเด็ก โดยอาศัยการกำหนดหน้าที่การมีส่วนร่วมของภาคส่วนตั้งแต่ระดับรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น โรงเรียน ชุมชน ไปจนถึงเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัวหรือผู้ปกครอง ส่วนการกลั่นแกล้งของผู้ใหญ่ที่เกิดขึ้นในสถานที่ทำงานได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติ โดยทั้งสองกรณีมีจุดร่วมกันคือ ไม่มีการกำหนดนิยามลักษณะของการกระทำ

^{๑๒๖} อังแล้วเชิงอรรถที่ ๑๒๐, หน้า ๑๔.

^{๑๒๗} Companies Act, Act No. 86 of July 26, 2005: Liability for Damages Caused by Acts of Directors

Article 350 A Stock Company shall be liable for damage caused to third parties by its Representative Directors or other representatives during the course of the performance of their duties. (Translation date: April 1, 2009). Retrieved January 1, 2021 from <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?id=2035&vm=04&re=02>

^{๑๒๘} อังแล้วเชิงอรรถที่ ๑๒๒, หน้า ๑๑.

ที่เป็นการกลั่นแกล้งไว้เป็นการเฉพาะภายใต้กฎหมาย การกำหนดลักษณะของความรับผิดชอบจึงต้องพิจารณาจากลักษณะของการกระทำและระดับความร้ายแรงของการกระทำเป็นรายกรณี ซึ่งอาจเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งจากฐานความรับผิดชอบเพื่อละเมิดหรือการรับโทษในทางอาญาหากมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายทำร้ายร่างกาย หรือความผิดฐานหมิ่นประมาทได้

๒.๕ สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying)

เกาหลีใต้มีการใช้ถ้อยคำที่แตกต่างกันในการอธิบายปรากฏการณ์การกลั่นแกล้ง (bullying) ตามความหมายของประเทศตะวันตก เช่น การโดดเดี่ยวจากกลุ่ม (ซึ่งถอดเสียงเป็นภาษาอังกฤษว่า “gipdanttadolim” (collective isolation)) การคุกคามเป็นกลุ่ม “gipdan-gorophim” (collective harassment) หรือความรุนแรงในโรงเรียน “hakkyopokryuk” (school violence) นอกจากนี้ ในกลุ่มนักเรียนใช้คำแสดงว่า “wang-tta” โดย wang หมายถึง หัวหน้าใหญ่ (king or big) และ “tta” เป็นคำย่อของคำว่า การโดดเดี่ยว “ttadolim” (isolation) หรือ “ttadolida” (to isolate) “wang-tta” จึงหมายถึงการสั่งไล่ออกจากกลุ่ม^{๑๒๙} และคำแสดงว่า “iljin” ซึ่งมาจากภาษาญี่ปุ่นว่า “ijime” ซึ่งมีความหมายเดียวกับ wang-tta โดยมีที่มาจากปรากฏการณ์ฆ่าตัวตายของเด็กในญี่ปุ่นอันเนื่องจาก bullying ซึ่งมีลักษณะเดียวกันกับปรากฏการณ์ที่เกิดในเกาหลีใต้^{๑๓๐}

เมื่อถึงวัยทำงานในสังคมการทำงานของเกาหลีใต้มีคำเรียกว่า “gapjil” หมายถึง การกระทำที่ไม่เหมาะสมโดยผู้ที่มีอำนาจโดยเฉพาะในที่ทำงาน การที่เกาหลีใต้มีถ้อยคำที่ใช้สำหรับคำว่า bullying แตกต่างกัน จึงมีผู้เสนอว่าการพยายามกำหนดนิยามของคำว่า bullying อาจทำให้ปรากฏการณ์ตามความเป็นจริงถูกบิดเบือนและสาธารณชนรวมทั้งนักการเมืองได้รับข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง โดยยกตัวอย่างข้อมูลการศึกษาที่ให้นิยามและวิธีการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้อัตราการเป็นเหยื่อจาก bullying (victimization) แตกต่างกัน จากร้อยละ ๒ ถึงร้อยละ ๔๑.๘^{๑๓๑}

^{๑๒๙}Seungha Lee, Peter K. Smith, and Claire P. Monks, Meaning and Usage of a Term for Bullying-Like Phenomena in South Korea: A Lifespan Perspective, Journal of Language and Social Psychology XX(X) 1–8, 2012 <http://jls.sagepub.com>

^{๑๓๐}Trent M. Bax, A Contemporary History of Bullying & Violence in South Korean Schools, Asian Culture and History Vol.8 No 2, 2016 <http://dx.doi.org/10.5539/ach.v8n2p91>

^{๑๓๑}เพ็ญอ้าง, หน้า ๙๖

{from 2% (Commission on Youth Protection (CYP). (2002). A study on school violence through the Internet. Youth Protection, 2002–2038.)

to 3.7% (Supreme Public Prosecutor’s Office. (1998). Report on school vandalism, Annual Report. Seoul: South Korea.)

to 6.6% (Lee, C., & Kwak, K. (2000). Bullying at school: Actual condition and characteristics. Seoul: Gipmoondang.)

to 24% (Park, Son & Song, 1998) Park, K. S., Son, H. K., & Song, K. M. (1998). A survey on Gipdan-gorophim (group harassment). Seoul: Korea Institute of Education Development.)

to 30% (Kim & Park, 1997) Kim, Y. T., & Park, H. S. (1997). A survey on bullying among adolescents. Korean Youth Counselling Institute. Youth Counselling Problem Study.)

(มีต่อหน้าถัดไป)

อย่างไรก็ดี แม้จะมีการใช้ถ้อยคำและวิธีการศึกษาที่แตกต่างกันในการพิจารณาปัญหาการกลั่นแกล้งหรือ bullying แต่ผลกระทบของเหยื่อที่เกิดจากการถูกกลั่นแกล้งในสังคมของเกาหลีใต้มีสูงมารวมทั้งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิดเอง โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาร่วมกับปัญหาการเป็นประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิก Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ที่มีอัตราการฆ่าตัวตายเกือบจะสูงที่สุด^{๓๒} โดยปัญหาการกลั่นแกล้งในสังคมเกิดขึ้นทั้งในระดับเริ่มต้นของสังคมได้แก่ ในวัยเด็กซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมที่บ้านและโรงเรียน ในวัยทำงาน และในสังคมออนไลน์

(๒) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งของสาธารณรัฐเกาหลี

(๒.๑) Criminal Act (กฎหมายอาญา)

การกลั่นแกล้งที่มีลักษณะการกระทำที่เป็นไปตามที่กฎหมายอาญากำหนด จะมีความผิดตามฐานความผิดนั้น ๆ ซึ่งมีฐานความผิดที่เกี่ยวข้อง อาทิ

✦ *กรณีทำร้ายร่างกาย* (Assault, injury) มีความผิดตามมาตรา ๒๕๗ (Inflicting Bodily Injury on Other or on Lineal Ascendant) มีโทษจำคุกไม่เกิน ๗ ปี หรือพักใช้ใบอนุญาตไม่เกิน ๑๐ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท ส่วนการทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ (Special Bodily Injury on Another) มีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีแต่ไม่เกินสิบปี

✦ *กรณีดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท* (Insult, defamation) มีความผิดตามมาตรา ๓๑๑ (Insult) มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกิน ๒ ล้านบาท ส่วนการหมิ่นประมาท (Defamation) มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกิน ๕ ล้านบาท แต่หากเป็นการหมิ่นประมาทผ่านสิ่งพิมพ์ (Defamation through Printed Materials) มีโทษจำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินห้าล้านบาท

✦ *กรณีการข่มขู่หรือบีบบังคับ* (Intimidation, coercion) มีความผิดฐานข่มขู่ (Intimidation, Intimidation on Lineal Ascendant) มีโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกิน ๕ ล้านบาท กรณีข่มขู่ร้ายแรง (Special Intimidation) มีโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกิน ๑๐ ล้านบาท กรณีการบีบบังคับ (Coercion) มีโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท

✦ *กรณีความรุนแรงทางเพศ* (Sexual violence, indecent assault) มีความผิดฐานข่มขืน (Rape) มีโทษจำคุกขั้นต่ำสามปี กรณีข่มขืนเทียม (Imitative Rape)^{๓๓} มีโทษจำคุกขั้นต่ำสองปี การทำอนาจารโดยบีบบังคับ (Indecent Act by Compulsion) มีโทษจำคุกไม่เกินสิบปีหรือปรับไม่เกิน ๑๕ ล้านบาท การข่มขืนโดยใช้อำนาจเหนือ (Sexual Intercourse by Abuse of Occupational Authority, etc.) มีโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปีหรือปรับไม่เกิน ๓๐ ล้านบาท

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๑๓๑)

to 41.8% (Yi, W. W. (2013). 40% students suffer from school. The Korea Times. Retrieved January 9, 2013, from http://koreatimes.co.kr/www/news/nation/2013/01/113_128451.html)}

^{๓๒} ทักซิณา ซายแกว ,เกาหลีใต้เร่งลดอัตราการฆ่าตัวตาย,วีโอเอภาคภาษาไทยกรุงเทพฯ, พศตจิกายัน, 2018 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.voathai.com/a/south-korea-suicide-tk/4665878.html>

^{๓๓} ข่มขืนเทียม หมายความว่า บุคคลซึ่งใช้วิธีเพศสอดใส่เข้าไปในส่วนของร่างกายของผู้อื่น เช่น ปากหรือทวารหนัก หรือโดยการสอดใส่นิ้วเข้าไปในอวัยวะสืบพันธุ์ ซึ่งใช้กับกรณีการข่มขืนของบุคคลเพศเดียวกัน

(๒.๒) Civil Act (กฎหมายแพ่ง)

กฎหมายแพ่งกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งที่เกี่ยวข้อง เช่น กรณีการคุกคามในที่ทำงาน มีความผิดฐานละเมิด โดยผู้กระทำผิดต้องชดเชยค่าเสียหายที่ไม่ใช่ความเสียหายทางเศรษฐกิจ ซึ่งหากเป็นกรณีนายจ้างกระทำความผิด นายจ้างต้องจ่ายค่าทดแทนและหากนายจ้างช่วยเหลือหรือสนับสนุนการกระทำความผิดฐานการคุกคามในที่ทำงาน ต้องรับผิดชอบการละเมิดหน้าที่ในการดูแลด้วย

(๒.๓) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในวัยเด็กหรือโรงเรียน

เนื่องจากมีเหตุการณ์การฆ่าตัวตายของเด็กนักเรียนเกาหลีใต้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากโดยมีสาเหตุมาจากความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกฎหมายที่มีอยู่ได้แก่ มาตรการทางวินัยตามกฎหมาย Elementary and Secondary Education Act การลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย Juvenile Act และ Criminal law และการเรียกร้องความเสียหายทางแพ่งตาม Civil law ไม่เพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เกาหลีใต้จึงมีการออกกฎหมายเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ได้แก่ Act on the Prevention of and Counter Measures against Violence in Schools^{๑๓๔} ซึ่งในที่นี้เรียกว่า “กฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน” โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ค.ศ. ๒๐๐๔ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๐๔ โดยกฎหมายมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดแผนแม่บทมาตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนและหน่วยงานที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน กฎระเบียบเกี่ยวกับการศึกษาการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน การป้องกันเด็กนักเรียนที่เป็นเหยื่อจากการกระทำความรุนแรงในโรงเรียน และการให้การศึกษากับเด็กผู้กระทำความรุนแรงในโรงเรียน

นับจากการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวจนถึงปี ค.ศ. ๒๐๑๘ มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายนี้แล้วกว่า ๒๒ ครั้ง โดยเป็นการแก้ไขในเนื้อหาของกฎหมาย ๑๓ ครั้ง และแก้ไขให้สอดคล้องกับกฎหมายฉบับอื่น ๙ ครั้ง ผลจากการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นการขยายขอบเขตความรุนแรงในโรงเรียนอย่างค่อยเป็นค่อยไป และเพิ่มการคุ้มครองเด็กนักเรียนที่เป็นเหยื่อของความรุนแรงในโรงเรียน^{๑๓๕} และเมื่อรวมการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งหลังสุดในปี ค.ศ. ๒๐๑๙^{๑๓๖} จึงเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรวม ๒๓ ครั้ง

★ *วัตถุประสงค์ของกฎหมาย* กฎหมายฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนเป็นผู้มีสุขภาพที่ดีของประชาสังคม โดยการให้ความคุ้มครองนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ การให้คำแนะนำและการศึกษาแก่นักเรียนที่ใช้ความรุนแรงและไกล่เกลี่ยระหว่างนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อกับนักเรียนที่ใช้ความรุนแรงโดยให้สิ่งที่จำเป็นต่อการป้องกันและรับมือกับความรุนแรงในโรงเรียน

^{๑๓๔} Lee Hyon-jung, Scope of the KOREAN School Violence Prevention LAW, International journal of justice & law, 2018

^{๑๓๕} เพิ่งอ้าง

^{๑๓๖} Act on the Prevention of and Countermeasures against Violence in Schools [Enforcement Date 01. Mar, 2020.] [Act No.16441, 20. Aug, 2019., Partial Amendment] <https://www.law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=Act+on+the+prev+ent+ion+of+Countermeasures+against+Violence+in+Schools&x=28&y=24>

✦ **ขอบเขตของการกระทำ** กฎหมายฉบับนี้ได้วางขอบเขตของการกลั่นแกล้งภายใต้กำหนดบทนิยามที่สำคัญ ได้แก่

- **ความรุนแรงในโรงเรียน (school violence)** หมายความว่า “การกระทำใด ๆ ที่กระทำต่อนักเรียนในหรือนอกพื้นที่โรงเรียนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรือทรัพย์สินเสียหาย โดยการทำร้ายร่างกาย การประทุษร้าย การกักขัง การขู่เข็ญ การลักพาตัว การพาไป การหมิ่นประมาท การดูหมิ่น การกรรโชก การบีบบังคับ การบังคับให้ทำงาน การกระทำความรุนแรงทางเพศ การกลั่นแกล้ง (bullying) หรือการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyber-bullying) หรือการส่งความรุนแรงหรือสิ่งลามกผ่านโครงข่ายการสื่อสารสารสนเทศ”

- **การกลั่นแกล้ง (bullying)** หมายความว่า “การกระทำรูปแบบใด ๆ ที่กระทำซ้ำหรือต่อเนื่องโดยนักเรียนอย่างน้อยสองคนทำให้เกิดอันตรายทางร่างกายหรือจิตใจต่อนักเรียนคนหนึ่งหรือหลายคนภายในหรือนอกพื้นที่โรงเรียนและทำให้นักเรียนได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำนั้น

- **การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyber-bullying)** หมายความว่า “การกระทำรูปแบบใด ๆ ซึ่งกระทำซ้ำหรือต่อเนื่องโดยนักเรียนทำให้เกิดอันตรายต่อจิตใจของนักเรียนอื่นโดยอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรืออุปกรณ์ข้อมูลสื่อสารอื่น เพื่อเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือแพร่ความเท็จหรือข่าวดูเกี่ยวกับนักเรียนและทำให้นักเรียนได้รับความเจ็บปวดจากการกระทำนั้น

จากบทนิยามดังกล่าวเห็นได้ว่า การกระทำความรุนแรงในโรงเรียนตามกฎหมายนี้หมายความรวมถึงการกลั่นแกล้ง (bullying) และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (cyber-bullying) ด้วย ซึ่งการกระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงในโรงเรียนใช้ข้อความคิดของกฎหมายอาญา เว้นแต่การกลั่นแกล้งและการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ซึ่งใช้การตีความที่กว้างกว่าข้อความคิดของกฎหมายอาญา^{๑๓๗}

ขอบเขตการใช้บังคับกฎหมายนี้จึงเป็นการใช้บังคับกับกรณีของนักเรียนกระทำกับนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์จากโรงเรียน โดยหากผู้ใช้ความรุนแรงเป็นนักเรียนที่กระทำต่อเหยื่อที่ไม่ใช่ นักเรียนแม้จะเกิดเหตุในโรงเรียน เช่น กรณีนักเรียนกระทำความรุนแรงต่อครูไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายนี้ โดยอาจใช้บังคับตามกฎหมายอาญาหรือกฎหมายแพ่ง^{๑๓๘} ในทางตรงข้าม กรณีที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมายนี้เมื่อนักเรียนเป็นเหยื่อแม้ผู้ใช้ความรุนแรงจะไม่ใช่ นักเรียนแต่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด รวมทั้งมีมาตรการที่ออกโดยกฎหมายนี้ให้ใช้บังคับกับนักเรียนที่ใช้ความรุนแรง เว้นแต่จะมีกฎหมายอื่นกำหนดไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น เช่นเดียวกับบทบัญญัติความรุนแรงทางเพศ ไม่นำมาใช้บังคับหากมีบทบัญญัติกำหนดไว้แล้วในกฎหมายอื่น

✦ **บุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ตามกฎหมาย** หน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการตามกฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนมีความรับผิดชอบลดหลั่นเป็นระดับตั้งแต่ส่วนกลาง ภูมิภาค เมือง จังหวัด และโรงเรียนหรือสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

^{๑๓๗} Lee Hyon- jung, Scope of the KOREAN School Violence Prevention LAW, International journal of justice & law, 2018

^{๑๓๘} Lee Hyon-jung, Scope of the KOREAN School Violence Prevention LAW, International journal of justice & law, 2018

- **คณะกรรมการกลาง (Countermeasure Committee)** ซึ่งมีชื่อว่า **Committee for Countermeasures against School Violence** หรือ **Countermeasure Committee** เป็นคณะกรรมการในระดับนโยบายที่จัดตั้งขึ้นในสำนักนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ประเมินผล กำหนดและดำเนินการแผนแม่บทในการป้องกันและต่อต้านความรุนแรงในโรงเรียน พิจารณาเรื่องที่ได้รับการร้องขอจากหัวหน้าหน่วยงานของรัฐบาลกลางและรัฐบาลท้องถิ่นที่เกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน รวมทั้งจากหน่วยงานทางการศึกษาในระดับภาคและระดับท้องถิ่น

- **คณะกรรมการระดับภาค (Regional Committees)** ซึ่งกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้แต่ละมหานครและจังหวัดต้องมีการจัดตั้งคณะกรรมการภาคเพื่อป้องกันและต่อต้านความรุนแรงในโรงเรียน โดยหลักเกณฑ์และการดำเนินการของคณะกรรมการภาคกำหนดโดยคำสั่งของประธานาธิบดี

- **Deliberate Committee** ซึ่งเดิมในทุกโรงเรียนจะมีคณะกรรมการที่เรียกว่า **Autonomous Committee** เป็นคณะกรรมการในระดับโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ประกอบด้วยผู้แทนสามฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายผู้แทนโรงเรียน ฝ่ายผู้แทนผู้ปกครองที่ได้รับการคัดเลือก และผู้แทนฝ่ายที่เป็นกลางที่ได้รับการแต่งตั้ง โดยคดีความรุนแรงในโรงเรียนทุกกรณีจะต้องได้รับการพิจารณาโดยคณะกรรมการนี้ จากความสำคัญของคณะกรรมการนี้จึงมีความพยายามในการปรับปรุงการดำเนินงานของคณะกรรมการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในกรณีการขาดความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียนหรือความเป็นมืออาชีพของคณะกรรมการ^{๑๓๙} และปริมาณคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการ ในปี ค.ศ. ๒๐๑๙ จึงได้มีการปรับปรุงกลไกการดำเนินการในระดับโรงเรียน โดยปรับปรุง Autonomous Committee โดยยกระดับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจากที่อยู่ในทุกสถานศึกษาไปเป็นระดับเขตการศึกษา (district) โดยเรียกชื่อว่า **Deliberate Committee** ซึ่งมีองค์ประกอบของกรรมการไม่น้อยกว่า ๑๐ คน แต่ไม่เกิน ๕๐ คน โดยกรรมการอย่างน้อย ๑ ใน ๓ ต้องมีที่มาจากผู้แทนของผู้ปกครองของโรงเรียนที่อยู่ในเขตการศึกษาของ district office of education หรือในสถาบันที่เรียกชื่ออย่างอื่นในกรณีที่เมืองหรือจังหวัดนั้นยังไม่มีการจัดตั้ง district office of education

แม้ Deliberate Committee จะมีเขตพื้นที่ขยายมากกว่าในโรงเรียนเพียงแห่งเดียว แต่ยังคงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาการกำหนดมาตรการการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน การคุ้มครองนักเรียนที่เป็นเหยื่อ การจัดการนักเรียนที่กระทำความรุนแรง และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างนักเรียนที่เป็นเหยื่อและนักเรียนที่กระทำความรุนแรง เช่นเดียวกับ Autonomous Committee แต่มีข้อสังเกตว่ามาตรการจัดการกับนักเรียนที่กระทำความรุนแรงได้แก้ไขถ้อยคำจาก “การลงโทษ (punishing)” เป็น “มาตรการทางวินัย (disciplinary actions)”

- **หัวหน้าสำนักงานการศึกษา (Superintendents of Education)** มีอำนาจในการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษ (exclusive units) เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและต่อต้านความรุนแรงในโรงเรียนในสำนักงานการศึกษาของเมืองและจังหวัด เมื่อมีเหตุความรุนแรงในโรงเรียนที่อยู่ในเขตอำนาจ โดยหัวหน้าสำนักงานการศึกษามีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนรายงานเหตุการณ์ได้และกำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนกำหนดแผนการปฏิบัติ และหัวหน้า

^{๑๓๙} Kim Hak-bum, A Study on an Autonomous Committee for Countermeasures against school Violence for CRIME Prevention, International journal of criminal study, 2019

สำนักงานมีหน้าที่รายงานต่อคณะกรรมการกลาง (Countermeasure Committee) รวมทั้งจัดทำรายงานการสำรวจอย่างน้อยสองครั้งต่อปีเพื่อประเมินสถานะความรุนแรงในโรงเรียน และกำหนดมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนและเผยแพร่รายงานดังกล่าว รวมถึงมีอำนาจในการดำเนินการทางวินัยกับผู้อำนวยความสะดวกโรงเรียนและครู

✦ *มาตรการตามกฎหมาย* ประกอบด้วย

- **การกำหนดแผนแม่บท (master plan)** โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการกำหนดเป้าหมายและแนวนโยบายในการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดแผนแม่บทและการดำเนินการตามแผนที่ผ่านการเห็นชอบโดย Committee for Countermeasures against School Violence และรับฟังความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว โดยแผนแม่บทมีระยะเวลาการจัดทำทุก ๆ ห้าปี เนื้อหาของแผนเกี่ยวข้องกับการสำรวจ วิจัย ศึกษา และข้อมูลเกี่ยวกับการขจัดความรุนแรงในโรงเรียน การช่วยเหลือเยียวยา พี่นุ นักเรียนที่เป็นเหยื่อความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษา การแต่งตั้งที่ปรึกษาในโรงเรียนและการสนับสนุนทางการบริหารและการเงิน การให้การสนับสนุนทางการบริหารและการเงินแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน การประเมินผลการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนของหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ และจัดพิมพ์เผยแพร่ผลการประเมินดังกล่าว

- **การกำหนดนโยบายของโรงเรียน (Self-Resolution by Heads of Schools)** สำหรับการดำเนินการในระดับโรงเรียน แม้จะไม่มีคณะกรรมการในระดับสถานศึกษาแล้ว แต่หัวหน้าสถานศึกษายังคงมีอำนาจหน้าที่พิจารณาปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนในคดีที่ไม่ร้ายแรงได้เอง (Self-Resolution by Heads of Schools) ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด ได้แก่ (๑) กรณีที่ไม่ปรากฏว่ามีใบรับรองจากแพทย์เกี่ยวกับการให้การรักษาร่างกายหรือจิตใจนักเรียนอย่างน้อยสองสัปดาห์ (๒) ไม่มีทรัพย์สินเสียหาย หรือผู้ถูกระทำรุนแรงได้รับการเยียวยาแล้ว (๓) ความรุนแรงยังมีเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และ (๔) ไม่เป็นการกระทำที่ตอบโต้การดำเนินการเกี่ยวกับความรุนแรงในครั้งก่อน ๆ ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าว เมื่อหัวหน้าสถานศึกษาจะดำเนินการพิจารณาความรุนแรงในโรงเรียนจะต้องเป็นกรณีที่ได้รับการรับรองเป็นหนังสือจากนักเรียนที่เป็นเหยื่อและผู้ปกครองที่ยังไม่ส่งเรื่องให้ Deliberative Committee พิจารณา และต้องได้รับการรับรองเป็นหนังสือจาก Executive Units ที่พิจารณาว่าเป็นการกระทำความรุนแรงในโรงเรียนกรณีที่ไม่ร้ายแรง โดยในส่วนของ **Executive Units** เป็นองค์กรหรือคณะกรรมการบริหารของสถานศึกษาซึ่งแต่งตั้งโดยหัวหน้าสถานศึกษา ประกอบด้วยรองหัวหน้าสถานศึกษา ที่ปรึกษาซึ่งหัวหน้าสถานศึกษาแต่งตั้งตามกฎหมาย Elementary and Secondary Education Act อาจารย์ด้านสาธารณสุข และอาจารย์ที่รับผิดชอบคดี ทั้งนี้ จากเดิมกฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนไม่ได้กำหนดไว้โดยชัดเจนว่าต้องมีผู้แทนของผู้ปกครองแต่การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในครั้งนี้ ได้กำหนดองค์ประกอบของ Executive Units ให้ต้องประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครองอย่างน้อยหนึ่งในสามของทั้งหมด คณะกรรมการนี้มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคดีความรุนแรงที่เกิดในสถานศึกษา โดยพิจารณาว่าเป็นคดีความรุนแรงในสถานศึกษาที่สามารถพิจารณาได้เองโดยไม่ต้องเสนอให้ Deliberative Committee พิจารณาหรือไม่ และเสนอต่อหัวหน้าสถานศึกษา รวมทั้งรายงานการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่เป็นเหยื่อและนักเรียนที่ใช้ความรุนแรง จัดทำรายงานการสำรวจความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและแผนการป้องกัน

ความรุนแรงในโรงเรียน เสนอหัวหน้าสถานศึกษาหรือ Deliberative Committee และนักเรียนที่เป็นเหยื่อหรือผู้ปกครองอาจร้องขอให้ Executive Units จัดทำรายงานข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาความเสียหายได้ รวมทั้ง Executive Units อาจมอบหมายให้องค์กรเชี่ยวชาญเฉพาะด้านจัดทำรายงานการสำรวจคดีความรุนแรงทางเพศหรือคดีความรุนแรงเฉพาะอื่นในนามของหัวหน้าสถานศึกษา และได้รับความเห็นชอบโดยประธาน Deliberative Committee ที่เกี่ยวข้อง

- **แผนการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน** ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่กำหนดแผนการศึกษาเกี่ยวกับความรุนแรงในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และผู้ปกครอง อย่างน้อยภาคการศึกษาละหนึ่งครั้ง เพื่อให้เข้าใจการป้องกันทางกายภาพและจิตใจของนักเรียนและการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน

- **มาตรการในการคุ้มครองนักเรียนที่เป็นเหยื่อความรุนแรง**
โดยในกรณีจำเป็นต้องคุ้มครองนักเรียนที่เป็นเหยื่อของความรุนแรง Deliberate Committee อาจสั่งให้หัวหน้าเขตการศึกษาดำเนินการมาตรการภายใน ๗ วัน ได้แก่ การให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา หรือการให้คำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญในและนอกโรงเรียน การให้ความคุ้มครองชั่วคราว การให้การพักฟื้นและเยียวยา การให้ย้ายห้องเรียน และการดำเนินการมาตรการอื่นที่จำเป็นในการคุ้มครองนักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อ ทั้งนี้ กรณีเมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินจำเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียนอาจดำเนินการมาตรการดังกล่าวได้ตามความเหมาะสม และแจ้งให้ Deliberate Committee ทราบโดยพลัน รวมทั้งการดำเนินการมาตรการใด ๆ นั้น ต้องให้ออกาสนักเรียนที่เป็นเหยื่อและผู้ปกครองให้ความเห็นโดยกระบวนการพิจารณาที่เป็นธรรม และในกรณีจำเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนอาจกำหนดให้วันที่นักเรียนขาดเรียนเพราะการดำเนินการมาตรการคุ้มครองเหยื่อถือเป็นวันเรียนได้ โดยผู้อำนวยการโรงเรียนจะต้องพยายามป้องกันไม่ให้นักเรียนที่เป็นเหยื่อถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุที่มีการดำเนินการมาตรการคุ้มครอง

สำหรับค่าใช้จ่ายจากการดำเนินการมาตรการคุ้มครองเด็กนักเรียนที่เป็นเหยื่อในการให้คำปรึกษาทางจิตวิทยาหรือการให้คำแนะนำโดยผู้เชี่ยวชาญในและนอกโรงเรียน การให้ความคุ้มครองชั่วคราว และการให้การพักฟื้นและเยียวยา กฎหมายกำหนดให้เป็นภาระของผู้ปกครองของนักเรียนที่ใช้ความรุนแรง โดยมีกองทุนของรัฐให้การสนับสนุน นอกจากนี้ กฎหมายยังให้ความคุ้มครองนักเรียนที่พิกัดโดย Deliberative Committee มีคำสั่งให้ผู้อำนวยการโรงเรียนดำเนินการมาตรการคุ้มครอง

✦ **มาตรการที่ใช้กับนักเรียนกระทำ ความรุนแรง (Measures on Aggressor Students)**

เมื่อ Deliberative committee มีคำสั่งให้หัวหน้าสำนักงานการศึกษาของมหานครหรือจังหวัด กำหนดมาตรการจัดการกับนักเรียนที่กระทำความรุนแรง เพื่อคุ้มครองนักเรียนที่เป็นเหยื่อ หรือให้แนวทางการกระทำที่ถูกต้องแก่นักเรียนที่กระทำความรุนแรงตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยคำสั่งของประธานาธิบดี หัวหน้าสำนักงานฯ ต้องกำหนดมาตรการภายใน ๑๔ วันนับแต่ได้รับคำสั่ง ได้แก่ (๑) คำสั่งให้เขียนคำขอโทษต่อนักเรียนที่เป็นเหยื่อ (๒) การห้ามติดต่อคุกคาม หรือตอบโต้ต่อนักเรียนที่เป็นเหยื่อหรือแจ้งเหตุความรุนแรง (๓) การทำงานให้บริการโรงเรียน (๔) การทำงานให้บริการสาธารณะ (๕) การเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษหรือรับการปรึกษาทางจิตวิทยาจากผู้เชี่ยวชาญทั้งของโรงเรียนและหน่วยงานภายนอก (๖) การพักการเรียน (๗) การย้ายห้องเรียน (๘) การย้ายโรงเรียน และ (๙) การไล่ออกจากโรงเรียน ยกเว้นการศึกษาภาคบังคับไม่ให้นำมาตรการนี้มาใช้บังคับ

ในกรณี Deliberative committee ออกคำสั่งให้หัวหน้าสำนักงานฯ กำหนดมาตรการกับนักเรียนที่กระทำความรุนแรงโดยเหตุที่ได้กระทำการคุกคามหรือตอบโต้นักเรียนที่เป็นเหยื่อหรือที่แจ้งเหตุ หัวหน้าสำนักงานฯ อาจกำหนดมากกว่าหนึ่งมาตรการหรือกำหนดมาตรการที่หนักขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม หากเป็นการกำหนดมาตรการอื่นนอกจากมาตรการให้เขียนคำขอโทษต่อนักเรียนที่เป็นเหยื่อ และการไล่ออก หัวหน้าสำนักงานฯ ต้องกำหนดให้ผู้กระทำความรุนแรงเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษหรือการเข้ารับการปรึกษาทางจิตวิทยาในสถาบันและระยะเวลาที่ Deliberate Committee กำหนดด้วย

ในกรณีที่ผู้อำนวยการโรงเรียนเห็นว่า การขึ้นและการกระทำที่ถูกต้องให้นักเรียนที่กระทำความรุนแรงเป็นเรื่องเร่งด่วน ผู้อำนวยการโรงเรียนอาจกำหนดมาตรการ (๑) (๒) (๓) (๔) หรือ (๖) ได้ แต่ต้องรายงานและขอการรับรองจาก Deliberative Committee โดยหากนักเรียนที่กระทำความรุนแรงหลีกเลี่ยงหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่กำหนด ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องกำหนดมาตรการทางวินัยตามกฎหมาย Elementary and Secondary Education Act โดยผู้อำนวยการฯ อาจให้วันเวลาที่นักเรียนกระทำความรุนแรงขาดเรียนเพราะเหตุกระทำตามมาตรการที่กำหนด ถือเป็นวันเรียนได้ และในกรณีที่นักเรียนกระทำความรุนแรงเข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษ Deliberative Committee จะต้องกำหนดให้ผู้ปกครองต้องเข้ารับการอบรมด้วย ทั้งนี้ หากผู้ปกครองไม่เข้ารับการอบรมมีโทษปรับทางปกครองเป็นจำนวนไม่เกินสามล้านวอน

✦ การอุทธรณ์ทางปกครอง (Administrative Appeals)

ในกรณีที่นักเรียนที่เป็นเหยื่อหรือผู้ปกครองประสงค์จะโต้แย้งมาตรการคุ้มครองเหยื่อหรือมาตรการที่จัดการกับเด็กนักเรียนที่กระทำความรุนแรงที่กำหนดโดยหัวหน้าสำนักงานการศึกษามหานครหรือจังหวัด สามารถใช้สิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมาย Administrative Appeals Act เช่นเดียวกับนักเรียนที่กระทำความรุนแรงหรือผู้ปกครองก็สามารถอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าวได้

✦ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation of Disputes)

Deliberative Committee อาจกำหนดให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับข้อโต้แย้งจากความรุนแรงในโรงเรียนโดยต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จไม่เกิน ๑ เดือน โดยการพิจารณาดังกล่าวต้องครอบคลุมถึงการพิจารณากำหนดค่าทดแทนความเสียหายและการอื่นที่จำเป็นด้วย

✦ การริเริ่มมาตรการความรุนแรงในโรงเรียนโดยผู้ประสบเหตุ (Duties to Report School Violence Cases)

กฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนกำหนดหน้าที่ให้ผู้ประสบหรือทราบเหตุความรุนแรงในโรงเรียนต้องแจ้งโรงเรียนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเมื่อได้รับแจ้งแล้ว ต้องแจ้งเหตุให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่กระทำความรุนแรงและนักเรียนที่เป็นเหยื่อ รวมทั้งผู้อำนวยการโรงเรียนของนักเรียนดังกล่าว และผู้อำนวยการโรงเรียนต้องรายงานต่อ Deliberative Committee โดยพลัน

✦ ทรัพยากรในการสนับสนุนการดำเนินการมาตรการ

กฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน กำหนดให้รัฐและท้องถิ่น ติดตั้งระบบโทรศัพท์ในการรับรายงานเหตุความรุนแรงในโรงเรียน สนับสนุนข้อมูลสารสนเทศ

และโครงสร้างพื้นฐานของโรงเรียน ติดตั้งกล้องที่วิงจรปิดในโรงเรียน แต่งตั้งผู้รักษาความปลอดภัย และแต่งตั้งตำรวจของโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินมาตรการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน

✦ *มาตรการห้ามเปิดเผยความลับ*

กฎหมายป้องกันความรุนแรงในโรงเรียนกำหนดห้ามผู้ทราบความลับ ที่เกี่ยวกับการดำเนินมาตรการตามกฎหมายเปิดเผยความลับนั้น ผู้ละเมิดมีความผิดต้องได้รับการลงโทษโดยการกักขังให้ใช้แรงงานไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสิบล้านบาท

✦ *บทกำหนดโทษ* สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่ โทษทางอาญา กรณีผู้ทราบความลับที่เกี่ยวกับการดำเนินการมาตรการตามกฎหมายเปิดเผยความลับนั้น มีความผิดต้องถูกลงโทษโดยการกักขังให้ใช้แรงงานไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินสิบล้านบาท และโทษปรับทางปกครอง ผู้ปกครองของนักเรียนที่กระทำความรุนแรงไม่ปฏิบัติตามมาตรการที่ Deliberative Committee กำหนดให้เข้ารับการอบรมหลักสูตรพิเศษร่วมกับนักเรียน ต้องถูกลงโทษปรับไม่เกินสามล้านบาท ตามที่หัวหน้าสำนักงานการศึกษาพิจารณากำหนด

(๒.๔) กฎหมายเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งหรือคุกคามในที่ทำงาน

ในสังคมของเกาหลีใต้มีคำเรียกว่า “gapjil” หมายถึง การกระทำที่ไม่เหมาะสมของผู้ที่มีอำนาจโดยเฉพาะในสถานที่ทำงาน จากเดิมเกาหลีไม่มีกรอบทางกฎหมายในการป้องกันลูกจ้าง จึงอาจเป็นเหตุผลสำคัญที่ไม่มีการโต้แย้งการกระทำที่ไม่เหมาะสมในที่ทำงาน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติของเกาหลีใต้ (National Human Rights Commission) รายงานว่ามีลูกจ้างจำนวนประมาณร้อยละ ๗๐^{๑๔๐} ถูกกลั่นแกล้งหรือคุกคาม (bullied or harassment) โดยนายจ้างและลูกจ้างด้วยกัน และปรากฏว่าเหยื่อร้อยละ ๖๐ ไม่ดำเนินการใด ๆ ในขณะที่ลูกจ้างจำนวนประมาณร้อยละ ๑๒ ประสบเหตุคุกคามในที่ทำงานอยู่ทุกวัน^{๑๔๑} ซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่เป็นที่สนใจของสังคมเกาหลีใต้ เช่น วัฒนธรรมการปฏิบัติในการรับน้องของพยาบาลโดยพยาบาลรุ่นพี่ที่เรียกว่า “taeum” หรือการทำร้าย (assault) โดยเจ้าของบริษัท และการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมโดยคนในครอบครัวของบริษัทขนาดใหญ่^{๑๔๒}

✦ *Labor Standards Act (กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงาน)*

กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงานฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการสร้างมาตรฐานในการจ้างงานให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ และเป็นการสร้างหลักประกันและพัฒนา มาตรฐานความเป็นอยู่ของลูกจ้างไปพร้อมกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ และในกฎหมายฉบับนี้มีบทบัญญัติที่ปกป้องลูกจ้างจากนายจ้างหรือลูกจ้างคนอื่น ๆ ไว้อยู่แล้ว เช่น กำหนดความผิดของนายจ้างกรณีนายจ้างทำร้ายร่างกายลูกจ้าง ความผิดกรณีการลงโทษทางวินัย การโยกย้าย หรือใช้

^{๑๔๐} 73.3% (National Human Rights Commission of Korea (NHRCK), 2017), 66.3% (Korea Labor Institute, 2017), อ้างใน Workplace harassment manual by Ministry of Employment and Labor 2019.2 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.koreanlaborlaw.com/workplace-harassment-manual-in-english-available-now/>

^{๑๔๑} Hyojung Kim, S Korea employers could face jail under harassment law, BBC News, 16 July 2019 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.bbc.com/news/business-49000046>

^{๑๔๒} Workplace harassment manual by Ministry of Employment and Labor 2019.2 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.koreanlaborlaw.com/workplace-harassment-manual-in-english-available-now/>

มาตรการทางบุคคลอื่นที่ไม่มีเหตุอันจะอ้างตามกฎหมาย ความผิดกรณีการคุกคามต่อลูกจ้างสตรีที่ตั้งครรภ์หรือเพิ่งให้กำเนิดบุตร ความผิดกรณีการคุกคามที่เกี่ยวข้องกับค่าจ้างและเวลาทำงาน โดยนายจ้างจะต้องได้รับโทษจำคุกหรือปรับตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงานมีการแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุด โดย Act No. 16270 วันที่ ๑๕ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๙ และมีผลใช้บังคับในวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๙^{๑๔๓} โดยเพิ่ม Chapter VI-2 Prohibition against Workplace Harassment เพื่อแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งหรือคุกคามในที่ทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ การห้ามการคุกคามในที่ทำงาน (Prohibition against Workplace Harassment) โดยกำหนดความหมายของ “การห้ามการคุกคามในที่ทำงาน”^{๑๔๔} ให้หมายถึง “การให้นายจ้างหรือลูกจ้างทำให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องได้รับอันตรายทางร่างกายหรือจิตใจ หรือทำให้สภาพแวดล้อมในการทำงานเสื่อมเสียเกินกว่าขอบเขตของงานที่เหมาะสม โดยการใช้สถานะที่ตนมีอำนาจบังคับบัญชาความสัมพันธ์หรืออื่น ๆ เหนือกว่า ในที่ทำงาน” และเพิ่มการกำหนดมาตรการจัดการกับคดีคุกคามในที่ทำงาน (Measures to Be Taken in Cases of Workplace Harassment)^{๑๔๕} มีสาระสำคัญ

^{๑๔๓}LABOR STANDARDS ACT, Act No. 16270 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=labor+standard+act&x=21&y=32#liBgcol or20>

^{๑๔๔} Article 76-2 (Prohibition against Workplace Harassment) No employer or employee shall cause physical or mental suffering to other employees or deteriorate the work environment beyond the appropriate scope of work by taking advantage of superiority in rank, relationship, etc. in the workplace (hereinafter referred to as "workplace harassment").

^{๑๔๕} Article 76-3 (Measures to Be Taken in Cases of Workplace Harassment)

(1) Anyone who has learned the occurrence of workplace harassment may report such fact to the employer.

(2) Where an employer receives a report under paragraph (1) or is aware of the occurrence of workplace harassment, he/she shall, without delay, investigate the case to ascertain the fact.

(3) Where necessary to protect employees who suffer or claim to suffer workplace harassment (hereinafter referred to as "victimized employees, etc.") while investigation under paragraph (2) is conducted, the employer shall take appropriate measures for the victimized employees, etc., such as transferring their place of work or ordering them a paid leave of absence. In such cases, the employer shall not take measures contrary to the will of the victimized employees, etc.

(4) Where the occurrence of workplace harassment is verified as a result of investigation under paragraph (2), the employer shall take appropriate measures for the victimized employees, etc., such as transferring their place of work, giving them a lateral transfer or ordering them a paid leave of absence, if the victimized employees, etc. make a request.

(5) Where the occurrence of workplace harassment is verified as a result of investigation under paragraph (2), the employer shall, without delay, take necessary measures, such as taking disciplinary measures against the perpetrator of workplace harassment or transferring his/her place of work. In such case, before taking disciplinary measures, etc., the employer shall hear opinions of the victimized employees, etc. on such measures.

(6) No employer shall dismiss employees who report the occurrence of workplace harassment, victimized employees, etc., or treat them unfavorably.

เป็นการกำหนดให้ (๑) ผู้ใดประสบเหตุการณ์การคุกคามในที่ทำงานอาจรายงานข้อเท็จจริงต่อนายจ้าง (๒) เมื่อนายจ้างได้รับรายงานหรือทราบเหตุคุกคามในที่ทำงาน นายจ้างต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อตรวจสอบข้อเท็จจริงโดยไม่ชักช้า (๓) เมื่อจำเป็นต้องคุ้มครองลูกจ้างที่เป็นเหยื่อซึ่งได้รับอันตรายหรืออ้างว่าได้รับอันตรายจากการคุกคามในที่ทำงานในระหว่างการสืบสวนสอบสวนข้อเท็จจริง หรือเมื่อผลการสืบสวนสอบสวนแล้วปรากฏว่ามีการคุกคามในที่ทำงานและลูกจ้างที่เป็นเหยื่อร้องขอ นายจ้างต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการคุ้มครองลูกจ้างที่เป็นเหยื่อ เช่น การโยกย้ายที่ทำงาน หรือให้พักงานโดยยังได้รับค่าตอบแทน แต่ต้องไม่เป็นมาตรการที่ขัดกับความต้องการของลูกจ้าง (๔) เมื่อผลการสอบสวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นการคุกคามในที่ทำงาน นายจ้างต้องกำหนดมาตรการที่จำเป็นต่อผู้กระทำความผิดโดยเร็ว เช่น กำหนดมาตรการทางวินัย หรือย้ายที่ทำงาน โดยก่อนการกำหนดมาตรการต้องได้รับฟังความเห็นจากลูกจ้างที่เป็นเหยื่อด้วย และ (๕) ห้ามนายจ้างไล่ลูกจ้างที่รายงานเหตุการณ์การคุกคามในที่ทำงาน หรือที่เป็นเหยื่อ หรือปฏิบัติที่เป็นผลร้ายอย่างอื่น

นอกจากการเพิ่มมาตรการจัดการกับคดีคุกคามในที่ทำงานดังกล่าวข้างต้น กฎหมายฉบับนี้ยังได้เพิ่มการกำหนดให้นายจ้างซึ่งมีลูกจ้างตั้งแต่สิบคนขึ้นไปจัดทำกฎระเบียบการจ้างงานเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามในที่ทำงาน การรายงานเหตุการณ์ และมาตรการที่ใช้เมื่อเกิดกรณีการคุกคามในที่ทำงาน และแก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษทางอาญารณานายจ้างไล่ลูกจ้างที่รายงานเหตุคุกคามในที่ทำงาน หรือที่เป็นเหยื่อ หรือปฏิบัติที่เป็นผลร้ายอย่างอื่นด้วย^{๑๔๖}

นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานและการจ้างงาน (The Ministry of Employment and Labor) ได้ออกคู่มือการกำหนด ป้องกัน และตอบสนองการคุกคามในที่ทำงาน^{๑๔๗} ทำให้การใช้การตีความการแก้ไขกฎหมายมาตรฐานแรงงานในส่วนของ workplace harassment ซึ่งมีผลใช้บังคับในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๙ เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้น และเป็นการอำนวยความสะดวกทั้งในส่วนของผู้บังคับใช้กฎหมายและผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ได้แก่ นายจ้างและลูกจ้าง โดยครอบคลุมถึงความเป็นมา ความหมายและตัวอย่างของ workplace harassment

✦ *Industrial Accident Compensation Insurance Act* (กฎหมายว่าด้วยการประกันสำหรับการชดเชยอุบัติเหตุในกิจการอุตสาหกรรม) มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเพื่อเพิ่มโรคที่เจ็บป่วยจากการทำงานตามกฎหมาย โดยรวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งเจ็บป่วยทางด้านจิตใจจากการใช้คำพูดที่ไม่เหมาะสมหรือกระทำการคุกคามโดยลูกค้า อันเป็นหนึ่งในกรณีการคุกคามในที่ทำงานตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงาน

✦ *Occupational Safety and Health Act* (กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยและอนามัยในการทำงาน) ได้เพิ่มหน้าที่ของรัฐในการกำหนดมาตรฐานสำหรับการป้องกันการคุกคามในที่ทำงาน แนวทางปฏิบัติและการช่วยเหลือให้สอดคล้องกับกฎหมายมาตรฐานแรงงาน

✦ *Industrial Safety and Health Act* (กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยและอนามัยในกิจการอุตสาหกรรม) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของนายจ้างในการป้องกันลูกจ้างจากการคุกคามโดยลูกค้า เช่น ในกรณีที่ลูกจ้างซึ่งทำหน้าที่ขายสินค้าหรือให้บริการข้อมูลข่าวสารที่เป็นไป

^{๑๔๖} Article 109 (Penalty Provisions) (1) A person who violates Article 36, 43, 44, 44-2, 46, 56, 65, 72 or 76-3 (6) shall be punished by imprisonment with labor for not more than three years or by a fine not exceeding 30 million won.

^{๑๔๗} Workplace harassment manual by Ministry of Employment and Labor 2019.2 <https://www.koreanlaborlaw.com/workplace-harassment-manual-in-english-available-now/>

ตามกฎหมาย the Act On the Promotion of Information and Communications Network Utilization and Information Protection นายจ้างต้องดำเนินการที่จำเป็นในการป้องกันปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม คุกคาม หรือพฤติกรรมอื่นซึ่งก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกายและจิตใจของลูกจ้าง เช่น ประกาศทางสื่อออนไลน์หรือแจ้งเตือนลูกจ้างด้วยข้อความเสียง เมื่อมีการร้องขอจากลูกจ้างให้ต่อต้านการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมของลูกจ้าง การออกคู่มือการให้บริการลูกจ้าง ซึ่งรวมถึงการตอบสนองต่อวิธีการปฏิบัติเมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับลูกจ้าง ให้การอบรมลูกจ้างตามที่กำหนดในคู่มือ รวมทั้งมาตรการอื่นที่จำเป็นในการป้องกันปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมของลูกจ้าง

ในกรณีที่ปรากฏโดยชัดแจ้งว่าปัญหาสุขภาพของลูกจ้างดังกล่าวเป็นผลมาจากการใช้คำพูดและพฤติกรรมของลูกจ้าง นายจ้างต้องดำเนินการที่กำหนดโดยคำสั่งของประธานาธิบดี เช่น การพักผ่อนชั่วคราว หรือโยกย้ายเปลี่ยนแปลงงาน การขยายระยะเวลาพักผ่อนตามที่กำหนดกฎหมายมาตรฐานแรงงาน การให้ความช่วยเหลือในการเยียวยาและการปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพอันเนื่องมาจากการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งการช่วยเหลือลูกจ้างในการร้องเรียนหรือกล่าวโทษหรือเรียกร้องค่าเสียหายจากการใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมตามที่กำหนด และส่งมอบพยานหลักฐานให้กับผู้อำนาจสอบสวนหรือต่อศาล

★ *Equal Employment Opportunity and Work-Family Balance Assistance Act* (กฎหมายว่าด้วยความเท่าเทียมกันในการจ้างงานและการเสริมสร้างความสมดุลของการทำงานและชีวิตครอบครัว) กำหนดความผิดของนายจ้างกรณีการคุกคามทางเพศในที่ทำงาน และความผิดกรณีการคุกคามที่เกี่ยวกับการป้องกันอันเนื่องมาจากการคลอดบุตร รวมทั้งการลาพักเพื่อเลี้ยงดูบุตร พักเพื่อการฟื้นฟูร่างกาย การลดเวลาทำงานเพื่อดูแลบุตร

(๒.๕) กฎหมายว่าด้วยการกลั่นแกล้งในสังคมออนไลน์

เกาหลีใต้เป็นประเทศหนึ่งที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ต ทำให้ประชาชนมีสังคมวัฒนธรรมที่มีการใช้ประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย อย่างไรก็ตาม สังคมวัฒนธรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตก็มีด้านมืดเช่นเดียวกับสังคมแบบดั้งเดิม^{๑๔๘} เมื่อมีการใช้อินเทอร์เน็ตที่ไม่เหมาะสมหรือเกิดอาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต (cybercrime) รวมถึงการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต (cyber-bullying) นอกจากนี้ เกาหลีใต้เป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิก Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) ซึ่งได้รายงานว่ามีชาวเกาหลีใต้ ๒๕.๘ คนจากหนึ่งแสนคนฆ่าตัวตาย โดยเป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๐๖ แม้ในภาพรวมของกลุ่มประเทศสมาชิก OECD จะมีอัตราการฆ่าตัวตายลดลง เกาหลีใต้ยังคงมีอัตราการฆ่าตัวตายในระดับสูงมาโดยตลอด แม้จะลดลงมาจาก ๓๓.๘ คนต่อหนึ่งแสนคน^{๑๔๙} จากปัญหาดังกล่าวจึงมีการเรียกร้องจากสังคม โดยเฉพาะเมื่อเกิดกรณีการฆ่าตัวตายของดารานักแสดงอันเนื่องมาจาก cyber-bullying ซึ่งทำให้เกิด

^{๑๔๘} SHAHEEN SHARIFF, *CONFRONTING CYBER-BULLYING*, CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS, 2009, pp 71

^{๑๔๙} ทักจินา ข่ายแก้ว, เกาหลีใต้เร่งลดอัตราการฆ่าตัวตาย, วิกิเอนกภาษาไทยกรุงวอชิงตัน, พฤศจิกายน, 2018 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.voathai.com/a/south-korea-suicide-tk/4665878.html>

พฤติกรรมเลียนแบบของประชาชนตามมา ก็จะมีการผลักดันของสังคมให้รัฐบาลออกกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหา^{๑๕๐}

รัฐบาลเกาหลีใต้ได้ดำเนินการมาตรการหลายประการในการลดปัญหา การฆ่าตัวตายโดยเฉพาะกรณีปัญหาการฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจาก cyber-bullying ได้มีการประกาศใช้ มาตรการทางกฎหมายที่เรียกว่า internet real-name system ซึ่งเป็นประเทศแรกของโลก^{๑๕๑} โดยการแก้ไขกฎหมาย **Act on Promotion of Information and Communications Network Utilization and Information Protection**^{๑๕๒} ซึ่งในที่นี้เรียกว่า **Network Act** ในปี ค.ศ. ๒๐๐๕ กำหนดให้ผู้ให้บริการข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider (ISP)) ที่มีคนใช้บริการ ข้อมูลข่าวสารตั้งแต่หนึ่งแสนคนต้องมีการตรวจสอบชื่อและเลขที่บ้านของผู้ใช้ก่อนเข้าใช้งานและ มีการบันทึกข้อมูลยืนยันตัวตนไว้ เนื่องจากผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการ ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ต

อย่างไรก็ดี ระบบ internet real-name system ได้ถูกปฏิเสธ โดยศาลรัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ (พ.ศ. ๒๕๕๕) ซึ่งวินิจฉัยว่ามาตรการดังกล่าวจำกัดเสรีภาพ ขึ้นพื้นฐานเกินกว่าประโยชน์ต่อสาธารณะที่ได้จากมาตรการ แต่วัตถุประสงค์ของกฎหมายนี้ในการ ยับยั้งการกระทำความผิดกฎหมายทางอินเทอร์เน็ตโดยการกำกับดูแลให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้มี วัฒนธรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ดี ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า เป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ชอบธรรม ดังนั้น รัฐและองค์กรของรัฐยังคงมีหน้าที่ในการกำกับดูแลให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตในทางที่เหมาะสม โดยในการพิจารณาคดีนี้ของศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นการพิจารณาคำฟ้องว่าบทบัญญัติของกฎหมาย ที่กำหนดให้มีระบบการยืนยันตัวตนไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นการขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยรวมสองคำฟ้องเข้าด้วยกัน ได้แก่ คำฟ้องของผู้ใช้บริการและคำฟ้องของผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสาร สิ่งที่น่าสนใจในการพิจารณาคดีนี้ คือศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคดีโดยใช้หลักความได้สัดส่วน^{๑๕๓} หรือหลักความพอสมควรแก่เหตุ โดยสรุปความเห็นของศาลรัฐธรรมนูญ^{๑๕๔} ได้ดังนี้

๑) ความชอบธรรมของวัตถุประสงค์ของกฎหมายและความเหมาะสม ของวิธีการที่ใช้ (Legitimacy of legislative propose and appropriateness of means used)

^{๑๕๐}HIROSHI MINEGISHI, *Cyberbullying: How Japan is following in South Korea's footsteps*, NIKKEI Asia, June 7, 2020 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.thekoreanlawblog.com/2015/08/korea-defamation-lawyers.html>

^{๑๕๑}Song Guangxing, Yang Pingfang, *The Influence of Network Real-name System on the Management Of Internet Public Opinion*, Public Administration In The Time Of Regional Change (ICPM 2013), pp 49 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icpm-13/6418>

^{๑๕๒}ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.law.go.kr/LSW/eng/engLsSc.do?menuId=2§ion=lawNm&query=network+act&x=0&y=0>

^{๑๕๓}วรพจน์ วิศรุตพิชญ์, *ข้อความคิดและหลักการพื้นฐานบางประการของกฎหมายปกครอง*, สำนักพิมพ์วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, ๒๕๖๒, หน้า ๔๗ - ๕๐.

^{๑๕๔}Identity Verification System on Internet [24-2(A) KCCR 590, 2010Hun-Ma47, 252(consolidated), August 23, 2012] ข้อมูลจากเว็บไซต์ <http://english.court.go.kr/cckhome/engNew/decisions/casesearch/caseSearch.do>

โดยระบบการยืนยันตัวตนตามบทบัญญัติในคดีที่ถูกฟ้อง^{๑๕๕} เป็นการกำหนดขึ้นเพื่อยับยั้งการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การหมิ่นประมาท (defamation) ที่ใช้ข้อมูลที่ถูกบันทึกลงบนกระดานข่าว^{๑๕๖} ของอินเทอร์เน็ต และข้อมูลพื้นฐานซึ่งผู้อื่นใช้ในการยืนยันตัวตน โดยการโพสต์ข้อความบนกระดานข่าวทำให้เกิดอันตรายและเสียหายจากการกระทำนั้น ซึ่งการยับยั้งการกระทำควมผิดก็เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้อินเทอร์เน็ตที่ดี ดังนั้น ศาลจึงเห็นว่าวัตถุประสงค์ของบทบัญญัติที่ถูกฟ้อง มีความชอบธรรมและวิธีการที่นำมาใช้เหมาะสมต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

๒) การจำกัดสิทธิเสรีภาพน้อยที่สุด (The least restrictiveness) ศาลเห็นว่าระบบการยืนยันตัวตนไม่เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพน้อยที่สุดด้วยเหตุผลว่า (๑) ในกรณีที่ถูกทำให้เสียหายโดยการโพสต์ข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายบนกระดานข่าวอินเทอร์เน็ต การยืนยันตัวตนของผู้กระทำความผิดสามารถกระทำได้โดยการติดตามหรือยืนยันที่อยู่บนอินเทอร์เน็ต (internet addresses) ยิ่งไปกว่านั้น การเยียวยาความเสียหายให้แก่เหยื่อสามารถดำเนินการได้ โดยการปิดกั้นการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้นได้ด้วยการลบข้อมูลหรือกำหนดมาตรการชั่วคราวโดยผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารตามบทบัญญัติภายใต้ Network Act หรือการยกเลิก พักใช้ หรือจำกัดการใช้ของผู้จัดการหรือผู้ประกอบการกระดานข่าว หรือการชดเชยความเสียหายจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือลงโทษทางอาญา (๒) ผู้ใช้กระดานข่าวที่อยู่ภายใต้ระบบการยืนยันตัวตนไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้นำข้อมูลเข้าสู่ระบบเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้อ่านข้อมูลข่าวสารด้วย ซึ่งต้องการที่จะกระทำผิดกฎหมาย และขอบเขตของการให้บริการข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารที่อยู่ใต้บังคับของแผนการยืนยันตัวตนถูกกำหนดโดยการคำนวณจำนวนผู้ใช้อย่างคลุมเครือและมีเกณฑ์ที่ไม่เที่ยงตรง ดังนั้น การขยายขอบเขตของการใช้งานอินเทอร์เน็ตโดยไม่พิจารณาถึงธรรมชาติของการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ต ระบบการยืนยันตัวตนจึงเป็นการเปิดช่องให้ผู้มีอำนาจบังคับใช้กฎหมายบังคับใช้กฎหมายได้ตามอำเภอใจ และ (๓) ข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลยืนยันตัวตนเป็นเวลา ๖ เดือน นั้น ไม่ปรากฏวิธีการเก็บรักษาข้อมูลภายหลังครบกำหนดช่วงเวลาการบันทึกข้อมูลลงระบบ ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ข้อมูลยืนยันตัวตนถูกเก็บไว้โดยผู้ให้บริการโดยไม่มีกำหนดเวลา หากผู้ให้บริการไม่ลบข้อมูลนั้นออกจากกระดานข่าว

๓) การชั่งน้ำหนักระหว่างสิทธิเสรีภาพและประโยชน์สาธารณะ (Balancing of legal interests concerned) ซึ่งเสรีภาพในการแสดงออกเป็นหนึ่งในค่านิยมพื้นฐานในรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การจำกัดเสรีภาพจะกระทำได้อีกต่อเมื่อปรากฏอย่างชัดเจนว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ อย่างไรก็ตาม ในคดีนี้ไม่ปรากฏว่าภายหลังจากการดำเนินการระบบยืนยันตัวตน จำนวนของข้อมูลข่าวสารที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การหมิ่นประมาทที่มีการโพสต์บนอินเทอร์เน็ต ไม่มีการลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ยิ่งไปกว่านั้น ไม่ปรากฏว่าบทบัญญัติในคดีที่ถูกฟ้องเป็นประโยชน์ต่อ

^{๑๕๕} Article 44-5 Section 1 Item 2 of the Act on Promotion of Information and Communications Network Utilization and Information Protection (revised by Act No. 9119 on June 13, 2008) and Article 29 and Article 30 Section 1 of the Enforcement Ordinance of the same Act (revised by Presidential Decree No. 21278 on January 28, 2009)

^{๑๕๖} กระดานข่าว (massage board) หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์หรือเครื่องมือทางเทคนิค โดยไม่คำนึงถึงชื่อที่ใช้ ซึ่งผู้ใช้สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ในรูปแบบของโค้ด จดหมาย เสียง รูปภาพ ภาพเคลื่อนไหว หรือ รูปแบบอื่นที่มีวัตถุประสงค์ในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะโดยใช้ข้อมูลข่าวสารและโครงข่ายการสื่อสาร (Article 2)

สาธารณะตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างแท้จริง เนื่องจากมีปัญหาหลายประการระหว่างการดำเนินการ บทบัญญัตินี้ ได้แก่ ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศได้หันไปใช้งานอินเทอร์เน็ตของต่างประเทศ และการดำเนินการบทบัญญัตินี้ยังเป็นไปได้ยาก เนื่องจากการโต้แย้งเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติในการ บังคับใช้กฎหมายระหว่างผู้ประกอบการธุรกิจ在不同ประเทศกับผู้ประกอบการธุรกิจในประเทศ หรือดุลพินิจ ในการใช้บังคับกฎหมาย

ในทางตรงกันข้าม ข้อกังวลของการควบคุมหรือลงโทษอันเนื่องมาจากการเปิดเผยตัวตนภายใต้ระบบการยืนยันตัวตน ผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศมีแนวโน้มที่จะไม่ใช้เสรีภาพในการแสดงออก ผลที่ตามมาจากระบบทำให้คนต่างประเทศหรือคนเกาหลีใต้ที่อาศัยอยู่ต่างประเทศซึ่งไม่มีเลขทะเบียนบ้านและถูกปิดกั้นไม่ให้ใช้กระดานข่าวอินเทอร์เน็ตและผู้ประกอบการ กระดานข่าวต่างแข่งขันกับผู้ประกอบการกระดานข่าวในประเทศ ด้วยการสื่อสารวิธีการใหม่ทำให้ ไม่ถูกจำกัดในการดำเนินการธุรกิจ นอกจากนี้ มีโอกาสสูงมากที่ข้อมูลส่วนบุคคลในกระดานข่าว จะถูกขโมยและนำไปใช้หาประโยชน์ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่า บทบัญญัติที่ถูกลบเป็นคดี ไม่มีความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพกับประโยชน์สาธารณะ เนื่องจากข้อเสียเปรียบของผู้ใช้กระดานข่าว และผู้ให้บริการไม่สามารถพิจารณาให้ความสำคัญน้อยกว่าประโยชน์สาธารณะที่ได้จากการบังคับใช้ บทบัญญัติของกฎหมาย

จากการให้เหตุผลโดยศาลรัฐธรรมนูญข้างต้น เป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาจากระบบการยืนยันตัวตนว่ามีผลกระทบทำให้ไม่มีการแสดงความคิดเห็น เนื่องจากความ หวาดกลัวอันมีสาเหตุมาจากความไม่แน่นอนจากการใช้ดุลพินิจในการใช้บังคับกฎหมายของผู้มีอำนาจ (chilling effect) และเป็นผลให้เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งได้รับการคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญ ถูกจำกัด ซึ่งเป็นการขัดขวางต่อการแสดงความคิดเห็นของสาธารณะอันเป็นพื้นฐานของสังคม ประชาธิปไตย ดังนั้น บทบัญญัติในคดีจึงขัดต่อหลักการไม่จำกัดสิทธิเสรีภาพเกินกว่าความจำเป็น และเป็นการล่วงละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ร้อง ได้แก่ เสรีภาพในการแสดงออก (freedom of expression) สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล (right of self-determination on private information) และเสรีภาพของสื่อ (freedom of press)

(๓) บทสรุป

เกาหลีใต้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมจากการกลั่นแกล้ง ทั้งในระดับโรงเรียน สถานที่ทำงาน และสังคมออนไลน์ ซึ่งการกลั่นแกล้งนั้นอาจเป็นการกระทำหนึ่ง ในความผิดตามกฎหมายอาญา โดยมาตรการสำหรับโรงเรียนนั้น รัฐได้วางมาตรการทางกฎหมาย ที่เข้มข้นที่สุด โดยการออกกฎหมายในระดับรัฐหรือรัฐบัญญัติขึ้นเป็นกฎหมายเฉพาะ ได้แก่ กฎหมาย ว่าด้วยการป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งได้กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการใช้บังคับ กฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความคลุ้มคลั่งของลักษณะการกลั่นแกล้ง โดยแบ่งระดับความรุนแรงตั้งแต่ การหยอกล้อ การกลั่นแกล้ง การคุกคาม การทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ การดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท หรืออื่น ๆ รวมถึงความเสียหายของผู้ถูกกลั่นแกล้งโดยเฉพาะความเสียหายทางจิตใจที่อาจนำไปสู่ การออกจากโรงเรียนหรือการฆ่าตัวตายของเด็กนักเรียน และได้เพิ่มมาตรการสำหรับกระทำที่มีลักษณะ เป็น bullying และ cyber-bullying ที่ยังไม่ปรากฏในกฎหมายอาญา อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ ก็ไม่ได้กำหนดฐานความผิดให้มีโทษทางอาญา (criminalization) การบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้ จึงยังมีผู้วิพากษ์ว่าเป็นส่วนที่คลุมเครืออยู่ แต่ด้วยเหตุที่วัตถุประสงค์ของกฎหมายเป็นการคุ้มครอง

สิทธิมนุษยชนของนักเรียน ทั้งผู้กระทำความรุนแรงและผู้ถูกระทำ มาตรการที่นำมาใช้จึงได้รับการพัฒนาไปในแนวทางของการดำเนินมาตรการทางวินัย เพื่อให้เด็กมีสุขภาวะที่ดีในสังคมมากกว่าการลงโทษตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายอาญา แต่หากเป็นการกระทำความผิดระหว่างปัจเจกชนทั่วไป ก็สมควรใช้มาตรการตามกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งในการดำเนินการ

สำหรับการกลั่นแกล้งหรือคุกคามในสถานที่ทำงาน รัฐได้ออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้รัฐเข้าแทรกแซงได้ ด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่มีอยู่ โดยเฉพาะกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานแรงงานที่อาจถือได้ว่าเป็นมาตรการหลักที่นำมาใช้อย่างครอบคลุมในกิจการทุกประเภท และได้ออกคู่มือการอธิบายการใช้บังคับกฎหมายเพื่อให้เกิดความชัดเจน แทนการบัญญัติไว้ในกฎหมายโดยตรง ซึ่งแตกต่างไปจากกฎหมายว่าด้วยป้องกันความรุนแรงในโรงเรียน อาจเป็นเพราะรัฐต้องการให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็นและมีบริบทของสังคมเศรษฐกิจที่แตกต่างจากสังคมในระดับโรงเรียน

ส่วนของมาตรการทางกฎหมายกรณีปัญหา cyber-bullying ของเกาหลีใต้ นั้นเป็นตัวอย่างหนึ่งในความพยายามของรัฐที่จะออกมาตรการทางกฎหมายมาเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ในระบบการยืนยันตัวตนด้วยการให้ข้อมูลส่วนบุคคล แต่การนำระบบดังกล่าวมาใช้มีข้อโต้แย้งในเรื่องการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล อันนำไปสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ที่วินิจฉัยว่ามาตรการทางกฎหมายในการยืนยันตัวตนบุคคลด้วยการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ไม่ได้อยู่บนหลักของความสมดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ในการแสดงความคิดเห็นผ่านระบบโซเชียล อันเป็นผลให้มาตรการทางกฎหมายนั้นต้องตกไป

๒.๖ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์

(๑) สภาพปัญหาการกลั่นแกล้ง (Bullying) ในสาธารณรัฐฟิลิปปินส์

Bullying หรือการกลั่นแกล้งกันในสังคมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้ในทุกประเทศทั่วโลก ฟิลิปปินส์เองก็เผชิญปัญหาดังกล่าวเช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับเด็กและเกิดขึ้นในโรงเรียนและสถานศึกษา ซึ่งที่ผ่านมา ปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน (School violence) เกิดขึ้นทั้งในโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเมืองและโรงเรียนที่ตั้งอยู่ชานเมืองหรือชนบท โดยจากผลการสำรวจทางสถิติพบว่า ๘ ใน ๑๐ คนของเด็กนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ในเมือง และ ๓ ใน ๑๐ คนของเด็กนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่ตั้งอยู่ชานเมืองหรือชนบทต่างเคยมีประสบการณ์การถูกละเมิดด้วยวาจา (verbal abuse) จากคนรอบข้าง ซึ่งในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ - ๒๐๑๓ กรมการศึกษาของฟิลิปปินส์ (Department of Education (DepED)) ได้รายงานไว้ว่า ในทั่วประเทศ พบคดีเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (bullying cases) เกิดขึ้น ๑,๑๖๕ คดี และคดีเกี่ยวกับการล่วงละเมิดเด็ก (child abuse) จำนวน ๒๙๑ คดี^{๑๕๗}

^{๑๕๗} Myra G. Gabiana (2017) Bullying in a Public Elementary School of Countryside Philippines, Journal of Academic Research, Vol. 02 No.1 (2017), pp. 27-35 ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://jar.ssu.edu.ph/index.php/JAR/article/view/21>

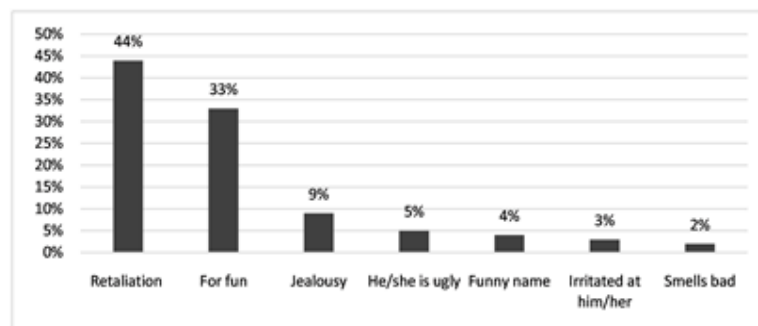
ปัจจัยที่ทำให้เกิดการกลั่นแกล้งมีหลายประการ เช่น (๑) รายการบันเทิง
อัตราการศึกษาถูกกลั่นแกล้งในนักเรียนของกลุ่มประเทศ OECD ฟิลิปปินส์ และไทย

ที่มา: OECD

(Entertainment) ซึ่งในวัฒนธรรมของผู้คนที่หลงใหลในชัยชนะ อำนาจ และความรุนแรง จะเชื่อมั่นว่าการกระทำความรุนแรงเป็นเรื่องที่ยอมรับได้เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองต้องการ เนื่องจากพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่พบได้บ่อยในรายการโทรทัศน์ เกมโชว์ ภาพยนตร์ การ์ตูน และวิดีโอเกมส์ อันเป็นสิ่งที่มียุทธวิธีต่อความคิดและการกระทำของผู้คนอย่างชัดเจน (๒) โรงเรียน โดยโรงเรียนหรือสถานศึกษาไม่ได้กำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้อื่นไว้เป็นบรรทัดฐาน (๓) ปัญหาสังคม ซึ่งส่วนใหญ่มีข้อเท็จจริงเกิดขึ้นจากบุคคลคนหนึ่งอาจถูกสังคมมองเห็นหรือรับรู้แต่พฤติกรรมในเชิงลบของบุคคลดังกล่าวมากกว่าพฤติกรรมเชิงบวก หรือการเกิดความอิจฉาริษยา และขาดทักษะในการอยู่ร่วมกันกับบุคคลหรือสังคม จนนำมาซึ่งพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (๔) ปัญหาครอบครัว เกิดจากครอบครัวที่ขาดความรักความอบอุ่น และไม่เคยบอกเล่าความรู้สึกใด ๆ สู้กันฟัง รวมทั้งครอบครัวที่มีสภาพแวดล้อมที่มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดคนพาล เช่น มีระเบียบวินัยที่เข้มงวดหรือมีการลงโทษที่รุนแรง และ (๕) พฤติกรรมส่วนบุคคลของผู้กลั่นแกล้ง เช่น เด็กที่มีประสบการณ์ในการถูกปฏิเสธจากสังคมด้วยตนเอง ก็มักจะทำพฤติกรรมดังกล่าวกับผู้อื่น รวมทั้งเด็กที่มีผลการเรียนที่ล้มเหลวก็มักจะกลั่นแกล้งเด็กคนอื่น ๆ^{๑๕๘ ๑๕๙}

ผลการสำรวจสาเหตุที่กลั่นแกล้งผู้อื่น

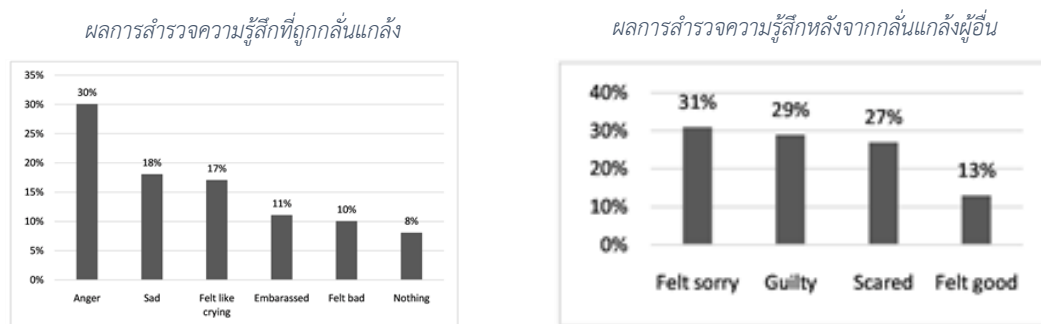
ที่มา: When Kids Hurt Other Kids: Bullying in Philippine School

ปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษาสร้างผลกระทบต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งผู้ถูกกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้ง และผู้เป็นพยานหรือเห็นเหตุการณ์การกลั่นแกล้ง

^{๑๕๘} Discussion on Bullying – Social Issues of Education in the Philippines ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://thegreatmind.weebly.com/discussion-on-bullying.html>

^{๑๕๙} Margaret S. Sanapo (2017). When Kids Hurt Other Kids: Bullying in Philippine School ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://www.scirp.org/journal/paperinformation.aspx?paperid=81190>

และการกลั่นแกล้งก่อให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงลบ (negative outcomes) หลายประการ ทั้งผลกระทบทางด้านสุขภาพจิตใจ การกระตุ้นให้เกิดการใช้สารเสพติด (substance use) และการฆ่าตัวตาย (suicide) รวมทั้งการสร้างความทุกข์ทรมานทางใจแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดปัญหาที่นำไปสู่พฤติกรรมที่รุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ของผู้กลั่นแกล้งเมื่อเติบโตขึ้นอีกด้วย

ที่มา: When Kids Hurt Other Kids: Bullying in Philippine School

โดยที่สถาบันครอบครัวเป็นเสมือนรากฐานของชาติ (Foundation of the Nation) รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The 1987 Constitution of the Republic of the Philippines) จึงให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวและได้กำหนดบทบาทหน้าที่ที่ว่าการปกป้องและคุ้มครองสถาบันครอบครัวเป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน โดยมาตรา ๑๕ ว่าด้วยครอบครัว (Family) ได้กำหนดให้รัฐ (State) มีหน้าที่ต้องตระหนักถึงสถาบันครอบครัว และมีหน้าที่ในการสร้างความมั่นคง สามัคคี และส่งเสริมการพัฒนาสถาบันครอบครัวอย่างเต็มที่และแข็งขัน ซึ่งบทบาทที่ดังกล่าวนอกจากจะปกป้องคุ้มครองและรับรองสิทธิต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เช่น การคุ้มครองการสมรสและการคุ้มครองสิทธิของคู่สมรสแล้ว ยังได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของเด็กในการได้รับความช่วยเหลือซึ่งรวมถึงการได้รับการดูแลและการมีโภชนาการที่เหมาะสม และการได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษจากการถูกทอดทิ้ง การละเมิด การทารุณกรรม และการแสวงหาประโยชน์ ทุกรูปแบบ รวมทั้งการกระทำในเงื่อนไขอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก^{๑๖๐} นอกจากนี้ บทบัญญัติมาตรา ๑๔ ว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬา

^{๑๖๐}Article XV. THE FAMILY

Section 1 The State recognizes the Filipino family as the foundation of the nation. Accordingly, it shall strengthen its solidarity and actively promote its total development.

etc.

etc.

Section 3 The State shall defend:

(1) The right of spouse to found a family in accordance with their religious convictions and the demands of responsible parenthood;

(2) The right of children to assistance, including proper care and nutrition, and special protection from all form of neglect, abuse, cruelty, exploitation and other conditions prejudicial to their development;

etc.

etc.

ข้อ ๓^{๑๖๑} ได้กำหนดให้รัฐต้องคุ้มครองและสนับสนุนสิทธิของประชาชนทุกคนให้ได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมในทุกระดับการศึกษา และจะต้องดำเนินมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างทั่วถึง ซึ่งปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๖) ฟิลิปปินส์จึงให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวและได้มีการตรา Anti-Bullying Act (กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง) ขึ้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนหรือสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

(๒) กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (The Anti-Bullying Act, RA. 10627)

กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งของฟิลิปปินส์ได้ตราขึ้นเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ (พ.ศ. ๒๕๕๖) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเด็กนักเรียนที่ลงทะเบียนเรียนในระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ (learning centers) จากการถูกกลั่นแกล้ง โดยกฎหมายกำหนดให้โรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้ต้องมีกำหนดนโยบายในการแก้ไขปัญหากลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนและศูนย์การเรียนรู้กันอย่างชัดเจน

✦ ความหมายของคำว่า “บูลลี่ (bullying)”

มาตรา ๒^{๑๖๒} ของกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งได้กำหนดความหมายของคำว่า “การกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้ง (Act of Bullying)” หมายความว่า การกระทำรุนแรงหรือการกระทำซ้ำ ๆ โดยนักเรียนคนหนึ่งหรือหลายคนด้วยการเขียน วาจา หรือการแสดงออกทางอิเล็กทรอนิกส์ (electronic expression) หรือการกระทำทางร่างกาย (physical) หรือท่าทาง (gesture) หรือการกระทำทั้งหมดเหล่านั้น โดยกระทำต่อเด็กนักเรียนคนอื่น

^{๑๖๑}Section 1 The State shall protect and promote the right of all citizens to quality education at all levels, and shall take appropriate steps to make such education accessible to all.

^{๑๖๒}Section 2 Acts of Bullying. – For purposes of this Act, "bullying" shall refer to any severe or repeated use by one or more students of a written, verbal or electronic expression, or a physical act or gesture, or any combination thereof, directed at another student that has the effect of actually causing or placing the latter in reasonable fear of physical or emotional harm or damage to his property; creating a hostile environment at school for the other student; infringing on the rights of the other student at school; or materially and substantially disrupting the education process or the orderly operation of a school; such as, but not limited to, the following:

- a. Any unwanted physical contact between the bully and the victim like punching, pushing, shoving, kicking, slapping, tickling, headlocks, inflicting school pranks, teasing, fighting and the use of available objects as weapons;
- b. Any act that causes damage to a victim's psyche and/or emotional well-being;
- c. Any slanderous statement or accusation that causes the victim undue emotional distress like directing foul language or profanity at the target, name-calling, tormenting and commenting negatively on victim's looks, clothes and body; and
- d. Cyber-bullying or any bullying done through the use of technology or any electronic means.

อันเป็นผลให้เกิดความกลัวว่าจะเกิดอันตรายต่อร่างกายหรือจิตใจ หรือความเสียหายต่อทรัพย์สิน การสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรที่โรงเรียนสำหรับเด็กนักเรียนคนอื่น ๆ การละเมิดสิทธิของเด็กนักเรียนคนอื่นในโรงเรียน หรือทำให้เกิดความวุ่นวายแก่กระบวนการจัดการศึกษาหรือการดำเนินงานของโรงเรียน โดยการกระทำได้กล่าว^{๑๖๓} เช่น

๑) การสัมผัสทางร่างกายระหว่างผู้กลั่นแกล้งและเหยื่อ (ผู้ถูกกลั่นแกล้ง) ได้แก่ การชกต่อย การผลัก การดัน การเตะ การตบ การแหย่ การล้อคคอ การเล่นพิเรนซ์ การล้อเลียน การต่อสู้อย่างใช้วัตถุเป็นอาวุธ

๒) การกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้งทางด้านจิตใจหรือสภาวะทางอารมณ์ที่ดี

๓) การใส่ร้ายหรือใส่ความให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้รับความทุกข์ทางจิตใจ เช่น การใช้คำพูดลามก (foul language) หรือหยาบคาย (profanity) การล้อเลียนด้วยฉายา (name-calling) และการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ถูกกระทำในเชิงลบเกี่ยวกับรูปร่าง เสื้อผ้า และลักษณะทางร่างกาย

๔) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หรือการกลั่นแกล้งที่กระทำผ่านการใช้เทคโนโลยีหรือโดยวิธีการอื่นใดทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ การกระทำนี้รวมถึงการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิดการล่วงละเมิด (harassment) การข่มขู่ (intimidation) หรือการลบหลู่ (humiliation) ผ่านการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี เช่น การส่งข้อความ อีเมล อินเทอร์เน็ต โซเชียลมีเดีย เกมออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มหรือรูปแบบอื่น

๕) การกลั่นแกล้งทางสังคม หรือการมีพฤติกรรมรุนแรง ซ้ำ ๆ โดยเจตนาที่ตั้งใจจะทำให้ผู้อื่นต้องเจ็บช้ำ หรือถูกดูถูกแคลนบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่น

๖) การกลั่นแกล้งทางเพศ หรือการดูถูกดูแคลนหรือกีดกันบุคคลอันเนื่องมาจากพื้นฐานของรสนิยมทางเพศหรืออัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity)

ที่มา: <https://bullyingfake.blogspot.com/2020/02/bullying-news-in-philippines.html>

^{๑๖๓} ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://elegal.ph/republic-act-no-10627-the-anti-bullying-act>

✦ **หน้าที่ของโรงเรียน/สถานศึกษา**

๑. การกำหนดนโยบายในการต่อต้านการกลั่นแกล้ง

กฎหมายกำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนต้องดำเนินการ**ประกาศกำหนดนโยบายในการต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียน** โดยนโยบายดังกล่าวต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยและอย่างน้อยต้องประกอบด้วยข้อกำหนดในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดการกระทำที่เป็นการต้องห้าม (Prohibited acts) ได้แก่

(๑.๑) การกลั่นแกล้งภายในโรงเรียน อาณาเขตของโรงเรียน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนหรือผู้สนับสนุนโรงเรียน การปฏิบัติงานหรือโครงการของโรงเรียน ไม่ว่าในหรือนอกโรงเรียน การกระทำที่ป้ายรอรถโรงเรียน (school bus stops) บนรถโรงเรียนหรือยานพาหนะที่โรงเรียนเป็นเจ้าของหรือเช่าหรือใช้โดยโรงเรียน หรือการกระทำผ่านการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่โรงเรียนเช่า ใช้ หรือเป็นเจ้าของ

(๑.๒) การกระทำในสถานที่ กิจกรรม การปฏิบัติงานหรือโครงการอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับโรงเรียน หรือการกระทำผ่านการใช้เทคโนโลยีหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ที่โรงเรียนไม่ได้เป็นเจ้าของ ผู้เช่า หรือใช้ หรือการกระทำนั้นทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นมิตรกับโรงเรียน หรือต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง การละเมิดสิทธิของผู้ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียน หรือการทำให้เกิดความวุ่นวายแก่กระบวนการจัดการศึกษาหรือการดำเนินงานของโรงเรียน

(๑.๓) การแก้แค้นกับบุคคลที่รายงานการกลั่นแกล้ง หรือบุคคลที่ให้ข้อมูลการกลั่นแกล้งระหว่างการสืบสวนการกลั่นแกล้ง หรือบุคคลซึ่งเป็นพยานหรือให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นนั้น

(๒) กำหนดขอบเขตแนวทางการดำเนินการทางวินัย (disciplinary administrative actions) แก่ผู้กลั่นแกล้งหรือการแก้แค้นบุคคลที่รายงานการกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ ในสัดส่วนที่เทียบเท่ากับความผิดนั้น โดยการกำหนดการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้กลั่นแกล้งหรือแก้แค้นบุคคลผู้รายงานการกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้งจะต้องเข้าร่วมโครงการบำบัดฟื้นฟูโดยโรงเรียน โดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้กลั่นแกล้งจะต้องสนับสนุนโรงเรียนและมีส่วนร่วมในโครงการบำบัดฟื้นฟูดังกล่าวด้วย

(๓) กำหนดกระบวนการและกลยุทธ์ที่ชัดเจนในเรื่องดังต่อไปนี้

(๓.๑) การรายงานการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งหรือการแก้แค้น

(๓.๒) การตอบสนองอย่างทันท่วงทีและการจัดทำรายงานการสืบสวนการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งหรือการแก้แค้น

(๓.๓) การทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งมีความรู้สึกปลอดภัย และการประเมินความต้องการในการได้รับการปกป้องคุ้มครองของนักเรียน

(๓.๔) การปกป้องคุ้มครองบุคคลจากการกลั่นแกล้งหรือการแก้แค้นบุคคลที่รายงานการกลั่นแกล้ง หรือบุคคลที่ให้ข้อมูลการกลั่นแกล้งในช่วงระหว่างการสืบสวนการกลั่นแกล้ง หรือบุคคลซึ่งเป็นพยานหรือให้ข้อมูลที่เชื่อถือได้เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งนั้น

(๓.๕) การให้คำแนะนำหรือกำหนดวิธีการที่เหมาะสมสำหรับผู้กลั่นแกล้ง ผู้ถูกกลั่นแกล้ง และสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนทั้งสองฝ่าย

(๔) กำหนดให้มีการรายงานการกลั่นแกล้งหรือการแกล้งกันโดยไม่จำเป็นต้องระบุชื่อผู้รายงาน ในการนี้ การดำเนินการทางวินัยจะไม่เกิดขึ้นแก่ผู้กลั่นแกล้งบนพื้นฐานของรายงานที่ไม่ระบุชื่อนั้น

(๕) การดำเนินการทางวินัยกับนักเรียนซึ่งจงใจแจ้งเหตุว่ามีการกลั่นแกล้ง และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกล่าวหาหรือแจ้งข้อมูลอันเป็นเท็จ โรงเรียนอาจต้องกำหนดกระบวนการในการแจ้งข้อมูลแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งเป็นหนังสือ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตอบการร้องทุกข์เป็นหนังสือ รวมทั้งเรียกร้องให้โรงเรียนต้องแจ้งคำวินิจฉัยโดยระบุข้อเท็จจริงและเหตุผลเป็นหนังสือ รวมทั้งเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์คำสั่งต่อ DepED ด้วย

(๖) การให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับพลวัต (dynamics) ของการกลั่นแกล้ง นโยบายในการต่อต้านการกลั่นแกล้งของโรงเรียน รวมทั้งกลไกหรือมาตรการของโรงเรียนในการรายงานโดยไม่ระบุชื่อเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งหรือการแกล้งกัน

(๗) การให้ความรู้แก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองเกี่ยวกับพลวัตของการกลั่นแกล้ง นโยบายในการต่อต้านการกลั่นแกล้งของโรงเรียน และแนวทางในการสนับสนุนและบังคับใช้มาตรการของโรงเรียนสำหรับบิดามารดาและผู้ปกครองที่ต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติที่บ้าน

(๘) การจัดเก็บข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งหรือการแกล้งกันในโรงเรียน ทั้งนี้ โดยชื่อของนักเรียนผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือแกล้งกันจะต้องเป็นความลับและจะต้องจัดทำข้อมูลเฉพาะเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการของโรงเรียน ครูซึ่งรับผิดชอบต่อนักเรียนหรือบิดามารดาหรือผู้ปกครองนักเรียนซึ่งเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งหรือแกล้งกันเท่านั้น

ทั้งนี้ โดยโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีหน้าที่ในการจัดทำสำเนาเกี่ยวกับนโยบายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียนให้แก่ นักเรียน บิดามารดา และผู้ปกครอง โดยรายละเอียดดังกล่าวต้องระบุไว้ในคู่มือนักเรียนหรือบุคลากร และจะต้องเผยแพร่ในเว็บไซต์หรือปิดประกาศในบอร์ดของโรงเรียนอย่างเปิดเผย รวมทั้งต้องรายงานนโยบายดังกล่าวแก่ DepED ภายในสัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนทุกปี รวมถึงการส่งรายงานข้อมูลหรือสถิติที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในปีการศึกษาที่ผ่านมาด้วย

นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของ DepED ให้ดำเนินการจัดให้มีการฝึกอบรม หลักสูตร หรือกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้แก่ผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรของโรงเรียนในการพัฒนาองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญในการป้องกันและตอบสนองต่อการกระทำการกลั่นแกล้งในโรงเรียน

๒. กลไกหรือมาตรการในการจัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้ง

กฎหมายกำหนดให้ครูใหญ่ (school principal) หรือบุคคลซึ่งมีหน้าที่เทียบเท่าจะต้องรับผิดชอบในการควบคุมดูแลการปฏิบัติตามนโยบายของโรงเรียนในการจัดการกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียน ทั้งนี้ โดยบุคคลซึ่งอยู่ในทีมบริหารของโรงเรียน นักเรียน บิดามารดา หรืออาสาสมัคร จะต้องรายงานการกระทำอันเป็นการกลั่นแกล้งโดยทันทีที่พบเห็นการกระทำดังกล่าว และทันทีที่ได้รับการรายงาน และสำหรับการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ครูใหญ่ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียนจะต้องทำการสอบสวนเรื่องที่เกิดขึ้นโดยทันที โดยหากปรากฏ

ข้อเท็จจริงว่ามีการกลั่นแกล้งหรือแกล้งเกิดขึ้นจริง ครูใหญ่หรือผู้ได้รับมอบหมายจะต้องดำเนินการดังนี้

(๑) แจ้งหน่วยงานทางกฎหมาย (law enforcement agency) หากครูใหญ่หรือผู้ได้รับมอบหมายเห็นว่า อาจจะต้องมีการดำเนินคดีทางอาญาแก่ผู้กลั่นแกล้งภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ (The Revised Penal Code (Act No. 3815, s. 1930))

(๒) ดำเนินมาตรการทางวินัยที่เหมาะสมแก่การกระทำ

(๓) แจ้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้กระทำ

(๔) แจ้งบิดามารดาหรือผู้ปกครองของผู้ถูกรกระทำ โดยคำนึงถึงการกระทำเพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งหรือการแกล้งที่อาจจะเกิดขึ้นอีกในอนาคต

ทั้งนี้ กรณีที่การกลั่นแกล้งหรือการแกล้งมีความเกี่ยวข้องกับหลายโรงเรียน โดยโรงเรียนแรกที่มีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นมีหน้าที่ในการแจ้งแก่ผู้บริหารโรงเรียนอื่นที่เกี่ยวข้องโดยทันที เพื่อให้ทุกโรงเรียนได้ร่วมกันกำหนดมาตรการการดำเนินการที่เหมาะสมร่วมกัน และหากโรงเรียนใดไม่ดำเนินการตามมาตรการที่กฎหมายกำหนด เลขาธิการ DepED อาจกำหนดมาตรการลงโทษในทางบริหาร (Administrative sanctions) ที่เหมาะสมแก่ผู้บริหารโรงเรียนกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ในการนี้ หากเป็นกรณีของโรงเรียนเอกชน อาจต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตประกอบกิจการโรงเรียนด้วย

อย่างไรก็ดี จากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying Act) *ไม่ได้ใช้บังคับเป็นการทั่วไป*กับการกลั่นแกล้งทางสังคมทุกกรณีที่เกิดขึ้นในฟิลิปปินส์ แต่จะใช้บังคับเฉพาะกรณีการกลั่นแกล้งที่กระทำขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หรือการกลั่นแกล้งที่มีผลกระทบเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับโรงเรียนเท่านั้น และกฎหมายก็กำหนดให้โรงเรียนมีอำนาจในการกำหนดมาตรการลงโทษทางวินัยแก่ผู้กลั่นแกล้ง ควบคู่ไปกับการดำเนินการในเชิงบริหารจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้ง และการกำหนดมาตรการในการปกป้องคุ้มครองดูแลผู้ถูกลั่นแกล้งให้มีความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ส่วนการลงโทษในทางอาญาแก่ผู้กระทำซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้เยาว์นั้น กฎหมายกำหนดเพียงให้โรงเรียนมีหน้าที่แจ้งหน่วยงานทางกฎหมาย (law enforcement agency) เพื่อดำเนินการภายใต้กระบวนการที่กำหนดตามประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งในโรงเรียนภายหลังจากมีกฎหมายดังกล่าว ยังปรากฏรายงานว่า พบการกลั่นแกล้งในโรงเรียนในฟิลิปปินส์อย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลในปี ค.ศ. ๒๐๑๙ ระบุว่า มีจำนวนวัยรุ่นของฟิลิปปินส์ (pinoy teens) อย่างน้อย ๖ ใน ๑๐ คน ถูกกลั่นแกล้งในโรงเรียนเป็นประจำ และเกิดขึ้นมากกว่าประเทศพัฒนาแล้วถึง ๓ เท่า และในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ เด็กนักเรียนที่มีอายุ ๑๕ ปี จำนวนร้อยละ ๖๕ ของจำนวน ๗,๒๓๓ คน แจ้งว่า ถูกกลั่นแกล้งอย่างน้อย ๒-๓ ครั้งต่อเดือน^{๑๖๔}

^{๑๖๔} ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://news.abs-cbn.com/news/12/14/19/6-in-10-pinoy-teens-bullied-in-school-study>

(๓) กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งในสังคม

โดยที่การกลั่นแกล้งทางสังคมเกิดขึ้นได้เป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย และเกิดได้ในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์ แต่จากการตรวจสอบกฎหมายอื่นของฟิลิปปินส์ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านหรือการคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางสังคมที่นอกเหนือไปจากกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (The Anti-Bullying Act, RA. 10627) ที่มุ่งใช้บังคับเฉพาะกรณีการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาหรือการกลั่นแกล้งที่มีผลกระทบเชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับโรงเรียนแล้ว *ไม่ปรากฏข้อมูลว่า* ฟิลิปปินส์มีกฎหมายอื่นที่ระบุหลักการที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้าน bullying หรือการกลั่นแกล้งโดยตรงอีกแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการรับรองและคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และการป้องกันการกระทำอันเป็นการละเมิดบุคคลอื่น ซึ่งการกระทำดังกล่าว*อาจเข้าลักษณะ* เป็นการกลั่นแกล้งรูปแบบหนึ่งได้เช่นกัน โดยสรุปได้ดังนี้

★ รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ (The 1987 Constitution of the Republic of the Philippines)

บทบัญญัติมาตรา ๒ ว่าด้วยหลักการและนโยบายแห่งรัฐ (Declaration of Principles and State Policies) ข้อ ๑๑^{๑๖๕} ได้กำหนดให้รัฐให้ความสำคัญแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนและรับประกันการเคารพในสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ รวมทั้งมาตรา ๓ ว่าด้วยสิทธิพลเมือง (Bill of Rights) ข้อ ๑^{๑๖๖} กำหนดห้ามมิให้บุคคลใดต้องถูกพรากไปซึ่งชีวิต เสรีภาพ หรือทรัพย์สินโดยปราศจากอำนาจตามกฎหมาย รวมทั้งห้ามมิให้บุคคลใดถูกปฏิเสธซึ่งการได้รับการปกป้องคุ้มครองที่เท่าเทียมกันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

★ ประมวลกฎหมายอาญา (Act No. 3815, An Act Revising the Penal Code and Other Penal Laws)

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์มีการกำหนดโทษและลักษณะความผิดทางอาญาไม่แตกต่างไปจากประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับความผิดทางอาญาที่กระทำต่อบุคคล (Crimes Against Persons) เช่น ความผิดเกี่ยวกับการทำลายชีวิต (destruction of life) ได้แก่ การฆาตกรรม (parricide, murder, homicide) การดวล (duel) การทำร้ายร่างกาย (physical injuries) ความผิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิต (Crime Against Security) ได้แก่ การคุกคามและบีบบังคับ (threats and coercion) และความผิดเกี่ยวกับเกียรติยศ (Crime Against Honor) โดยเฉพาะกรณีการหมิ่นประมาทหรือใส่ร้ายป้ายสี (libel) บุคคลใดต่อสาธารณะเพื่อให้เสื่อมเสียเกียรติหรือความน่าเชื่อถือ ไม่ว่าจะกระทำโดยวาจา การเขียน การพิมพ์ การสลัก การกระจายเสียงทางวิทยุ การวาดภาพ การจัดนิทรรศการ การทำภาพยนตร์ หรือการกระทำในลักษณะอื่นใด ดังนั้น การกลั่นแกล้งบุคคลอื่นทั้งทางร่างกาย วาจา หรือด้วยวิธีการอื่น หากการกระทำดังกล่าวเข้าเงื่อนไขของความผิดทางอาญา ผู้กลั่นแกล้งจึงย่อมต้องได้รับโทษตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย

^{๑๖๕}Section 11 The State values the dignity of every human person and guarantees full respect for human rights.

^{๑๖๖}Section 1 No person shall be deprived of life, liberty, or property without due process of law, nor shall any person be denied the equal protection of the laws.

✦ ประมวลกฎหมายแพ่ง (An Act to Ordain and Institute the Civil Code of the Philippines, RA. 386)

บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งของฟิลิปปินส์ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดในทางแพ่งเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อบุคคลไว้อย่างชัดเจน โดยบทบัญญัติหมวด ๑๘ (Title XVIII) ความเสียหาย หมวด ๒ การชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง (Actual or Compensatory Damages) กำหนดให้ในกรณีมีความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาหรือการหลอกลวง ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากผลของการกระทำดังกล่าว นอกจากนี้ บทบัญญัติหมวด ๓ ความเสียหายรูปแบบอื่น (Other Kinds of Damages) มาตรา ๑ ความเสียหายทางศีลธรรม (Moral Damages) ยังได้กำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดในความเสียหายทางศีลธรรมซึ่งรวมถึงความเสียหายจากความทุกข์ทรมานทางร่างกาย (physical suffering) ความปวดร้าวทางจิตใจ (mental anguish) ความตระหนก (fright) ความวิตกกังวลอย่างรุนแรง (serious anxiety) ความเสียหายต่อชื่อเสียง (besmirched reputation) ภาวะทางอารมณ์ที่เจ็บปวด (wounded feelings) ความสะเทือนใจ (moral shock) ความอับอายทางสังคม (social humiliation) และความเสียหายอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน ทั้งนี้ โดยความเสียหายทางศีลธรรมอาจเกิดจากคดีที่มีฐานความผิดทางอาญาที่กระทำต่อร่างกาย และความผิดทางอาญาที่กระทำต่อชื่อเสียง เช่น การหมิ่นประมาท การพูดให้ร้าย/ใส่ร้าย และการทำให้เสียชื่อเสียงด้วยรูปแบบอื่น ๆ ด้วย

✦ ประมวลกฎหมายแรงงาน (Labor Code, Presidential Decree No. 442)

บทบัญญัติเล่ม ๖ หลังการจ้างงาน (Post Employment) หมวด ๑ การสิ้นสุดการจ้างงาน (Termination of Employment) โดยบทบัญญัติมาตรา ๒๘๕ การสิ้นสุดโดยลูกจ้าง (Termination by employee) กำหนดให้ลูกจ้างอาจยุติการทำงานได้โดยไม่จำเป็นต้องมีการแจ้งต่อนายจ้าง หากนายจ้างหรือผู้แทนนายจ้างกระทำการหมิ่นเกียรติอย่างรุนแรง (serious insult) ต่อลูกจ้างหรือคนของลูกจ้าง (serious insult) หรือมีการปฏิบัติต่อลูกจ้างหรือคนของลูกจ้างอย่างไร้มนุษยธรรมจนเกินที่จะรับได้ หรือมีการกระทำความผิดในทางอาญาต่อคนของลูกจ้างหรือสมาชิกในครอบครัวของลูกจ้าง

✦ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime Prevention Act of 2012, RA. 10175)

การกลั่นแกล้งผ่านทางระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์เป็นการกระทำที่สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกสถานที่และสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน และผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่จำเป็นต้องรู้จักกัน หรือเคยพบเจอกันมาก่อน โดยปรากฏข้อมูลสถิติการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของฟิลิปปินส์ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๒ พบว่า^{๑๖๗}

- ร้อยละ ๕๓ ของผู้โดนกลั่นแกล้งเป็นผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า ๑๘ ปี และร้อยละ ๔๗ เป็นผู้เยาว์ที่มีอายุ ๑๗ ปีหรือต่ำกว่า
- ร้อยละ ๕๗ เป็นเพศหญิง และร้อยละ ๔๓ เป็นเพศชาย
- วัตถุประสงค์ของการกลั่นแกล้งที่พบมากที่สุด ๓ อันดับแรก ได้แก่ การทำลายชื่อเสียง การทำลายภาพลักษณ์ และการวิจารณ์ความคิดเห็น
- ลักษณะของการกลั่นแกล้ง ได้แก่ การเผยแพร่ภาพที่มีการปรับแต่ง (photoshopped image) การเผยแพร่วิดีโอส่วนตัว และสร้างปรีศนาคำทนาย (poser) หรือคำโกหก

^{๑๖๗} ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://asksonnie.info/cyberbullying-statistics>

- แพลตฟอร์มที่ใช้ในการกลั่นแกล้ง ที่พบมากที่สุด ได้แก่ เฟซบุ๊ก โทรศัพท์มือถือ และเว็บไซต์ที่ให้บริการข้อมูลส่วนตัว (Blogs) โดยผู้กลั่นแกล้งจะเผยแพร่ข้อมูลให้แก่เพื่อน บิดามารดา และพี่น้อง

- การกลั่นแกล้งร้อยละ ๗๙ จะกระทำโดยบุคคลคนเดียว และร้อยละ ๒๑ จะกระทำโดยกลุ่มบุคคล

ปัจจุบันฟิลิปปินส์ยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มีเพียงกฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (The Anti-Bullying Act, RA. 10627) ที่ตราขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ ที่มีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ **เฉพาะ**ผู้ที่เป็นักเรียนหรือผู้เยาว์เท่านั้น อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมทางไซเบอร์ (Cybercrime Prevention Act of 2012, RA. 10175) ที่ตราขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การกระทำผิดทางไซเบอร์รวมถึงการหมิ่นประมาท (libel) ตามที่กำหนดลักษณะของการกระทำภายใต้ประมวลกฎหมายอาญาของฟิลิปปินส์ รวมถึงการขโมยข้อมูลประจำตัวหรือปลอมตัวเป็นผู้อื่นเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล โดยกฎหมายกำหนดให้ผู้กระทำความผิดผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารต้องได้รับโทษตามประมวลกฎหมายอาญาและได้รับโทษเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งระดับตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมทางไซเบอร์ในฐานะที่เป็นกฎหมายพิเศษแล้วแต่กรณีด้วย

✦ *กฎหมายว่าด้วยพื้นที่ปลอดภัย (Safe Spaces Act, RA. 11313)*

กฎหมายว่าด้วยพื้นที่ปลอดภัย (Safe Spaces Act, RA. 11313) ตราขึ้นในปี ค.ศ. ๒๐๑๘ โดยกฎหมายระบุไว้อย่างชัดเจนว่า นโยบายของรัฐจะต้องตระหนักถึงคุณค่าแห่งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของทุกคนและรับประกันการเคารพในสิทธิมนุษยชนอย่างเต็มที่ โดยรัฐต้องคำนึงถึงบทบาทของสตรีและความเท่าเทียมขึ้นพื้นฐานกันระหว่างหญิงและชาย รวมทั้งต้องตระหนักว่าชายและหญิงต้องมีความเท่าเทียม และมีความมั่นคงและปลอดภัย ไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ทั้งในส่วนตัว ถนน สถานที่สาธารณะ ออนไลน์ สถานที่ทำงาน และสถานศึกษาและสถานฝึกอบรม โดยกฎหมายกำหนดให้กระทำการอันเป็นการคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะกระทำซึ่งหน้า กระทำผ่านระบบออนไลน์ กระทำในสถานที่ทำงาน หรือกระทำในสถานศึกษาและสถานฝึกอบรม เป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งการกระทำอันเป็นการคุกคามทางเพศรวมถึงการวิพากษ์วิจารณ์รูปร่างหน้าตา การเผยแพร่รูป วิดีโอ หรือเสียงของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

(๔) บทสรุป

แม้ว่าฟิลิปปินส์จะมีกฎหมายที่ว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-bullying law) โดยตรง แต่กฎหมายดังกล่าวก็ใช้บังคับเฉพาะกับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และใช้เพื่อคุ้มครองป้องกันการกลั่นแกล้งเด็กซึ่งเป็นผู้เยาว์เท่านั้น โดยกฎหมายดังกล่าวมิได้ใช้บังคับกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งในสังคมเป็นการทั่วไป เนื่องจากเด็กหรือผู้เยาว์เป็นวัยที่เปราะบาง ผู้กลั่นแกล้งยังอยู่ในวัยที่ขาดความยั้งคิดและยังไม่อาจคาดถึงผลของการกระทำของตนเอง ส่วนผู้ถูกกลั่นแกล้งก็ยังไม่มีความรู้ด้านทนายความและบางครั้งไม่อาจทนต่อแรงกดดันในสังคม จึงอาจเกิดผลกระทบอันเลวร้ายตามมาได้ ฟิลิปปินส์จึงให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหารื่องดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิของเด็กในการ

ได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษจากการถูกทอดทิ้ง การละเมิด การทารุณกรรม และการแสวงหาประโยชน์ ทุกรูปแบบ รวมทั้งการกระทำในเงื่อนไขอื่นที่มีผลต่อการพัฒนาเด็ก ส่วนกรณีการกลั่นแกล้งในสังคมนอกเหนือไปจากการกระทำที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ฟิลิปปีนส์จะใช้มาตรการภายใต้กฎหมายทั่วไป เช่น ประมวลกฎหมายอาญาและประมวลกฎหมายแพ่ง ซึ่งผู้ถูกกลั่นแกล้งสามารถดำเนินการทางคดีกับผู้กลั่นแกล้งได้ภายใต้กระบวนการของกฎหมายดังกล่าว

๓. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งของประเทศไทย

ปัญหาการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกของบุคคลถือเป็นปัญหาทางสังคมที่มีความสำคัญและในปัจจุบันมีแนวโน้มการกระทำความผิดที่เพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับปัญหาดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบทั้งต่อผู้ถูกกลั่นแกล้ง ผู้กลั่นแกล้ง องค์กรที่เกี่ยวข้อง และสังคม การถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกอาจเกิดขึ้นได้ในหลายบริบท และมีลักษณะของการถูกกระทำที่แตกต่างกัน เช่น การถูกกลั่นแกล้งภายในสถาบันการศึกษา การถูกกลั่นแกล้งภายในที่ทำงาน การถูกกลั่นแกล้งภายในครอบครัว หรือการถูกกลั่นแกล้งในทางสังคมออนไลน์ จากความแตกต่างดังกล่าวทำให้การพิจารณาความรับผิดชอบและการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องพิจารณาตามข้อเท็จจริงเป็นรายกรณี ซึ่งบางกรณีอาจจะเป็นการกระทำโดยละเมิด บางกรณีอาจจะเป็นการกระทำความผิดในทางอาญา หรือบางกรณีอาจจะไม่เป็นความผิดก็ได้ ดังนั้น การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งของบุคคลในสังคมย่อมจะทำให้บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วนได้ตระหนักและรับทราบเกี่ยวกับสภาพปัญหา รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและป้องกันปัญหาการถูกกลั่นแกล้งหรือถูกข่มเหงรังแกของบุคคล ทั้งนี้ เพื่อให้การปรับใช้มาตรการทางกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๓.๑ หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญ

โดยหลักการแล้วบุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่กระทำการใด ๆ ได้ และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่เป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ทั้งนี้ ตามมาตรา ๒๕ ววรรคหนึ่ง^{๑๖๘} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จากหลักการดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบกับลักษณะทั่วไปของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลแล้ว จะเห็นได้ว่า ลักษณะทั่วไปที่สำคัญของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลไม่ว่าจะเป็นการมีพฤติกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา หรือมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือมีแนวโน้มเกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ นั้น ล้วนแต่มีลักษณะทางพฤติกรรมที่ผู้กระทำได้กระทำโดยเจตนาไม่ว่าจะโดยเปิดเผยหรือซ่อนเร้นเพื่อบังคับให้ผู้ที่ถูกกระทำได้รับความเดือดร้อนหรือเกิด

^{๑๖๘} มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำการนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือชื่อเสียง ดังนั้น เมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นแล้ว ผลของการกระทำดังกล่าวนอกจากจะเป็นการกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นแล้วยังมีลักษณะเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิหรือเสรีภาพบางประการตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย และสิทธิส่วนบุคคล

(๑) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

มาตรา ๒๘^{๑๖๙} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเพื่อรับรองและกำหนดหลักประกันในเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลโดยบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่เสมือนหนึ่งเป็นการรับรองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากชีวิตและร่างกายเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ในการใช้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้จะต้องระมัดระวังไม่ให้กระทบสิทธิของบุคคลอื่น ๆ ด้วย^{๑๗๐} ดังนั้น หากมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกในทางกายภาพเกิดขึ้น โดยผู้กระทำใช้กำลังที่เหนือกว่ากระทำต่อเหยื่อซึ่งเป็นเป้าหมาย เช่น ตี ต่อย ผลัก กักขังหน่วงเหนี่ยว หรือกระทำอนาจาร เป็นต้น ย่อมถือได้ว่าผู้กระทำได้ก้าวล่วงหรือกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งเป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้อื่นโดยชัดแจ้ง

(๒) สิทธิส่วนบุคคล

มาตรา ๓๒^{๑๗๑} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติหลักการสำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว เพื่อวางหลักการในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ บทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัว หมายความว่ารวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลมิให้ถูกละเมิด ตลอดทั้งเพื่อกำกับและควบคุมรัฐในเรื่องการเปิดเผยข้อมูลของปัจเจกบุคคลต่อสาธารณะ^{๑๗๒} ดังนั้น เมื่อมีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลเกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ หรือการกลั่นแกล้งด้วยวาจา หรือการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ การกระทำดังกล่าวล้วนแต่เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกระทำ (เหยื่อ) แทบทั้งสิ้น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์นั้น จะเห็นได้ว่า การคุ้มครองสิทธิส่วนตัวของผู้ถูกลั่นแกล้ง ข่มเหง หรือรังแก จะมี

^{๑๖๙} มาตรา ๒๘ บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

การจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำใดอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิหรือเสรีภาพในชีวิตหรือร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ

การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้

^{๑๗๐} สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบรายมาตราของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, หน้า ๔๓.

^{๑๗๑} มาตรา ๓๒ บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว การกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิของบุคคลตามวรรคหนึ่ง หรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใด ๆ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อยุติการเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

^{๑๗๒} สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๗๐, หน้า ๔๗.

ความสัมพันธ์กับการใช้เสรีภาพในการแสดงออกหรือแสดงความคิดเห็นของบุคคลตามมาตรา ๓๔^{๑๗๓} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กล่าวคือ สิทธิส่วนบุคคลกับเสรีภาพในการแสดงออก จะมีความเชื่อมโยงกัน ขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้แต่ละบุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเหมาะสมและไม่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ดังนั้น แม้ว่าบุคคลต่าง ๆ จะมีเสรีภาพในการแสดงออก แสดงความคิดเห็น พูด เขียน หรือพิมพ์ แต่ถ้าการใช้เสรีภาพเหล่านั้นไปกระทบกับสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น ก็อาจถูกจำกัดเสรีภาพดังกล่าวได้เช่นกันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

๓.๒ มาตรการทางอาญา

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองหรือป้องกันการถูกรังแกเพราะเหตุแห่งการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้น เมื่อมีข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติเกิดขึ้น การพิจารณาความรับผิดและการเยียวยาความเสียหาย จึงจำเป็นต้องพิจารณาจากหลักกฎหมายทั่วไปหรือจากกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป ซึ่งหลักกฎหมายทั่วไปที่มีความสำคัญ คือ มาตรการทางอาญา โดยปัจจุบัน มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดความผิดทางอาญาซึ่งอาจนำมาปรับใช้ในการคุ้มครองป้องกันผู้เสียหายจากพฤติกรรมที่เข้าข่ายเป็นการกลั่นแกล้งหรือรังแก (bullying) ผู้อื่นนั้น^{๑๗๔} มีกฎหมายที่กำหนดความผิดและโทษทางอาญาสำหรับการกระทำความผิดดังกล่าวไว้หลายฐานความผิด ครอบคลุมทั้งการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม (traditional bullying) กล่าวคือ การกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา และการกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ และมีมาตรการทางอาญาในการกำหนดความผิดกับการกลั่นแกล้งในพื้นที่ไซเบอร์ด้วย โดยความผิดหลักจะบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา และหากเป็นการกระทำความผิดด้วยคอมพิวเตอร์ก็มีพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดไว้ ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

(๑) ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายหลักในทางอาญาที่กำหนดความผิดและโทษอาญาที่สำคัญ ๆ ไว้ โดยมีการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความรับผิด ทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายใน รวมทั้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ทั้งนี้ ในการพิจารณาความรับผิดในทางอาญา หากการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นนั้นมีลักษณะของการกระทำครบตามองค์ประกอบของความรับผิด และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ผู้กระทำนั้นย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยเมื่อพิจารณาลักษณะของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็น

^{๑๗๓} มาตรา ๓๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชน

เสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง แต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

^{๑๗๔} รัชชา อารังอาจริยกุล, ความรับผิดทางละเมิดและการเยียวยาความเสียหายกรณีการกลั่นแกล้งรังแกในเด็ก, วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒๕๖๑), หน้า ๒๓ - ๒๕.

การกลั่นแกล้งประเภทใดก็ตามไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ ทางวาจา หรือทางความสัมพันธ์ ก็อาจเข้าข่ายเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาได้หลายฐานความผิดด้วยกัน ซึ่งมีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

✦ *ความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ* โดยมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา กำหนดความผิดสำหรับ ผู้ซึ่งกระทำการรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ และความผิดสำหรับผู้ซึ่งกระทำการดังกล่าวในที่สาธารณะหรือต่อหน้าบุคคลอื่น หรือเป็นการกระทำ อันมีลักษณะส่อไปในทางที่จะล่วงเกินทางเพศ หรือกระทำโดยอาศัยเหตุที่ผู้กระทำความผิดมีอำนาจเหนือ ผู้ถูกกระทำอันเนื่องจากความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นผู้บังคับบัญชา นายจ้าง หรือผู้มีอำนาจเหนือ ประการอื่น โดยความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอาย หรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญานั้นเป็นการกำหนดความผิด สำหรับการกระทำความผิดเป็นการกลั่นแกล้งผู้อื่นในหลายลักษณะทั้งการกลั่นแกล้งทางกายภาพ ทางวาจา และทางความสัมพันธ์

กรณีตัวอย่างของการกลั่นแกล้งอันเป็นความผิดฐานรังแก ข่มเหง คุกคาม หรือกระทำให้ได้รับความอับอายหรือเดือดร้อนรำคาญ ตามมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นโดยจอดรถขวางทางเข้าออกไม่ให้ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเข้าออก บ้านได้ เป็นการรังแกข่มเหงทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อนรำคาญ การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิด ตามมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา^{๑๗๕}

✦ *ความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น* โดยที่การทำร้ายร่างกายผู้อื่น เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ทั้งกรณีการทำร้ายที่ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กาย หรือจิตใจของผู้อื่น การทำร้ายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้ถูกทำร้าย และการ ทำร้ายด้วยการกระทำที่รุนแรงอันเป็นผลให้ผู้ที่ถูกทำร้ายได้รับอันตราย ซึ่งได้แก่ (๑) ตาบอด หูหนวก ลิ่นขาด หรือเสียอวัยวะสืบพันธุ์ (๒) เสียอวัยวะสืบพันธุ์ หรือความสามารถสืบพันธุ์ (๓) เสียแขน ขา มือ เท้า นิ้วหรืออวัยวะอื่นใด (๔) หน้าที่เสียโฉมอย่างติดตัว (๕) แหว่งลูก (๖) จิตพิการอย่างติดตัว (๗) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บเรื้อรังซึ่งอาจถึงตลอดชีวิต และ (๘) ทุพพลภาพ หรือป่วยเจ็บด้วยอาการ ทุกขเวทนาเกินกว่ายี่สิบวัน หรือจนประกอบกรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน ซึ่งหากการ กลั่นแกล้งผู้อื่น โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งทางกายภาพจึงอาจเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นได้ ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงและผลของการกระทำความผิด

การกลั่นแกล้งโดยการทำร้ายผู้อื่นกรณีที่ไม่ถึงกับเป็นเหตุให้เกิด อันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่น เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการผลักให้ล้มลง ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง เป็นรอยถลอกไม่มีโลหิตไหลเป็นความผิดตามมาตรา ๓๙๑^{๑๗๖} แต่หากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งมีบาดแผล ไม่ฉกรรจ์ เช่น หากการกลั่นแกล้งดังกล่าว ผู้ถูกกลั่นแกล้งได้รับบาดเจ็บมาก เช่น นิ้วมือหลายนิ้ว ขยับไม่ได้ ต้องรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและรักษาตัวที่บ้านประมาณ ๒ เดือน แผลจึงหายเป็นปกติ ระหว่างที่รักษาตัวไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ เป็นความป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนา และประกอบกิจการตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน อันเป็นอันตรายสาหัส แม้ผู้กลั่นแกล้งจะไม่มีเจตนา ทำร้ายรุนแรงก็ตาม แต่เมื่อผลที่เกิดขึ้นทำให้ผู้เสียหายต้องป่วยเจ็บด้วยอาการทุกขเวทนาและประกอบ

^{๑๗๕} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๑๙๐๘/๒๕๑๘

^{๑๗๖} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๔๔๐/๒๕๓๐, ๗๖๖๕/๒๕๔๔, ๓๖๓๐/๒๕๕๐

กรณีกิจตามปกติไม่ได้เกินกว่ายี่สิบวัน การกระทำของผู้กลั่นแกล้งเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย เป็นเหตุให้ผู้อื่นรับอันตรายสาหัส มาตรา ๒๙๗ (๘) แห่งประมวลกฎหมายอาญา^{๑๗๗}

✦ ความผิดฐานช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปีให้ฆ่าตนเอง

โดยที่มาตรา ๒๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดช่วยหรือยุยงเด็กอายุยังไม่เกินสิบหกปี หรือผู้ซึ่งไม่สามารถเข้าใจว่าการกระทำของตนมีสภาพ หรือสาระสำคัญอย่างไร หรือไม่สามารถบังคับการกระทำของตนได้ ให้ฆ่าตนเอง ถ้าการฆ่าตนเองนั้น ได้เกิดขึ้นหรือได้มีการพยายามฆ่าตนเอง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ซึ่งการกลั่นแกล้งผู้อื่นในสถานการณ์ปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกาย และจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้งได้ในระดับที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของทั้ง ผู้กลั่นแกล้งและผู้ถูกกลั่นแกล้งนั้นด้วย และหากผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งเป็นเด็ก ซึ่งยังมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ไม่พัฒนาเต็มที่เหมือนกับผู้ใหญ่ การถูกกลั่นแกล้งอาจสร้างบาดแผลในจิตใจและส่งผลให้เด็กตัดสินใจ กระทำการที่เป็นผลร้ายต่อตนเองได้ และในกรณีที่การกลั่นแกล้งนั้นเป็นการยุยงให้เด็กอายุไม่เกิน สิบแปดปีคิดสั้นกระทำอัตวินิบาตกรรมหรือฆ่าตัวตาย ย่อมเข้าข่ายเป็นความผิดฐานช่วยหรือยุยงเด็ก อายุยังไม่เกินสิบหกปีให้ฆ่าตนเอง ตามมาตรา ๒๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

✦ ความผิดฐานฆ่าผู้อื่น

โดยที่มาตรา ๒๘๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติว่า “ผู้ใดฆ่าผู้อื่นต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่สิบห้าปีถึงยี่สิบปี” ซึ่งแม้ว่า การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นโดยส่วนมากแล้วไม่เป็นอันตรายร้ายแรงถึงขนาดที่จะเป็นเหตุให้ผู้อื่น ถึงแก่ความตายได้ก็ตาม แต่ในบางกรณีหากมีพฤติการณ์ที่คาดการณ์หรือเล็งเห็นได้ว่าการกลั่นแกล้ง รังแกเหยื่อหรือผู้เสียหายอาจส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้อื่น ก็อาจเข้าข่ายเป็นความผิดฐานฆ่าผู้อื่น โดยย่อมเล็งเห็นผลได้ตามมาตรา ๒๘๘ ประกอบกับมาตรา ๕๙ วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่กำหนดให้การกระทำโดยเจตนา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผลหรือย่อมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

ตัวอย่างเช่น เหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกเป็นโรคหัวใจขึ้นร้ายแรง ซึ่งผู้กลั่นแกล้งรู้ข้อเท็จจริงดังกล่าวแล้ว แต่ก็ยังทำการกลั่นแกล้งรังแกเหยื่อ โดยเล็งเห็นได้ว่าการกลั่นแกล้งรังแกนั้นจะทำให้โรคหัวใจกำเริบได้ ถ้าเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกมีอาการ โรคหัวใจกำเริบขึ้นมาจริงและถึงแก่ความตายด้วยเหตุดังกล่าว ผู้กลั่นแกล้งรังแกย่อมเข้าข่ายกระทำความผิดฐานฆ่าผู้อื่นโดยเล็งเห็นผล ซึ่งในทางวิชาการถือว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาโดยอ้อม (dol indirect)^{๑๗๘} ได้

✦ ความผิดฐานหมิ่นประมาท

การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกผู้อื่นด้วยการใช้วาจาหรือการโฆษณา ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม อาจเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาได้ หากการกระทำได้กล่าวทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิด ฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

^{๑๗๗} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๕๐๘๗/๒๕๕๑

^{๑๗๘} จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑, เนติบัณฑิตยสภา พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ (๒๕๕๕), หน้า ๑๘๘.

ตัวอย่างกรณีของการกลั่นแกล้งผู้อื่นและเป็นการความผิดฐานหมิ่นประมาท เช่น การใช้ถ้อยคำกล่าวต่อว่าผู้ถูกกลั่นแกล้งให้บุคคลอื่นได้ยินว่า “สกูล” ซึ่งคำว่า “สกูล” หมายความว่า หยาบ ต่ำช้า เลวทราม เป็นคำด่า และถ้อยคำดังกล่าวทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามมาตรา ๓๒๖^{๑๗๙} นอกจากนี้ การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการหมิ่นประมาท หากเป็นการโฆษณาให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเสียหายในวงกว้าง ได้แก่ กระทำด้วยโดยการโฆษณาด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ แผ่นเสียง หรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร ซึ่งกระทำโดยการกระจายเสียง หรือการกระจายภาพ หรือโดยการทำการปาวประกาศด้วยวิธีอื่น ย่อมเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณาต้องระวางโทษหนักกว่าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้อีกด้วย

✦ ความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น

การกลั่นแกล้งบุคคลอื่นด้วยวาจาจนนอกเหนือจากจะเข้าข่ายเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทแล้ว หากการกลั่นแกล้งนั้นเป็นการดูหมิ่นผู้ถูกกลั่นแกล้งซึ่งหน้า ได้แก่ การดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทผู้อื่น หรือพูดดูหมิ่นเหยียดหยามให้อับอายหรือเจ็บใจ เช่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นด้วยการกล่าวว่า “เฮงซวย” เป็นการดูถูกเหยียดหยามหรือสบประมาทผู้อื่นซึ่งเข้าข่ายเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าตามมาตรา ๓๔๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญาด้วย

(๒) ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

ในสังคมยุคปัจจุบัน คอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน (smartphone) เข้ามามีส่วนสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนมากขึ้นจนมีคำกล่าวที่ว่า สมาร์ทโฟนจะกลายเป็นอวัยวะที่ ๓๓ ของมนุษย์ไปแล้ว ทำให้การกลั่นแกล้งผู้อื่นนอกจากจะกระทำด้วยวิธีการดั้งเดิม (traditional bully) ด้วยการใช้กำลังทางกายภาพหรือด้วยวาจาแล้ว ยังมีการกลั่นแกล้งกันทางคอมพิวเตอร์หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งรวมถึงการใช้สมาร์ทโฟนเป็นตัวช่วยในการกลั่นแกล้งผู้อื่นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตหรือคอมพิวเตอร์ ซึ่งอาจเข้าข่ายเป็นความผิดอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวที่กำหนดให้การกระทำความผิดนี้เป็นความผิด

(๑) การนำข้อมูลที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลอันเป็นเท็จ เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยทุจริตหรือโดยหลอกลวง และข้อมูลดังกล่าวจะทำให้เกิดความเสียหายแก่ประชาชนอันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

(๒) การนำข้อมูลอันเป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลดังกล่าวจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) การนำข้อมูลที่เป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญาเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์

^{๑๗๙} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๓๙๒๐/๒๕๖๒

(๔) การนำข้อมูลลามกที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้เข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ และ

(๕) การเผยแพร่หรือส่งต่อข้อมูลโดยรู้อยู่แล้วว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

การกระทำที่เป็นการกลั่นแกล้งผู้อื่นทางคอมพิวเตอร์หรือทางอินเทอร์เน็ตที่ปรากฏชัดในปัจจุบันได้แก่ การพิมพ์ข้อความใส่ร้ายหรือด่าทอต่อผู้อื่นในอินเทอร์เน็ตหรือสังคมออนไลน์ ทำให้ผู้อื่นที่ถูกกลั่นแกล้งนั้นได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม หากการกลั่นแกล้งผู้อื่นเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญาแล้วจะไม่ใช่ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้^{๑๘๐}

๓.๓ มาตรการทางแพ่ง

มาตรการทางแพ่งถือเป็นมาตรการทางกฎหมายที่มีความสำคัญ โดยมาตรการทางแพ่งเป็นการคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ถูกกระทำการกลั่นแกล้ง (เหยื่อ) เป็นสำคัญ และเป็นมาตรการที่เกิดขึ้นหลังจากมีการกลั่นแกล้งเกิดขึ้นแล้ว โดยมีความมุ่งหมายให้ผู้กลั่นแกล้งได้ชดเชยค่าเสียหายในลักษณะค่าสินไหมทดแทนทั้งที่คำนวณเป็นเงินได้หรือที่คำนวณเป็นเงินไม่ได้ให้แก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ทั้งนี้ ความแตกต่างระหว่างมาตรการทางแพ่งและมาตรการทางอาญานั้น ได้แก่ มาตรการทางแพ่งมีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองและเยียวยาผู้เสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ แตกต่างจากมาตรการทางอาญาที่มีความมุ่งหมายที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดให้รู้สึกเจ็บตลบ และเพื่อมิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างในการกระทำความผิดนั้นอีก สำหรับมาตรการทางแพ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

✦ ความรับผิดเพื่อการละเมิด

โดยที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้น ผู้กระทำโดยส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมแสดงออกในลักษณะก้าวร้าวซึ่งอาจจะสร้างความเสียหายต่อเหยื่อไม่ว่าจะทางกายภาพหรือทางจิตใจ ซึ่งการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกสามารถกระทำได้ในหลากหลายรูปแบบตามที่ถูกกลั่นแกล้งได้มุ่งหมายกระทำต่อเหยื่อ ซึ่งผลจากการกระทำดังกล่าวหากก่อให้เกิดความเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้กระทำการเช่นว่านั้นย่อมมีความรับผิดเพื่อการละเมิดตามมาตรา ๔๒๐^{๑๘๑} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดเพื่อการละเมิดนั้นกำหนดให้ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย โดยทำให้ผู้อื่นเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นย่อมต้องรับผิดเพื่อการละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น เมื่อพิจารณาสาระสำคัญดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า การกระทำที่จะเป็นความรับผิด

^{๑๘๐} คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๒๗๗๘/๒๕๖๑

^{๑๘๑} มาตรา ๔๒๐ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

เพื่อการละเมิดได้นั้นต้องมีลักษณะ “จงใจ”^{๑๘๒} หรือ “ประมาทเลินเล่อ”^{๑๘๓} กระทำต่อบุคคลอื่น โดยมีขอบด้วยกฎหมาย และมีความเสียหายเกิดขึ้น โดยความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินโดยอาจคำนวณราคาได้ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ทรัพย์สินที่เสียหาย เป็นต้น หรืออาจเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงิน เช่น ทำให้พิการ ต้องทนทุกข์ทรมาน เสียเสรีภาพโดยถูกกักขัง ถูกหมิ่นประมาท ถูกด่า ความเสียหายจากการละเมิดที่เย้ยหยันได้นั้นต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน มิใช่การกล่าวอ้างลอย ๆ โดยจะเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วในขณะนั้นหรือความเสียหายในอนาคต และเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่นที่กฎหมายคุ้มครอง^{๑๘๔} ทั้งนี้ ความเสียหายนั้นจะต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นที่มีใช้ผู้กระทำเอง ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ได้แก่ การทำให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตายไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หรือความเสียหายต่อร่างกายซึ่งเป็นความเสียหายใด ๆ ต่อเนื้อตัวร่างกายไม่ว่าจะเล็กน้อยหรือมากจนถึงขั้นทุพพลภาพ หรือความเสียหายต่ออนามัย ได้แก่ ความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สุขภาพ หรือความเสียหายต่อเสรีภาพ ในการเคลื่อนไหวอิริยาบถตามใจชอบโดยทำให้ผู้อื่นปราศจากเสรีภาพจากการกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือความเสียหายต่อทรัพย์สินซึ่งเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือความเสียหายต่อสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเป็นสิทธิเด็ดขาดของบุคคล^{๑๘๕} นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหง

^{๑๘๒} “จงใจ” หมายถึง จงใจทำให้เขาเสียหาย การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลเสียหายที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตน ถ้ารู้ว่าการกระทำเช่นนั้นจะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ผู้อื่นก็ถือเป็นการกระทำโดยจงใจ ไม่สำคัญว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยเพียงใด แม้ความเสียหายจะเกิดขึ้นมากกว่าที่เข้าใจ หากเป็นการกระทำโดยตั้งใจให้คนอื่นเสียหาย หรือรู้ว่าจะมีคนอื่นจะได้รับความเสียหายจากการกระทำนั้นย่อมเป็นการกระทำโดยจงใจ จงใจแตกต่างจากเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๙ เพราะเจตนาต้องประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลที่จะเกิดขึ้นโดยเฉพาะ ส่วนจงใจไม่ต้องมุ่งต่อผลอันใดโดยเฉพาะ เพียงแต่รู้ว่าจะเกิดความเสียหายแก่เขาก็พอ (จิตติ ติงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ ละเมิด บรรพ ๒ มาตรา ๓๙๕-๔๕๒, ปรับปรุงโดย เขมภูมิ ภูมิถาวร, ชวิน อุณัฏฐ, และอำนาจ ตั้งศิริพินัน, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศกัทธิย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๘๒.)

^{๑๘๓} “ประมาทเลินเล่อ” หมายถึง การกระทำโดยไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังอันสมควรจะใช้รวมถึงการกระทำในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังไม่กระทำด้วย โดยความระมัดระวังที่สมมติเปรียบเทียบมาตรฐานเพื่อวินิจฉัยความรับผิดชอบของผู้กระทำจะเปรียบเทียบกับบุคคลที่มีความระมัดระวังตามพฤติการณ์และฐานะทางสังคมเช่นเดียวกับผู้เสียหาย ความระมัดระวังจึงอาจแตกต่างกันไปตามพฤติการณ์แห่งตัวบุคคล ไม่นั่นอนเหมือนความรับผิดชอบทางสัญญาที่กฎหมายวางระดับความระมัดระวังไว้อย่างวิญญูชนหรือบางกรณีกฎหมายบัญญัติให้ต้องใช้ความระมัดระวังยิ่งหรือหย่อนกว่านั้นโดยไม่คำนึงถึงสภาพภายในของลูกหนี้ (จิตติ ติงศกัทธิย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ ละเมิด บรรพ ๒ มาตรา ๓๙๕ - ๔๕๒, ปรับปรุงโดย เขมภูมิ ภูมิถาวร, ชวิน อุณัฏฐ, และอำนาจ ตั้งศิริพินัน, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ติงศกัทธิย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๘๓.)

^{๑๘๔} ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลากมิกวรได้, พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๖๑), หน้า ๑๐๑ - ๑๐๒.

^{๑๘๕} รัชชา อารังอารยกุล, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๑๗๔, หน้า ๕๙ - ๖๐.

รังแกมีผู้ร่วมกระทำหลายคน บุคคลเหล่านั้นทุกคนย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกันในผลแห่งละเมิดเต็มจำนวน อย่างลูกหนี้ร่วมตามมาตรา ๔๓๒^{๑๘๖} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีจึงเห็นได้ว่า การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นอันจะมีความรับผิดเพื่อการละเมิดนั้น โดยส่วนใหญ่มักเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ ซึ่งเป็นการใช้กำลังกระทำต่อร่างกาย เสรีภาพ หรือทรัพย์สินของผู้เสียหายจนเกิดความเสียหายไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม นอกจากนี้ ยังรวมถึงกรณีการข่มขู่หรือบังคับให้ผู้เสียหายต้องกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น กรณีข่มขู่บังคับให้ผู้เสียหายยินยอมมอบทรัพย์สินให้กับตน หรือกลั่นแกล้งโดยมุ่งหมายต่อทรัพย์สินของผู้เสียหาย โดยอาจขโมย ทำลายทรัพย์สิน ดัดแปลงต่อเติมให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนไปจากเดิม หรือการนำทรัพย์สินไปแอบซ่อน กระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจอันมิชอบด้วยกฎหมายทำให้ผู้อื่นต้องเสียหายต่อสิทธิในทรัพย์สินของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะทำให้ทรัพย์สินเสียหายหรือเป็นเพียงการรบกวนการครอบครองหรือการใช้ทรัพย์สินเพียงชั่วคราว กรณีเช่นนี้นับเป็นการกระทำโดยละเมิดตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ หากผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นนั้นหากยังเป็นผู้เยาว์อยู่ ในกรณีเช่นว่านี้ บิดามารดาจะต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้เยาว์นั้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ที่ดูแลอยู่นั้นแล้ว ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๒๙^{๑๘๗} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

★ ความรับผิดเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อ

ความจริง

เมื่อพิจารณาลักษณะของการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นโดยเฉพาะในส่วนของ การกลั่นแกล้งทางวาจา ไม่ว่าจะเป็นการพูด การเขียน หรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ ซึ่งเป็นการล้อเลียน ให้อับอาย ข่มขู่ ตำรา ตูถูก หรือเหยียดหยาม แม้จะมีได้เกิดความเสียหายแก่ร่างกายของผู้ถูกระทำ (เหยื่อ) แต่ก็มี ความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความกระทบกระเทือนต่อสภาพจิตใจและชื่อเสียงของผู้ถูกระทำ (เหยื่อ) เป็นสำคัญ เมื่อพิจารณาลักษณะของการกระทำความดังกล่าว จะเห็นได้ว่า หากการกลั่นแกล้งทางวาจาเป็นการกระทำต่อเหยื่อโดยตรงไม่ว่าจะเป็นการตำรา การดูหมิ่น การเหยียดหยามทางคำพูด การเขียน หรือแสดงสัญลักษณ์ประการอื่นใด จะเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่นตามมาตรา ๓๙๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่หากการกระทำนั้นได้กระทำต่อหน้าบุคคลอื่น (ที่มีใช้ผู้ร่วมกลั่นแกล้ง) เช่น การกล่าวหาว่าเหยื่อขโมยต่อหน้าเพื่อนร่วมงานในสำนักงาน การพูดเสียดสีว่าเหยื่อขายบริการทางเพศต่อหน้าผู้อื่น การกระทำความดังกล่าวจึงเป็นการกล่าวหรือไขข่าวข้อความอันเป็นเท็จต่อบุคคลที่สามทำให้เหยื่อได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้โดยประการอื่นใด ผู้กระทำย่อมมีความรับผิดเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืน

^{๑๘๖}มาตรา ๔๓๒ ถ้าบุคคลหลายคนก่อให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยร่วมกันทำละเมิด ท่านว่าบุคคลเหล่านั้นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น ความช้อนั้นท่านให้ใช้ตลอดถึงกรณีที่ไม่สามารถสืบรู้ตัวได้แม้ในจำพวกที่ทะเล่ละเมิดร่วมกันนั้น คนไหนเป็นผู้ก่อให้เกิดเสียหายนั้นด้วย

อนึ่ง บุคคลผู้ยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทะเล่ละเมิด ท่านก็ให้ถือว่าเป็นผู้กระทำละเมิดร่วมกันด้วย

ในระหว่างบุคคลทั้งหลายซึ่งต้องรับผิดชอบร่วมกันใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ท่านว่าต่างต้องรับผิดชอบเป็นส่วนเท่า ๆ กัน เว้นแต่โดยพฤติการณ์ ศาลจะวินิจฉัยเป็นประการอื่น

^{๑๘๗}มาตรา ๔๒๙ บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริตก็ยังคงรับผิดชอบในผลที่ตนทำละเมิด บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นว่านี้ย่อมต้องรับผิดชอบร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น

ต่อความจริง หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การหมิ่นประมาททางแพ่ง” ตามมาตรา ๔๒๓^{๑๘๘} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ความรับผิดเพื่อการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริง หรือการหมิ่นประมาททางแพ่งนั้น การกระทำความผิดฐานนี้จะต้องเป็นกรณี “การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย” หมายความว่า เป็นการกระทำด้วยประการใด ๆ ที่สามารถแสดงเกี่ยวกับข้อความใด ๆ ให้บุคคลที่สามได้ทราบ เช่น แจกใบปลิว ส่งข้อความทางโทรศัพท์มือถือ รวมทั้งทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต^{๑๘๙} การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายนั้นต้องมีบุคคลที่สามที่ได้รับรู้ แต่บุคคลที่สามนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลที่ประสงค์จะบอกกล่าวโดยตรง อาจเป็นการกระทำโดยเปิดเผย เช่น เขียนในปรณียบัตร ถือว่าบุคคลที่สามได้ทราบข้อความนั้นแล้ว^{๑๙๐} ประกอบกับข้อความดังกล่าวนั้นต้องฝ่าฝืนต่อความจริงโดยบุคคลที่สามจะเชื่อหรือไม่ก็ไม่สำคัญ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นเรื่องความเสียหายแก่ชื่อเสียง หรือเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของผู้นั้น โดยประการอื่นใด อนึ่ง เฉพาะกรณีความเสียหายแก่ชื่อเสียง (ไม่รวมเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของผู้นั้นโดยประการอื่นใด) หากการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้นมีผลก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียงโดยตรงแล้ว นอกจากผู้ถูกระงับจะเรียกให้ผู้กระทำนั้นชดเชยค่าสินไหมทดแทนแล้วก็สามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำนั้นจัดการตามสมควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับมาคืนดีได้อีกด้วยตามมาตรา ๔๔๗^{๑๙๑} แห่งประมวลกฎหมายและพาณิชย์ อย่างไรก็ตาม การพูดในลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นเกิดความรู้สึกไม่ดี รู้สึกว่าตนด้อยกว่า ทำให้เกิดความกตัญถินทางจิตใจ เช่น การพูดโอ้อวดในลักษณะซ้ำ ๆ ว่าตนมีฐานะการเงินที่ดีกว่าและใช้แต่ของแพง ๆ ซึ่งอีกฝ่ายหนึ่งไม่มีทำให้อีกฝ่ายรู้สึกด้อยกว่าหรืออับอาย แม้จะมีลักษณะของการกลั่นแกล้งทางวาจาแต่ก็ไม่อาจถือว่าเป็นการกระทำโดยละเมิดแต่อย่างใด^{๑๙๒}

สำหรับความแตกต่างระหว่างความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กับความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา จะมีความแตกต่างที่สำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้กระทำความผิดต้องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ถ้าเป็นความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา ผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนา

^{๑๘๘} มาตรา ๔๒๓ ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง เป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขา โดยประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะได้

ผู้ใดส่งข่าวสารอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความไม่จริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสารนั้นมีทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสารเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนไม่

^{๑๘๙} สุขุม ศุภนิติย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, ๒๕๕๕), หน้า ๘๙.

^{๑๙๐} ปริญญา จิตรกรานทีกิจ, ความผิดฐานหมิ่นประมาท - ดูหมิ่นซึ่งหน้า, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๓๘), หน้า ๑๐.

^{๑๙๑} มาตรา ๔๔๗ บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามสมควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ชดเชยค่าเสียหาย หรือทั้งให้ชดเชยค่าเสียหายด้วยก็ได้

^{๑๙๒} รัชชา อารังอารยกุล, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๗, หน้า ๒๒๗.

ประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผลจากการใส่ความนั้น (๒) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ข้อความที่หมิ่นประมาทต้องฝ่าฝืนต่อความจริง ส่วนความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ข้อความดังกล่าวจะเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริงก็ถือเป็นความผิดฐานนี้แล้ว และ (๓) ความผิดฐานกระทำละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริงหรือการหมิ่นประมาททางแพ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากจะทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ ยังรวมถึงความเสียหายแก่ทางทำมาหาได้และทางเจริญอีกด้วย แต่ความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญานั้นจะมุ่งเน้นทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ทำให้ถูกดูหมิ่น หรือทำให้ถูกเกลียดชังเท่านั้น^{๑๙๓}

✦ การชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด

ความมุ่งหมายของการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดนั้น คือ การทำให้ผู้เสียหายได้กลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนเมื่อครั้งยังไม่มี การละเมิด ถ้าเป็นความเสียหายอันแน่นอนและเป็นผลโดยตรงจากการกระทำของผู้กระทำละเมิด ผู้กระทำละเมิดย่อมต้องรับผิดชอบไม่จำกัดว่าต้องเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นภายหลังเมื่อกระทำละเมิดหรือความเสียหายในอนาคต แต่เป็นความเสียหายแน่นอน ผู้เสียหายย่อมต้องรับผิดชอบ โดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นผลตามปกติหรือที่คาดหมายได้เท่านั้นเหมือนอย่างกรณีผิดสัญญาหรือไม่ชำระหนี้^{๑๙๔}

จากหลักการดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบลักษณะของการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น ไม่ว่าจะการกระทำนั้นจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพ การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางสังคม หรือการกลั่นแกล้งทางสื่อสังคมออนไลน์ หากการกระทำนั้นเข้าองค์ประกอบของความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดทั้งการละเมิดโดยทั่วไปหรือการละเมิดจากการกล่าวหรือไขข่าวอันฝ่าฝืนต่อความจริง ผู้ถูกกระทำสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกชดเชยค่าสินไหมทดแทนได้ตามมาตรา ๔๓๘^{๑๙๕} แห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ โดยค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายจะพึงชดเชยจำนวนเท่าใดนั้นจะต้องพิจารณาจากพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดนั้นด้วย สำหรับค่าสินไหมทดแทนพิจารณาตามความเสียหายที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกได้ดังนี้

๑) ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อทรัพย์สิน

ในกรณีที่ผู้กลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกได้เอาทรัพย์สินของบุคคลอื่นไปผู้กระทำนั้นจะต้องคืนทรัพย์สินที่ตนเอาไปแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง (ผู้เสียหาย) โดยหน้าที่ในการคืนทรัพย์สินเกิดขึ้นทันที แต่หากไม่สามารถคืนได้เพราะทรัพย์สินนั้นถูกทำลายหรือเสื่อมเสียลง

^{๑๙๓} ปริญญา จิตรการนทิกิจ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒๔, หน้า ๗๕.

^{๑๙๔} จิตติ ดิงศภัทย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรียงมาตรา ว่าด้วยจัดการงานนอกสั่ง ลากมิกวรได้ ละเมิด บรรพ ๒ มาตรา ๓๙๕ - ๔๕๒, ปรับปรุงโดย เขมภูมิ ภูมิถาวร, ชวิน อุ่นภัทร, และอำนาจ ตั้งศิริพินาน, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภัทย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๒๕๐ - ๒๕๑.

^{๑๙๕} มาตรา ๔๓๘ ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด

อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย

ไม่ว่าจะโดยอุบัติเหตุหรือการค้ำทรัพย์สินตกเป็นพันวิสัย ผู้กระทำนั้นก็ยังต้องรับผิดชอบต่อไป เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินถูกทำลาย หรือตกเป็นพันวิสัยจะค้ำหรือเสื่อมเสียขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการทำละเมิดก็จะต้องเกิดขึ้นอยู่แน่นอน ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๓๙^{๑๙๖} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ในกรณีที่ผู้กระทำสามารถค้ำทรัพย์สินได้แต่ทรัพย์สินนั้นบอบสลายไม่อยู่ในสภาพที่เหมือนเดิมหรือทำให้ราคาทรัพย์สินนั้นลดน้อยลง ผู้กระทำละเมิดนั้นย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าขาดประโยชน์จากการใช้ทรัพย์สิน ค่าเสียหายจากการซ่อมแซม ค่าเสื่อมราคา รวมทั้งค่าเสียหายอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลจากการกระทำละเมิดนั้น

๒) ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชีวิต

ในกรณีที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกนั้นรุนแรงจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นถึงแก่ความตาย ผู้กระทำละเมิดต้องชดเชยค่าปลงศพ ค่าใช้จ่ายจำเป็นอย่างอื่น เช่น ค่ารักษาพยาบาลก่อนตาย ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะผู้ถูกกลั่นแกล้งต้องรักษาตัวจนไม่สามารถประกอบกิจการงานซึ่งทำให้ขาดรายได้ รวมทั้งในกรณีที่บุคคลซึ่งอยู่ในความอุปการะของผู้ตาย หากมีสิทธิตามกฎหมายที่จะได้รับการอุปการะจากผู้ตายนั้นแล้ว บุคคลนั้นย่อมสามารถเรียกร้องค่าขาดไร้อุปการะได้ตามมาตรา ๔๔๓^{๑๙๗} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ ถ้าผู้ตายมีความผูกพันตามกฎหมายที่จะต้องทำงานให้แก่บุคคลภายนอก บุคคลภายนอกดังกล่าวก็สามารถเรียกให้ผู้กระทำละเมิดรับผิดชอบใช้ค่าขาดแรงงานได้ตามมาตรา ๔๔๕^{๑๙๘} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๓) ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย

ในกรณีที่การกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อร่างกายหรืออนามัย ผู้กลั่นแกล้งย่อมต้องรับผิดชอบใช้ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานไม่ว่าโดยทั้งหมดหรือบางส่วนตามมาตรา ๔๔๔^{๑๙๙} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

^{๑๙๖}มาตรา ๔๓๙ บุคคลผู้จำต้องค้ำทรัพย์อันผู้อื่นต้องเสียไปเพราะละเมิดแห่งตนนั้น ยังต้องรับผิดชอบตลอดถึงการที่ทรัพย์นั้นทำลายลงโดยอุบัติเหตุ หรือการค้ำทรัพย์ตกเป็นพันวิสัยเพราะเหตุอย่างอื่น โดยอุบัติเหตุ หรือทรัพย์นั้นเสื่อมเสียลงโดยเหตุอื่นด้วย เว้นแต่เมื่อการที่ทรัพย์สินทำลาย หรือตกเป็นพันวิสัยจะค้ำ หรือเสื่อมเสียขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะมิได้มีการทำละเมิด ก็จะต้องตกไปเป็นอย่างนั้นอยู่เอง

^{๑๙๗}มาตรา ๔๔๓ ในกรณีทำให้เขาถึงตายนั้น ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่าปลงศพรวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ อีกด้วย

ถ้ามิได้ตายในทันที ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ค่ารักษาพยาบาลรวมทั้งค่าเสียหายที่ต้องขาดประโยชน์ทำมาหาได้เพราะไม่สามารถประกอบกิจการงานนั้นด้วย

ถ้าว่าเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมายไปด้วยไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

^{๑๙๘}มาตรา ๔๔๕ ในกรณีทำให้เขาถึงตาย หรือให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ถ้าผู้ต้องเสียหายมีความผูกพันตามกฎหมายจะต้องทำงานให้เป็นคุณแก่บุคคลภายนอกในครัวเรือน หรืออุตสาหกรรมของบุคคลภายนอกนั้นไซ้ร้ ท่านว่าบุคคลผู้จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นจะต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อที่เขาต้องขาดแรงงานอันนั้นไปด้วย

^{๑๙๙}มาตรา ๔๔๔ ในกรณีทำให้เสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยนั้น ผู้ต้องเสียหายชอบที่จะได้ชดเชยค่าใช้จ่ายอันตนต้องเสียไป และค่าเสียหายเพื่อการที่เสียความสามารถประกอบกิจการงานสิ้นเชิงหรือแต่บางส่วนทั้งในเวลาปัจจุบันนั้นและในเวลาอนาคตด้วย

ถ้าในเวลาทีพิพากษาคดี เป็นพันวิสัยจะหยั่งรู้ได้แน่ว่าความเสียหายนั้นได้มีแท้จริงเพียงใด ศาลจะกล่าวในคำพิพากษาว่ายังสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะแก้ไขคำพิพากษานั้นอีกภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

๔) คำสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพ

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อเสรีภาพ เช่น ผู้กลั่นแกล้งจับผู้ถูกกลั่นแกล้งมาขังไว้ ต่อมาผู้ถูกกลั่นแกล้งหลบหนีมาได้ โดยต้องเสียค่ายานพาหนะในการหลบหนี หรือมีค่าเสียหายอย่างอื่นที่เกี่ยวข้อง ผู้กระทำย่อมต้องชดใช้คำสินไหมทดแทนความเสียหายต่อเสรีภาพดังกล่าวตามบททั่วไปในมาตรา ๔๓๘^{๒๐๐} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๕) คำสินไหมทดแทนความเสียหายต่อชื่อเสียง

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ผู้กระทำย่อมต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายดังกล่าว และผู้ถูกกระทำ (ผู้เสียหาย) ยังสามารถเรียกร้องให้ผู้กระทำจะต้องจัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีด้วยก็ได้ เช่น ประกาศโฆษณาความจริงทางหนังสือพิมพ์ หรือยี้ดและทำลายวัสดุ อุปกรณ์ หรือวัตถุอื่นใดที่ก่อให้เกิดการเสื่อมเสียชื่อเสียงได้ตามมาตรา ๔๔๗^{๒๐๑} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

๖) คำสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจ

ในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเป็นการละเมิดที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “คำสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอย่างอื่นที่ไม่ใช่ตัวเงิน” เช่น ความเสียหายทางอารมณ์ ความเสียหายจากการทรมานทรมาน หรือความเสียหายจากโรคหรืออาการทางจิตเวช เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันแนวคำพิพากษาศาลฎีกาได้ให้การยอมรับเกี่ยวกับคำสินไหมทดแทนความเสียหายทางจิตใจตามมาตรา ๔๔๖^{๒๐๒} แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มากยิ่งขึ้น ดังเห็นได้จากคำพิพากษาศาลฎีกา ที่ ๔๕๗๑/๒๕๕๖ ซึ่งพิพากษาว่า “จำเลยถืออาวุธปืนติดตัวออกมาบริเวณทางเดินเท้าสาธารณะซึ่งอยู่ติดกับถนนสาธารณะหลังจากมีปากเสียงกับโจทก์ ประกอบกับจำเลยยังรับข้อเท็จจริงในคดีนี้ถือว่า จำเลยได้พุดูเช้ญโจทก์ว่า “มึงอยากตายหรือ” การกระทำความดังกล่าวนับว่าเป็นการกระทำโดยจงใจทำให้โจทก์เสียหาย เป็นการทำละเมิดต่อโจทก์ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๒๐ แล้ว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แม้ว่าจำเลยจะมีได้ยิงอาวุธปืนดังกล่าวก็ตาม แต่การที่จำเลยใช้อาวุธปืนข่มขู่โจทก์เช่นนี้เป็นการทำให้โจทก์เสียหายแก่ร่างกายและอนามัยของโจทก์แล้ว เพราะเป็นการทำให้โจทก์ตกใจกลัวเป็นความเสียหายเกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านจิตใจ ซึ่งเป็นความเสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๔๖ โจทก์มีสิทธิเรียกคำสินไหมทดแทนในกรณีดังกล่าวนี้ได้”

^{๒๐๐} ปรตดูเชิงอรรถที่ ๒๙

^{๒๐๑} มาตรา ๔๔๗ บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตามควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทนให้ใช้ค่าเสียหาย หรือสั่งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้

^{๒๐๒} มาตรา ๔๔๖ ในกรณีทำให้เขาเสียหายแก่ร่างกายหรืออนามัยก็ดี ในกรณีทำให้เขาเสียเสรีภาพก็ดี ผู้ต้องเสียหายจะเรียกร้องเอาคำสินไหมทดแทนเพื่อความที่เสียหายอย่างอื่นอันมิใช่ตัวเงินด้วยอีกก็ได้ สิทธิเรียกร้องอันนี้ไม่โอนกันได้ และไม่ตกสืบไปถึงทายาท เว้นแต่สิทธินั้นจะได้รับสภาพกันไว้โดยสัญญาหรือได้เริ่มฟ้องคดีตามสิทธินั้นแล้ว

อนึ่ง หญิงที่ต้องเสียหายเพราะผู้ใดทำผิดอาญาเป็นทุจริตธรรมแก่ตนก็ย่อมมีสิทธิเรียกร้องทำนองเดียวกันนี้

๓.๔ มาตรการทางกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โดยที่ในปัจจุบันประเทศไทยยังมิได้มีกฎหมายเฉพาะเพื่อการคุ้มครองและป้องกันการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นโดยตรง การพิจารณามาตรการทางกฎหมายจึงจำเป็นต้องพิจารณาจากกฎหมายทั่วไปไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือในกรณีที่เป็นความผิดเกี่ยวเนื่องกับการใช้เทคโนโลยีทางไซเบอร์ก็จะพิจารณาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณากฎหมายต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน พบว่ามีกฎหมายบางฉบับกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการคุ้มครองมิให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็กหรือเยาวชนตาม *กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก* หรือมาตรการคุ้มครองมิให้มีการกระทำ การแสดงกิริยา หรือใช้ถ้อยคำในลักษณะการเลียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก ระบาย หรือหยาบหยามต่อบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการคุ้มครองแก่ผู้โดยสารถตาม *กฎหมายว่าด้วยรถยนต์* หรือการคุ้มครองประชาชนทั่วไปในการติดต่อราชการตาม *กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนหรือกฎหมายว่าด้วยตำรวจแห่งชาติ* เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตว่า การกระทำความผิดกล่าวข้างต้นจะเป็นการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นได้ อาจต้องพิจารณาเงื่อนไขของการกระทำประกอบด้วย กล่าวคือ (๑) จะต้องมีความผิดกรรมก้าวร้าวโดยเจตนา (๒) เป็นการกระทำต่อบุคคลอื่นในความสัมพันธ์ที่มีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน และ (๓) จะต้องมีการกระทำซ้ำ ๆ หรือเกิดขึ้นบ่อยครั้ง หรือมีแนวโน้มว่าจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ ดังนั้น หากการกระทำนั้นไม่เข้าลักษณะทั่วไปข้างต้นก็อาจถือได้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นโดยตรงได้ สำหรับกฎหมายที่มีบทบัญญัติคุ้มครองมิให้มีการกระทำ การแสดงกิริยา หรือใช้ถ้อยคำในลักษณะการเลียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก ระบาย หรือหยาบหยามต่อบุคคลอื่น หรือมีบทบัญญัติในลักษณะเกี่ยวเนื่องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่น มีรายละเอียดโดยสรุป ดังนี้

✦ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการ รวมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสมอันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรมหรือตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และเป็นการปรับปรุงวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกฎหมายดังกล่าวได้กำหนดมาตรการทางกฎหมายในส่วนของการป้องกันการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกเกี่ยวกับเด็กไว้ ๒ มาตรการที่สำคัญ ได้แก่ *มาตรการที่หนึ่ง* การคุ้มครองมิให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็กตามมาตรา ๒๖ (๑)^{๒๐๓} แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ และ *มาตรการที่สอง* การป้องกันมิให้มีการบังคับ ขู่เข็ญ หรือชักจูงให้เด็กมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมหรือป้องกันมิให้เด็ก

^{๒๐๓} มาตรา ๒๖ ภายใต้อำนาจของบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

(๑) กระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกายหรือจิตใจของเด็ก

มีความประพฤติดังกล่าวต่อการกระทำความผิดตามมาตรา ๒๖ (๓)^{๒๐๔} ทั้งนี้ ในส่วนของมาตรการที่สอง เพื่อให้การกำหนดลักษณะของเด็กที่มีความประพฤติดังกล่าวที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดมีความชัดเจนยิ่งขึ้น จึงได้มีการออกกฎกระทรวงกำหนดเด็กที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด พ.ศ. ๒๕๔๙^{๒๐๕} ซึ่งข้อ ๑^{๒๐๖} แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว ได้กำหนดลักษณะของเด็กที่ประพฤติดังกล่าวว่า ประพฤติตนเกเร หรือข่มเหงรังแกผู้อื่น ซึ่งถือเป็นลักษณะทั่วไปที่สำคัญของการกลั่นแกล้งบุคคลอื่น กล่าวคือ การมีพฤติการณ์ที่ก้าวร้าวเกเรหรือชอบใช้อำนาจข่มเหงผู้อื่น นอกจากนี้ หากมีการดำเนินการที่ฝ่าฝืนมาตรการข้างต้นไม่ว่าจะเป็นมีการกระทำหรือละเว้นการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมต่อร่างกาย หรือจิตใจของเด็กก็ดี หรือมีการบังคับ ชูเชิญ หรือชักจูงให้เด็กมีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม หรือทำให้เด็กมีความประพฤติดังกล่าวที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิดก็ดี ผู้กระทำการย่อมมีโทษอาญาตามมาตรา ๗๘^{๒๐๗} แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

✦ พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการขนส่งทางบก ทั้งการขนส่งประจำทาง การขนส่งไม่ประจำทาง การขนส่งโดยรถขนาดเล็ก และการขนส่งส่วนบุคคล รวมทั้งการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการประกอบกิจการขนส่ง การออกใบอนุญาตที่เกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการสถานีขนส่ง อย่างไรก็ตาม แม้สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้จะเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการขนส่งทางบกเป็นหลัก แต่ก็มีมาตรการย่อยประการหนึ่งกำหนดให้ในขณะปฏิบัติหน้าที่นั้นผู้ประจำรถโดยสารไม่ว่าจะเป็นผู้ขับรถ ผู้เก็บค่าโดยสาร ผู้ทำหน้าที่นายตรวจ หรือเจ้าของกิจการผู้บริการรถโดยสาร ต้องไม่แสดงกิริยาหรือใช้ถ้อยคำเป็นการเสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวน หรือหยาบหยามผู้หนึ่งผู้ใด หรือแสดงกิริยาว่าจาหรือส่งเสียงด้วยประการหนึ่งประการใดในลักษณะไม่สมควรหรือไม่สุภาพ ทั้งนี้ ตามมาตรา ๑๐๒ (๒)^{๒๐๘} แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยผู้ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติ

^{๒๐๔} มาตรา ๒๖ ภายใต้งบบังคับบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่น ไม่ว่าเด็กจะยินยอมหรือไม่ ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

๑.ล๑

๑.ล๑

(๓) บังคับ ชูเชิญ ชักจูง ส่งเสริม หรือยินยอมให้เด็กประพฤติดังกล่าวไม่สมควรหรือน่าจะทำให้เด็กมีความประพฤติดังกล่าวที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด

๑.ล๑

๑.ล๑

^{๒๐๕} ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๓ ตอนที่ ๘๔ ก ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๔๙

^{๒๐๖} ข้อ ๑ เด็กที่ประพฤติดังกล่าวไม่สมควร ได้แก่เด็กที่มีพฤติกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ประพฤติตนเกเรหรือข่มเหงรังแกผู้อื่น

๑.ล๑

๑.ล๑

^{๒๐๗} มาตรา ๗๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

^{๒๐๘} มาตรา ๑๐๒ ในขณะปฏิบัติหน้าที่ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถต้อง

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ไม่แสดงกิริยาหรือใช้ถ้อยคำเป็นการเสียดสี ดูหมิ่น ก้าวร้าว รังแก รบกวน หรือหยาบหยามผู้หนึ่งผู้ใด หรือแสดงกิริยาว่าจาหรือส่งเสียงด้วยประการหนึ่งประการใดในลักษณะไม่สมควรหรือไม่สุภาพ

๑.ล๑

๑.ล๑

ตามมาตราดังกล่าวจะต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาทตามมาตรา ๑๒๗^{๒๐๙} แห่งพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

✦ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการควบคุมดูแลรถยนต์ประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นรถยนต์สาธารณะ รถยนต์บริการ รถยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล รถจักรยานยนต์สาธารณะ รถพ่วง รถบดถนน หรือรถแทรกเตอร์ การดำเนินการจดทะเบียน การใช้เครื่องหมาย การใช้รถ การเสียภาษีรถยนต์ ประเภทต่าง ๆ และการออกใบอนุญาตขับรถ รวมทั้งการดำเนินการอื่น ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกั้นแก๊สหรือซ่อมแซมเครื่องยนต์แล้ว จะมีมาตรการย่อยประการหนึ่งกำหนดไว้ในลักษณะเดียวกับกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกในส่วนที่เกี่ยวกับการห้ามดูหมิ่นหรือก้าวร้าวต่อผู้โดยสาร กล่าวคือ ในขณะที่มีการขับรถ ผู้ขับรถยนต์สาธารณะหรือรถจักรยานยนต์สาธารณะจะต้องไม่กล่าววาจาไม่สุภาพ เสียสติ ดูหมิ่น ก้าวร้าว หรือแสดงกิริยาในลักษณะทำนองเช่นว่านั้นต่อคนโดยสาร ทั้งนี้ ตามมาตรา ๕๗ ฉ^{๒๑๐} แห่งพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่มีข้อสังเกตว่าในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายมิได้มีบทกำหนดโทษในส่วนนี้ไว้แต่อย่างใด

✦ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดโครงสร้างการบริหารงาน และการจัดการด้านการศึกษาของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษาของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และของเอกชน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้ไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกั้นแก๊สหรือซ่อมแซมเครื่องยนต์ไว้โดยตรง แต่มีการกำหนดมาตรการที่มีความเกี่ยวเนื่อง กล่าวคือ กำหนดให้ในการจัดการศึกษาจะต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนทั้งทางร่างกาย จิตใจ เพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมทั้งการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชนที่เป็นผู้เข้ารับการศึกษา ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖^{๒๑๑} และมาตรา ๒๔ (๔)^{๒๑๒} แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๒๐๙}มาตรา ๑๒๗ ผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ประจำรถผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม มาตรา ๒๖ วรรคสอง มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๐๒ (๑) (๒) หรือ (๔) มาตรา ๑๐๓ มาตรา ๑๐๓ ทวิ มาตรา ๑๐๔ มาตรา ๑๐๕ มาตรา ๑๐๖ หรือมาตรา ๑๐๗ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท

^{๒๑๐}มาตรา ๕๗ ฉ ในขณะที่ขับรถ ผู้ขับรถยนต์สาธารณะหรือรถจักรยานยนต์สาธารณะ ต้อง

๑.ล๑

๑.ล๑

(๒) ไม่กล่าววาจาไม่สุภาพ เสียสติ ดูหมิ่น ก้าวร้าวหรือแสดงกิริยาในลักษณะดังกล่าว

ต่อคนโดยสาร

๑.ล๑

๑.ล๑

^{๒๑๑}มาตรา ๖ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

^{๒๑๒}มาตรา ๒๔ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการดังต่อไปนี้

(มีต่อหน้าถัดไป)

จึงอาจกล่าวได้ว่า มาตรการที่มีความเกี่ยวเนื่องนี้เป็นการป้องกันปัญหาการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อมิให้เกิดปัญหาการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นในอนาคตได้เช่นกัน นอกจากนี้ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลอื่นอันเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ความรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ใช้มาตรการในทางบริหารเข้ามาดำเนินการด้วย เช่น การออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและมาตรการป้องกันนักเรียน นักศึกษาก่อเหตุทะเลาะวิวาทและทำร้ายกัน ลงวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒^{๒๑๓} หรือการจัดทำคู่มือการคุ้มครองและช่วยเหลือเด็กนักเรียน^{๒๑๔} เป็นต้น

✦ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดระเบียบราชการบริหารของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและข้าราชการตำรวจ การกำกับดูแลเชิงนโยบายของคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) และการบริหารงานด้านบุคคลของคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) การกำหนดยศตำรวจ ชั้นข้าราชการตำรวจ การกำหนดตำแหน่ง การบรรจุ การแต่งตั้ง และการเลื่อนขั้นเงินเดือน รวมทั้งการดำเนินการทางวินัยและการดำเนินงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคล จะปรากฏมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการย่อย ๒ ประการ ได้แก่ (๑) การป้องกันมิให้มีการกลั่นแกล้งระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ และ (๒) การกำหนดมิให้ข้าราชการตำรวจกระทำการดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของของตน ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา ๗๘ (๗) และ(๘)^{๒๑๕} แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ โดยเมื่อมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทั้งสองประการข้างต้นให้ถือว่าการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(ต่อจากเชิงอรรถที่ ๒๑๒)

ฯลฯ

ฯลฯ

(๔) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

ฯลฯ

ฯลฯ

^{๒๑๓} ข้อมูลจากเว็บไซต์ <http://www.ubondopa.com/db/43255295651.pdf> (สืบค้นข้อมูล เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^{๒๑๔} ข้อมูลจากเว็บไซต์ <https://spcspb3.thai.ac/client-upload/spcspb3/download/2.pdf> (สืบค้นข้อมูล เมื่อวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔)

^{๒๑๕} มาตรา ๗๘ การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ได้แก่ การไม่รักษาวินัยตามที่บัญญัติเป็นข้อปฏิบัติและข้อห้ามในเรื่องดังต่อไปนี้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๗) ต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี และไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้งกัน และต้องช่วยเหลือกันในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ

(๘) ต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมและให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการ หรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตนโดยไม่ชักช้า และด้วยความสุภาพเรียบร้อยโดยห้ามมิให้ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการหรือในการปฏิบัติราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน

ฯลฯ

ฯลฯ

✦ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๗

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดระเบียบบริหารราชการเกี่ยวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา การกำหนดตำแหน่ง วิทยฐานะ และการได้รับเงินเดือน รวมทั้งการบรรจุ การแต่งตั้ง การเปลี่ยนตำแหน่ง การย้าย และการโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคล จะปรากฏมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการย่อย ๒ ประการ ได้แก่ (๑) การไม่กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียนหรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการตามมาตรา ๘๘^{๒๑๖} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ และ (๒) การไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง ตามมาตรา ๘๙^{๒๑๗} แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗ อนึ่ง หากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการทั้งสองข้างต้นและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้เรียน ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ หรือบุคคลอื่นใด ผู้กระทำการเช่นนั้นให้ถือว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

✦ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๔๗

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดระเบียบบริหารราชการของข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ก.พ.อ.) คณะกรรมการพิจารณาวินัยจัญญุทธธณ์และร้องทุกข์ การกำหนดตำแหน่ง การบรรจุ การแต่งตั้ง การดำเนินการทางวินัย การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ รวมทั้งการบริหารงานบุคคลของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคล จะปรากฏมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการย่อยประการหนึ่ง ได้แก่ การไม่กลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ นักเรียน นิสิต นักศึกษา หรือประชาชน ซึ่งหากมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรการดังกล่าวและการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ นักเรียน นิสิต

^{๒๑๖} มาตรา ๘๘ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ชุมชน สังคม มีความสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลต่อผู้เรียนและระหว่างข้าราชการด้วยกัน หรือผู้ร่วมปฏิบัติราชการ ต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้เรียนและประชาชนผู้มาติดต่อราชการ

การกลั่นแกล้ง ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงผู้เรียน หรือประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

^{๒๑๗} มาตรา ๘๙ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหาหรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความเป็นจริง

การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

นักศึกษา หรือประชาชน ผู้กระทำการเช่นนั้นให้ถือว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๔๑^{๒๑๘}
แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๗

✦ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดระเบียบบริหารราชการ
ของข้าราชการพลเรือน การกำหนดภารกิจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและสำนักงาน
คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน การพิทักษ์ระบบคุณธรรมของคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม
และการปรับปรุงเกี่ยวกับระบบตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนโดยจำแนกตามกลุ่มลักษณะงาน
รวมทั้งการกระจายอำนาจการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐให้ส่วนราชการเจ้าสังกัดสามารถ
ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้อง
กับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคล จะปรากฏมาตรการทางกฎหมายเป็นมาตรการย่อย ๒
ประการ ได้แก่ (๑) การไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติ
ราชการ และ (๒) การไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ ทั้งนี้
ตามมาตรา ๘๓^{๒๑๙} (๗) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๕๕๑

✦ พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม
ในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

กฎหมายฉบับนี้มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดกลไกและมาตรการ
เกี่ยวกับการบริหารงานด้านความปลอดภัย การควบคุมและกำกับดูแลด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย
และสภาพแวดล้อมทั้งในส่วนของการทำงาน สถานประกอบกิจการ รวมทั้งกำหนดมาตรการอื่น ๆ
ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติในกฎหมายฉบับนี้ที่กำหนดมาตรการทางกฎหมาย
เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกบุคคลไว้โดยตรง แต่ได้มีการกำหนดมาตรการที่มีความ
เกี่ยวเนื่อง กล่าวคือ การกำหนดให้นายจ้างมีหน้าที่ในการจัดการและดูแลสถานประกอบกิจการ
และลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ
รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้างมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ
และสุขภาพอนามัย ซึ่งถือเป็นช่องทางหนึ่งในการคุ้มครองและป้องกันในเบื้องต้นให้แก่ลูกจ้างเพื่อให้
เกิดความปลอดภัยในการทำงาน มิให้มีการกลั่นแกล้งหรือข่มเหงรังแกในที่ทำงานเกิดขึ้นได้

^{๒๑๘} มาตรา ๔๑ ข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษาต้องประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี มีความ
สุภาพเรียบร้อย วางตนให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทย อุทิศเวลาให้กับทางราชการอย่างเต็มที่
รักษาความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลในการปฏิบัติหน้าที่ราชการระหว่างผู้ร่วมปฏิบัติราชการด้วยกัน

การกลั่นแกล้ง การดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง ผู้ร่วมปฏิบัติราชการ นักเรียน นิสิต
นักศึกษา หรือประชาชนอย่างร้ายแรง เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

^{๒๑๙} มาตรา ๘๓ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการใดอันเป็นข้อห้าม ดังต่อไปนี้

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

(๗) ต้องไม่กระทำการอย่างใดที่เป็นการกลั่นแกล้ง กดขี่ หรือข่มเหงกันในการปฏิบัติราชการ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

(๙) ต้องไม่ดูหมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้ติดต่อราชการ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

ทั้งนี้ ตามมาตรา ๖^{๒๒๐} และมาตรา ๑๔^{๒๒๑} แห่งพระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. ๒๕๕๔

๔. บทสรุป

การบูลลี่ (Bullying) หรือการกลั่นแกล้งกันในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับใคร และไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งด้วยประเภทหรือวิธีการใดทั้งการกลั่นแกล้งทางร่างกาย การกลั่นแกล้งทางวาจา การกลั่นแกล้งทางความสัมพันธ์ หรือการกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือทางไซเบอร์ ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้ถูกกลั่นแกล้งและผู้กลั่นแกล้ง โดยผู้ถูกกลั่นแกล้งอาจได้รับผลกระทบที่ปรากฏชัดเจนกว่าเนื่องจากอยู่ในสถานะของผู้ถูกระทำ ซึ่งหากถูกกลั่นแกล้งบ่อยครั้งซ้ำแล้วซ้ำเล่า อาจสร้างบาดแผลถาวรขึ้นในใจของผู้ถูกกลั่นแกล้ง เกิดภาวะซึมเศร้า หดหู่ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองด้อยคุณค่า เกิดความหวาดกลัว จนอาจทำให้มีปัญหาสุขภาพจิตจนถึงขั้นการฆ่าตัวตาย เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการถูกกลั่นแกล้ง ในขณะเดียวกัน ผู้กลั่นแกล้งเองอาจเห็นความเจ็บปวด ความทุกข์ และความอับอายของผู้ถูกกลั่นแกล้งเป็นเรื่องสนุกจนเสพติดการกระทำและความรุนแรง และอาจกลายเป็นอาชญากรในอนาคตได้เช่นกัน ปัญหานี้จึงไม่ใช่ปัญหาที่ภาครัฐและสังคมจะเพิกเฉยได้อีกต่อไป หากแต่ต้องให้ความสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะทุกคนต่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีสิทธิและเสรีภาพ มีความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน อันถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของทุกคนที่ได้รับการรับรองและได้รับการปกป้องคุ้มครองภายใต้หลักการของความตกลงระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ตลอดจนหลักการภายใต้รัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศ

จากผลการศึกษาพบว่า หลายประเทศมีกฎหมายและมาตรการทางกฎหมาย เพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-bullying) ในสังคมอย่างชัดเจน ในขณะที่บางประเทศใช้มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้เพื่อจัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้งไม่ว่าจะเป็นการกลั่นแกล้งทางกายภาพหรือทางจิตใจ รวมทั้งการดำเนินการเพื่อสร้างค่านิยมและทัศนคติในการดำรงชีวิตโดยเคารพสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลภายใต้บริบททางสังคมของประเทศนั้น ๆ

สหรัฐอเมริกา เป็นประเทศตัวอย่างของประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ มองว่าการกลั่นแกล้ง (bullying) เป็นประเด็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศ โดยมีหน่วยงานสำคัญที่ดูแลปัญหานี้ คือ ศูนย์ป้องกันและควบคุมโรค (The Centers for Disease Control and Prevention: CDC) กระทรวงศึกษาธิการ (United States Department of Education) และกระทรวงยุติธรรม (U.S. Department of Justice's Civil Rights Division) โดยสหรัฐอเมริกามีระบบ

^{๒๒๐}มาตรา ๖ ให้นายจ้างมีหน้าที่จัดและดูแลสถานประกอบกิจการและลูกจ้างให้มีสภาพการทำงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของลูกจ้างมิให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ และสุขภาพอนามัย

ให้ลูกจ้างมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับนายจ้างในการดำเนินการและส่งเสริมด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เพื่อให้เกิดความปลอดภัยแก่ลูกจ้างและสถานประกอบกิจการ

^{๒๒๑}มาตรา ๑๔ ในกรณีที่นายจ้างให้ลูกจ้างทำงานในสภาพการทำงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงานที่อาจทำให้ลูกจ้างได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัย ให้นายจ้างแจ้งให้ลูกจ้างทราบถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานและแจกคู่มือปฏิบัติงานให้ลูกจ้างทุกคนก่อนที่ลูกจ้างจะเข้าทำงาน เปลี่ยนงาน หรือเปลี่ยนสถานที่ทำงาน

กฎหมายที่แยกระหว่างกฎหมายระดับสหพันธรัฐและกฎหมายระดับมลรัฐ ซึ่ง **ในระดับสหพันธรัฐ** (Federal Laws) ไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการกลั่นแกล้งโดยเฉพาะ เนื่องจากการกลั่นแกล้งมีลักษณะบางประการที่ทับซ้อนกับการคุกคามที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติ (discriminatory harassment) จึงมีการใช้หลักทั่วไปว่าด้วยการไม่เลือกปฏิบัติภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิพลเมือง (Federal civil rights laws) มาใช้กับกรณีการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในสังคมได้อยู่แล้ว สำหรับมาตรการ **ในระดับมลรัฐ** (State Laws) รวมทั้งเขตปกครองอื่นของสหรัฐอเมริกา บางมลรัฐมีการออกกฎหมายรวมทั้งกำหนดนโยบายและกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการต่อต้านและคุ้มครองผู้ถูกกลั่นแกล้งซึ่งเป็น **เด็กนักเรียนและนักศึกษา** เป็นการเฉพาะ ขณะที่บางมลรัฐพัฒนานโยบายต้นแบบ (model policies) เพื่อให้โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ของเขตการปกครอง (districts) ใช้ในการกำหนดกฎหมาย นโยบาย และกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้การจัดการกับปัญหาการกลั่นแกล้งเหมาะสมกับลักษณะของปัญหาที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ บางมลรัฐกำหนดให้การกลั่นแกล้งเป็นความผิดอาญา (Criminal offense) ภายใต้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น มลรัฐแมรี่แลนด์และมลรัฐแมสซาชูเซตส์ โดยการกลั่นแกล้งที่เป็นความผิดอาญา เช่น การกลั่นแกล้งผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (cyberbullying) การคุกคาม (harassment) การคุกคามในกิจกรรมรบกวน (hazing) และการสะกดรอยตาม (stalking) เป็นต้น

สหภาพยุโรป การกลั่นแกล้งถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานด้านสังคมของประชาคมยุโรป ซึ่งกำหนดไว้ใน Charter of fundamental Rights, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms และ The European Social Charter ซึ่งถือเป็นธรรมนูญด้านสังคมที่ประเทศสมาชิก องค์การใด ๆ ในสหภาพยุโรป รวมถึงประชาคมในสหภาพยุโรปจะล่วงละเมิดไม่ได้ และสหภาพยุโรปอาศัยกลไกต่าง ๆ ทั้ง EU Regulation, EU Directive, Protocol หรือคำแนะนำของสหภาพยุโรป เพื่อผลักดันการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนทุกคนให้สัมฤทธิ์ผล แม้จะไม่ได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (bullying) ไว้อย่างเจาะจง แต่ก็ได้แสดงถึงการรับรู้ถึงปัญหาของการกลั่นแกล้ง และมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นหนึ่งในการกระทำที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติในบริบทด้านสังคมและเศรษฐกิจที่สหภาพยุโรปมุ่งประสงค์ให้การปกป้อง ดังตัวอย่างของ **ประเทศสวีเดน** ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกสหภาพยุโรปและเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับในฐานะเป็นผู้นำด้านการศึกษาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งของยุโรป โดยสวีเดนมีกฎหมายบัญญัติความผิดเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (bullying) หลายฉบับ ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายว่าด้วยการเลือกปฏิบัติซึ่งได้บัญญัติห้ามการกระทำที่ครอบคลุมถึงการกลั่นแกล้งในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคุกคาม (harassment) และการเลือกปฏิบัติ (discrimination) นอกจากนี้ กฎหมายว่าด้วยระบบการศึกษาและกฎหมายว่าด้วยสภาพแวดล้อมการทำงาน ยังให้การคุ้มครองสวัสดิภาพของบุคคลเฉพาะกลุ่ม ได้แก่ เด็ก นักเรียน และพนักงาน/ลูกจ้าง ไม่ให้ถูกคุกคามหรือถูกกลั่นแกล้งจากเด็ก นักเรียน หรือนายจ้าง แล้วแต่กรณี อันแสดงถึงการตระหนักถึงปัญหาการกลั่นแกล้งกันในสังคมที่ชัดเจน

เอเชีย หลายประเทศตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหานี้ หนึ่งในนั้นได้แก่ **ประเทศญี่ปุ่น** ให้ความสำคัญกับปัญหาการกลั่นแกล้งเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการกลั่นแกล้งในสถานศึกษา ในที่ทำงาน หรือทางสังคมออนไลน์ โดยประเทศญี่ปุ่นมีมาตรการทางกฎหมายในการยับยั้งและควบคุมสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการออกกฎหมายเฉพาะ และแก้ไขเพิ่มเติม

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งหลายฉบับ เช่น กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมมาตรการป้องกัน การกลั่นแกล้ง (The Act for the Promotion of Measures to Prevent Bullying) มุ่งเน้น การจัดการปัญหาการกลั่นแกล้งกันในสถานศึกษา และกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมนโยบายแรงงาน (The Act on Comprehensive Promotion of Labour Policies) ที่มุ่งเน้นการจัดการปัญหาการ กลั่นแกล้งในสถานที่ทำงาน ส่วน**ประเทศเกาหลีใต้** มีปัญหาการกลั่นแกล้งในสังคมเกิดขึ้นทั้งในระดับ เริ่มต้นของสังคม ได้แก่ ในวัยเด็กซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมที่บ้านและโรงเรียน ในวัยทำงาน และในสังคม ออนไลน์ สถิติการฆ่าตัวตายของเด็กนักเรียนเกาหลีใต้เกิดขึ้นเป็นจำนวนมากโดยมีสาเหตุมาจาก ความรุนแรงในโรงเรียน มาตรการทางกฎหมายเดิมที่มีอยู่ทั้งมาตรการทางวินัยตามกฎหมาย Elementary and Secondary Education Act และการลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย Juvenile Act และกฎหมายอาญา รวมทั้งการเรียกค่าเสียหายตามกฎหมายแพ่ง (civil law) ไม่เพียงพอต่อ การแก้ไขปัญหา จึงมีการออกกฎหมายเฉพาะขึ้นใช้บังคับ ได้แก่ กฎหมายป้องกันความรุนแรง ในโรงเรียน (Act on the prevention of and countermeasures against violence in schools) เพื่อคุ้มครองนักเรียนจากการกลั่นแกล้ง การให้คำแนะนำและให้ความรู้แก่นักเรียนที่ใช้ความรุนแรง ตลอดจนไกล่เกลี่ยระหว่างคู่กรณี การให้การป้องกันและรับมือกับความรุนแรงในโรงเรียน สำหรับ การกลั่นแกล้งในสถานที่ทำงานมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายมาตรฐานแรงงาน (Labor Standards Act) กำหนดความผิดอาญาฐานห้ามคุกคามในที่ทำงานและมาตรการจัดการกับคดีคุกคามในที่ทำงาน ที่กำหนดให้นายจ้างต้องกำหนดกฎระเบียบรับรองรับมาตรการป้องกันการคุกคามในที่ทำงาน และกำหนดความผิดกรณีนายจ้างตอบโต้ผู้แจ้งเหตุหรือลูกจ้างที่เป็นเหยื่อในการคุกคามในที่ทำงาน โดยมีโทษทั้งจำคุกหรือปรับ ส่วน**ประเทศฟิลิปปินส์** ก็เป็นประเทศที่เผชิญปัญหาการกลั่นแกล้ง เช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาการกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นกับเด็กและเกิดขึ้นในโรงเรียนหรือสถานศึกษา มีการตรากฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying Act) ขึ้นใช้บังคับ ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนหรือสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม มีการกำหนดมาตรการให้โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทุกโรงเรียนต้องประกาศนโยบาย ต่อต้านการกลั่นแกล้งในโรงเรียน การให้ความรู้แก่นักเรียนรวมถึงผู้ปกครองให้เข้าใจสภาพปัญหา หากมีการกลั่นแกล้งขึ้นในโรงเรียน ผู้กลั่นแกล้งจะถูกลงโทษทางวินัย โดยหากเกิดการกระทำรุนแรง หรือกลั่นแกล้งจนเข้าลักษณะเป็นความผิดทางอาญา โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องแจ้งหน่วยงาน ที่บังคับใช้กฎหมาย (law enforcement agency) ดำเนินการต่อไปภายใต้ประมวลกฎหมายอาญา

สำหรับประเทศไทย มาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้ดูแลหรือจัดการปัญหา การกลั่นแกล้งนั้น แม้ว่าประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการต่อต้านการกลั่นแกล้งโดยตรง แต่ก็มีความหมายหลายฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันที่สามารถนำมาปรับใช้เมื่อเกิดการกลั่นแกล้ง ได้อย่างค่อนข้างครอบคลุมทั้งการกลั่นแกล้งด้วยวิธีดั้งเดิมทางกายภาพหรือด้วยวาจา รวมไปถึง การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) กล่าวคือ ในทางอาญา ประมวลกฎหมายอาญากำหนด ความผิดทางอาญาไว้หลายฐานความผิดสำหรับลงโทษผู้ที่การกลั่นแกล้งผู้อื่นตามระดับความร้ายแรง ของพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นความผิดฐานดูหมิ่นผู้อื่น หมิ่นประมาท ทำร้ายร่างกายผู้อื่น ช่วยหรือยุยง เด็กให้ฆ่าตนเอง หรือแม้กระทั่งการฆ่าผู้อื่นโดยเล็งเห็นผล ซึ่งแต่ละฐานความผิดก็มีอัตราโทษทั้งจำคุก และปรับหนักเบาตามระดับความร้ายแรงของแต่ละฐานความผิด ส่วนกรณีที่มีการกลั่นแกล้งสร้างความเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิ อย่างหนึ่งอย่างใดของผู้อื่น ผู้ถูกกลั่นแกล้งซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายย่อมมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหม

ทดแทนจากการละเมิดจากผู้กลั่นแกล้งได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และหากเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ก็มีกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลปลอมหรือข้อมูลเท็จในทางไซเบอร์ไว้ นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว ยังมีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับหลักการคุ้มครองป้องกันการกลั่นแกล้งผู้อื่นทั้งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่กำหนดมาตรการคุ้มครองเด็กจากการถูกกลั่นแกล้ง และกฎหมายเกี่ยวกับผู้ประกอบการอาชีพอีกหลายฉบับที่กำหนดให้ผู้ประกอบการอาชีพนั้น ๆ ไม่กระทำการอันเป็นการกลั่นแกล้งบุคคลอื่นอีกด้วย

จากข้อมูลการศึกษาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า หลายประเทศได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งกันในสังคม โดยบางประเทศมีการกำหนดมาตรการทางกฎหมายหรือกฎหมายเพื่อต่อต้านการกลั่นแกล้ง (Anti-Bullying law) เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม กฎหมายว่าด้วยการต่อต้านการกลั่นแกล้งของประเทศที่มีการศึกษาดังกล่าวต่างก็มีหลักการอันเป็นการมุ่งเน้นการต่อต้านและคุ้มครองป้องกันการกลั่นแกล้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับเด็ก/นักเรียนภายในโรงเรียนเป็นหลัก เนื่องจากเด็ก/นักเรียน เป็นวัยที่มีความเปราะบาง อ่อนแอ เมื่อเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งต้องเจอปัญหาการกลั่นแกล้งแบบเดิมซ้ำ ๆ ทุกวัน อาจรู้สึกเครียด เกลียดกลัวการไปโรงเรียน จนกลายเป็นปมในวัยเด็กที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจเด็กได้ระยะยาวและทำให้มีปัญหาในการเข้าสังคมเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไปได้ ส่วนเด็กที่กลั่นแกล้งเด็กคนอื่น หากโรงเรียน ครอบครัวยุติ หรือสังคมไม่ร่วมด้วยช่วยกันกำหนดแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กเหล่านั้น ก็อาจทำให้เด็กมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนโตเป็นผู้ใหญ่ และสร้างปัญหาต่อสังคมโดยรวมต่อไปได้ ส่วนกรณีการกลั่นแกล้งในสังคมนอกเหนือไปจากการกระทำที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่แล้วทุกประเทศจะใช้มาตรการภายใต้หลักกฎหมายอื่น เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กฎหมายที่เกี่ยวกับแรงงานหรือสภาพแวดล้อมในการทำงาน กฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งผู้ถูกกลั่นแกล้งสามารถดำเนินการทางคดีกับผู้กลั่นแกล้งได้ภายใต้กระบวนการของกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้ ดังนั้น แม้การกลั่นแกล้งกันในสังคมจะเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ แต่การจะนำมาตรการทางกฎหมายใดมาปรับใช้เพื่อต่อต้านและคุ้มครองผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งในสังคม จึงย่อมขึ้นกับบริบท ความจำเป็น และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่มีอยู่แล้วของประเทศนั้น ๆ เป็นสำคัญ รวมตลอดทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมควรส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนตระหนักถึงสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลทุกคนอย่างจริงจัง เพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข มีความเคารพซึ่งกันและกัน และไม่บูลลี่หรือกลั่นแกล้งกัน อันจะทำให้สังคมในวันนี้และในอนาคตมีความน่าอยู่ยิ่งขึ้น

จัดทำโดย

ที่ปรึกษา

๑. นายปรกรณ์ นิลประพันธ์	เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
๒. นายโกมล จิรชัยสุทธิกุล	รองเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา
๓. นางสาวณัฐภัทร ถวัลย์โพธิ์	กรรมการร่างกฎหมายประจำ
๔. นางสาวนุชนาถ เกษมพิบูลย์ไชย	ผู้อำนวยการกองกฎหมายต่างประเทศ

ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย กองกฎหมายต่างประเทศ

๑. นางชนนันท ศรีทองสุข ศรีพันธุ์	ผู้อำนวยการฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย
๒. นายสุนทร เปลียนสี	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๓. นายณัฐวุฒิ เลิศลอย	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๔. นายอภิชัย ภูเมือง	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๕. นายอมรฤทธิ์ อินทรชัย	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๖. นางสาวเอกสุตา สารากรบริรักษ์	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๗. นางสาวลัฏฐิกา เนตรทัศน์	เจ้าหน้าที่โครงการจัดจ้างบุคลากร สำหรับจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายฯ
๘. นางสาวปิยะขวัญ ชมชื่น	เจ้าหน้าที่โครงการจัดจ้างบุคลากร สำหรับจัดทำฐานข้อมูลกฎหมายฯ

**Treat others
the way you want
to be treated**

- The Golden Rule -

กองกฎหมายต่างประเทศ
ฝ่ายค้นคว้าและเปรียบเทียบกฎหมาย
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา